

Hallituksen esitys Eduskunnalle yrittäjän eläkelainsäädännön ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uusittavaksi yrittäjien työeläkkeitä koskeva lainsäädäntö. Palkansaajien eläkelait on yhdistetty työntekijän eläkelainsäädännön mukaisesti, joka tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Samalla palkansaajien työeläkelainsäädäntöä on ajanmukaistettu ja selkiytetty. Yrittäjän ja palkansaajan eläketurva on sisällöltään samanlainen. Yrittäjän eläketurvaa koskeva lainsäädännön rakenne uudistettaisiin työntekijän eläkelakia vastaavaksi ja yksittäisten säännösten sanamuotoa selkeytettäisiin ja täsmennettäisiin. Yrittäjän eläkelakiin tehtäisiin myös työntekijän eläkelainin aiheutuvat muutokset. Yrittäjän ja palkansaajan eläketurva säilyy sisällöltään samanlaisena.

Yrittäjän eläkelain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi erillisellä voimaantulolailla. Siinä olisivat yrittäjän eläkelain voimaantuloa koskevien säännösten lisäksi säännökset lisäeläketurvan päättymisestä ja vakuuttamisvelvollisuudesta vapautusten lakkaamisesta.

Työntekijän eläkelakiin tehtäisiin teknisiä tarkistuksia muussa lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten vuoksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2007 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	5
1. Johdanto	5
2. Nykytila ja sen arviointi	7
2.1. Yrittäjien eläkelain tarkistamistarpeita	7
Yrittäjän työtulon yläraja.....	7
Osakeyhtiön omistajan perheenjäsen	7
Vakuuttamisvelvollisuus vanhuuseläkkeellä.....	7
Takautuva vanhuuseläke	7
Pienennetyn työeläkevakuutusmaksun vaikutus.....	7
Lisäeläkevakuutus	8
Vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta	8
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	8
3.1. Yleistä	8
3.2. YEL:iin ehdotettavat sisällölliset muutokset.....	9
Työtulon yläraja	9
Perheenjäsen	9
Vakuuttamisvelvollisuus vanhuuseläkkeellä.....	9
Takautuva vanhuuseläke	9
Pienennetyn työeläkevakuutusmaksun vaikutus.....	9
Lisäeläkevakuutus	9
Vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta	10
Otteen lähettäminen	10
Osasairauspäiväraha	10
4. Esityksen vaikutukset	10
4.1. Yrittäjävaikutukset.....	10
4.2. Taloudelliset vaikutukset	11
4.3. Vaikutukset eri sukupuolten kannalta.....	12
Avopuoliso.....	13
Muut muutokset	13
5. Asian valmistelu	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	14
1. Lakiehdotusten perustelut	14
1.1. Yrittäjän eläkelaki.....	14
1 luku. Lain tarkoitus	14
3 luku. Eläke- ja kuntoutusetuudet	16
Vanhuuseläke.....	16
Osa-aikaeläke.....	18
Työeläkekuntoutus	22
Työkyvyttömyyseläke.....	26

Perhe-eläke.....	30
4 luku. Eläkkeen määräytyminen.....	33
Eläkkeen karttuminen.....	33
Eläkkeen perusteena oleva kokonaistyötulo ja eläkkeeseen oikeuttavat etuudet.....	35
Tuleva aika.....	37
Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttavat muut seikat.....	38
Elinaikakerroin.....	39
Perhe-eläkkeen määräytyminen.....	39
5 luku. Ensijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä.....	42
6 luku. Palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottaminen.....	43
7 luku. Eläkkeen hakeminen ja päätökset.....	44
8 luku. Eläkkeen maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä.....	44
9 luku. Eläketurvan järjestäminen ja työeläkevakuutusmaksu.....	48
Eläketurvan järjestäminen.....	48
Työeläkevakuutusmaksu.....	49
10 luku. Muutoksenhaku.....	51
11 luku. Eläkevakuutuksen ehdot ja laskuperusteet sekä kustannusten jako eläkelaitosten kesken.....	54
12 luku. Vakuuttamisen valvonta.....	55
13 luku. Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito.....	55
14 luku. Erinäisiä määräyksiä.....	57
1.2. Laki yrittäjän eläkelain voimaanpanosta.....	58
1.3. Työntekijän eläkelaki.....	68
1.4. Työntekijän eläkelain voimaanpanolaki.....	70
1.5. Sairausvakuutuslaki.....	70
1 luku. Lain tarkoitus ja soveltamisala.....	70
7 luku. Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset.....	70
11 luku. Päivärahaetuuksien määrä.....	70
18 luku. Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut.....	70
1.6. Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta.....	71
1.7. Työttömyysturvalaki.....	71
1 luku. Yleiset säännökset.....	71
1.8. Työterveyshuoltolaki.....	71
1 luku. Yleiset määritelmät.....	71
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	71
3. Voimaantulo.....	71
4. Säättämisjärjestys.....	71
LAKIEHDOTUKSET.....	73
Yrittäjän eläkelaki.....	73
yrittäjän eläkelain voimaanpanosta.....	113
työntekijän eläkelain muuttamisesta.....	120
työntekijän eläkelain voimaanpanolain muuttamisesta.....	124
sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	126

asumiseen perustuvasta sosiaaliturvalainsäädännöstä annetun lain 2 a §:n muuttamisesta	128
työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta	129
työterveyshuoltolain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta	130
LIITE	131
RINNAKKAISTEKSTIT	131
työntekijän eläkelain muuttamisesta	131
työntekijän eläkelain voimaanpanolain muuttamisesta.....	139
sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	141
asumiseen perustuvasta sosiaaliturvalainsäädännöstä annetun lain 2 a §:n muuttamisesta.....	145
työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta	146
työterveyshuoltolain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta	147

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Lakisääteiseen eläkejärjestelmään kuuluu palkansaaajia ja yrittäjiä koskeva työeläkejärjestelmä ja sitä täydentävä koko väestöä koskeva kansaneläkejärjestelmä. Työeläkkeen keskeinen tehtävä on turvata toimeentulon jatkuvuus, kun palkansaaajan tai yrittäjän työansio vanhuuden, työkyvyttömyyden tai perhehuoltajan kuoleman vuoksi lakkaa. Yrittäjä on velvollinen vakuuttamaan itsensä näiden seikkojen varalta ottamalla yrittäjien eläkelain (YEL) mukaisen työeläkevakuutuksen.

YEL on ollut voimassa 1 päivästä tammikuuta 1970. Yrittäjäläkevakuutus on lain piiriin kuuluville pakollinen. Yrittäjällä tarkoitetaan Suomessa asuvaa 18—68-vuotiasta henkilöä, joka tekee ansiotyötä, mutta ei ole tässä työssään työ- tai virkasuhteessa. Vakuuttaminen edellyttää työntekoa, pelkkä yrityksen omistaminen ei riitä. Henkilön kuuluminen työsuhteeseen perustuvan tai yrittäjätoimintaan perustuvan työeläkelain piiriin ratkaistaan työoikeudellisten periaatteiden mukaan.

YEL koskee yrittäjätoimintaa, joka on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta sen jälkeen, kun yrittäjä on täyttänyt 18 vuotta. Yrittäjän työpanoksen perusteella vahvistettava YEL-työtulo on myös oltava vähintään laissa säädetyn rajan suuruinen. Vuonna 2006 työtulon alaraja on 5 850,92 euroa vuodessa. Jos yrittäjän työpanokseksi arvioidaan alle tämä määrä, yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen. Tällöin hän saa eläketurvan kansaneläkkeenä.

YEL-vakuutuksen voi ottaa eläkevakuutusyhtiöstä tai yrittäjäläkkeitä hoitavasta eläkekassasta. Yrittäjän kaikki YEL-toiminta vakuutetaan yhdellä eläkevakuutuksella, vaikka hän harjoittaisi toimintaa samanaikaisesti useammassa kuin yhdessä yrityksessä.

Eläkelaitos vahvistaa yrittäjän hakemukselta YEL-työtulon, joka vastaa yrittäjän työpanosta. YEL-työtulon perusteella yrittäjälle karttuu eläkettä ja YEL-työtulon perusteella

hänelle määrätään työeläkevakuutusmaksu. Vakuutetuilta perityt lakisääteiset eläkevakuutusmaksut ovat verotuksessa kokonaan vähennyskelpoisia.

YEL:n mukaan työtulo vahvistetaan vastaamaan sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos yrittäjän YEL:n alaiseen työhön palkataan yhtä ammattitaitoinen henkilö, tai sitä korvausta, joka keskimäärin vastaa tätä työtä. YEL-työtulo ei riipu siitä, mitä yrittäjä saa tulona yrityksestään. YEL-työtulolla hinnoitellaan yrittäjän työpanos. YEL-työtulon määrittely on tehtävä kunkin yrittäjän kohdalla kokonaisharkinnan perusteella. Eläkelaitos antaa työtulon vahvistamisesta päätöksen. Eläkelaitos voi vahvistaa työtulon takautuvasti enintään kulumassa olevalle ja kolmelle sitä edeltävälle kalenterivuodelle. Jos yrittäjä on työtulopäätökseen tyytymätön, hän voi hakea siihen muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta.

Vahvistettu työtulo tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella. Jos yrittäjän vahvistettuun työtuloon vaikuttavat seikat olennaisesti muuttuvat, työtuloa muutetaan yrittäjän tai eläkelaitoksen aloitteesta.

Aloittavalla yrittäjällä on oikeus enintään neljän vuoden ajan 25 prosentin alennukseen työeläkevakuutusmaksusta. Maksualennuksella tuetaan aloittavan yrittäjän työtulon vahvistamista alusta alkaen oikealle tasolle. Maksualennus on lain piiriin kuuluvalla yrittäjälle iästä riippumaton. Jos ensimmäinen yrittäjätoimintajakso kestää alle 48 kuukautta, maksualennuksen voi saada jäljellä olevalle alennusajalle vielä toiseen yrittäjätoimintajaksoon.

Vuoden 2005 alusta lukien yrittäjä voi yrityksen taloudellisen tilanteen mukaan maksaa joko lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienempää työeläkevakuutusmaksua kuin yrittäjälle vahvistettu työtulo edellyttäisi. Vastavasti eläkkeen perusteena oleva työtulo tällaisen kalenterivuoden osalta muutetaan vastaamaan maksetun työeläkevakuutusmaksun määrää. Jousto koskee aina koko kalenterivuotta. Lisätyöeläkevakuutusmaksun tulee

olla vähintään 10 prosenttia vahvistetun työtulon mukaisesta työeläkevakuutusmaksusta ja lisämaksu voi olla enintään yhtä suuri kuin vahvistetun työtulon mukainen vuosimaksu. Alaspäin joustettaessa vähimmäisjousto on 10 prosenttia ja enimmäisjousto 20 prosenttia vahvistetun työtulon mukaisesta maksusta. Jouston käyttö ei muuta vahvistetun työtulon tasoa, joten seuraavana vuonna työeläkevakuutusmaksu määräytyy taas yrittäjälle vahvistetun työtulon perusteella. Joustaa voi vain kerran saman vuoden aikana ja vakuutuksen on oltava koko tuon kalenterivuoden ajan voimassa. Joustoa ei voi käyttää niinä kalenterivuosina, joilla yrittäjällä on oikeus aloitettavan yrittäjän maksualennukseen. Eläkkeellä olo estää jouston käytön samoin kuin maksamattomat työeläkevakuutusmaksut. Oikeutta joustoon ei ole sen vuoden jälkeen, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta. Joustomaksut vaikuttavat täysimääräisesti yrittäjätoiminta-ajalta laskettavaan eläkkeeseen. Kuitenkaan lisätyöeläkevakuutusmaksua ei sairastumista edeltävältä vuodelta oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeessä. Samoin osa-aikaeläkettä laskettaessa lisätyöeläkevakuutusmaksua ei oteta huomioon eläkkeen alkamista edeltävän vuoden osalta. Kansaneläkelaitoksen maksamiin etuuksiin (sairausvakuutuslain (1224/2004) mukainen päiväraha, äitiys-, isyys- tai vanhempainraha) ei joustolla ole merkitystä, sillä etuus määräytyy vahvistetun työtulon perusteella.

Eläketurvakeskus valvoo, että yrittäjät ottavat vakuutuksen. Ellei yrittäjä ole näin tehnyt, Eläketurvakeskus kehottaa yrittäjää ottamaan vakuutuksen. Jos yrittäjä ei noudata kehotusta, Eläketurvakeskus ottaa hänelle työeläkevakuutuksen eläkelaitoksesta. Tällöin työeläkevakuutusmaksu voidaan korottaa enintään kaksinkertaiseksi. Vakuutus voidaan ottaa takautuvasti ainoastaan kuluksissa olevalle ja kolmelle tätä edeltävälle kalenterivuodelle. Jos yrittäjä on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, yrittäjä menettää oikeuden YEL:n mukaiseen eläkkeeseen mainittua kolmea vuotta aikaisemmalta ajalta. Työeläkevakuutusmaksujen maksamisen laiminlyönti johtaa eläketurvan pienemiseen vanhentuneiden maksujen osalta. Yrittäjä kantaa laiminlyöntinsä seuraukset itse pienentyneenä työeläketurvana.

Yrittäjien ja palkansaajien eläkeoikeuksia koskevat säännökset ovat pääosin samat. Yrittäjällä on laissa säädettyin edellytyksin oikeus osa-aika-, vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeeseen sekä ammatilliseen kuntoutukseen. Yrittäjän edunsaajalla on oikeus perhe-eläkkeeseen. YEL-eläkkeen määrään vaikuttavat yrittäjätoiminta-aika, eläkkeen karttumisprosentti, työtulot ja maksetut vakuutusmaksut.

Vuoden 2005 alusta eläkettä kartuttavat uudet sosiaalietuudet kuten sairauspäiväraha, erityishoitoraha, liikenne- ja tapaturmavakuutuslakien mukaiset ansionmenetykskorvaukset, vanhempainpäivärahat sekä työttömyyspäivärahat. Eläkettä karttuu myös lastenhoitoajalta ja tutkintoon johtavalta opiskeluajalta. Edellä mainituilta etuusajoilta karttuu eläkettä 1,5 prosenttia. Yrittäjälle vahvistettua työtuloa käytetään myös sairausvakuutuksen ansioperusteisten etuuksien perusteena.

Työeläkkeet on sidottu indeksiin, joka turvaa niiden tason. Yrittäjäeläkejärjestelmä rahoitetaan pääosin yrittäjien työeläkevakuutusmaksulla, mutta valtio on sitoutunut kustantamaan yrittäjien eläketurvan siltä osin kuin yrittäjien työeläkevakuutusmaksutulo ei siihen riitä.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan ”eläkepolitiikan kestävyysperustana ja tavoitteina ovat talouden kasvu, yleinen luottamus järjestelmän kestävyteen ja nykyistä pidempi jaksaminen työelämässä. Hallituskaudella saatetaan loppuun eduskunnan 19 päivänä helmikuuta 2003 hyväksymän yksityisten alojen työeläkeetuksia koskevan uudistuksen toimeenpano. Uudistukset ulotetaan kullekin alalle sopivalla tavalla myös muihin ansioläkkeisiin.” Hallitusohjelman keskeinen tavoite on yrittäjyyden edellytysten turvaaminen.

Hallitusohjelman mukaisesti yksityisten alojen eläkelakien yhdistäminen ja selkeyttäminen on toteutettu siten, että yksityisalojen palkansaajien eläkelait on yhdistetty merimieseläkelakia (72/1956; MEL) lukuun ottamatta työntekijän eläkelaiaksi (395/2006; TyEL), joka tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 2007. Tämän työn loppuun saattamiseksi ehdotetaan uudistettavaksi yrittäjien eläkelaki uudeksi yrittäjän eläkelaiaksi. Tar-

koituksena on, että maatalousyrittäjien eläkelain selkeyttämisestä annetaan erillinen hallituksen esitys samaan aikaan siten, että uusi laki tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Tässä esityksessä tarkistetaan myös lakien nimet vastaamaan uutta maatalousyrittäjien eläkelakia. Esityksessä on myös tehty teknisiä tarkistuksia TyEL:iin.

2. Nykytila ja sen arviointi

2.1. Yrittäjien eläkelain tarkistamistarpeita

Yrittäjien eläkelaki on ollut voimassa lähes 40 vuotta. Laki on sanonnaltaan vanhentunut. Yrittäjien eläkelaisissa on suurelta osin viitattu TEL:iin, joka on voimassa vuoden 2006 loppuun asti. Sen vuoksi on tarkoituksenmukaista säätää vanhentuneen lain tilalle uusi laki.

Yrittäjän työtulon yläraja

Eläkelaitos vahvistaa yrittäjälle vakuutuksen alkaessa työtulon, joka vastaa yrittäjän työpanosta. Työtulon perusteella yrittäjälle karttuu työeläkettä ja myös työeläkevakuutusmaksut määräytyvät sen perusteella. YEL:n voimaantullessa vuonna 1970 työtulon yläraja määriteltiin 50 000 markaksi. Vuoden 2004 indeksissä yläraja oli 91 820,40 euroa. Vuonna 2004 yrittäjistä 0,3 prosentilla työtulo oli ylärajan mukainen tai sen välittömässä tuntumassa. Työtulon yläraja on jäänyt yli 20 prosenttia jälkeen palkansaajien keskiansioiden kehityksestä vuodesta 1970 lähtien. Muualla työeläkejärjestelmässä ei ole euromääräistä ylärajaa eläkkeen perusteena oleville ansioille, mutta kaikkia työntekijän maksamia suorituksia ei kuitenkaan oteta huomioon palkansaajienkaan eläkkeen perusteena olevassa työansiossa.

Osakeyhtiön omistajan perheenjäsen

YEL:ssä tarkoitetuksi yrittäjäksi katsotaan muun muassa henkilö, joka omistaa osakeyhtiöstä yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli puolet. Ratkaisukäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että avopuoliso on perheenjäsen, jos avopuolisoilla on yhteinen lapsi. Avopuolisot, jotka omistavat osakeyh-

tiön puoliksi kuuluvat palkansaajien eläkelakien piiriin, jos heillä ei ole yhteistä lasta. Jos avopuolisoille syntyy lapsi, he työeläkkeitä koskevan ratkaisukäytännön mukaan kuuluvat yrittäjien eläkelain piiriin.

Vakuuttamisvelvollisuus vanhuuseläkkeellä

Yrittäjätoiminnan vakuuttamisvelvollisuus koskee kaikkia muita vanhuuseläkeläisiä paitsi YEL:n mukaisella vanhuuseläkkeellä olevia. Yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen vanhuuseläkkeellä harjoitetusta yrittäjätoiminnasta, jos hänellä on ollut työuransa aikana pienikin yrittäjätoiminta, josta on karttunut eläkettä. Jos henkilö ei ole aiemmin harjoittanut yrittäjätoimintaa ja aloittaa sen vanhuuseläkkeellä, on hän tästä yrittäjätoiminnastaan vakuuttamisvelvollinen 68 ikävuoteen asti. Vakuuttamisvelvollisuus siten riippuu siitä, minkä lain mukaisella vanhuuseläkkeellä yrittäjätoimintaa harjoittava henkilö on. Tämä ei ole kaikilta osin perusteltua.

Takautuva vanhuuseläke

Nykyisin YEL:n mukaista vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti. Palkansaajien työeläke myönnetään takautuvasti kolmelta kuukaudelta, jos työntekijän työsuhte on päätynyt ennen tätä. Jos henkilö on ennen vanhuuseläkkeelle jääntään harjoittanut yrittäjätoimintaa sekä ollut työsuhteessa, voivat hänen YEL:n ja TEL:n mukaiset eläkkeet alkaa eriaikaisesti. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista.

Pienennetyn työeläkevakuutusmaksun vaikutus

Yrittäjä voi joustaa työeläkevakuutusmaksuissaan siten, että hän voi maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua. Nykyisen säännöksen mukaan työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumaa edeltävän vuoden työtulosa tulevan ajan ansiota määrättäessä ei oteta huomioon yrittäjän maksamaa lisätyöeläkevakuutusmaksua. Tällä pyritään estämään keinottelua. Pienennetyn työeläkevakuutus-

maksun vaikutus sen sijaan otetaan huomioon, vaikka yrittäjä ei voi vaikuttaa työkyvyttömyytensä alkamiseen.

Lisäeläkevakuutus

YEL:n mukaisella lisäeläkevakuutuksella voidaan aikaistaa eläkeikää ja suurentaa eläkkeen määrää. Vuoden 2000 lopun jälkeen yrittäjä ei ole enää voinut ottaa uutta YEL:n mukaista lisäeläkevakuutusta. Jos yrittäjä on kuitenkin ottanut lisäeläkevakuutuksen ennen tätä, voi hän jatkaa vakuutustaan. Lisäeläke rahoitetaan yrittäjien maksamilla työeläkevakuutusmaksuilla. Pakollisiin eläkevakuutuksiin ja TEL-lisäeläkevakuutukseen on pidettyneen eliniän ja taloudellisten muutosten johdosta tarkistettu laskuperusteita korko- ja kuolevuusperusteiden osalta. Näitä perustemuutoksia ei ole tehty YEL:n mukaiseen lisäeläketurvaan. Näin ollen YEL-lisäeläketurvan vakuutusmaksutaso on viime vuodet ollut liian matala ja valtion osuus YEL:n kustannuksista on siten ollut suunniteltua suurempi. Eläkeuudistuksen tavoite on pidentää työuria ja myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Lisäeläkevakuutusmahdollisuus on ristiriidassa uudistuksen tavoitteen kanssa.

Vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta

Ennen vuotta 2002 henkilö, jolla oli riittävä eläketurva muusta työskentelystä, sai vapautuksen YEL:n mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta. Edellytyksenä oli muun muassa, ettei yrittäjätoiminnasta ole yhteensovitus-säännösten vuoksi karttunut enää uutta eläkettä. Ennen vuoden 2005 eläkeuudistusta työeläketurvan kokonaismäärää rajoitettiin yhteensovitus-säännöillä. Näin oli perusteltua, ettei henkilöä, jolla ei yhteensovitus-säännösten vuoksi esimerkiksi sivutoimisen yrittäjyyden perusteella voinut karttua lisää eläkettä, tai jonka työeläketurva voitiin katsoa jo riittäväksi, velvoitettu ottamaan YEL-vakuutusta. Eläkeuudistuksen jälkeen periaatteena kuitenkin on, että kaikista työansioista kertyy työeläkettä eikä näiden yhteismäärää myöskään rajoiteta. Siten vapauttamisen perusteet ovat poistuneet.

Myönnetty vapautus jatkuu YEL:n voimaantulosäännöksen (1281/2001) mukaan

niin kauan kuin sen perusteet ovat olemassa. Jos siirtymäsäännön nojalla voimassa oleva vapautus jää voimaan pysyvänä, on samantyyppistä yritystoimintaa harjoittavia henkilöitä, joilla toisella on vapautus ja toisella ei, riippuen siitä, onko YEL-toiminta alkanut ennen vuotta 2002 vai sen jälkeen. Tämä on eläkejärjestelmän tavoitteiden kannalta ongelmallista.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Yleistä

Esityksessä ehdotetaan lakia selkiinnytettyä siten, että YEL:ssä säädettäisiin yrittäjän eläketurvan kannalta kaikista merkittävistä asioista. Eläkelaitosten, Eläketurvakeskuksen ja viranomaisten välistä toimintaa koskevia säännöksiä ei ole tarpeen toistaa eri laeissa. Tämän vuoksi yrittäjän eläkelaiassa viitattaisiin TyEL:iin niiden säännösten osalta, jotka koskevat kustannustenjakoa, eläkehakemuksen käsittelevää eläkelaitosta, tietojensaantia ja eläkkeen maksamista muulle kuin yrittäjälle itselleen.

Yrittäjien ja palkansaajien ansiot ja eläkkeet tarkistetaan samoilla indekseillä ja kertoimilla. Näiden indeksien ja kertoimien tarkemmasta määräytymisestä säädetään TyEL:ssä. Esityksessä ehdotetaan, että yrittäjän eläkelaiassa viitattaisiin näihin TyEL:n säännöksiin.

Yrittäjien eläketurvaan ei ehdoteta merkittäviä muutoksia ja säännökset ovat siten suurelta osin samanlaiset kuin YEL:ssä. Lain nimeksi tulisi TyEL:n tapaan yksikössä yrittäjän eläkelaki. Ehdotettavilla muutoksilla yhdenmukaistettaisiin, ajanmukaistettaisiin ja selkiytettäisiin työeläkesäännöksiä. Vaikka lain sanamuotoihin ehdotetaan muutoksia, tarkoituksena on ollut säilyttää vakiintunut tulkinta. Tarkoituksena ei ole ollut tehdä olennaisia muutoksia eläkeoikeuksiin tai eläkkeen määräytymiseen.

Lain rakenne ehdotetaan kirjoitettavaksi TyEL:n rakenteen mukaisesti. Myös TyEL:iin tehdyt sisällölliset muutokset ehdotetaan tehtäväksi yrittäjän eläkelakiin.

Esityksessä on otettu huomioon perustuslain asettamat vaatimukset säädöstasosta ja valtuutussäännöksistä.

3.2. YEL:iin ehdotettavat sisällölliset muutokset

Työtulon yläraja

Yrittäjän työtuloa käytetään eräiden muiden sosiaalivakuutusetuksien kuten sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen perusteena olevana työtulona. Valtio osallistuu yrittäjäläkejärjestelmän kustannuksiin. Myöskään palkansaajien eläkkeen perusteena olevassa työansiossa ei oteta huomioon kaikkia työnantajan maksamia suorituksia, vaan esimerkiksi työsuhdeoptioista ei kerry työeläketurvaa. Näistä syistä on perusteltua säilyttää yrittäjän työtulon yläraja.

Koska YEL-työtulon yläraja on kuitenkin jäänyt yli 20 prosenttia jälkeen palkansaajien ansiokehityksestä, se ehdotetaan tarkistettavaksi 125 000 euroon (vuoden 2004 indeksissä). Koska jatkossa ylärajaa korotetaan vuosittain palkkakertoimella, jossa ansiotasekehityksen painoarvo on 80 prosenttia, yläraja tulee aikaa myöten jäämään jälkeen ansiotason kehityksestä. Siksi ylärajan korotuksen tulee olla tässä vaiheessa riittävä.

Mahdollisuus maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua on ollut voimassa vasta vuoden 2005 alusta, joten johtopäätöksiä järjestelmän toimivuudesta ei voida vielä tehdä. Kun vakuuttamisen ylärajaa ehdotetaan nyt korotettavaksi, on syytä selvittää myöhemmin, pitäisikö lisätyöeläkevakuutusmaksua voida maksaa myös yli työtulon ylärajan.

Perheenjäsen

Perheenjäsenen määritelmä yrityksen omistusosuuksia laskettaessa ehdotetaan muutettavaksi siten, että avopuolisoilta ei edellytetäisi enää yhteistä lasta. Avopuolison määritelmä turvaisi hänen työeläkevakuuttamisensa ja se olisi yhtenäinen ehdotettavan uuden kansaneläkelain kanssa.

Vakuuttamisvelvollisuus vanhuuseläkkeellä

Esityksessä ehdotetaan, että yrittäjätoiminnan vakuuttamisvelvollisuus ei koskisi työeläkelain mukaisella vanhuuseläkkeellä olevia. Vakuuttamisvelvollisuus ei siten riippui-

si siitä, minkä lain mukaisella vanhuuseläkkeellä yrittäjätoimintaa harjoittava henkilö on. Ehdotettu muutos selkeyttäisi vakuuttamisvelvollisuutta ja olisi tasapuolisempi kaikkia vanhuuseläkkeellä yrittäjätoimintaa harjoittavia kohtaan. Jos yrittäjätoiminnan vakuuttaminen säädettäisiin eläkkeensaajille pakolliseksi, se voisi vähentää halukkuutta yrittäjätoimintaan eläkkeellä ollessa.

Takautuva vanhuuseläke

Esityksessä ehdotetaan, että vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke voitaisiin myöntää takautuvasti kolmelta eläkkeen hakemiskuukaudelta edeltävältä kuukaudelta, jos yrittäjän YEL-vakuutus olisi päättynyt ennen tätä. Näin säännökset olisivat tältäkin osalta yrittäjillä ja työntekijöillä samanlaiset. Takautuvan eläkkeen myöntämistä koskeva säännös yrittäjän eläkelaisissa mahdollistaisi myös sen, että henkilön koko työeläke alkaisi samasta ajankohdasta esimerkiksi silloin, kun henkilö on viimeksi ollut työsuhhteessa, mutta hänellä on aikaisemmin ollut yrittäjätoimintaa, josta hän on ansainnut eläkettä.

Pienennetyn työeläkevakuutusmaksun vaikutus

Esityksessä ehdotetaan, että kohtuullisuuden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeen eläketa-
pahtumaa edeltävän vuoden työtulossa tulevan ajan ansiota määrättäessä ei otettaisi huomioon yrittäjän maksaman lisätyöeläkevakuutusmaksun lisäksi pienennettyä työeläkevakuutusmaksua. Yrittäjä ei voi keinotella työkyvyttömyytensä alkamisella.

Lisäeläkevakuutus

Vuoden 2005 eläkeuudistuksen tavoite on pidentää työuria ja myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että lisäeläkevakuuttaminen lopetettaisiin. Tämän lain voimaantuloon mennessä karttuneesta lisäeläkkeestä muodostettaisiin vapaakirja, jonka yrittäjä saisi aikaisintaan lisäeläkevakuutukseen liittyvästä eläkeiästä alkaen. Lähellä eläkeikää olevien oikeus lisäeläkkeeseen turvattaisiin siirtymäsäännöksellä. Lisäeläketurvan laskuperusteet tarkistettaisiin

kuolevuusperusteen osalta ja maksutaso tarkistettaisiin vastaavasti.

Vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta

Ennen vuoden 2005 työeläkeuudistusta työeläketurvan kokonaismäärää rajoitettiin yhteensovitusäännöksillä. Tällöin oli perusteltua, ettei henkilöä, jolle ei yhteensovitusäännösten vuoksi esimerkiksi sivutoimisen yrittäjyyden perusteella voinut karttua lisää eläkettä, velvoitettu ottamaan YEL-vakuutusta. Työeläkeuudistuksen jälkeen myös kaikista työansioista kertyy työeläkettä eikä työeläkkeen enimmäismäärää rajoiteta. Siten vapauttamisen perusteet ovat poistuneet. Tämän vuoksi ehdotetaan, että voimassa oleva vakuuttamisvelvollisuudesta vapauttaminen lakkautettaisiin. Osa henkilöistä on ansainnut pääosan eläketurvastaan aiemmin voimassa olleen lainsäädännön aikana. Siksi ehdotetaan, että ennen 1961 syntyneet voisivat säilyttää voimassa olevan vapautuksensa.

Otteen lähettäminen

Myös yrittäjän eläkelakiin ehdotetaan TyEL:n tapaan otettavaksi säännös, jonka mukaan yrittäjälle lähetetään vuosittain ote rekisteristä. Otteella kerrottaisiin yrittäjän eläkelain mukainen työtulo sekä niiden palkattomien aikojen etuuskien perusteena olevat työansiot, joista kertyy eläkettä yrittäjän eläkelain tai valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella. Jos yrittäjä toteaisi puutteen palkattomia aikoja tai alle kolmivuotiaan lapsen hoitoaikaa tai opiskeluaikaa koskevissa tiedoissa, otteen toimittaneen eläkelaitoksen olisi yrittäjän vaatimuksesta selvitettävä tietojen oikeellisuus. Otteella olevista YEL-vakuutusta ja työtuloa koskevista tiedoista yrittäjä ei voisi pyytää erillistä päätöstä. Eläkelaitos on antanut työtulon vahvistamisesta päätöksen vakuutuksen jo alkaessa ja työtuloa muutettaessa. Yrittäjälle ei annettaisi uutta päätöstä enää otteen toimittamisen jälkeen, jotta yrittäjä ei saisi samasta asiasta kahta päätöstä.

Eläkelaitoksen velvollisuus selvittää yrittäjän eläkeoikeuteen vaikuttavia tietoja rajat-

taisiin takautuvalta ajalta kuluvaan ja viiteen sitä edeltävään vuoteen. Sitä aikaisemmalta ajalta tietojen oikeellisuutta ei selvitettäisi eikä niitä muutettaisi muutoin kuin yrittäjän esittämän riidattoman selvityksen perusteella. Yrittäjävakuutusta ei voi ottaa yli kolmea vuotta taannehtivasti.

Jos yrittäjällä olisi otteen lähettämistä edeltävän vuoden lopussa rinnakkain sekä yrittäjätöimintää että TyEL:n mukaan vakuutettua työskentelyä, otteen hänelle lähettäisi hänet YEL:n mukaan vakuuttanut eläkelaitos. Tällä eläkelaitoksella on tarkemmat tiedot voimassa olevasta YEL-vakuutuksesta.

Osasairauspäiväraha

Vakuutetun työhön paluun tukemiseksi sairausvakuutuslakiin tulee 1 päivänä tammi-kuuta 2007 alkaen osasairauspäivärahajärjestelmä, jossa vakuutetulla on mahdollisuus työskennellä osa-aikaisesti ja saada lisäksi osasairauspäivärahaa vähintään 60 sairauspäivärahapäivää kestäneen sairauden jälkeen. Osasairauspäivärahaa maksetaan sairausvakuutuslain tarkoittamalla tavalla työkyvyttömälle työntekijälle tai yrittäjälle. Osasairauspäiväraha on itsenäinen etuus, jonka maksamisen edellytyksenä on, että kokoaikaisessa työsuhteessa oleva työntekijä on sopinut työnantajansa kanssa työnsä tekemisestä osa-aikaisesti laissa säädettyjen määräaikojen puitteissa. Työajan ja palkan on vähennyttävä 40—60 prosenttiin aiemmasta. Yrittäjältä edellytetään, että työaika ja ansiot ovat alentuneet vastaavalla tavalla. Määrältään osasairauspäiväraha on aina puolet sitä välittömästi edeltävästä sairauspäivärahasta ja sitä voidaan maksaa 12—72 arkipäivää. Esityksessä ehdotetaan, että myös osasairauspäivärahan perusteena olevista työansioista karttuu työeläkettä.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Yrittäjävaikutukset

Hallituksen talouspolitiikka tähtää sen työllisyysstrategian mukaan talouden kasvumahdollisuuksien ja rakenteiden vahvistamiseen parantamalla sekä yrittäjyyden edellytyksiä että kannustimia työn tekemiseen ja osaami-

sen kehittämiseen. Talouskasvun edellytyksiä vahvistavien toimien lisäksi on hallituksen mukaan lisäksi huolehdittava yritysten ja kotitalouksien luottamuksen säilymisestä talouteen. Tavoitteena yrittäjyyden politiikkaohjelmassa on varmistaa myös yritysten toimintaympäristön vakaa ja pitkälläkin aikavälillä ennustettavissa oleva kehitys sekä ottaa huomioon yritysten ja yrittäjien merkitys taloudellisen kasvun ja työllisyyden turvaajina.

Nyt annettavassa uudistuksessa on tavoitteena edistää yrittäjätoimintaa ajanmukaisella nykyistä YEL:iä ja siten varmistaa yrittäjän eläketurva ja työeläkevakuuttaminen.

Uuden osatekijän yrittäjäeläkejärjestelmän piiriin kuuluvien henkilöiden toimentuloturvan kannalta saattaa tuoda uusi kotitalousvähennyksen avulla teetetty yrittäjätyö. Vuonna 2004 kotitalousvähennyksen saajia oli noin 180 000 ja vähennysten määrä yhteensä noin 111 miljoonaa euroa. Työkorvauksia yms. kotitalousvähennyksen saajat ovat maksaneet yrityksille noin 185 miljoonaa euroa. Sitä ei tilastoida, kuinka moni yritys noita työkorvauksia on saanut eli on työllistynyt (edes joskin aikaa) kotitaloustyönantajan toimesta.

4.2. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotus yrittäjän eläkelainsäädännön uudistamiseksi perustuu nykyiseen YEL:iin ja uuteen TyEL:iin ja on luonteeltaan pääosin tekninen, lainsäädäntöä selkeyttävä ehdotus.

Vuonna 2005 yrittäjien eläkejärjestelmässä oli vakuutettuna 200 000 yrittäjää ja eläkkeensaajia oli noin 160 000. Eläkemenot olivat 590 miljoonaa euroa ja vakuutusmaksutuotto 593 miljoonaa euroa. Lisäksi valtio rahoitti yrittäjien eläkejärjestelmää 32 miljoonalla eurolla.

Yrittäjän työtulon ylärajan korottamisen arvioidaan toteutuvan noin 500 yrittäjällä. Ensimmäisinä vuosina vakuutusmaksutuotto kasvaisi noin 3 miljoonalla eurolla ja 2,8 mil-

joonalla eurolla vuonna 2007, joka vähentäisi valtion osuutta vastaavasti. Tasapainotilanteessa noin vuonna 2080 eläkemenon lisäys ylittäisi maksutulon lisäyksen noin 8 miljoonalla eurolla, joka lisäisi valtion osuutta vastaavalla määrällä.

Yrittäjien eläkelain mukaisen lisäeläkevakuutuksen mukaisia vakuutuksia on voimassa noin 300, vapaakirjoja 400 ja eläkkeensaajia 600. Lisäeläkevakuutukseen tehtäväksi ehdotettu kuolevuusperusteen muutos lisäisi valtion menoja arviolta 4,5 miljoonaa euroa yhteensä seuraavien 10—15 vuoden aikana.

Muutosten vakuuttamisvelvollisuudesta vapauttamiseen arvioidaan koskevan noin 2 000 yrittäjää, jotka kuuluisivat jatkossa yrittäjäeläkevakuutuksen piiriin. Vapautusten päättämisen arvioidaan lisäävän ensimmäisinä vuosina vakuutusmaksutuloa noin 4 miljoonaa euroa, joka vähentäisi valtion osuutta vastaavasti. Pidemmällä aikavälillä yrittäjien vapauttamisen päättymisestä aiheutuva maksutulo pienenee ja enimmillään vuonna 2030 eläkemenon arvioidaan ylittävän maksutulon noin 7 miljoonalla eurolla, joka lisää valtion osuutta vastaavasti.

Seuraavilla ehdotuksilla arvioidaan olevan vain vähäisiä kustannusvaikutuksia; tulevan ajan ansioita laskettaessa ei oteta huomioon eläketapahtumavuotta edeltävänä vuonna tehtyä työtulon joustoa alaspäin, vanhuuseläkkeellä olevat yrittäjätoiminnan aloittavat henkilöt eivät ole vakuuttamisvelvollisia sekä ehdotus, että avopuoliso katsotaan aina perheenjäseneksi siitä riippumatta, onko avoparilla yhteistä lasta vai ei.

Yrittäjän eläkelaista johtuvien muutosehdotusten arvioidaan alentavan valtion osuutta 6,8 miljoonaa euroa vuonna 2007. Pitkällä aikavälillä ehdotusten eläkemenoa lisäävä vaikutus olisi noin 20 miljoonaa euroa, joka on 0,7 prosenttia arvioidusta eläkemenosta. Valtion osuus yrittäjien eläkemenosta kasvaisi tällöin noin 8 miljoonaa euroa.

Koonnos YEL-muutosten kustannusvaikutuksista, miljoonaa euroa nykyrahassa

	YEL:n yläraja			Vapautukset			Yhteensä		
	Maksu- tulo	Eläke- meno	Valtion osuus	Maksu- tulo	Eläke- meno	Valtion osuus	Maksu- tulo	Eläke- meno	Valtion osuus
2007	2,8	0,0	-2,8	4,0	0,0	-4,0	6,8	0,0	-6,8
2008	3,0	0,0	-3,0	4,0	0,0	-4,1	7,0	0,0	-7,1
2009	3,2	0,0	-3,2	4,1	0,0	-4,1	7,3	0,0	-7,3
2010	3,2	0,0	-3,2	4,1	0,0	-4,1	7,3	0,0	-7,3
2011	3,5	0,0	-3,5	4,1	0,1	-4,0	7,6	0,1	-7,5
2012	3,8	1,0	-2,8	4,0	0,2	-3,8	7,8	1,2	-6,6
2013	3,9	1,0	-2,9	3,8	0,3	-3,5	7,7	1,3	-6,4
2014	4,0	1,0	-3,0	3,6	0,5	-3,1	7,6	1,5	-6,1
2015	4,4	1,0	-3,4	3,4	0,7	-2,7	7,8	1,7	-6,1
2020	5,3	3,1	-2,2	2,1	2,5	0,4	7,5	5,6	-1,9
2025	5,8	6,1	0,3	0,9	5,2	4,3	6,7	11,3	4,6
2030	6,3	8,2	1,9	0,0	7,9	7,9	6,3	16,1	9,8

Eläketurvakeskus/Suunnittelu- ja laskentaosasto

4.3. Vaikutukset eri sukupuolten kannalta

Yhteenvedona YEL:n piiriin kuulumisen ehdoista todetaan, etteivät ne aseta sukupuolia eriarvoiseen asemaan. Sukupuolten välillä ei ole havaittavissa mainittavia eroja.

YEL-vakuutuksen ansiosta eläkettä kertyy yrittäjille 1 päivästä tammikuuta 2007 lähtien samojen sääntöjen ja iän mukaisten karttumisprosenttien mukaan kuten työeläkevakuutuksen piiriin kuuluville yleisesti. Eläkeuudistuksessa eläkkeen karttumista koskevien säännösten ei todettu asettavan sukupuolia eriarvoiseen asemaan.

Eläkettä kertyy YEL-vakuutuksen perusteella työeläkeläissa määritellyiltä sosiaalietuusajoilta kuten sairauspäiväraha- ja äitiys-, isyys- ja vanhempainpäiväraha-ajoilta. Lisäksi eläkettä kertyy alle kolmevuotiaan lapsen kotihoidontukiajalta (VEKL) valtion rahoittamana. YEL:n piiriin kuulumisen tarkoittaa sitä, että yrittäjät ovat tasa-arvoisessa asemassa muiden työeläkevakuutettujen kanssa vanhempainpäiväraha-ajoilta ja koti-

hoidontukiajalta karttuvan eläkeoikeuden suhteen. Vuoden 2005 lainmuutos paransi erityisesti naisten eläkettä lapsenhoitoajoilta, jos myös tulevaisuudessa vanhemmat käyttävät oikeutta vanhempainvapaaseen ja lapsen hoitamiseen kotona kotihoidon tuen turvin nykyisellä tavalla. Lastenhoitotyö on pysynyt suureksi osaksi äitien vastuulla. Lainmuutos hyvytti lapsenhoitoajalta aiheutuvaa vajetta eläketurvaan ja osaltaan tasoitti sukupuolten välisiä eläke-eroja, mikäli vanhempien hoivavastuut pysyvät nykyisenslaisina. Laki ei aseta sukupuolia eriarvoiseen asemaan.

Sosiaalietuuksien perusteella kertyvän eläkkeen saaminen edellyttää, että henkilöllä on työuransa aikana työansioita vähintään 13 358,40 euroa vuoden 2006 tasossa. YEL-työtulo luetaan mukaan näihin työansioihin.

Erityisesti nuorena työkyvyttömäksi tulevien kohdalla tällä on suuri merkitys. Mainitun rajan täytyminen antaa paitsi eläkeoikeuden laissa määritellyiltä sosiaalietuusajoilta, myös oikeuden tulevaan aikaan työkyvyttömyyseläkkeessä. Tulevan ajan oikeus edellyttää työansioita vähintään 13 358,40

euron verran eläketapahtumaa edeltäneen 10 kalenterivuoden aikana. YEL -työtulo kerryttää vaadittavaa vähimmäismäärää. Tulevan ajan ansio puolestaan lasketaan työkyvyttömäksi tuloa edeltävän viiden täyden kalenterivuoden keskimääräisistä ansioista. Ansioihin luetaan mukaan kaikki työeläkevakuutuksen piiriin kuuluvat ansiotulot ja myös laissa määriteltyihin sosiaalietuusaikoihin perustuvat ansiot. Lainmuutoksen arvioidaan parantavan hieman useammin miesten kuin naisten toimeentuloturva, sillä nuorten miesten työkyvyttömyysriski on jonkin verran suurempi kuin nuorten naisten. Työkyvyttömyysriskin ero johtuu monista tekijöistä, muun muassa eri ammatteihin suuntautumisesta ja siihen liittyen työtehtävien ja työolojen eroista. Eläkelainsäädäntö ei aseta sukupuolia eriarvoiseen asemaan.

Avopuoliso

Perheenjäsenen määritelmä yrityksen omistusosuuksia laskettaessa ehdotetaan muutettavaksi siten, että avopuolisoilta ei edellytetäisi enää yhteistä lasta. Muutos koskee ennen kaikkea avopuolisoita, jotka yhdessä taasaosuksin omistavat yrityksen, mutta myös tilanteita, joissa toinen avopuolisoista omistaa yksin yrityksestä yli puolet ja tulee siten jo nykyisellään vakuutetuksi yrittäjätoimintansa perusteella.

Lain soveltamisalan piiriin tuleminen koskee molempia sukupuolia. Koska kuitenkin yrittäjistä kaksi kolmasosaa on miehiä, muutos todennäköisesti parantaa yrityksessä palkatta työskentelevien naisten asemaa useammin kuin miesten asemaa.

Muut muutokset

Ehdotukseen sisältyy myös muutoksia, joilla pyritään selkiyttämään lainsäädäntöä ja soveltamiskäytäntöä. Muutokset vaikuttavat kuitenkin myös muun muassa eläkkeen määrään. Tällaisia muutosehdotuksia ovat työtulon ylärajan korottaminen, vanhuuseläkkeen myöntäminen takautuvasti kolmelta kuukaudelta, vakuuttamisvelvollisuudesta vapautusten päättymisen sekä lisäeläkevakuutusten

päättäminen.

Yrittäjistä kaksi kolmasosaa on miehiä ja yksi kolmasosa naisia. Tämän ohella miesyrittäjien työtulot ovat usein suurempia kuin naisyrittäjien työtulot. Mitä korkeampaa työtuloluokkaa tarkastellaan, sitä pienemmäksi naisten osuus työtuloluokassa pääsääntöisesti jää. Keskimäärin naisyrittäjien työtulot ovat noin 85 prosenttia miesyrittäjien työtuloista. Näistä työmarkkinaeroista johtuen yrittäjän eläkelakiin ehdotettavat, yllä mainitut muutokset kohdentuvat eritavoin miehiin ja naisiin. Tämä ei kuitenkaan johdu yrittäjän eläkelain säännöksistä, vaan nimenomaan miesten ja naisten välisistä työmarkkinaeroista. Siten muutosten ei voi arvioida asettavan sukupuolia eriarvoiseen asemaan.

5. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmistelu sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyössä Eläketurvakeskuksen ja keskeisten yrittäjä-, työntekijä- ja työnantajajärjestöjen kanssa. Valmistelussa on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon yrittäjien sosiaaliturva 2004 -työryhmän raportti (STM:n työryhmämuistioita 2005:12) sekä siitä annetut lausunnot.

Yrittäjien sosiaaliturvatyöryhmä on ehdottanut YEL:n ja TyEL:n soveltamisrajaa muutettavaksi siten, että osakeyhtiössä omistajana ja käytännössä yrittäjäasemassa olevat henkilöt siirrettäisiin työntekijän eläkelain piiristä yrittäjän eläkelain piiriin. Jos tällaisille osakeyhtiön johtavassa asemassa olevalle vähemmistöosakkaille ei makseta palkkaa, vaan he ottavat korvauksen työstään pääomatulona, he eivät nykyisten säännöksiin mukaan tule lainkaan työeläketurvan piiriin. Työryhmä ehdotti omistusosuuden laskemista nykyisestä yli 50 prosentista 30 prosenttiin. Tällä ehdotuksella on heijastusvaikutuksia muun sosiaalivakuutuslainsäädännön työntekijän ja yrittäjän määrittelyyn. Tämän vuoksi hallitus tulee syksyn 2006 aikana erikseen selvittämään, millä tavoin yrittäjän ja työntekijän määrittely näissä tilanteissa on tarkoituksenmukaista tehdä ottaen huomioon tämän määrittelyn heijastusvaikutukset muuhun sosiaalivakuutukseen kokonaisuudessaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Yrittäjän eläkelaki

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku. Lain tarkoitus

1 §. Lain tarkoitus. Pykälä on uusi. Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin yrittäjän oikeudesta vanhuus-, osa-aika- ja työkyvyttömyyseläkkeeseen sekä kuntoutukseen. Lisäksi laissa säädettäisiin yrittäjän edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomessa asuvalla ja toimivalla yrittäjällä olisi velvollisuus vakuuttaa itsensä siten kuin laissa säädetään. Kuten nykyisinkin eläkelaitos ratkaisisi sen, voidaanko yrittäjän katsoa asuvan ja toimivan Suomessa. Asuminen ratkaistaisiin samoilla perusteilla kuin sovellettaessa asumiseen perustuvasta sosiaaliturvalainsäädännöstä annettua lakia (1573/1993; soveltamisalakia). Soveltamisalakain mukaan henkilöä pidetään Suomessa asuvana, jos hän asuu vakinaisesti Suomessa ja jos hänellä on Suomessa varsinainen asunto ja koti, ja hän jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee Suomessa. Eläkelaitos voisi tarvittaessa pyytää Kansaneläkelaitokselta lausunnon siitä, pitääkö Kansaneläkelaitos henkilöä Suomessa asuvana. Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti edellytettäisiin, että myös yrittäjätoiminnan on tapahduttava Suomessa lukuun ottamatta jäljempänä 6 §:ssä tarkoitettuja tilanteita.

Yrittäjä voisi valintansa mukaan järjestää työeläketurvansa vakuutusyhtiössä tai eläkekassassa. Tämä todetaan pykälän 3 momentissa. Tarkemmin työeläketurvan järjestämisestä säädettäisiin 9 luvussa. Eläketurvakeskus toimisi myös yrittäjäeläkeasioissa eläkelaitosten yhteiselimenä. Yrittäjän vakuuttamisvelvollisuudesta säädetään nykyisin yrittäjien eläkelain (YEL) 1 §:n 1 momentissa ja 2 §:n 1 momentissa.

2 §. Keskeiset määritelmät. Pykälä on uusi.

Siinä määriteltäisiin useissa luvuissa esiintyviä keskeisiä käsitteitä. Laissa olevat määritelmät eivät olisi kattavasti tässä pykälässä. Muun muassa osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä määriteltäisiin osa-aikaeläkkeiden alussa. Määrittelyjä sisältyisi eri pykäliin sillä osin kuin kyse on käsitteistä, joita käytetään vain tietyissä pykälissä tai luvuissa.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin eläketapahtuma. Vanhuuseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen eläketapahtumalla tarkoitettaisiin näiden eläkkeiden saamisen edellytysten täyttymistä. Vanhuuseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset määriteltäisiin näitä eläkelajeja koskevissa 3 luvun säännöksissä. Työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumalla tarkoitettaisiin työkyvyttömyyden alkamista ja perhe-eläkkeen eläketapahtumalla edunjäntäjän kuolemaa. Eläketapahtumalla on vaikutusta muun muassa eläkkeen alkamisaikaan sekä eläkkeen määrään.

2 luku. Lain soveltamisala

3 §. Yrittäjä. Pykälän 1 momenttiin siirrettiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 1 §:n 2 momentin määritelmä, jonka mukaan yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa. Pykälän muiden momenttien säännökset perustuvat vakiintuneeseen soveltamiskäytäntöön, joka on johdettu TEL:n 1 d §:n säännöksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan yrittäjänä pidettäisiin esimerkiksi henkilöä, joka harjoittaa yritystoimintaa ammatinharjoittajana tai siten, että hänellä on yksityinen toiminimi. Tällöin yritystoiminnassa mukana palkatta työskentelevää puolisoa ja samassa taloudessa asuvaa lasta pidetään myös yrittäjinä. Näin siitään huolimatta, että toiminimi olisi vain toisen puolison nimissä. Perheen katsotaan näissä tilanteissa työskentelevän yhteiseen lukuun eikä minkään yhtiön lukuun.

Pykälän 2 momentin mukaan yrittäjänä pidettäisiin avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista. Muulla yhteisöllä tarkoite-

taan esimerkiksi osuuskuntaa. Osuuskunnan jäsen ei osuuskuntalain (1488/2001) 3 §:n mukaan lähtökohtaisesti ole vastuussa osuuskunnan velvoitteista. Osuuskunnan säännöissä voidaan kuitenkin määrätä jäsenen lisämaksuvelvollisuudesta osuuskunnan velkojia kohtaan. Maksuvelvollisuus voi olla rajaton tai rajoitettu. Jos jäsen on määrätty rajattomaan vastuuseen, pidetään häntä yrittäjänä.

Avoimessa yhtiössä ja kommandiittiyhtiössä työskenteleviä perheenjäseniä ja äänettämiä yhtiömiehiä sekä osuuskunnan jäsenen perheenjäseniä ei pidetä yrittäjinä. Jos heille maksetaan palkkaa, heidät vakuutetaan työntekijän eläkelain mukaisesti. Jos he työskentelevät palkatta tai nostavat vain pääomatuloa, he jäävät työeläketurvan ulkopuolelle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, milloin osakeyhtiön omistajaa pidetään yrittäjänä. Säännöksen mukaan yrittäjän olisi omistettava osakeyhtiöstä yksin tai yhdessä perheenjäsenten kanssa yli 50 prosenttia ja työskenneltävä yrityksessä johtavassa asemassa. Lisäksi yrittäjän olisi omistettava itse vähintään yksi osake. Myös jaollisessa yhteisomistuksessa olevat osakkeet otetaan huomioon. Jos henkilö omistaa osakeyhtiöstä yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa enintään puolet, palkallinen työ vakuutetaan työntekijän eläkelain mukaan. Palkaton työ jää tällöin työeläketurvan ulkopuolelle.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että yrittäjänä pidettäisiin myös muussa yhteisössä johtavassa asemassa olevaa henkilöä, jolla on määräämisvalta yhteisössä. Säännöksen perusteella esimerkiksi osuuskunnan toimitusjohtajaa pidetään edellytysten täytyessä yrittäjänä. Muuna yhteisönä voidaan pitää myös ulkomaalaista yhteisöä.

Pykälän 5 momentissa määriteltäisiin, mitä 3 momentin käsitteillä tarkoitetaan. Omistus-suhteita laskettaessa myös välillinen, toisten yhteisöjen ja yhtymien kautta tapahtuva, omistus otettaisiin huomioon, kuten nykyisin vakiintuneessa soveltamiskäytännössä. Edellytyksenä tällöin on, että henkilö omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa sanotusta toisesta yhteisöstä tai yhtymästä yli puolet tai heillä on vastaava määräämisvalta. Henkilöllä itsellään on oltava vähintään yksi sanotun yrityksen tai yhteisön osake, mutta tällöin ei vaadita, että hänen olisi lisäksi

omistettava yksi osake yrityksestä, jossa hän työskentelee. Välillinen omistus voi muodostua osakeyhtiöiden lisäksi myös avointen yhtiöiden, kommandiittiyhtiöiden, osuuskuntien tai niitä vastaavien ulkomaalaisten yhteisöjen ja yhtymien kautta. Sen sijaan kuolinpesän osakkuuden perusteella välillistä omistusta ei voida arvioida, koska kuolinpesässä osakkaiden omistus on jaotonta.

Johtavalla asemalla tarkoitettaisiin toimitusjohtajuutta, hallituksen jäsenyyttä tai muuta vastaavaa asemaa. Muuna vastaavana asemana on soveltamiskäytännössä pidetty esimerkiksi hallinto- tai toimialajohtajaa, henkilöä, joka on omistaja ja jolla on asemansa perusteella nimenkirjoitusoikeus ja henkilöä, joka omistaa kaikki yhtiön osakkeet. Pienissä perheyriyksissä työskentelevien omistajaperheenjäsenten on vakiintuneesti katsottu olevan johtavassa asemassa muodollisesta asemastaan riippumatta. Tämä soveltuu lähinnä silloin, kun perheenjäsenten lisäksi ei ole palkattua, työsuhteessa olevaa henkilöä. Yleensä tällöin on kysymys aviopuolison yritystoimintaan osallistumisesta. Hallituksen varajäsenen ei katsota asemansa perusteella olevan osakeyhtiössä johtavassa asemassa, joten yhtiössä työskentelevä hallituksen varajäsen kuuluu osakeomistuksesta riippumatta työntekijän eläkelain piiriin, jos hän saa työskentelystään palkkaa.

Perheenjäsenen määritelmä muuttuisi aikaisempaan nähden siten, että avopuolisoilta ei edellytettäisi enää yhteistä lasta. Avoliitolla tarkoitetaan sitä, että mies ja nainen, jotka eivät ole keskenään avioliitossa, elävät jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa. Nykyisin YEL:n soveltamiskäytännön perusteella perheenjäsenen asema avopuolisoilla riippuu lapsen syntymästä. Koska tämä seikka ei ole yrittäjätöiminnan kannalta merkittävä, ehdotetaan yhteisen lapsen edellytyksen poistamista.

Pykälän 6 momentin mukaan yrittäjänä pidettäisiin myös henkilöä, joka tosiasiallisesti harjoittaa yritystoimintaa, vaikka toimintaa muodollisesti harjoitettaisiin toisen henkilön nimissä taikka sellaisessa yhteisössä tai yhtymässä, jossa määräysvalta on muodollisesti toisen henkilön nimissä. Tällainen tilanne olisi kysymyksessä esimerkiksi silloin, kun yrityksen omistaa alaikäiset lapset, mutta

vanhemmat käytännössä harjoittaisivat yritystoimintaa. Pykälää sovellettaisiin myös suoranaisiin lain kiertämistilanteisiin.

4 §. *Lain ulkopuolelle jäävä yrittäjätoiminta.* Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 1 §:n 3 momentin säännökset siitä, mitä yrittäjätoimintaa tämä laki ei koske.

Nykyisin yrittäjätoiminnan vakuuttamisvelvollisuus koskee kaikkia muita vanhuuseläkeläisiä paitsi YEL:n mukaisella vanhuuseläkkeellä olevia 68 ikävuoteen asti. Yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen vanhuuseläkkeellä harjoitetusta yrittäjätoiminnasta, jos hänellä on ollut työuransa aikana pienikin yrittäjätoiminta, josta on karttunut eläkettä. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa ehdotetaan, että yrittäjätoiminnan vakuuttamisvelvollisuus ei koskisi myöskään muun työeläkelain mukaisella vanhuuseläkkeellä olevia. He voisivat niin halutessaan ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen. Vakuuttamisvelvollisuus ei siten riippuisi siitä, minkä lain mukaisella vanhuuseläkkeellä yrittäjätoimintaa harjoittava henkilö on. Vakuuttamisvelvollisuutta ei säännöksen perusteella olisi myöskään niillä, jotka ovat jääneet julkisilta aloilta vanhuuseläkkeelle ammatillisessa eläkeiässä eikä YEL:n mukaisella lisäeläkkeellä olevilla. Ehdotettu muutos selkeyttäisi vakuuttamisvelvollisuutta ja olisi tasapuolisempi kaikkia vanhuuseläkkeellä yrittäjätoimintaa harjoittavia kohtaan.

Vakuuttamisen alarajasta, 5 504,14 euroa (vuoden 2004 indeksissä), säädettäisiin 1 momentin 4 kohdassa. Alaraja säilyisi ennallaan. Alaraja vuoden 2006 indeksissä on 5 850,90.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 kohta, jolla selvennettäisiin lakia. Sen mukaan YEL:iä ei sovellettaisi yrittäjään, johon EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai Suomea sitovan kansainvälisen sosiaaliturvaa koskevan sopimuksen määräysten perusteella ei sovelleta Suomen, vaan jonkin muun valtion sosiaaliturvalainsäädäntöä.

5 §. *Urheilijan vakuuttaminen.* Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 1 §:n 4 momentin säännös siitä, että tämä laki ei koske urheilemista.

6 §. *Yrittäjätoiminta ulkomailla.* Pykälä on uusi. Sillä selvennettäisiin tämän lain sovel-

tamista ulkomailla harjoitettuun yrittäjätoimintaan niissä tilanteissa, joissa yritystoiminta vakuutetaan Suomessa EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai Suomea sitovien kansainvälisten sosiaaliturvaa koskevien sopimusten perusteella. Yrittäjää koskevia säännöksiä on sopimuksissa, jotka Suomi on solminut Yhdysvaltojen, Kanadan ja Quebecin kanssa. Pykälässä mainituissa tilanteissa tämä laki koskisi myös ulkomailla harjoitettua yrittäjätoimintaa.

Jos yrittäjä olisi tämän lain mukaisesti vakuutettu, hän voisi pykälän 2 momentin mukaan pitää vakuutuksensa voimassa myös, jos hän harjoittaa yrittäjätoimintaa tilapäisesti muussa kuin EU-, ETA- tai sosiaaliturvasopimusmaassa. Tilapäisenä pidettäisiin toimintaa, joka jatkuu enintään vuoden. Säännös perustuu vakiintuneeseen soveltamiskäytäntöön. Edellytyksenä olisi, että yrittäjän katsotaan edelleen asuvan Suomessa, vaikka hän on tilapäisesti ulkomailla. Eläkelaitos arvioisi Suomessa asumista koskevan edellytyksen täyttymisen soveltamisalalain periaatteiden mukaisesti.

7 §. *Ratkaisu lain soveltamisesta.* Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 1 §:n 5 momentissa oleva säännös siitä, että Eläketurvakeskus ratkaisee työn teettäjän, työn suorittajan tai eläkelaitoksen hakemuksesta, sovelletaanko työhön tätä lakia.

II OSA

ELÄKKEITÄ JA KUNTOUTUSTA SEKÄ NIIDEN TOIMEENPANOJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

3 luku. Eläke- ja kuntoutusetuudet

Vanhuuseläke

8 §. *Oikeus vanhuuseläkkeeseen.* Pykälässä säädettäisiin vanhuuseläkkeen ikärajoista sekä siitä, minkä ikäisenä voi saada vanhuuseläkkeen varhennettuna tai lykätynä. Nykyisin vanhuuseläkkeen ikäraja säädetään TEL:n 4 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä ja varhennettuna ja lykätyn vanhuuseläkkeen ikärajoista TEL:n 4 §:n 2 momentissa. TEL:n säännöksiä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yrittäjän oikeudesta jäädä tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle MEL:n mukaisessa eläkeiässä silloin, kun yrittäjä jää MEL:n mukaiselle vanhuuseläkkeelle tai varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 3 a §:n 2 momentin lopussa, jota sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 11 §:ssä.

9 §. Vanhuuseläkkeen määrä. Pykälän 1 momentti on uusi. Sen mukaan vanhuuseläkkeen määrä olisi eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke, jos vanhuuseläke alkaa 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Säännös vastaa sisällöltään vuoden 2005 alusta voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 ja 4 momentissa säädettäisiin varhennusvähennyksestä ja lykkäyskorotuksesta. Nykyisin vastaavat säännökset ovat TEL:n 5 a §:n 1 ja 2 momentissa, joita sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Yrittäjällä ei ole oikeutta työttömyysturvain 6 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuun lisäpäiväoikeuteen. Jos yrittäjä on kuitenkin saanut tämän oikeuden aiemman työskentelynsä perusteella, myönnettäisiin myös tämän lain mukainen eläke vähentämättömänä 62 vuoden iässä. Tästä säädetään nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella yrittäjiin sovellettavassa TEL:n 5 a §:n 3 momentissa.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 12 §:ssä.

10 §. Vanhuuseläkkeen alkaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisajankohdasta. Vanhuuseläkkeen alkamisajasta säädetään nykyisin TEL:n 4 §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Nykyisin YEL:n mukaista vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti. Pykälässä ehdotetaan, että vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke voitaisiin myöntää takautuvasti kolmelta eläkkeen hakemiskuukautta edeltävältä kuukaudelta, jos yrittäjän YEL-vakuutus olisi päättynyt ennen tätä. Pätevästä syystä eläke voitaisiin myöntää myös pidemmältä ajalta takautuvasti. Muulloin kuin myönnettäessä vanhuuseläkettä takautuvasti

vanhuuseläkkeen saaminen ei edellytä YEL-vakuutuksen päättymistä. Yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen harjoittamastaan yrittäjätoiminnasta vanhuuseläkkeen aikana. Jos takautuvan vanhuuseläkkeen myöntäminen ei edellytettäisi vakuutuksen päättymistä, tulisi yrittäjälle tältä ajalta rinnakkain vanhuuseläke ja pakollinen YEL-vakuutus. Tämä ei olisi perusteltua. Takautuvan eläkkeen myöntämistä koskeva säännös yrittäjän eläkelaiassa mahdollistaisi myös sen, että henkilön koko työeläke alkaa samasta ajankohdasta esimerkiksi silloin, kun henkilö on viimeksi ollut työsuhteessa, mutta hänellä on aikaisemmin ollut yrittäjätoimintaa, josta hän on ansainnut eläkettä. Takautuva eläke voidaan voimaantulon mukaisesti myöntää aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2007 alkaen.

Yrittäjä voi vakuuttaa itsensä vapaaehtoisesti vanhuuseläkkeellä ollessaan. Pykälän 2 momentin mukaan näissä tilanteissa vanhuuseläkkeen aikana alkaneesta yrittäjätoiminnasta karttuneeseen eläkkeeseen olisi oikeus aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Vastaava säännös on TEL:n 4 §:n 2 momentin viimeisessä virkkeessä, jota sovelletaan yrittäjiin voimassa olevan YEL:n 5 §:n 1 momentin viittaussäännöksen mukaan.

11 §. Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen. Pykälä on uusi. Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun yrittäjä täyttää 63 vuotta. Jos määräaikaisesti työkyvyttömäksi lähellä 63 vuoden ikää tullut yrittäjä kuitenkin haluaisi jatkaa työn tekemistä työkyvyttömyytensä päättymisen jälkeen, hän voisi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista. Edellytyksenä olisi, että hänelle olisi myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden vuoksi, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan vielä sen jälkeen, kun yrittäjä täyttää 63 vuotta. Yrittäjän tulisi hakea vanhuuseläkkeen lakkauttamista kuukauden sisällä työkyvyttömyyden päättymisestä. Jos lakkauttamisen edellytykset täyttyisivät, yrittäjälle karttuisi eläkettä lakkautuksen jälkeisestä työskentelystä saaduista työansioista 4,5 prosenttia vuodessa. Uusi vanhuuseläke yrittäjälle myönnettäisiin hakemuksesta. Vastaava säännös on myös TyEL:n 14 §:ssä.

Osa-aikaeläke

12 §. *Osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä.* Pykälässä määriteltäisiin osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä. Kohdassa 1 määriteltäisiin ansiotyön käsite. Ansiotyöllä tarkoitettaisiin työeläkelakien ja työeläkelakeihin rinnastettavien lakien perusteella vakuutettavaa työskentelyä. Kohdassa 2 määriteltäisiin kokoaikatyön käsite. Voimassa olevassa YEL:ssä kokoaikatyötä ei ole määritely vaan se perustuu vakiintuneeseen käytäntöön. Kokoaikatyön raja on johdettu siitä, että kun työtulo puolitetaan, on sen tämän jälkeenkin oltava vähintään YEL:ssä säädetyn työtulon alarajan suuruinen.

Pykälän 2 momentin mukaan osa-aikaeläkettä koskevissa säännöksissä tarkoitettulla osa-aikatyöllä tarkoitettaisiin kaikkea sitä työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työtä, jota yrittäjä tekee osa-aikaeläkkeellä ollessaan. Tällaiseen osa-aikatyöhön rinnastettaisiin EU- tai ETA-maassa tehty osa-aikatyö. Sisällöltään säännös vastaa nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneella ansiolla tarkoitettaisiin 70 §:n mukaisesta tulevan ajan ansiota. Tulevan ajan ansio määräytyy pääsääntöisesti eläketapahtumavuotta edeltävien viiden vuoden ansioiden perusteella. Tulevan ajan ansio lasketaan siten kuin yrittäjä olisi tullut työkyvyttömäksi osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä. Yrittäjillä osa-aikaeläkkeen vakiintunutta ansiotasoa määrättäessä eläkkeen alkamista edeltävän vuoden työtulossa ei oteta huomioon lisätyöeläkevakuutusmaksua, mutta pienennetyn työeläkevakuutusmaksun vaikutus otetaan huomioon. Säännös on nykyisin TEL:n 4 f §:n 3 momentissa, jota sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Työtulon laskemisesta silloin, kun yrittäjä on maksanut pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, säädetäisiin 67 §:n 4 momentissa. Osa-aikaeläkkeen alkamisen ajankohdasta yrittäjä voi päättää itse. Siksi pienennetyn työeläkevakuutusmaksun huomiotta jättäminen osa-aikaeläkkeessä mahdollistaisi keinottelun.

13 §. *Oikeus osa-aikaeläkkeeseen.* Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että yrittäjä on ollut osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana

kokoaikaisessa ansiotyössä vähintään 12 kuukautta. Kokoaikaiseen ansiotyöhön rinnastettaisiin pykälän 2 momentin mukaan työskentely EU- tai ETA-maassa. Vähintään 12 kuukauden kokoaikaisen ansiotyön vaatimus edellyttää nykyisin mukaan todellista työntekoa. Tämä vaatimus ei siten täyty, jos yrittäjä esimerkiksi sairastuu ja on tästä 12 kuukaudesta osan sairauslomalla. Nyt ehdotetaan, että aika, jolta yrittäjä saa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa (279/1959) tarkoitettua ansionmenetykskorvausta taikka tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) tarkoitettua päivärahaa pidentäisi 18 kuukauden tarkastelujaksoa, kuitenkin enintään kuusi kuukautta. Siten esimerkiksi yrittäjän sairastuminen pidentäisi tarkasteluaikaa enintään kahden vuoden mittaiseksi ja tämä osa-aikaeläkkeen saamisen edellytys täyttyisi, jos yrittäjä olisi ollut kokoaikaisessa ansiotyössä vähintään 12 kuukautta osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden kahden vuoden aikana. Näin yrittäjän lyhytaikainen sairastuminen ennen osa-aikaeläkkeen alkamista ei enää käytännössä estäisi yrittäjän siirtymistä osa-aikaeläkkeelle. Vastaava säännös on myös TyEL:n 16 §:n 1 momentissa.

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää TEL:n 4 f §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan, että yrittäjällä on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut työeläkelakien mukaista eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta. TEL:n säännöstä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vuoden 2005 alusta lukien eläkettä ei enää määrätä työsuhteikohtaisesti eikä työsuhteita sen vuoksi rekisteröidä enää sillä tarkkuudella kuin aikaisemmin. YEL:n säännös muutetaan vastaavaksi kuin TyEL:ssä, vaikka yrittäjillä tarkat päivät vielä rekisteröidäänkin. Voimassa olevan TEL:n 4 f §:n 1 momentin 4 kohdan vaatimus viidestä työeläkettä kartuttavasta vuodesta säilytettäisiin muuntamalla se laskennallisesti kuukausiksi, jolloin saadaan luku 60. Vuosiansiot muutettaisiin ajaksi jakamalla vuosiansio TyEL:n 4 §:n 3 momentin 1 kohdassa mainitun ansiorajan, 41,89 euron 25-kertaisella määrällä eli 1 047,25 eurolla. Näin saatu osamäärä pyöristettäisiin alaspäin lä-

himpään kokonaislukuun, joka voisi olla enintään 12. Viimeisten 15 vuoden osamäärät laskettaisiin yhteen. Jos eri vuosien yhteenlasketuista osamääristä tulisi luku 60 tai enemmän, tämä osa-aikaeläkkeen työskentelyedellytys täytyisi. Säännös vastaisi TyEL:n 16 §:n 1 momenttia.

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttäisi, ettei yrittäjä saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa lakisääteistä eläkettä tai vastaavaa ulkomaista taikka kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta. Nykyiseen säännöksen nähden tämän edellytyksen sanamuotoa täsmennettäisiin. Voimassa olevissa säännöksissä mainitaan estävänä ainoastaan TEL:n 8 §:n 4 momentin mukainen peruseläke tai muu siihen verrattava työ- tai virkasuhteeseen perustuva eläke. Säännöstä on sovellettu siten, että ulkomailta myönnetty työ tai virkasuhteeseen perustuva eläke on rinnastettu TEL:n 8 §:n 4 momentin mukaiseen peruseläkkeeseen. Näin ollen ulkomailta myönnetty työeläke on estänyt osa-aikaeläkkeen myöntämisen nykyisenkin lain tulkinnan mukaan. Lisäksi ratkaisukäytännössä on katsottu voimassa olevan sanamuodon sisältävän sen, että kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuva eläke estää osa-aikaeläkkeen myöntämisen. Sanamuodon täsmennys ei siten merkitsisi muutosta nykyiseen soveltamiskäytäntöön. Vastaava säännös on myös TyEL:n 16 §:n 1 momentissa.

Ehdotetun 1 momentin 4 kohdan mukaan osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, ettei yrittäjällä ole yrittäjän eläkelain alaisen toiminnan päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen. Säännöstä tarkennettaisiin voimassa olevaan TEL:n 4 f §:n 1 momentin 1 kohtaan nähden. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Voimassa olevassa TEL:n säännöksessä mainitaan vain valtion eläkelain tai kunnallisen eläkelain mukainen kokoaikainen palvelu, vaikka sillä tarkoitetaan myös muiden julkisten alojen työeläkelakien mukaista palvelua. Vastaava muutos on tehty myös TyEL:n 16 §:n 1 momenttiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin osa-aikaeläkkeen edellyttämästä osa-aikatyöskentelystä, josta säädetään nykyisin YEL:n 5 b §:ssä. YEL:n mukaisen osa-aikaeläkkeen edellytyksenä on, että yrittäjä lopettaa yrittäjätoimintansa kokonaan tai puolittaa työtulonsa. Nykyisen YEL:n mukaan puolittettava työtulo lasketaan siten, että viiden vuoden (60 kuukautta) tarkastelujaksolla vakuutetut työtulot jaetaan koko tarkastelujakson kuukausilla (60 kuukaudella), jolloin mukana ovat myös ne kuukaudet, jolloin YEL-vakuutusta ei ole. Jos yrittäjätoiminta ei ole jatkunut koko viiden vuoden tarkastelujakson aikaa, seurauksena on usein eläkeoikeuden menetys. Siksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että 60 kuukauden tarkastelujakson lisäksi voitaisiin ottaa huomioon yrittäjätoimintaa osa-aikaeläkkeen alkamisvuodelta enimmillään 11 kuukautta ja huomioon otettaisiin vain ne kuukaudet, jolloin yrittäjällä on ollut YEL-vakuutus. Näin laskettuna tarkastelujakso voi pisimmillään olla 71 kuukautta. Työtulon voisi puolittaa lyhimmillään neljän kuukauden ja pisimmillään 71 kuukauden yhdenjaksoiselta osa-aikaeläkkeen alkamiseen saakka jatkuneelta yrittäjätoimintajaksolta.

Osa-aikaeläkkeen edellytyksenä on voimassa olevassa laissa, ettei osa-aikaeläkkeen saaja ole työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa. Tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta osa-aikaeläkkeen saajalla on oikeus SVL:n mukaiseen päivärahaan. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi 4 momentin 4 kohdassa nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavaksi siten, ettei tähän poissaoloaikaan luettaisi myöskään aikaa, jolta yrittäjä on saanut liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä omaan vammaan perustuvaa ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa. Liikenne- ja tapaturmavakuutuslakien mukaiset etuudet ovat ensisijaisia SVL:n mukaiseen päivärahaan nähden. Näiden etuuksien saantiaikaa hyväksyttäisiin poissaoloaikaan enintään 12 kuukauden ajalta. Vastaava säännös on myös TyEL:n 16 §:n 4 momentissa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin osa-aikaeläkkeen edellyttämästä osa-aikatyöstä niissä tilanteissa, joissa yrittäjä lopettaa ko-

konaan yrittäjätoiminnan tai hän on yrittäjätoiminnan lisäksi myös työsuhteessa. Tällöin YEL:n mukaisen osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttäisi, että YEL-toiminta joko lopetettaisiin kokonaan tai vähennettäisiin puoleen ja lisäksi työansiot vähentyisivät niin, että yrittäjän osa-aikatyöstään saamat työansiot olisivat yhteensä 35—70 prosenttia yrittäjän vakiintuneesta ansiosta ja työajassa ja työpanoksessa tapahtuisi vastaava muutos. Vastaava edellytys on myös voimassa olevassa laissa. Jos yrittäjän ansiotulojen vähentyminen poikkeaa työajassa tapahtuneesta vähentymisestä sen vuoksi, että yrittäjän työsuhteessa tekemän kokoaikaisen ansiotyön ansiotuloon on sisällynyt palkkaukseen kuuluvaa ylityökorvausta, sunnuntai-, yötyö- tai vuorotyölisää taikka muuta sellaista erityistä lisää tai korvausta, jota ei sisälly osa-aikatyöstä saatavaan ansiotuloon, tällainen lisää tai korvaus jätetään huomioon ottamatta 5 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymistä arvioitaessa. Tästä on säännös TyEL:n 16 §:n 4 momentissa.

Nykyisin voimassa olevassa laissa oleva osa-aikatyön tuntimäärä poistettaisiin ja sen sijasta edellytettäisiin, että työajassa olisi tapahtunut muutos, joka vastaa ansion alentumista. Käytännössä osa-aikatyön tuntimäärän valvominen on vaikeaa ja osa-aikatyön edellytysten täyttymisen valvonta perustuu-kin pitkälti osa-aikatyön ansioiden valvontaan. Vastaava muutos on tehty myös TyEL:n 16 §:n 4 momenttiin.

14 §. Osa-aikaeläkkeen määrä. Pykälän 1 momentin mukaan osa-aikaeläkkeen määrä olisi puolet vakiintuneen ansion ja osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*). Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 5 c §:ssä ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen määrästä silloin, kun yrittäjällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain perusteella. Tällöin osa-aikaeläkkeen määrä olisi 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja osa-aikatyöskentelyn ansion erotuksesta. Tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen määrä olisi yhtä suuri kuin tämän lain mukaisen kokonaistyötulon osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista niiden lakien mukaisista työansioista, joi-

den perusteella osa-aikaeläke myönnetään. Vastaavansisältöinen säännös on nykyisin TEL:n 5 c §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan osa-aikaeläke voisi olla enintään 75 prosenttia sen alkamisajankohtaan mennessä karttuneista, työeläkelakien ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) mukaisista eläkkeistä. Yrittäjän saama ensisijainen etuus pienentää enimmäismäärää, koska enimmäismäärä lasketaan eläkkeestä, josta on vähennetty yrittäjän saama ensisijainen etuus. Enimmäismäärä tulisi tarkistaa niissä tilanteissa, joissa osa-aikaeläkkeen saajalle myönnettäisiin ensisijainen etuus tai jos enimmäismäärää laskettaessa huomioon otetun ensisijaisen etuuden määrä muuttuisi. Voimassa olevassa säännöksessä ei säädetä enimmäismäärän tarkistamisesta näissä tilanteissa, vaikka eläke on näissä tilanteissa vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tarkistettu. Säännöstä tarkennettaisiin nykyiseen nähden tältä osin.

Enimmäismäärää laskettaessa huomioon otettavaan eläkkeeseen rinnastettaisiin 4 momentin mukaan Euroopan talousalueella tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa karttunut vastaava etuus. Voimassa olevassa TEL:n 5 c §:ssä ei mainita erikseen ulkomailla karttuneen eläkkeen huomioon ottamista osa-aikaeläkkeen 75 prosentin enimmäismäärää laskettaessa. TEL:n säännöstä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan Suomessa karttuneeseen eläkkeeseen on kuitenkin rinnastettu Euroopan talousalueella tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa karttunut eläke. Tämä soveltamiskäytäntö on ETA-maiden osalta perustunut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen (EY-tuomioistuin) ratkaisuihin, joiden mukaan tarkasteltaessa henkilön oikeutta etuuteen hänen työuraansa tulee tarkastella kokonaisuutena. Lisäksi EY-tuomioistuin on ratkaisukäytännössään korostanut EU-kansalaisten yhdenvertaista kohtelua.

Säännöksen soveltamiseksi tarvitaan tieto Euroopan talousalueella tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa

karttuneesta eläkkeestä. Jos tällaisen eläkkeen määrästä ei saataisi riittävää selvitystä, enimmäismäärää laskettaessa huomioon otettavana eläkkeenä voitaisiin käyttää eläkettä, joka yrittäjälle olisi karttunut, jos hänen Euroopan talousalueella tai sosiaaliturvasopimusmaassa vakuutusajaksi luettava työskentelynsä olisi ollut tämän lain alaista työskentelyä (teoreettinen eläke).

Silloin kun edellä mainittu 75 prosentin raja vähentää osa-aikaeläkkeen määrää, vähennys tehtäisiin näiden lakien kesken vakiintuneessa ansiotulossa huomioon otettujen työansioden suhteessa. Tältä osin säännös on samansisältöinen kuin voimassa olevan TEL:n 5 c §:n 3 momentti, jota sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 17 §:ssä.

15 §. Osa-aikaeläkkeen alkaminen. Osa-aikaeläke myönnettäisiin sen saamisedellytysten täyttymistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Osa-aikaeläkettä ei kuitenkaan myönnettäisi takautuvasti. Voimassa olevassa laissa osa-aikaeläkkeen alkamisesta säädetään TEL:n 4 g §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä, jota sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Osa-aikaeläke voidaan voimassa olevan säännöksen mukaan myöntää takautuvasti kuudelta hakemista edeltävältä kuukaudelta. Nyt takautuvasta myöntömahdollisuudesta luovutettaisiin. Osa-aikaeläkettä haetaan käytännössä niin, että se alkaa samasta ajankohdasta kuin osa-aikatyö. Vastaava muutos on myös TyEL:n 18 §:ssä.

16 §. Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus. Pykälän sisältö vastaa osa-aikaeläkettä koskevalta osin TEL:n 17 b §:n säännöstä eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta. TEL:n säännöstä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Voimassa olevaa säännöstä täydennettäisiin siten, että osa-aikaeläkkeensaaja olisi velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle myös sellaisesta yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, joka ei johdu sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa SVL:n mukaista sairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain mukaista ansiomenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain mukaista päivärahaa edellyttäen, ettei sanottu korvaus jatku yli 12 kuukautta.

Vastaava säännös on TyEL:n 19 §:ssä.

17 §. Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen. Nykyisin osa-aikaeläkkeen tarkistamisesta säädetään TEL:n 5 c §:n 4 momentissa, jota sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistettaisiin, jos osa-aikatyön ansioissa tapahtuisi pysyvä muutos. Lisäksi osa-aikaeläkkeen määrä tarkistettaisiin silloin, kun osa-aikaeläkkeen saajalle myönnettäisiin osa-aikaeläke sellaisen työeläkelain mukaan, jonka mukaan hänellä ei aikaisemmin ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

Tarkistaminen tehtäisiin muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta tai kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, jos muutos tapahtuisi silloin. Jos ansiotulojen muutos todettaisiin vasta vuosivalvonnan yhteydessä eikä selvitystä muutoksen ajankohdasta saataisi, osa-aikaeläkkeen määrä tarkistettaisiin sen vuoden alusta lukien, jona ansiot ovat muuttuneet. Jos osa-aikatyön ansiot eivät enää olisi 35—70 prosentin välillä, osa-aikaeläke lakkautettaisiin. Säännös vastaa nykyisin voimassa olevaa säännöstä kuitenkin tarkennettuna siten, että tarkistusajan kohdasta ehdotetaan säädettäväksi laissa.

Kun osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, vakiintuneena ansiotulona pidettäisiin ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran määrättäessä.

Vastaavat säännökset ovat myös TyEL:n 20 §:ssä.

18 §. Osa-aikaeläkkeen keskeyttäminen. Pykälä on uusi. Jos yrittäjän osa-aikatyön ansio tai työstä poissaoloaika muuttuisi tilapäisesti siten, etteivät osa-aikaeläkkeen edellytykset täytyisi, osa-aikaeläkkeen saaja voisi ilmoittaa osa-aikaeläkkeen keskeyttämisestä. Voimassa olevissa laeissa ei tällaista keskeyttämismahdollisuutta ole, vaan tällaisessa tilanteessa osa-aikaeläke tulee voimassa olevien säännösten mukaan lakkauttaa. Säännös lisäisi joustavuutta osa-aikaeläkkeeseen, koska se sallisi tilapäiset osa-aikatyön muutokset. Osa-aikaeläke keskeytettäisiin muutoksesta lukien. Keskeytettyä osa-aikaeläkettä ryhdyttäisiin yrittäjän ilmoituksen perusteella maksamaan uudelleen siitä lukien, kun osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset jälleen täytyisivät. Keskeytys ei voisi jatkua pidempään kuin kuuden kuukauden ajan. Jos osa-

aikaeläkkeen uudelleen maksamista ei olisi pyydetty kuuden kuukauden kuluessa keskeyttämisestä lukien, eläke lakkaisi keskeyttämisajankohdasta lukien. Tätä pykälää vastaava säännös on myös TyEL:n 21 §:ssä.

19 §. Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin osa-aikaeläkkeen lakkauttamisesta. Nykyisin asiasta säädetään TEL:n 4 g §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyiseen nähden siten, että osa-aikaeläkkeen lakkauttamisajasta säädettäisiin nyt laissa. Lisäksi pykälässä todettaisiin nimenomaisesti se, että osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti. Osa-aikaeläke lakkautettaisiin sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja ei enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos edellytykset osa-aikaeläkkeelle lakkaisivat kuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautettaisiin siitä lukien. Jos lakkauttaminen johtuisi ansiotulojen kasvusta eikä tulojen muutosajankohtaa voitaisi osoittaa, osa-aikaeläke lakkautettaisiin tulojen muutosvuoden alusta lukien. Osa-aikaeläkettä ei kuitenkaan lakkautettaisi, jos muutos olisi tilapäinen ja osa-aikaeläkkeen maksaminen voitaisiin 18 §:n mukaisesti keskeyttää.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin nykyisen TEL:n 4 g §:n 2 momentin säännöstä vastaava säännös, jonka mukaan yrittäjällä, jonka osa-aikaeläke on lakkautettu, olisi oikeus saada osa-aikaeläke uudelleen, kun hän täyttää sen saamisen edellytykset. TEL:n säännöstä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Lakkautetun osa-aikaeläkkeen myöntämisestä entisin perustein säädetään nykyisin TEL:n 4 g §:n 3 momentissa, jota myös sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Voimassa olevan säännöksen mukaan, jos osa-aikaeläke alkaa kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman osa-aikaeläkkeen päättymisestä, eläke myönnetään entisin perustein. Tämä säännös otettaisiin pykälän 2 momenttiin siten muutettuna, että osa-aikaeläke myönnettäisiin entisin perustein, jos se olisi ollut lakkautettuna enintään kuusi kuukautta. Säännöksen vähäinen sisältömuutos helpottaa sen toimeenpanoa.

Edellytyksenä osa-aikaeläkkeen myöntämiselle entisin perustein olisi, ettei sen määrää olisi tarkistettava osa-aikatyön ansioiden muutoksen takia.

Vastaava säännökset ovat myös TyEL:n 22 §:ssä.

20 §. Työkyvyttömyyseläke osa-aikaeläkkeen jälkeen. Pykälään ehdotetaan säännöstä tilanteesta, jossa osa-aikaeläkettä saavalle yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke. Jos työkyvyttömyyseläke tulisi myönnettäväksi samalle ajalle, jolta on jo maksettu osa-aikaeläkettä, osa-aikaeläke otettaisiin huomioon työkyvyttömyyseläkkeen osasuorituksenä. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 4 g §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaava säännös on TyEL:n 23 §:ssä.

21 §. Osa-aikaeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi. Jos yrittäjä ei hakisi vanhuuseläkettä 68-vuotiaana, osa-aikaeläke muutettaisiin 68 vuoden iässä osa-aikaeläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Vanhuuseläke laskettaisiin hakemuksesta uudelleen. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 4 g §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

TyEL:n 24 §:ssä on vastaava säännös.

Työeläkekuntoutus

22 §. Oikeus työeläkekuntoutukseen.

Pykälässä säädetään siitä, millä edellytyksillä yrittäjällä on oikeus saada ammatillista kuntoutusta. Yrittäjällä olisi oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaisesti todettuun sairauteen, vikaan tai vammaan perustuva työkyvyttömyyden uhka olisi todennäköinen. Lisäksi edellytyksenä työeläkelaitoksen antamalle kuntoutukselle olisi, että yrittäjällä on työskentelystä saatuja työansioita tulevan ajan tarkasteluajana vähintään 25 133,40 euroa. Tätä säännöstä vastaava säännös on vuoden 2005 alusta voimaan tullessa YEL:n 17 §:ssä ja TEL:n 4 h §:n 1 momentissa. Momentin kolmanteen kohtaan siirrettäisiin voimassa olevan TEL:n 4 h §:n 4 momentin sisältö sellaisenaan. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittä-

jiin YEL:n 17 §:n perusteella. Kohdan mukaan yrittäjällä ei olisi oikeutta tämän lain mukaiseen kuntoutukseen, jos hänellä olisi oikeus kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seikoista, jotka on otettava huomioon, kun arvioidaan kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta. Huomioon tulisi ottaa yrittäjän ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus ja vakiintuminen työelämään. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisin voimassa olevaan säännökseen nähden siten, että voimassa olevan TEL:n 4 h §:n 2 momentissa oleva yhteys työelämään on muutettu vakiintumiseksi työelämään. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisiin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Nuoren henkilön osalta tarkasteltaisiin, miten hän on ennättänyt kiinnittyä työelämään. Tällöin huomioon otettaisiin se, moneltako vuodelta hänelle on karttunut työeläkettä työnteon perusteella. Pelkästään se, että yrittäjällä olisi vähäisessä määrin tulevan ajan ansioita, ei riittäisi osoitukseksi siihen, että yrittäjä on vakiintunut työelämään, jos yrittäjän vakiintuneen ansiotyön päättymisestä olisi kulunut useampia vuosia.

Pykälän 3 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan TEL:n 4 h §:n 2 momentin loppuosan säännökset, joiden mukaan työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että yrittäjälle lähivuosina tulisi ilman ammatillisia kuntoutustoimia myönnettäväksi tämän lain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke tai osatyökyvyttömyyseläke. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisiin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Yrittäjän työkyvyttömyys arvioidaan 32 §:ssä ehdotetun työkyvyttömyysmääritelmän mukaisesti.

Kuntoutusoikeus edellyttäisi pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisesti, että yrittäjän työskentelystä saamat työansiot tulevan ajan tarkasteluaikana ovat vähintään 25 133,40 euroa. Pykälän 4 momentin mukaan kuntoutusoikeuden tutkimista varten työansiot määräytyisivät samoin kuin silloin, jos yrittäjä olisi tullut kuntoutushakemuksen tullessa vireille työkyvyttömäksi. Kuitenkin siten, että palkattomilta ajoilta maksettuja etuuksien perusteena olevia tuloja ei otet-

taisi huomioon. Voimassa olevan YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavan TEL:n 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa määritellystä kuntoutustapahtumapäivä-käsitteestä luovutaisiin. Ehdotetulla muutoksella pyritään selkeyttämään ja yksinkertaistamaan kuntoutusoikeuden saamisedellytyksiä tältä osin.

Myös jo työkyvyttömyyseläkkeellä olevalle yrittäjällä voisi olla oikeus kuntoutukseen. Jos yrittäjä olisi jo työkyvyttömyyseläkkeellä, hänen työansiot määräytyisivät samoin kuin tulevan ajan ansiot ovat määräytyneet hänen työkyvyttömyyseläkkeessään. Tästä säädettäisiin pykälän 5 momentissa, joka vastaa sisällöltään voimassa olevan TEL:n 4 h §:n 1 momentin 2 kohdan loppua, jota sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Edellytyksen katsottaisiin täyttyvän myös silloin, kun yrittäjän eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevan TEL:n 6 a ja 6 b §:n mukaisena. Tästä säädettäisiin YEL:n voimaannpanolaissa.

Pykälän säännökset vastaavat TyEL:n 25 §:ää.

23 §. Ammatillisen kuntoutuksen sisältö ja kuntoutussuunnitelma. Pykälässä määritellään, mitä ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan. Voimassa olevaan TEL:n 4 h §:n 3 momenttiin nähden, jota sovelletaan YEL:n 17 §:n perusteella, luettelosta poistettaisiin lääkinnällinen kuntoutus, koska sitä on ammatillisena kuntoutuksena käytetty hyvin hyvin. Luetteloon lisättäisiin työkokeilu, joka käytännössä on runsaasti käytetty ammatillisen kuntoutuksen muoto. Lisäksi voimassa olevassa laissa todettua elinkeinotuen antamista täsmennettäisiin siten, että kyse olisi tuesta elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen.

Ammatillisen kuntoutuksen käynnistäminen edellyttäisi, että yrittäjä esittää eläkelaitokselle suunnitelman ammatillisesta kuntoutuksesta. Tämä säännös selventäisi yrittäjän toimimisvelvollisuutta kuntoutusasiassa. Eläkelaitos voisi tukea kuntoutussuunnitelman laatimista antamalla neuvoja tai maksamalla 28 §:n mukaista kuntoutusavustusta. Yrittäjä ohjattaisiin tarvittaessa työvoimatoimistoon tai kuntoutuksen palveluntuottajalle kuntoutussuunnitelman laatimiseksi työelämässä jatkamista varten.

Nykyisestä poiketen myös kuntoutuksen sisällöstä annetusta päätöksestä olisi muutoksenhaikuoikeus.

Pykälän säännökset vastaavat TyEL:n 26 §:ää.

24 §. *Ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen.* Yrittäjällä olisi oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttyvätkö ammatillisen kuntoutuksen saamisedellytykset. Ennakkopäätös voitaisiin antaa, vaikka kuntoutussuunnitelma olisi vielä kesken tai yrittäjä ei olisi vielä toimittanut eläkelaitokselle tämän hyväksymää kuntoutussuunnitelmaa. Ennakkopäätös sitoisi eläkelaitosta, jos yrittäjä toimittaisi eläkelaitokselle yhdeksän kuukauden kuluessa ennakkopäätöksen lainvoimaiseksi tulosta sellaisen kuntoutussuunnitelman, jonka eläkelaitos hyväksyy. Vastaava säännös ennakkopäätöksestä ja sen sitovuudesta on nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavassa TEL:n 19 e §:ssä.

TyEL:n 27 §:ssä on vastaava säännös.

25 §. *Kuntoutusraha.* Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että yrittäjällä on oikeus kuntoutusrahan niiltä kalenterikuukausilta, joilta hän on estynyt harjoittamasta yrittäjätoimintaa ammatillisen kuntoutuksen takia. Vastaava säännös on nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavassa TEL:n 4 i §:n 1 momentissa. TyEL:n 28 §:ssä on vastaava säännös.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuntoutusrahan suuruudesta. Kuntoutusraha olisi yhtä suuri kuin niiden yrittäjän työeläkelakien mukaisten peruseläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin yrittäjällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen vireilletulohetkellä. Kuntoutusrahasta säädetään nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavassa TEL:n 4 i §:n 2 momentissa. Siihen nähden kuntoutusrahan määräytymistä selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin siten, että voimassa olevan lain usealla eri tavoin määritellystä kuntoutustapahtumahetki-käsitteestä luovuttaisiin ja kuntoutusrahan suuruus määräytyisi pääsääntöisesti kuntoutushakemuksen vireilletulohetken perusteella. Vastaava muutos on tehty myös TyEL:n 28 §:ään. Kuitenkin niissä tilanteissa, joissa yrittäjä olisi jäänyt sairauslomalle suoraan yrittäjätoimintaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sai-

rausloman alkaessa, kuntoutusraha määräytyisi sairausloman alkamishetken perusteella. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Säännöksellä varmistettaisiin, että sairauslomajakso ennen kuntoutuksen alkamista ei alenna kuntoutusrahan määrää. Lisäksi säännös varmistaisi sen, ettei kuntoutusraha voisi jäädä määrältään pienemmäksi kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka yrittäjä saisi, jos hänen kuntoutuksen sijaan katsottaisiinkin tulleen työkyvyttömäksi. Nykyisin säännös on TEL:n 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa, jota sovelletaan yrittäjiin nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella.

26 §. *Osakuntoutusraha.* Jos yrittäjän ansiot olisivat ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta työansioista, kuntoutusrahan määrä olisi puolet täyden kuntoutusrahan määrästä. Vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 4 i §:n 3 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Nykyisin voimassa olevassa TEL:n pykälässä ansioita verrataan tulevan ajan palkkaan. Nyt säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että ansioita verrataan vakiintuneeseen ansioon kuten TyEL:n 29 §:ssä. Sisällöllistä muutosta ei ole tarkoitus tehdä eli jatkossakin ansioita verrattaisiin käytännössä yrittäjän tulevan ajan ansioon.

27 §. *Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus.* Pykälään siirrettäisiin YEL:n 17 §:n perusteella nykyisin sovellettavan TEL:n 4 j §:n 1 ja 2 momentin säännökset työkyvyttömyyseläkettä saavalle yrittäjälle ammatillisen kuntoutuksen kestoajalta maksettavasta kuntoutuskorotuksesta.

Vastaava säännös on TyEL:n 30 §:ssä.

28 §. *Kuntoutusavustus.* Pykälään siirrettäisiin TEL:n 4 k §:n 1 momentin säännös siitä, että yrittäjälle voitaisiin myöntää kuntoutusrahaa työkyvyttömyyseläkkeen suuruusena harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena. Kuntoutusavustuksen maksaminen kuntoutussuunnitelman laatimista varten voisi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun työeläkelaitos arvioi kuntoutussuunnitelman todennäköisesti johtavan työeläkelaitoksen tukeman ammatillisen kuntoutuksen käynnistämiseen. Kuntoutusavustus olisi työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen. Siten sitä voitaisiin maksaa myös osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruise-

na, jos yrittäjä on samaan aikaan töissä. Säännöksestä poistettaisiin vastaavassa säännöksessä nykyisin oleva käsite hoitosuunnitelma. Kuntoutusavustus on tarkoitettu yrittäjille, jotka ovat ammatillisessa kuntoutuksessa. Sen vuoksi kuntoutusavustuskin tulisi suunnata vain ammatilliseen kuntoutukseen liittyviin tilanteisiin.

Nykyisin yrittäjillä on ollut mahdollisuus saada harkinnanvaraista kuntoutusavustusta työllistymisen edistämiseksi. Tämä mahdollisuus säilyisi yrittäjillä edelleen. Vastaava säännös on nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavassa TEL:n 4 k §:n 2 momentissa.

Nykyisestä poiketen harkinnanvaraisesta kuntoutusavustusta koskevasta päätöksestä olisi muutoksenhakuoikeus.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 31 §:ssä.

29 §. Kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotuksen lakkauttaminen. Kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus voitaisiin lakkauttaa, jos sen saaja kieltäytyisi ammatillisesta kuntoutuksesta tai keskeyttäisi tällaisen kuntoutuksen ilman pätevää syytä. Vaikka kuntoutuskorotus tai kuntoutusraha pääsääntöisesti lakkautettaisiin pykälässä mainituissa tilanteissa, lakkauttaminen jäisi eläkelaitoksen harkintaan. Joissakin yksittäisissä tilanteissa takautuva lakkauttaminen voisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen, minkä vuoksi lakkauttamista ei ehdoteta säädettäväksi pakolliseksi. Vastaava säännös on nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovellevassa TEL:n 5 b §:n 3 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädetään kuntoutusrahan ensisijaisuudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden. Asiasisällöltään vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 4 n §:ssä, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 32 §:ssä.

30 §. Eläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus. Pykälään siirrettäisiin nykyisin YEL:n 17 §:ssä ja TEL:n 4 l §:ssä olevat säännökset ilmoitusvelvollisuudesta. Eläkelaitoksen tulisi ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle antamastaan ammatillisesta kuntoutuksesta sekä kuntoutusrahaa ja -korotusta koskevasta päätök-

sestään. Vastaava säännös on TyEL:n 33 §:ssä.

31 §. Kuntoutusta koskevat muut säännökset. Kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa koskisivat pääsääntöisesti samat säännökset kuin työkyvyttömyyseläkettä ja työkyvyttömyyseläkkeen saajaa. Siten kuntoutusetuutta tulisi hakea samoin kuin työkyvyttömyyseläkettäkin Eläketurvakeskuksen vahvistamalla lomakkeella ja hakeutumukseen tulisi liittää lääkärinlausunto. Valituskelpoisiin kuntoutusta koskeviin päätöksiin haettaisiin muutosta samoin kuin eläkepäätöksiin ja kuntoutusraha myönnettäisiin entisin perustein, jos kuntoutusraha aiemmin saaneelle myönnettäisiin uuden kuntoutuksen perusteella kuntoutusraha kahden vuoden kuluessa entisen päättymisestä tai myöhemminkin saman sairauden perusteella. Myös kertakorotusta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamista, ensisijaisten etuuksien vähentämistä, etuuden maksamista kuntoutujalle itselleen tai muulle taholle, viivästyskorotusta, takaisinperintää ja tietojen antamista ja saamista sekä työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset koskisivat myös kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta ja niiden saajaa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että työkyvyttömyyseläkettä koskevista säännöksistä poiketen kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus voitaisiin maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Kuntoutusrahan maksaminen alkaisi kuntoutuksen alkaessa. Siten SVL:n mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuttaisi kuntoutusrahan maksamisen alkamisaikaan. Päällekkäisiä etuuksia kuntoutuja ei tältä ajalta kuitenkaan saisi. Eläkkeen maksamista koskevaan 8 lukuun ehdotetaan viittaussäännöstä TyEL:n 118 §:n säännökseen tilanteesta, jossa kuntoutusraha tai -korotus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta kuntoutujalle on maksettu SVL:n mukaista päivärahaa. Tällaisessa tilanteessa kuntoutusraha ja -korotus maksettaisiin sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se määrältään vastaa samalta ajalta maksettua SVL:n mukaista päivärahaa.

Lisäksi 2 momentissa todettaisiin, ettei kuntoutusraha-ajalta kartu eläkettä siten kuin työkyvyttömyyseläkeajalta karttuu, vaan siten kuin 61 §:ssä säädetään eläkkeen karttu-

misesta työskentelyn ajalta. Kuntoutusetuuksia ei myöskään otettaisi perhe-eläkkeen perusteeksi, vaan perhe-eläke määräytyisi edelleen työkyvyttömyyseläkkeen tai vanhuuseläkkeen perusteella.

Vastaavat säännökset sisältyvät TyEL:n 34 §:ään.

Työkyvyttömyyseläke

32 §. *Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä sekä siitä, milloin työkyvyttömyyseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä ja milloin osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Nykyisin vastaavat säännökset ovat TEL:n 4 §:n 3 momentin alussa ja 5 b §:n 1 momentissa, joita sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Voimassa olevassa säännöksessä työkyvyttömyyseläkeoikeuden edellytyksenä on, että yrittäjän työkyky on alentunut säännöksessä tarkemmin määritellyllä tavoin. Esityksessä on täsmennetty pykälän sanamuotoa. Ehdotetussa säännöksessä puhutaan työkyvyn alentumisen sijaan työkyvyn heikentymisestä. Täsmennyksellä ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkyvyn heikentymistä arvioitaessa huomioon otettavista seikoista. Vastaavat seikat on otettava huomioon työkyvyn alentumista arvioitaessa voimassa olevien säännösten mukaan TEL:n 4 §:n 3 momentin alkuosan perusteella, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 60 vuotta täyttäneen yrittäjän työkyvyttömyyseläkeoikeuden arvioinnista. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 4 §:n 8 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Mitä vanhemmasta eläkkeenhakijasta on kysymys, sitä suuremman merkityksen 2 momentissa mainitut ikä, koulutus, ammattitaito sekä aikaisempi työ saavat työkyvyn arvioinnissa. Erityisesti 60 vuotta täyttäneiden työkyvyttömyyseläkeoikeuden arvioinnissa painotetaan työkyvyttömyyden ammatillista luonnetta, kun työura on pitkä ja työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus ikääntymiseen liittyviin tekijöi-

hin yhdistyneenä tekevät työn jatkamisen kohtuuttomaksi.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 35 §:ssä.

33 §. *Kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen.* Pykälään siirrettäisiin voimassaolevista säännöksistä YEL:n 17 §:n perusteella yrittäjiin sovellettavan TEL:n 4 §:n 5 momentin alussa oleva säännös eläkelaitoksen velvollisuudesta varmistaa ennen työkyvyttömyyseläkeasian ratkaisua, että yrittäjän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen ei olisi tarpeen, jos yrittäjän terveydentilan perusteella on selvää, ettei hän ole kuntoutettavissa työelämään. Vastaava säännös on TyEL:n 36 §:ssä.

34 §. *Työkyvyttömyyseläke julkisten työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella.* Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan TEL:n 4 §:n 3 momentin lopussa ja osin TEL:n 10 d §:n 5 momentissa oleva, viimeisen eläkelaitoksen periaatteeseen sisältyvä niin sanottu rajoitettu laukaisusäännös, joita sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Pykälän 1 momentin mukaan yrittäjällä olisi oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen niissä tilanteissa, joissa yrittäjälle olisi myönnetty tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä myöhemmän virka- tai työsuhteen perusteella niin sanottuun yleiseen työkyvyttömyyseläkemääritelmään perustuva työkyvyttömyyseläke valtion eläkelain, kunnallisen eläkelain, evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) tai Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) nojalla. Lisäksi yksityisten alojen työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke laukeaisi, jos yrittäjälle myönnettäisiin edellä mainittujen julkisten alojen eläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkejärjestelmän erityisen ammatillisen työkyvyttömyysmääritelmän perusteella, edellyttäen, että yksityisten alojen eläkejärjestelmän mukaisen eläkkeen määrä olisi enintään 688,02 euroa kuukaudessa. Jos yksityisten alojen eläkkeen määrä on tätä suurempi, julkisten alojen eläkelaitoksen olisi ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio yrittäjän työkyvystä. Tästä neuvotteluvollisuudesta säädetään TyEL:n 108 §:ssä, jota sovel-

lettaiisiin yrittäjiin yrittäjän eläkelain 96 §:n perusteella. Jos yksityisten alojen eläkelaitos ja viimeisenä eläkelaitoksena toimiva julkisten alojen eläkelaitos olisivat eri mieltä yrittäjän työkyvystä, ne ratkaisisivat asian TyEL:n 108 §:n mukaisesti erikseen. Säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä oikeuskäytäntöä.

Pykälää vastaava säännös on TyEL:n 37 §:ssä.

35 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen määrä.* Pykälä on ensimmäisen virkkeen osalta uusi. Siinä todettaisiin pääperiaatteet työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisestä. Pykälän toisessa virkkeessä todettaisiin, että osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 5 b §:n 1 momentin viimeisenä virkkeenä, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 38 §:ssä.

36 §. *Ennakkopäätös oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen.* Yrittäjällä olisi oikeus saada ennakkopäätös siitä, täytyvätkö osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Tällainen ennakkopäätös sitoisi eläkelaitosta yhdeksän kuukauden ajan tai, jos yrittäjä ja eläkelaitos sopisivat sitä pidemmältä ajasta, tämän sopimuksen mukaisen ajan. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 19 e §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentissa, joita sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 39 §:ssä.

37 §. *Eläkelaitoksen asiantuntijalääkäri.* Pykälään siirrettäisiin nykyisin TEL:n 10 c §:n 2 momentissa oleva säännös eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin asemasta, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 40 §:ssä.

38 §. *Täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen.* Pykälään siirrettäisiin sanamuodoltaan tarkistettuna TEL:n 4 d §:n säännökset täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Muutosta nykykäytäntöön säännöksellä ei ole tarkoitus tehdä. Vastaava säännös on TyEL:n 41 §:ssä.

39 §. *Osatyökyvyttömyyseläkkeen alkaminen.* Osatyökyvyttömyyseläke alkaisi eläketapahtumaa seuraavan kuukauden alusta, ku-

ten nykyisinkin, eikä SVL:n mukainen ensisijaisuusaika siis vaikuttaisi osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaan. Pällekkäistä etuutta yrittäjä ei kuitenkaan saisi. Siltä osin kuin osatyökyvyttömyyseläke myönnettäisiin takautuvasti samalle ajalle, jolta yrittäjä on saanut SVL:n mukaista sairauspäivärahaa, takautuvasti myönnettyä osatyökyvyttömyyseläkettä maksettaisiin vain siltä osin kuin sen määrä ylittäisi SVL:n mukaisen sairauspäivärahan määrän. Tästä säädettaisiin 40 §:n 3 momentissa. Jos yrittäjälle olisi myönnetty SVL:n mukaista sairauspäivärahaa niin pitkälle ajalle eteenpäin, että osatyökyvyttömyyseläkettä tulisi maksettavaksi samalta ajalta muutoinkin kuin takautuvasti, osatyökyvyttömyyseläke vähennetään sairauspäivärahasta sairausvakuutuslain 12 luvun 4 §:n mukaan. Nykyisin osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamisesta säädetään TEL:n 4 §:n 6 momentin alussa, jota sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Muutosta nykykäytäntöön säännöksellä ei ole tarkoitus tehdä. Vastaava säännös on TyEL:n 42 §:ssä.

40 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalta ajalta.* Pykälän 1 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä maksettaisi takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta. Voimassa olevan TEL:n 4 §:n 6 momentin mukaan, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella, työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Käytännössä yrittäjä saa SVL:n mukaista sairauspäivärahaa noin vuoden ajalta ennen kuin hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Siten yrittäjä hakee käytännössä eläkettä SVL:n sairauspäivärahakauden päättyessä eikä eläkettä yleensä tule myönnettäväksi pitkälti takautuvalta ajalta. Jos eläke myönnetään takautuvalta ajalta, se useimmiten maksetaan jollekin viranomaiselle, joka on maksanut yrittäjälle samalta ajalta muuta etuutta tai korvausta.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin nykyisen TEL:n 4 d §:n 6 momentin säännös, jonka mukaan takautuvasti myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä ei makseta samalta ajalta, jolta yrittäjä on saanut kuntoutusrahaa tai an-

sionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin osin nykyistä TEL:n 4 d §:n 5 momentin säännöstä vastaava säännös tarkennettuna. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Takautuvasti myönnettyä osatyökyvyttömyyseläkettä maksettaisiin vain se osa, jonka osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä ylittää päivärahan määrän, jos yrittäjä olisi samalta ajalta saanut SVL:n mukaista sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa. Samoin menetettäisiin silloin, kun yrittäjälle myönnettäisiin täysi työkyvyttömyyseläke 38 §:n 2 momentin mukaan.

Pykälän säännöksiä vastaavat säännökset ovat TyEL:n 43 §:ssä.

41 §. Työkyvyttömyyseläkkeen kestoajaksi.

Työkyvyttömyyseläke myönnettäisiin joko toistaiseksi tai kuntoutustukena määräajaksi. Tämä todettaisiin 1 momentissa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuntoutustuen kestoajasta ja 3 momentissa eläkelaitoksen velvollisuudesta varmistaa kuntoutustukea myönnettäessä, että yrittäjälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Vastaavat säännökset ovat nykyisin TEL:n 4 §:n 6 ja 7 momentissa, joita sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Voimassa olevien säännösten sanamuotoa tarkennettaisiin siten, että pykälästä kävisi ilmi, että kuntoutustuki on tarkoitus myöntää ajaksi, jonka kuluessa työkyvyn arvioidaan palautuvan. Säännös vastaisi TyEL:n 44 §:ää.

42 §. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä nykyisin TEL:n 17 b §:n 2 momentissa oleva säännös siltä osin kuin se koskee työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuutta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Nykyisessä säännöksessä puhutaan ansiotyöhön ryhtymisestä. Tämä on korvattu pykälässä yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisella tai lisäämisellä. Säännös vastaisi TyEL:n 45 §:ää.

43 §. Selvitys työkyvyttömyyden jatkumisesta. Työkyvyttömyyseläkkeen saaja olisi velvollinen käymään eläkelaitoksen määräyk-

sestä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämistä varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Asiasta on nykyisin säännös TEL:n 10 b §:n 3 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Pykälän sanamuotoa täsmennettäisiin nykyiseen nähden siten, että eläkelaitoksen nimeämän lääkärin tulisi olla laillistettu lääkäri. Lisäksi sanamuotoa täsmennetään siten, että tällainen eläkelaitoksen määräys käydä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämiseksi tutkittavana tulisi kyseeseen vain poikkeuksellisissa tilanteissa. Määräys edellyttäisi, että eläkelaitoksella olisi perusteltua syytä olettaa, että eläkkeensaajan työkyky on palautunut. Nykyistä säännöstä vastaavasti säädettäisiin, että kun eläkelaitos määräisi tällaisen tutkimuksen, sen olisi korvattava työntekijälle tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Tutkimuksesta ja matkoista aiheutuviin kustannuksiin kuuluisi myös päiväraha, jos tutkimus tehtäisiin toisella paikkakunnalla. Vastaava säännös on myös TyEL:n 46 §:ssä.

44 §. Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen. Jos työkyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuisi, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistettaisiin joko hänen hakemuksestaan tai eläkelaitoksen aloitteesta. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 5 b §:n 3 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin täsmennettynä TEL:n 5 b §:n 5 momentin säännös niistä tilanteista, jolloin yrittäjällä ei ole oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Eläkeoikeuden tarkistaminen tulee vireille, kun yrittäjä itse hakee työtulonsa tarkistamista tai vahvistamista yrittäjätoiminnan laajenemisen tai sen aloittamisen perusteella. Eläkkeensaajan työkyvyn muuttumista ja palautumista joudutaan arvioimaan uudelleen myös, jos eläkkeensaajalle ruvetaan maksamaan palkkaa tai hänelle maksettava palkka nousee. Käytännössä työkyvyssä tapahtuneisiin muutoksiin ja niiden vaikutukseen maksussa olevaan eläkkeeseen joudutaan ottamaan kantaa myös, kun eläke-

laitos saa tietää, että eläkettä saavan yrittäjän työpanos yrityksessä on eläkkeen myöntämisen jälkeen lisääntynyt. Näissä tilanteissa työkyvyn muutokset eivät vielä ole vaikuttaneet työtuloon, minkä vuoksi arviointi on tehtävä työpanoksessa tapahtuneiden muutosten perusteella. Tämän vuoksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että arvioinnissa otettaisiin huomioon työansioiden lisäksi työpanoksessa tapahtuneet muutokset. Näissä tilanteissa arvioitaisiin samalla kertaa, onko eläkkeensaajalla enää oikeutta eläkkeeseen ja pitäisikö hänelle vahvistaa työtulo yrittäjätoiminnasta tai tarkistaa hänelle vahvistettua työtuloa.

Työkyvyttömyyseläkeoikeuteen liittyvä ansiotuloraja lasketaan kaikkien eläkettä edeltävien ansioiden perusteella. Palkkojen ja työtulojen perusteella määritellään eläkkeensaajan työkyvyttömyyden alkamista edeltävä vakiintunut keskiansio, josta lasketaan 60 ja 40 prosentoinen raja, johon eläkkeensaajan eläkkeen rinnalla saamia työansioita verrataan. Jos eläkkeensaajalla on rinnakkaisia työansioita eläkkeellä ollessaan, kaikki ansiot lasketaan yhteen, minkä jälkeen arvioidaan ylittyykö ansiotuloraja ja onko eläkkeensaajalla edelleen oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tilanteissa, joissa oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan työpanoksessa tapahtuneiden muutosten pohjalta, eläkelaitos arvioi kuinka suuri työtulo yrittäjällä tulisi olla yritystoiminnasta saatujen tietojen perusteella. Näissä tilanteissa yrittäjän työpanoksen perusteella arvioitua työtuloa voitaisiin käyttää myös ansiotulorajatarkastelussa vaikka päätöstä työtulosta ei ole vielä annettu.

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistamisesta säädetään TyEL:n 47 §:ssä.

45 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen.* Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, ettei hänellä enää olisi oikeutta täyteen, vaan osatyökyvyttömyyseläkkeeseen, täysi työkyvyttömyyseläke muutettaisiin osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa osatyökyvyttömyyseläkettä saava yrittäjä tulisi täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyt-

tömäksi. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnettäisiin sairausvakuutuslain mukaisen ensisijaisuusajan jälkeen siten kuin 38 §:ssä säädetään.

Nykyisin vastaavat säännökset on TEL:n 4 d §:n 3 momentissa ja niitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. TyEL:ssä vastaava säännös on 48 §:ssä.

46 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen.* Jos eläkkeensaajan työkyky palautuu siinä määrin, ettei hän enää täytä eläkkeeseen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 5 b §:n 3 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Kun työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, sitä voitaisiin työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 5 b §:n 6 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 49 §:ssä.

47 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen.* Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää, jos eläkkeensaaja olisi ansiotyössä ja ansioiden määrä olisi määräajan yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Vakiintuneella keskiansiolla tarkoitettaisiin pääsääntöisesti tulevan ajan ansiota. Joissakin tilanteissa tulevan ajan ansion käyttäminen tämän säännöksen yhteydessä voi johtaa väärään lopputulokseen. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun työkyvyttömyyseläke myönnetään nuorelle henkilölle, jonka työhistoria hänen koulutustaan vastaavassa ammatissa on jäänyt lyhyeksi sitä edeltävän opiskelun vuoksi ennen työkyvyttömäksi tuloa. Tällöin tulevan ajan ansio voi olla olennaisesti pienempi kuin yrittäjän ansio hänen viimeisessä, ammattiaan vastaavassa työssä. Tämänkaltaisessa tilanteessa työkyvyttömyyden aikaisia ansioita voitaisiin verrata niihin ansioihin, jotka yrittäjälle ovat ennättäneet vakiintua hänen koulutustaan vastaavassa ammatissa ennen työkyvyttömäksi tuloa.

Eläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää myös silloin, kun eläkkeensaaja ei noudattaisi eläkelaitoksen määräystä käydä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämiseksi tutkitavana eläkelaitoksen nimeämän lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa eikä kieltäytymiseen olisi hyväksyttävää syytä. Lisäksi eläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää silloin, kun yrittäjä ei toimittaisi mainitun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle tämän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Edelleen eläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää, jos eläkkeensaaja kieltäytyisi kuntoutuksesta tai koulutuksesta. Voimassa olevassa TEL:ssä eläkkeen keskeyttämisestä tutkimuksesta kieltäytymisen perusteella sekä sen vuoksi, että yrittäjä on kieltäytynyt kuntoutuksesta tai koulutuksesta, säädetään TEL:n 8 b §:n 1 momentissa. Eläkkeen keskeyttämisestä tilapäisen ansiotyön perusteella säädetään 5 b §:n 3 momentin lopussa ja 4 momentin lopussa. Edellä mainittuja TEL:n säännöksiä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 50 §:ssä.

48 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen.* Työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin, sen määrä tarkistettaisiin tai sen maksaminen keskeytettäisiin enintään vuoden ajalta takautuvasti. Jos kuitenkin lakkauttavaksi tulisi työkyvyttömyyseläke, jonka maksaminen on jo keskeytetty, eläke voitaisiin lakkauttaa tai tarkistaa keskeyttämisajankohdasta lukien. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 5 b §:n 5 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 51 §:ssä.

49 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi.* Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuisi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta. Samasta ajankohdasta myös osatyökyvyttömyyseläke muuttuisi täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi. Jos yrittäjä on työskennellyt työkyvyttömyyseläkkeensä aikana ja tästä työskentelystä on karttunut uutta eläketurvaa, eläke myönnettäisiin aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Asiasta ehdotetaan säännöstä pykälän

2 momenttiin. Vuoden 2005 alusta voimaantulleessa laissa vastaavat säännökset työkyvyttömyyseläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi ja työkyvyttömyyseläkkeen aikaisesta työskentelystä karttuneen eläkkeen saamisesta ovat TEL:n 4 §:n 6 momentin lopussa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavaa TEL:n 4 §:n 6 momentissa olevaa säännöstä, jonka mukaan eläke myönnetään ja lasketaan vanhuuseläkkeenä, jos yrittäjä täyttää 63 vuotta ennen SVL:n mukaisen ensisijaisuusajan täyttymistä. Säännöstä täydennettäisiin siten, että eläke myönnetään ja lasketaan vanhuuseläkkeenä myös silloin, kun 63 vuotta täyttäneelle yrittäjälle ei vahvisteta SVL:n 12 luvun 3 §:n perusteella ensisijaisuusaikaa.

Vastaavat säännökset ovat myös TyEL:n 52 §:ssä.

50 §. *Tiedottaminen ja ohjaus kuntoutukseen.* Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavassa TEL:n 4 §:n 5 momentissa oleva säännös, jonka mukaan eläkelaitoksen tehtävänä on huolehtia siitä, että yrittäjälle annetaan tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan muuhun kuntoutukseen tai muihin palveluihin, jos eläkehakemus tai työeläkekuntoutusta koskeva hakemus hylätään. Vastaava säännös on TyEL:n 53 §:ssä.

Perhe-eläke

51 §. *Perhe-eläke ja perhe-eläkkeen saajat.* Pykälässä määriteltäisiin edunjättäjä ja edunsaaja. Edunjättäjä olisi yrittäjä, jolle olisi karttunut yrittäjän eläkelain mukaista eläkettä ja jonka kuoleman jälkeen maksettaisiin perhe-eläkettä. Edunsaaja olisi henkilö, jolla olisi oikeus saada perhe-eläkettä edunjättäjän jälkeen. Edunsaajia olisivat jäljempänä tarkemmin säädetyin edellytyksin leski, edunjättäjän sekä lesken lapset ja edunjättäjän entinen puoliso. Perhe-eläkkeeseen ei olisi oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallaan aiheuttanut edunjättäjän kuoleman. Voimassa olevassa TEL:ssä säädetään edunsaajista TEL:n 4 a §:n 1 momentissa. Pykälän 4 momentin säännöstä vastaava säännös on TEL:n

4 a §:n 6 momentissa. Edellä mainittuja TEL:n säännöksiä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 54 §:ssä.

52 §. Lesken eläkeoikeus. Leskellä olisi oikeus leskeneläkkeeseen, jos hän on solminut avioliiton edunjättäjän kanssa ennen kuin tämä oli täyttänyt 65 vuotta ja leskellä ja edunjättäjällä on tai on ollut yhteinen lapsi. Pykälän 1 momentin säännöstä vastaava säännös on nykyisin TEL:n 4 a §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentin 1 kohdassa ja niitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lesken oikeudesta leskeneläkkeeseen tilanteessa, jossa leskellä ja edunjättäjällä ei ole eikä ole ollut yhteistä lasta. Vastaavat säännökset ovat nykyisin TEL:n 4 a §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa ja niitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavan TEL:n 4 a §:n 5 momentin ensimmäisessä virkkeessä oleva säännös, jonka mukaan leskellä ei olisi oikeutta leskeneläkkeeseen yhteisen lapsen perusteella, jos lesken ja edunjättäjän yhteinen lapsi on annettu perheen ulkopuolelle ottolapseksi ennen edunjättäjän kuolemaa. Leskeneläkeoikeutta ei olisi myöskään sellaisen edunjättäjän lapsen perusteella, jonka leski on ottanut ottolapsekseen vasta edunjättäjän kuoltua.

Pykälän 4 momenttiin siirrettäisiin nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavassa TEL:n 4 a §:n 5 momentin toisessa virkkeessä oleva säännös, jonka mukaan leskellä olisi oikeus perhe-eläkkeeseen vain yhden edunjättäjän jälkeen.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 55 §:ssä.

53 §. Lapsen eläkeoikeus. Alle 18-vuotiaalla lapsella olisi oikeus perhe-eläkkeeseen. Perhe-eläkeoikeus olisi edunjättäjän lapsen lisäksi sellaisella lesken lapsella, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 4 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Lapseneläkettä maksettaisiin aina ensisijai-

sesti oman vanhemman jälkeen eikä lapsella voisi olla oikeutta lapseneläkkeeseen useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos lapsi jo saisi lapseneläkettä kahden edunjättäjän jälkeen silloin kun hänelle tulisi myönnettäväksi perhe-eläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen myönnetty perhe-eläke lakkaisi siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä perhe-eläke alkaisi. Tästä säädettäisiin 2 momentissa. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 4 a §:n 4 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella ja yrittäjien eläkeasetuksen (668/1969, YEA) 15 §:n 2 momentissa.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 56 §:ssä.

54 §. Entisen puolison eläkeoikeus. Edunjättäjän entisellä puolisollla olisi oikeus perhe-eläkkeeseen ainoastaan silloin, kun edunjättäjä oli kuollessaan velvollinen maksamaan hänelle määräjain elatusapua tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai tuomion perusteella taikka sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 4 a §:n 1 momentin 4 kohdassa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 57 §:ssä.

55 §. Perhe-eläkkeen alkaminen ja takautuva maksaminen. Perhe-eläke alkaisi edunjättäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Kuitenkin lapselle, joka syntyy vasta edunjättäjän kuoleman jälkeen, maksettaisiin perhe-eläkettä syntymää seuraavan kuukauden alusta. Ilman pätevää syytä perhe-eläkettä ei maksettaisi takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta. Perhe-eläkkeen alkamista koskeva säännös on nykyisin TEL:n 4 b §:n 1 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Voimassa olevan säännöksen mukaan perhe-eläkettä ei suoriteta ilman erityistä syytä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Eläkkeen takautuva hakuaika yhdenmukaisesti työkvyttömyyseläkkeen takautuvan hakuajan kanssa 6 kuukauteen. Vastaava säännös on TyEL:n 58 §:ssä.

56 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälään siirrettiisiin nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella yrittäjiin sovellettavan TEL:n 17 b §:n 5 momentin säännös sellaisenaan. Vastaava säännös on TyEL:n 59 §:ssä.

57 §. Perhe-eläkkeen lakkaaminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan lesken perhe-eläke lakkaisi, jos hän solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta. Nykyisin asiasta säädetään TEL:n 4 b §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lapsen eläkkeen lakkaamisesta. Lapsen eläke lakkaisi, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Lisäksi lapsen eläke lakkaisi, kun lapsi annetaan ottolapseksi muulle kuin edunjäntäjän leskelle tai lesken uudelle puolisolle. Vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 4 b §:n 3 momentissa ja sitä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 60 §:ssä.

58 §. Perhe-eläkkeen myöntäminen määräjäksi. Pykälään siirrettiisiin nykyisen YEL:n 17 §:n perusteella sovellettavassa TEL:n 4 b §:n 5 momentissa oleva säännös täsmennettynä. Perhe-eläke voitaisiin myöntää määräjäksi, vaikka edunjäntäjän kuolemasta ei voida esittää selvitystä, jos edunjäntäjän kuolema olisi todennäköistä hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn takia. Myöntäessään eläkkeen tämän pykälän perusteella eläkelaitos arvioisi edunjäntäjän kuolinhetken. Tätä arvioitua kuolinhetkeä noudatettaisiin tätä lakia sovellettaessa, vaikka tuomioistuim vahvistaisi edunjäntäjän kuolinhetkeksi muun myöhemmän päivän.

Kuolleeksi julistamisesta annetun lain (127/2005) 11 §:n mukaisesti tuomioistuimen on määrättävä kuolinpäiväksi se päivä, jona kadonnut henkilö todennäköisimmin on kuollut. Jollei sitä voida määrittää, kuolinpäiväksi on määrättävä se päivä, jona hän todennäköisesti on viimeistään kuollut. Kuolinpäiväksi on määrättävä kuitenkin viimeistään se päivä, jona on kulunut viisi vuotta siitä, kun kadonnut henkilö on tietävästi viimeksi ollut elossa. Työeläkelakien mukaisen perhe-eläkkeen tarkoituksena on säilyttää perheen toimeentulo kohtuullisella tasolla perheen huoltajan

kuoleman jälkeen. Niissä tilanteissa, joissa perheen huoltaja katoaa ja hänen oletetaan kuolleen, perhe tarvitsee perhe-eläkettä heti oletetusta kuolinhetkestä lukien. Perhe-eläke myönnetään määräjäksi vain niissä tilanteissa, joissa on todennäköistä, että edunjäntäjä on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Jos eläkelaitos ei voisi arvioida kuolinpäivää, perhe saattaisi joutua tulemaan toimeen ilman perhe-eläkettä viisi vuotta. Tämän viiden vuoden aikana edunsaajien lukumäärä voisi pienentyä, koska perhe-eläkettä maksetaan lapselle vain siihen saakka, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Lisäksi viiden vuoden odotusajan noudattaminen voisi johtaa perhe-eläkkeen määrän olennaiseen pienenemiseen. Kun edunjäntäjä ei ole ollut eläkkeellä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasetaan eläke, jota edunjäntäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutettavassa määrin työkyvyttömyyseläkkeen määränään. Tämän työkyvyttömyyseläkkeen määrää laskettaessa eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan karttuneen eläkkeen lisäksi aika kuolinvuoden alusta sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana edunjäntäjä olisi täyttänyt 63 vuotta. Tämä niin sanotun tulevan ajan eläkkeen määrä määräytyy yrittäjän viimeisen viiden kalenterivuoden ansioiden perusteella. Jos edunjäntäjä on kadoksissa viisi vuotta ja perhe-eläke määrättäisiin vasta sen jälkeen, perhe-eläkkeen perusteena olevaan edunjäntäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen ei tulisi tätä niin sanottua tulevan ajan eläkettä lainkaan. Edunjäntäjän iästä riippuen tällä tulevan ajan eläkkeellä voi olla merkittävä vaikutus perhe-eläkkeen määrään.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan edunjäntäjän työeläke lakkautettaisiin perhe-eläkkeen alkamispäivään niissä tilanteissa, joissa perhe-eläke on myönnetty arvioidun kuolinpäivän perusteella. Samalta ajalta ei ole perusteltua maksaa perhe-eläkettä edunjäntäjän edunsaajille ja edunjäntäjän omaa eläkettä. Kuten perhe-eläkkeen alkamisaikaa, myöskään edunjäntäjän oman eläkkeen lakkauttamisaikaa ei myöhemmin muutettaisi, vaikka tuomioistuim vahvistaisi edunjäntäjän kuolinpäiväksi muun myöhemmän päivän kuin sen

päivän, jota eläkelaitos on käyttänyt perhe-eläkettä määräaikaaisesti myöntäessään.

Vastaava säännös on TyEL:n 61 §:ssä.

59 §. Leskeneläkkeen maksaminen kerta-suorituksena. Jos leski menee uudelleen naimisiin alle 50-vuotiaana ja hänen leskeneläkkeensä tällä perusteella lakkautetaan, leskelle maksettaisiin kerta-suorituksena leskeneläke kolmen vuoden ajalta. Maksun perusteena olisi viimeksi maksetun kuukausieläkkeen määrä. Jos perhe-eläke on myönnetty viimeisen eläkelaitoksen periaatetta noudattaen, maksun perusteena olisi viimeisen eläkelaitoksen maksaman päätösyhdistelmän mukainen eläkkeiden yhteismäärä. Säännös vastaa nykyisin YEL:n 17 §:n perusteella sovelletavan TEL:n 4 b §:n 4 momenttia muutoin, mutta lakkautetun leskeneläkkeen palauttamista koskeva säännös on poistettu. Sitä ei ole myöskään TyEL:ssä.

4 luku. Eläkkeen määräytyminen

Eläkkeen karttuminen

60 §. Eläkkeen karttuman perusteet. Pykälä on osin uusi. Siinä säädettäisiin kokoavasti se, mistä tämän lain mukaista eläkettä karttuu. Työeläkettä karttuisi 1 momentin 1 kohdan mukaan yrittäjän 18—67 vuoden iässä harjoitetun yrittäjätoiminnan kokonaistulosta. Eläkkeeseen eivät kuitenkaan oikeutaisi 2 momentin mukaan työkyvyttömyyden alkamisvuoden kokonaistulo, jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika on luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 6 §:n 1 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan eläkettä karttuisi palkattomilta ajoilta. Palkaton aika — sanontaa ei käytetä voimassa olevassa laissa, mutta muilta osin vastaava säännös on TEL:n 6 §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Lisäksi uutta eläkettä karttuisi työkyvyttömyyseläkkeellä ja osa-aikaeläkkeellä oloajalta. Tästä säädettäisiin 1 momentin 3 kohdassa.

Säännökset vastaavat TyEL:n 63 §:ää.

61 §. Eläkkeen karttuminen kokonaistulo-

*lost*a. Pykälässä säädettäisiin eläkkeen karttumisesta kokonaistulosta silloin, kun yrittäjä ei saa samanaikaisesti eläkettä. Eläkkeen karttumisprosentit ovat nykyisin TEL:n 5 §:n 1 momentissa, eikä niihin ehdoteta muutosta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momenttiin nostettaisiin YEA:n 6 §:n 3 momentin säännös. Siinä säädetään eläkkeen karttuman laskemista silloin, kun eläkkeen karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana. Säännös poikkeaa TyEL:n säännöksestä, jossa käytetään keskimääräistä karttumisprosenttia. Yrittäjien kohdalla eläkelaitoksella on työntekijöitä tarkemmat tiedot YEL-vakuuttamisen alkamis- ja päättämispäivästä sekä työtulon muutoksesta. Tämän vuoksi karttuma pystytään laskemaan TyEL:ssä säädettyä tarkemmin.

Pykälän 3 momentti on uusi. Siinä säädettäisiin teoreettisen eläkkeen laskemisesta. EY:n sosiaaliturva-asetus edellyttää muissa ETA-maissa tehdyn työn rinnastamista Suomessa tehtyyn työhön myös eläkkeen karttumisesta määrättäessä. Siksi myös teoreettisen eläkkeen laskemisessa otettaisiin huomioon 1 momentin mukainen 1,5 prosentin karttumaa suurempi karttuma sen jälkeen, kun yrittäjä täyttää 53 tai 63 vuotta. Tämä toteutettaisiin siten, että 1,5 prosentin karttumalla laskettuun teoreettiseen eläkkeeseen lisättäisiin suurempien karttumisprosenttien ja 1,5 prosentin mukaisen karttumisprosentin erotuksesta laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä laskettaisiin Suomessa vakuutetun yrittäjätoiminnan perusteella. Vastaava säännös on myös TyEL:n 64 §:n 3 momentissa.

62 §. Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta. Eläkettä karttuisi 1,5 prosenttia vuodessa 68 §:ssä tarkemmin määritellyiltä palkattomilta ajoilta. Nykyisin eläkkeen karttumisesta näistä etuuksista säädetään ehdotettua säännöstä vastaavasti TEL:n 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 65 §:ssä.

63 §. Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta. Työkyvyttömyyseläkkeen tulevalta ajalla tarkoitetaan aikaa, joka lasketaan sen kalenterivuoden alusta, jona yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta. Työ-

kyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi luettaisiin tuleva aika, jos yrittäjällä on työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana työeläkelakien mukaisia työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa. Säännös vastaa vuoden 2005 alusta voimaantullutta TEL:n 7 c §:n 1 momenttia, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 6 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tulevan ajan eläkkeen karttumisprosentit. Tulevan ajan eläke laskettaisiin jäljempänä 70 §:ssä määritellystä tulevan ajan perusteena olevasta ansiosta 1,5 prosentin karttumalla vuotta kohden siltä osin, kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun. Tulevan ajan eläkkeen karttumisprosentti olisi 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun 1,3 vuotta kohden. Tulevan ajan kartumisprosentteista säädetään nykyisin TEL:n 5 §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 66 §:ssä.

64 §. Eläkkeen karttuminen eläkkeen aikana tehdystä työstä. Eläkettä karttuisi 1,5 prosenttia vuodessa kokonaistyötulosta työkyvyttömyyseläkkeellä, vanhuuseläkkeellä tai niitä vastaavalla ulkomailta maksettavalla eläkkeellä oloajalta. Vanhuuseläkkeen osalta edellytettäisiin, että yrittäjä on ottanut vapaaehtoisensa vakuutuksen. Eläkettä karttuisi 1,5 prosenttia myös sellaisesta vuosiansiosta, joka on ansaittu maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaisen eläkkeen, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaisen luopumiskorvauksen, maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaisen luopumistuen (1293/1994) tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisen luopumistuen aikana. Tästä säädettäisiin yrittäjän eläkelain voimaanpanolaissa, koska muut edellä mainitut eläkkeet ovat poistuvia tai vain määräaikaisesti voimassa olevia. Eläkettä karttuisi tämän pykälän mukaan myös niissä tilanteissa, joissa työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyttömyyseläk-

keen maksaminen olisi keskeytetty 47 §:n perusteella, koska keskeytysaika katsottaisiin eläkeajaksi. Jos keskeytetty työkyvyttömyyseläke tulisi myöhemmin lakkautettavaksi keskeyttämisajankohdasta lukien, myös eläkettä karttuisi lakkauttamisajankohdasta lukien siten kuin 61 §:ssä säädetään. Eläkkeen kartumisesta eläkeajalta säädetään TEL:n 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaava säännös on TyEL:n 67 §:ssä.

65 §. Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta. Tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ajalta karttuisi eläkettä, kuten nykyisinkin. Karttuvan eläkkeen perusteena käytettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota. Nykyisin asiasta on säännös TEL:n 7 e §:n 1 momentin alussa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Työkyvyttömyyseläkkeestä karttuu uutta eläkettä, vaikka työeläkettä ei ole jäänyt ensisijaisen tapaturmavakuutuslain tai liikennevakuutuslain mukaisen eläkkeen vähentämisen jälkeen maksettavaksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkeajalta karttuvan eläkkeen kartumisprosentteista. Eläkettä karttuisi työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta eläkkeen päättämiskuukauden loppuun. Karttuma olisi 1,5 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun. Sen jälkeen eläkettä karttuisi 1,3 prosenttia vuodessa 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun. Vastaava säännös on TEL:n 5 §:n 3 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tulevan ajan ansion määräytymisestä, jos yrittäjä sai työkyvyttömyyseläkettä myös muun työeläkelain kuin tämän lain mukaisena. Tällöin tämän lain mukainen tulevan ajan ansio saataisiin laskemalla sama suhteellinen osuus yrittäjän saaman eläkkeen tulevan ajan ansiosta kuin tämän kokonaistyötulon osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana. Voimassa olevassa laissa asiasta on säännös TEL:n 7 e §:n 1 momentin lopussa ja sitä so-

velletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan eläkkeeseen ei edellä kuvatus- ta huolimatta oikeuttaisi työkyvyttömyyselä- keaika, jos yrittäjä olisi saanut työkyvyttö- myyseläkettä aiheuttomasti. Vastaava sään- nös on TEL:n 7 e §:n 1 momentissa, jota so- velletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 68 §:ssä.

66 §. Eläkkeen karttuminen osa-aikatyöstä ja osa-aikaeläkkeen ajalta. Pykälän 1 mo- mentissa säädettäisiin osa-aikaeläkkeen rin- nalla tehtävästä osa-aikatyöskentelystä kart- tuvasta eläkkeestä. Osa-aikatyöstä sekä osa- aikatyöskentelyn aikaiselta palkattomalta ajalta karttuisi eläkettä samoin kuin sellaisesta työskentelystä, jota ei ole tehty minkään eläkkeen rinnalla. Asiasta säädetään nykyisin TEL:n 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin vanhuuseläkkeen ja työkyvyttömyyseläkkeen karttumisesta osa-aikaeläkkeen ajalta. Kart- tuman perusteena olisi vakiintuneen työansi- on ja osa-aikatyöskentelystä saatavien työan- sioiden erotus, toisin sanoen ansion alenema. Vanhuuseläkettä karttuisi tästä ansion alene- masta 0,75 prosenttia vuodessa ja työkyvyt- tömyyseläkettä 1,5 prosenttia vuodessa. Jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä osa- aikaeläkkeen rinnalla tehtävästä osa- aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luettaisiin mukaan tuleva aika, tuleva aika laskettaisiin myös ansion alenemaan. Nykyisin asiasta säädetään TEL:n 5 §:n 7 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 69 §:ssä.

Eläkkeen perusteena oleva kokonaistyötulo ja eläkkeeseen oikeuttavat etuudet

67 §. Eläkkeen perusteena oleva kokonais- työtulo. Pykälään siirrettäisiin voimassa ole- van YEL:n 7 §:n 7 ja 10 momenttien, 7 a §:n 1 ja 3 momenttien ja YEA:n 6 §:n säännökset kokonaistyötulon laskemisesta täydennettynä kahdella uudella säännöksellä, jolloin pykälä

sisältäisi erilaiset kokonaistyötulon määräy- tymistä koskevat tilanteet kattavasti. Uusina säännöksinä 1 momenttiin lisättäisiin virke vajaan kalenterivuoden kokonaistyötulon laskennasta ja 3 momenttiin virke, joka mää- rittelee, mikä on yrittäjän kokonaistyötulo sellaiselta kalenterivuodelta, jolta yrittäjällä on maksamattomia työeläkevakuutusmaksuja ja joiden saamiseen eläkelaitos ei ole 119 §:n perusteella menettänyt oikeuttaan. Molem- mat uudet säännökset perustuvat nykyiseen vakiintuneeseen soveltamiskäytäntöön.

Pykälän 4 momentissa todetaan, että jos yrittäjä on maksanut lisätyöeläkevakuutus- maksua tai pienennettyä työeläkevakuutus- maksua ja myöhemmin saman kalenterivuo- den aikana hänelle vahvistettua työtuloaan muutetaan, lisätyöeläkevakuutusmaksua ja pienennettyä työeläkevakuutusmaksua ei ota huomioon yrittäjän sanotun kalenterivuo- den kokonaistyötuloa laskettaessa. Tämä säännös ei kuitenkaan estäisi sitä, että jos yrittäjä ilmoittaa työtulon vahvistamisen jäl- keen haluavansa joustaa 116 §:n mukaan työeläkevakuutusmaksussa, voidaan jousto laskea uudelleen.

68 §. Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat. Eläkettä karttuisi työansioiden lisäksi palkattomilta ajoilta. Palkattomalta ajalta karttuvan eläkkeen perusteena olisivat pal- kattomalta ajalta saadun etuuden perusteena olevat tulot. Pykälän 3 momentissa lueltai- siin nämä tulot sekä se, millä edellytyksillä ja miltä osin sosiaalivakuutusetuuden perustee- na oleva tulo kartuttaa eläkettä. Pykälän 3 momentin 2 kohdassa mainitulla työttö- myysturvalain mukaisella ansioon suhteute- tulla päivärahalta tarkoitettaisiin kaikkia niitä työttömyysturvalain mukaisia etuuksia, jotka on sidottu ansiosidonnaisen päivärahan mää- rään. Työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoi- tetusta koulutuspäivärahan perusteena ole- vasta ansiosta karttuisi kuitenkin eläkettä sit- ten kuin 3 momentin 5 kohdassa säädetään. Yrittäjillä aikuiskoulutustuki määräytyy vä- himmäismäärän suuruisena, joten se ei perus- tu ansioihin. Asiasisällöltään ehdotettua py- kälää vastaava säännös on vuoden 2005 alus- ta voimaantulleessa TEL:n 6 a §:ssä, jota so- velletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella sekä YEL:n 7 a §:n 4 momentissa. Pykälään on lisätty uutena säännös siitä, että myös

SVL:n mukainen osasairauspäiväraha kartuttaa eläkettä.

69 §. Eläkeote ja sen tarkistaminen. Säännös on uusi ja se vastaa suurelta osin TyEL:n 75 §:ssä olevaa säännöstä. Eläkelaitoksen velvollisuus selvittää yrittäjän eläkeoikeuteen vaikuttavia tietoja rajattaisiin takautuvalla ajalta kuluvaan ja viiteen sitä edeltävään vuoteen. Sitä aikaisemmalta ajalta tietojen oikeellisuutta ei selvitetä eikä niitä muutetai muutoin kuin yrittäjän antaman riidattoman näytön perusteella.

Eläkelaitos, jossa yrittäjä on vakuutettu otteen lähettämistä edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen, lähettäisi yrittäjälle vuosittain eläkeotteen. Eläkeote sisältäisi tiedot yrittäjän eläkelain mukaan vakuutetusta yrittäjätoiminnasta ja sen kokonaistyöstulosta. Kokonaistyötulossa olisi huomioitu se yrittäjän maksama lisätyöeläkevakuutusmaksu tai pienennetty työeläkevakuutusmaksu. Maksamattomia vakuutusmaksuja ei vähennettäisi, koska ne vanhentuvat viiden vuoden kuluessa, eivätkä siten ehdi vanhentua siihen mennessä, kun ote lähetetään. Lisäksi otteella olisivat tiedot sellaisista yrittäjän palkattomilta ajoilta saamien etuuksien perusteena olevista tuloista, joiden perusteella yrittäjälle karttuu eläkettä ja tiedot perusteesta ja ajasta, jolta yrittäjälle karttuu etuutta valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan. Otteella olisi lisäksi tiedot yrittäjän mahdollisista muista työansioista työnantajittain TyEL:n mukaisesti. Eläkeotteella nämä tiedot olisivat viideltä tiedon lähettämivuotta edeltävältä vuodelta. Tämän lisäksi eläkeotteella olisi tieto otteen lähettämivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrästä. Tiedot voitaisiin toimittaa yrittäjälle kirjallisena asiapaperina tai sähköisessä muodossa.

Jos yrittäjä on yrittäjätoiminnan lopettamisen jälkeen vakuutettu esimerkiksi TyEL:n mukaan, eläkeotteen lähettäisi TyEL:n 75 §:ssä tarkoitettu eläkelaitos, jolloin ote sisältää TyEL:ssä säädettyjen tietojen lisäksi myös tiedot yrittäjätoiminnasta. Yrittäjä, jolla on ollut sekä yrittäjätoimintaa että työsuhetta saisi näin ollen yhden otteen vuodessa. Jos yrittäjällä olisi rinnakkain otteen lähettämistä

edeltävän vuoden lopussa sekä yrittäjätoimintaa että TyEL:n mukaan vakuutettua työskentelyä, otteen hänelle lähettäisi hänet YEL:n mukaan vakuuttanut eläkelaitos. Tällä eläkelaitoksella on tarkemmat tiedot voimassa olevasta YEL-vakuutuksesta. Jos yrittäjällä on rinnakkain MYEL:n ja YEL:n mukaan vakuutettua yrittäjätoimintaa otteen lähettämistä edeltävän vuoden lopussa, otteen lähettäisi yrittäjän YEL:n mukaan vakuuttanut eläkelaitos.

Jos yrittäjä toteaisi puutteen palkattomia aikoja tai alle kolmivuotiaan lapsen hoitoaikaa tai opiskeluaikaa koskevissa tiedoissa, otteen toimittaneen eläkelaitoksen olisi yrittäjän vaatimuksesta selvittävää tietojen oikeellisuus. Tarvittaessa yrittäjän olisi esitettävä vaatimuksensa perusteista sellainen selvitys kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää, kun otetaan huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuus hankkia selvitys. Yrittäjällä olisi oikeus saada päätös vaatimuksensa perusteella selvitetystä tiedoista sekä niistä tiedoista, jotka yrittäjän riidattoman selvityksen perusteella muutetaan yli viisi vuotta takautuen. Päätöksen antaisi eläkeotteen lähettänyt eläkelaitos tai Eläketurvakeskus. Päätöksen antava eläkelaitos pyytäisi tarvittaessa lausunnon palkattomista ajoista Eläketurvakeskukselta. Silloin, kun asian selvittäminen liittyisi Eläketurvakeskuksessa käsiteltävänä olevaan soveltamisasiaan, päätöksen tiedoista antaisi Eläketurvakeskus.

Otteella olevista YEL-vakuutusta ja työtuloa koskevista tiedoista yrittäjä ei voisi pyytää erillistä päätöstä. Eläkelaitos on antanut työtulon vahvistamisesta päätöksen vakuutuksen alkaessa ja työtuloa muutettaessa. Eläkelaitos antaa päätöksen myös, kun yrittäjä maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua. Yrittäjälle ei annettaisi uutta päätöstä enää otteen toimittamisen jälkeen, jotta yrittäjä ei saisi samasta asiasta kahta päätöstä.

Karttuneen eläkkeen määrää koskevia tietoja eläkelaitokset eivät tässä vaiheessa selvittäisi, vaan karttuneen eläkkeen määrästä yrittäjä saisi aikanaan eläkepäätöksen, johon hän voi hakea muutosta.

Säännöksessä mainittu viiden vuoden aika tulisi voimaan portaittain siten, että vuonna 2013 toimitettavassa eläkeotteessa tiedot oli-

sivat viideltä otteen toimittamisvuotta edeltävältä vuodelta. Ensimmäinen ote lähetettäisiin yrittäjille vuonna 2008. Sen jälkeen aika, jolta takautuvat tiedot otteella on, lyhenisi vuoden kerrallaan. Kun ote ensimmäisen kerran toimitettaisiin vuonna 2008, otteella olisivat tiedot vuosilta 1998—2007. Koska palkattomat ajat ja opiskelu sekä alle kolmivuotiaan lapsen hoito kartuttavat eläkettä vuoden 2005 alusta lukien, näitä etuuksia koskevia tietoja ei otteelle olisi aikaisemmalta ajalta kuin vuodesta 2005 lukien. Eläkelaitoksella tai Eläketurvakeskuksella olisi velvollisuus selvittää otteella mahdollisesti olevat puutteet samalta ajalta kuin otteella on tietoja. Vuonna 2013 otteella olisivat tiedot viideltä vuodelta takautuvasti, toisin sanoen vuosilta 2008—2012.

Tuleva aika

70 §. *Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot.* Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat työansiot määrättäisiin niiden yrittäjän saamiin työeläkelakien mukaisten työansioiden ja palkattomilta ajoilta saamiin etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, joita yrittäjällä on ollut tarkasteluajana. Tarkasteluajaksi olisi eläketapahtumavuotta edeltävät viisi kalenterivuotta. Tulevan ajan ansiota määrättäessä palkattoman ajan etuuden perusteena oleva tulo otettaisiin huomioon sadan prosentin suuruisena lukuun ottamatta äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan perusteena olevaa tuloa, joka otettaisiin huomioon 117 prosentin suuruisena siltä ajalta, jolta etuus on maksettu yrittäjälle. Silloin kun palkattoman ajan etuus olisi ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, tämä etuus otettaisiin huomioon 523,61 euron suuruisena kuukaudessa. Säännös vastaa asiasisällöltään vuoden 2005 alusta voimaantullutta TEL:n 7 c §:n 2 momenttia, jota sovelletaan nykyisiin yrittäjiin YEL:n 6 §:n perusteella.

Työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumaa edeltävän vuoden työtulossa tulevan ajan ansiota määrättäessä ei oteta huomioon yrittäjän maksamaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, ellei tuleva aika määritellä 72 §:ssä tarkoite-

tun poikkeussäännön perusteella. Nykyisin YEL:n 7 a §:n 2 momentissa säädetään siitä, että lisätyöeläkevakuutusmaksua ei oteta huomioon. Kohtuullisuuden vuoksi nyt ehdotetaan, että myöskään pienennettyä työeläkevakuutusmaksua ei otettaisi huomioon. Yrittäjä ei voi keinotella työkyvyttömyytensä alkamisella.

Jos yrittäjä olisi tarkasteluajana saanut työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea tai työttömyysturvalain peruspäivärahan suuruista koulutuspäivärahaa tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista perustukea, tulevan ajan ansiota määrättäessä otettaisiin tulona huomioon 1 047,22 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta tällaista etua on maksettu. Vastaavalla tavalla otettaisiin huomioon SVL:n mukainen päiväraha, jos se olisi myönnetty työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan suuruisena. Säännös vastaa tältä osin vuoden 2005 alusta voimaantullutta TEL:n 7 c §:n 4 momentin säännöstä, jota sovelletaan nykyisiin yrittäjiin YEL:n 6 §:n perusteella.

Pelkästään 68 §:n mukaisten etuuksien perusteena olevien tulojen ja edellä tässä kappaleessa mainittujen etuuksien perusteella tulevan ajan oikeutta ei olisi, vaan lisäksi edellytettäisiin myös työeläkelakien mukaisia työansioita. Tästä säädetäisiin pykälän 7 momentissa. Vastaava säännös on vuoden 2005 alusta voimaantulleessa TEL:n 7 c §:n 5 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisiin yrittäjiin YEL:n 6 §:n perusteella.

Vastaava edellytys on TyEL:n 76 §:ssä.

71 §. *Lapsenhoitoajan vaikutus tulevan ajan eläkkeeseen.* Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä TEL:n 7 c §:n 6 momentin säännös lapsenhoitoajan vaikutuksen huomioimisesta tulevan ajan eläkkeessä, jota sovelletaan nykyisiin yrittäjiin YEL:n 6 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 77 §:ssä.

72 §. *Tulevan ajan eläkkeen määräytymisen alle viiden vuoden ansioiden perusteella.*

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin tulevan ajan ansioiden määräytymisestä tilanteissa, joissa yrittäjällä ei ole tulevan ajan ansiota määrättäessä huomioon otettavia ansiota muulloin kuin työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna. Tällaisessa tilanteessa huomioon otettaisiin myös työ-

kyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen kuukauden loppuun asti, jona yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi. Tällöin myös eläketahtumavuotta edeltävän vuoden työtulossa otetaan huomioon lisätyöeläkevakuutusmaksu ja pienennetty työeläkevakuutusmaksu. Vastaava säännös on TEL:n 7 d §:n 1 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 7 a §:n 2 momentin perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa yrittäjä tulisi työkyvyttömäksi ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta. Tällöin tarkasteluajana pidettäisiin 18 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja työkyvyttömyyden alkamiskuukauden päättymisen välistä aikaa. Tulevan ajan ansio olisi tänä tarkasteluajana saatujen työansioiden summa jaetuna samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä. Vastaava säännös on TEL:n 7 d §:n 2 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 7 a §:n 2 momentin perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 78 §:ssä.

73 §. *Tämän lain mukainen osuus tulevan ajan ansiosta.* Jos yrittäjän eläkkeeseen tulisi tuleva aika useamman eri työeläkelain perusteella, tämän lain mukainen tulevan ajan ansio olisi työeläkelakien mukaisesta tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä yhtä suuri osa kuin mikä on tarkasteluajana tämän lain mukaisten kokonaistyötulojen osuus yksityisten ja julkisten alojen eläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä. Vuoden 2005 alusta vastaava säännös on YEL:n 7 a §:n 2 momentissa. Vastaava säännös on TyEL:n 79 §:ssä.

Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttavat muut seikat

74 §. *Eläke entisin perustein.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa kuntoutusrahaa saaneelle yrittäjälle myöhemmin myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Aikaa ei voitaisi pidentää, vaikka kysymyksessä olisi sama sairaus. Tällaisessa tapauksessa työkyvyttömyyseläke määrättäisiin siten kuin

se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahakauden alkaessa. Vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 7 e §:n 3 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisestä entisin perustein. Uusi eläke myönnettäisiin entisen suuruisena, jos yrittäjälle myönnettäisiin uusi työkyvyttömyyseläke uuden työkyvyttömyyden perusteella, jos tämä uusi työkyvyttömyys olisi alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Samoin meneteltäisiin, jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle yrittäjälle tulisi myöhemmin maksettavaksi työkyvyttömyyseläkettä saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke. Säännöstä sovellettaisiin myös kuntoutukseen 31 §:ssä olevan viittauksen perusteella eli tilanteesta, jossa kuntoutusrahan päättymisen jälkeen maksetaan uutta kuntoutusrahaa. Vastaava säännös on voimassa olevassa TEL:n 7 e §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa työkyvyttömyyseläkettä saaneelle yrittäjälle myönnetään vanhuuseläke. Jos vanhuuseläke alkaa ennen kuin työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, vanhuuseläke myönnettäisiin samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi työkyvyttömyyseläke. Säännöstä sovellettaisiin myös kuntoutukseen 31 §:ssä olevan viittauksen perusteella. Vastaava säännös on vuoden 2005 alusta voimaantulleen TEL:n 7 e §:n 2 momentin lopussa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 80 §:ssä.

75 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus.* Nuorten työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotusta koskevan säännöksen sanamuotoa täsmennettäisiin vuoden 2005 alusta voimassa olevaan, ja YEL:n 17 §:n perusteella nykyisin yrittäjiin sovellettavaan, TEL:n 7 g §:n 1 momentin sanamuotoon nähden siten, että korotus tehtäisiin eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi kalenterivuotta. Korotus ei siten edellyttäisi, että työkyvyttö-

myyseläke olisi maksussa viisi vuotta ennen korotuksen tekemistä. Niissä tilanteissa, joissa eläkkeen maksamisessa on välillä katkoja, mutta eläke myönnetään uudelleen entisin perustein, katkot eivät katkaisisi pykälän tarkoittaman viiden kalenterivuoden kulumista. Lisäksi pykälässä todettaisiin, ettei kertakorotusta lisätä kuntoutuskorotukseen. Yrittäjän eläkelain voimaanpanolaissa todettaisiin, että tätä säännöstä sovelletaan ensimmäisen kerran 1 päivänä tammikuuta 2010. Voimaanpanolain mukaan säännöstä sovellettaisiin myös ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin sen korotusprosentin mukaisena, joka vastaa työkyvyttömyyseläkkeensaajan ikää vuoden 2010 alussa.

Vastaava säännös on TyEL:n 81 §:ssä.

Elinaikakerroin

76 §. Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen. Pykälässä säädettäisiin vanhuuseläkkeen määrään vaikuttavasta elinaikakertoimesta. Eläketurva sopeutettaisiin eliniän odotteen muutokseen siten, että vanhuuseläkkeen alkaessa eläke muunnettisiin yrittäjän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Lain voimaantulolain mukaisesti tätä säännöstä sovellettaisiin ensimmäisen kerran 2010 myönnettäviin eläkkeisiin. Vastaava säännös on TEL:n 7 h §:n 1 momentissa ja sitä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vanhuuseläkkeen muuntamisesta elinaikakertoimella silloin kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöinkin käytettäisiin yrittäjän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistettua elinaikakerrointa. Vastaava säännös on TEL:n 7 h §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentissa olisi viittaus TyEL:n 83 §:ään, jossa säädetään elinaikakertoimen antamisesta. Antamisesta ei olisi tarpeen säätää useassa eläkelaisissa.

Perhe-eläkkeen määräytyminen

77 §. Perhe-eläkkeen peruste. Perhe-eläkkeen perusteesta säädetään voimassa

olevan TEL:n 7 i §:n 1 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Osin vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi 77 §:n 1 ja 2 momenttiin. Niissä tilanteissa, joissa edunjättäjä olisi kuollessaan saanut tämän lain mukaista vanhuuseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä, perhe-eläke määrättäisiin tämän eläkkeen perusteella kuitenkin niin, että perhe-eläkkeen perusteena olevana vanhuuseläkkeenä pidetään sellaista vanhuuseläkettä, jota ei ole muunnettu 76 §:n mukaisella, yrittäjän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Vastaava säännös on myös TyEL:n 84 §:ssä. Jos edunjättäjä olisi työskennellyt eläkkeellä ollessaan, perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan eläkkeeseen lisättäisiin työskentelystä karttunut uusi eläke.

Jos edunjättäjä ei olisi kuollessaan ollut eläkkeellä, perhe-eläkkeen perusteeksi laskettaisiin sellainen työkyvyttömyyseläke, joka edunjättäjälle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut kuolinpäivänään työkyvyttömäksi. TEL:n 7 i §:n mukaan perhe-eläkkeen perusteeksi voidaan määritellä myös sellainen työkyvyttömyyseläke, joka edunjättäjälle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut aikaisemmin kuin kuolinpäivänään työkyvyttömäksi, jos edunsaaja esittää selvityksen aikaisemmasta työkyvyttömäksi tuloajasta. Säännös on turvannut sen, että edunjättäjän eläkkeeseen on tullut tulevan ajan eläke siinäkin tapauksessa, että edunjättäjä ei kuollessaan enää sairauden takia ollut työssä. Tulevan ajan eläkkeen laskeminen on muuttunut vuoden 2005 alusta voimaantulleiden lainmuutosten perusteella siten, että tulevan ajan eläke lasketaan perhe-eläkkeeseen edunjättäjän kuolemaa edeltäneiden viiden kalenterivuoden ansioiden perusteella. Siten tulevan ajan eläkeoikeus säilyy selvästi pidempään kuin aikaisemmin, eikä mainitulle säännökselle enää ole tarvetta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotuksen huomiioon ottamisesta perhe-eläkettä määrättäessä. Säännöksen sanamuotoa on täsmennetty, mutta sisällöllisesti säännös vastaa TEL:n 7 g §:n 2 momenttia, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 84 §:ssä.

Kun kertakorotus lisättäisiin perhe-

eläkkeen perusteena olevaan työkyvyttömyyseläkkeeseen tai laskennalliseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, perhe-eläkkeen määrä tarkistettaisiin. Perhe-eläkkeen tarkistamisesta säädettäisiin 80 §:ssä.

78 §. Lesken ja entisen puolison eläkkeen määrä. Leskeneläkkeen määrä olisi ilman ensisijaisten etuuksien vähentämistä ja lesken omien ansioiden aiheuttaman vähennyksen vaikutusta puolet edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajana on leski tai leski ja yksi lapsi. Kun edunsaajana olevien lasten lukumäärä nousee, leskeneläkkeen määrä vähenee. Voimassa olevassa laissa vastaava säännös on TEL:n 7 i §:n 2 momentissa, jota sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin entisen puolison eläkkeen määrästä. Vastaava säännös on voimassa olevassa TEL:n 7 i §:n 5 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 85 §:ssä.

79 §. Lapseneläkkeen määrä. Lapseneläkkeen määrä riippuisi edunsaajina olevien lasten lukumäärästä. Vastaava säännös on voimassa olevassa TEL:n 7 i §:n 3 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin nykyisin voimassa olevan TEL:n 7 i §:n 3 momentin mukaisesti, että lapseneläke jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 86 §:ssä.

80 §. Perhe-eläkkeen tarkistaminen. Perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistettaisiin muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta, kun edunsaajien lukumäärä muuttuu. Siten esimerkiksi lesken eläkkeen määrä suurenee, kun lapseneläkettä saavien lasten lukumäärä pienee. Kun perhe-eläkkeen perusteena olevaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään kertakorotus, perhe-eläkkeen määrä tarkistettaisiin samasta ajankohdasta kuin kertakorotus lisätään. Nykyisin voimassa olevaa TEL:n 7 i §:n 6 momentin säännöstä tarkennettaisiin kertakorotuksen lisäämisen osalta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin

YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 87 §:ssä.

81 §. Leskeneläkkeen vähentäminen. Pykälässä säädettäisiin lesken tulojen huomioon ottamisesta leskeneläkettä määrättäessä. Nykyisin asiasta säädetään TEL:n 8 c §:ssä, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Voimassa olevassa laissa asia on nimetty eläkesovituksiksi. Eläkesovitus-sana ei kerro selvästi sitä, että kyseessä on lesken eläkkeen vähentäminen lesken omien työeläkkeiden perusteella. Koska ehdotettavalla lailla pyritään selkeyttämään työeläkejärjestelmää ja tekemään sitä läpinäkyvämmäksi, teknisestä eläkesovitus-sanasta ehdotetaan luovuttavaksi. Vastaava muutos on tehty myös TyEL:n 88 §:ssä.

Voimassa olevia säännöksiä on tarkennettu ulkomailta saatujen etuuksien huomioon ottamisen osalta. Voimassa olevan lain mukaan ulkomailta maksettavien etuuksien huomioon ottaminen eläkevähennyksessä on mahdollisessa muodossa, eli tällainen etuus voidaan ottaa huomioon. Lisäksi kansainvälisen järjestön ja EY:n toimielimen palveluksessa maksettavaa eläkettä tai etuutta ei voimassa olevassa laissa mainita lainkaan. Nyt nämä etuudet ehdotetaan otettavaksi huomioon aina, jotta eläkevähennyksen alkuperäinen tarkoitus toteutuisi. Tällainen jatkuva etuus olisi perusteltua ottaa huomioon myös sen vuoksi, että lesket olisivat samanlaisessa asemassa riippumatta siitä, onko yrittäjä työskennellyt ainoastaan Suomessa vai onko hän työskennellyt myös ulkomailta tai kansainvälisen järjestön taikka EY:n toimielimen palveluksessa. Jos tällainen etuus myönnettäisiin kertakorvauksena, etuus otettaisiin huomioon 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Vastaava säännös on myös TyEL:n 88 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa leski saa omaa eläkettä. Leskeneläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon lesken ansiotyönsä perusteella saamat työeläkelakeihin ja niihin rinnastettaviin lakeihin perustuvat eläkkeet. Lesken saamat työeläkkeet otettaisiin huomioon ennen 5 luvun mukaista ensisijaisten etuuksien vähennystä. Tästä säädetään nykyisin TEL:n 8 d §:n 3 momentissa ja sitä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Lisäksi osatyökyvyttömyyseläke otettaisiin huomioon

täyden työkyvyttömyyseläkkeen määräisenä. Mainittua eläkettä vastaava ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella leskelle maksettava etuus otettaisiin myös huomioon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa leski ei vielä saa omaa työeläkettä. Tällöin leskeneläkettä vähennettäisiin lesken laskennallisen eläkkeen perusteella.

Lesken omat työeläkkeet tai hänen laskennallinen työeläkkeensä vähentää myös julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnettävää leskeneläkettä. Kun leski työskentelee tai on työskennellyt yksityisten alojen työeläkelakien mukaisissa töissä, julkisten alojen eläkelaitokset voivat pyytää yksityisten alojen eläkelaitokselta tiedon lesken laskennallisen eläkkeen määrästä. Leskellä ei voimassa olevien säännösten mukaan ole mahdollisuutta saada tästä laskennallisen eläkkeensä määrästä valituskelpoista päätöstä. Muutoksenhakuasteet ovat lisäksi todenneet, ettei tällainen yksityisten alojen työeläkelaitoksen antama laskelma lesken laskennallisesta eläkkeestä tule osaksi julkisten alojen eläkelaitoksen antamaa päätöstä, eikä tästä laskelmasta siten voi valittaa samassa yhteydessä kun haetaan muutosta julkisten alojen eläkelaitoksen antamaan leskeneläkettä koskevaan päätökseen. Siten voimassa olevien säännösten mukaan leskellä ei ole mahdollisuutta hakea muutosta yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen laskennallisen työeläkkeensä määrään, vaikka se vaikuttaa hänen julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnettävään perhe-eläkkeensä suuruuteen. Tämän epäkohdan korjaamiseksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan leskellä on oikeus saada päätös siitä laskennallisen työeläkkeensä määrästä, jonka eläkelaitos ilmoittaa julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalle eläkelaitokselle lesken hakiessa julkisten alojen työeläkelakien mukaista leskeneläkettä. Päätös annettaisiin lesken pyynnöstä. Pyyntönä saada päätös laskennallisesta eläkkeestä pidettäisiin myös sitä, että leski hakee muutosta julkisten alojen työeläkelakien mukaisen perhe-eläkkeen määrään. Laskennallisen eläkkeen määrää koskevaan päätökseen leski voisi hakea muutosta siten kuin tämän lain

11 luvussa säädetään.

Säännökset vastaavat TyEL:n 88 §:ää.

82 §. *Leskeneläkkeen vähentämisen ajankohta.* Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan TEL:n 8 c §:n 2 momentin säännös leskeneläkkeen vähentämisen ajankohdasta, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 89 §:ssä.

83 §. *Leskeneläkkeen vähennyksen peruste ja määrä.* Leskeneläkettä vähennettäisiin, jos lesken ansiotyöhön perustuvat eläkkeet ylittävät tietyn rajamäärän, joka määräytyy edunjäntäjän eläkkeen määrän perusteella. Eläkkeen vähentämisen perustetta määrättäessä otettaisiin huomioon mainittuja eläkkeitä vastaava ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella maksettava etuus. Jos ulkomaan eläketurvasta ei saataisi riittäviä tietoja, eläketurva määriteltäisiin samoin kuin lesken laskennallista työeläkettä määrättäessä menetellään. Nykyisin asiasta säädetään TEL:n 8 d §:n 1 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Voimassa olevaa säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi ulkomailta tai kansainvälisen järjestön palveluksessa työskentelyn osalta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vähennyksen suuruudesta. Vastaava säännös on voimassa olevassa TEL:n 8 d §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Leskeneläkettä vähennettäessä eläke muunnetaan eläkkeen vähentämisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Tämä todettaisiin 4 momentissa. Elinaikakerroin vahvistetaan ensimmäisen kerran YEL:n voimaantulolain mukaisesti vuonna 2010. Vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 7 h §:n 1 momentin toiseksi viimeisenä virkkeenä ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 90 §:ssä.

84 §. *Leskeneläkkeen vähentäminen erityis-tilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin leskeneläkkeen vähentämisestä silloin, kun leskellä ei ole oikeutta saada työeläkettä tai kun leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä. Samasta asiasta säädetään nykyisin TEL:n 8 e §:ssä,

jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Säännöksessä ehdotetaan vähäisiä muutoksia ja täsmennyksiä nykyisin voimassa olevaan säännöksiin. Vastaavat muutokset on tehty myös TyEL:ssä.

Jos leski ei saisi omaan työhön perustuvaa työeläkettä tai jos leski saisi osatyökyvyttömyyseläkettä, lesken eläkettä vähennettäessä voitaisiin lesken hakemuksesta ottaa hänen laskennallisen eläkkeensä sijasta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke. Edellytyksenä olisi, että leski olisi tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun lesken eläkettä vähennetään ensimmäisen kerran. Lesken eläkkeen vähentäminen ensimmäisen kerran voisi tapahtua myöhemminkin kuin viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta esimerkiksi silloin, kun edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa asui 18 vuotta nuorempia lapsia. Lisäksi pykälän soveltamisen edellytyksenä olisi, että lesken ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke olisivat, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, yhteensä vähintään neljänneksen pienemmät kuin lesken 81 §:n mukaisesti määrätty työeläke.

Voimassa olevan TEL:n 8 e §:n 1 momentin mukaan leskeneläkkeen määrä voidaan hakemuksesta tarkistaa, jos lesken olosuhteissa tapahtuu viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta muutos, jonka vuoksi edellä kuvatut edellytykset täyttyvät. Tällaisesta tarkistamisesta ei ehdoteta enää otettavaksi säännöstä 84 §:ään. Lesken eläkkeen vähentäminen pykälässä tarkoitettulla tavalla määritellään tehtäväksi, jos tätä koskeva hakemus tehdään viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta. Siten aika, jonka kuluessa edunjättäjän kuolemasta lukien leskeneläkkeen vähentämistä pykälässä mainituilla perusteilla tulee hakea, lyhenisi nykyisin voimassa olevaan nähden.

Koska tarkistamistilanteet ehdotetaan yhdistettäväksi 1 momenttiin, ehdotetaan myös, että riippumatta siitä, haetaanko tämän pykälän mukaista eläkkeen vähentämistä heti, kun eläkettä ensimmäisen kerran vähennetään, vai myöhemmin, lesken ansiotulot laskettaisiin samalla tavoin. Lesken keskimääräinen

ansiotulo laskettaisiin aina lesken kuudelta kuukaudelta ennen hakemuksen tekemistä saamista ansioista ja eläkkeen vähentäminen tehtäisiin aikaisintaan tämän kuuden kuukauden alusta lukien.

Pykälässä ehdotetulla tavalla vähennettyä leskeneläkettä maksettaisiin toistaiseksi. Kun lesken olosuhteet muuttuisivat siten, etteivät pykälän mukaiset edellytykset enää täytyisi, leskeneläkkeen määrä tarkistettaisiin. Lisäksi leskeneläkkeen vähentäminen tarkistettaisiin nykyistä, YEL:n 17 §:n perusteella yrittäjiin sovellettavaa, TEL:n 8 f §:n 1 momenttia vastaavasti, kun leskelle myönnettäisiin työeläkelakien mukainen eläke muuna kuin osaaikaeläkkeenä. Leskeneläkkeen vähentämistä tarkistettaessa käytettäisiin samaa eläkevähennysperustetta kuin leskeneläkettä ensimmäisen kerran vähennettäessä.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 91 §:ssä.

5 luku. **Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä**

85 §. Eläkkeestä vähennettävät etuudet. Yhteensovitus muuttui jo vuoden 2005 alusta voimaantulleella muutoksella siten, ettei eläkkeitä enää yhteensoviteta toisten eläkkeiden kanssa. Edelleen työeläkkeistä kuitenkin vähennetään tapaturmavakuutus-, liikennevakuutus- ja sotilasvammalain mukaiset korvaukset. Nämä korvaukset ovat ensisijaisia työeläkkeisiin nähden siten, että ne maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti. Työeläkettä maksetaan näiden korvausten kanssa samanaikaisesti vain siltä osin kuin työeläkkeen määrä ylittää näiden ensisijaisten etuuksien määrän. Koska yhteensovittamisen sisältö on muuttunut jo vuoden 2005 alusta lukien siitä, mikä se oli aikaisemmin, yhteensovitustermistä ehdotetaan nyt luovuttavaksi. Lain selkeyden lisäämiseksi luvussa ehdotetaan säädettäväksi yhteensovituksen sijasta ensisijaisten etuuksien vähentämisestä eläkkeestä. Vastaava muutos on tehty myös TyEL:n 92 §:ssä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi YEL:n 17 §:n perusteella sovellettava, nykyisin TEL:n 8 §:n 1 momentissa oleva säännös, jonka mukaan eläkkeestä vähennetään yrittäjän saama ensisijainen etuus. Li-

säksi momenttiin otettaisiin säännös ensisijaisten etuuksien vähentämisestä perhe-eläkkeestä. Ensisijainen etuus vähennettäisiin aina valmiiksi lasketusta eläkkeestä. Tältä osin nykyistä soveltamiskäytäntöä muutettaisiin lain toimeenpanon selkeyttämiseksi. Säännös on myös TyEL:n 92 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että jos ensisijainen etuus vähentää työeläkettä ja työeläkettä myönnetään kahden tai useamman työeläkelain mukaan, vähennys jaetaan näiden peruseläkkeiden suhteessa. Vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 8 §:n 3 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

86 §. Ulkomailta saatavan etuuden vähentäminen. Ensisijaisena etuutena pidettäisiin myös ulkomailta maksettavaa vastaavaa etuutta. Lisäksi säännöksessä säädettäisiin kahdesta tai useammasta valtiosta myönnettävästä tulevan ajan eläkkeen päällekkäisyyden estämisestä. Säännös vastaisi sanamuodoltaan tarkennettuna voimassa olevan TEL:n 8 §:n 10 momenttia, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 93 §:ssä.

87 §. Ensisijaisen etuuden muutoksen vaikutus eläkkeen määrään. Tämän lain mukaisen eläkkeen määrä tarkistettaisiin, jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin uusi ensisijainen etuus tai jos jo aiemmin myönnetyn ensisijaisen etuuden määrä muuttuisi. Eläkkeen määrä tarkistettaisiin myös, jos tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuisi tai jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin uusi työeläke ja tämän lain mukaisesta eläkkeestä olisi vähennetty ensisijainen etuus. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennettäisi päivärahaa, joka perustuu osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneeseen tapaturmaan. Vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 8 a §:n 1 ja 2 momentissa ja niitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistettaisiin, jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai jos hänelle myönnettäisiin uusi työeläkelakien mukainen perhe-eläke ja tämän lain mukaisesta eläkkeestä olisi vähennetty ensisijainen etuus. Tästä säädettäisiin 2 momentissa. Ehdotettu säännös vastaa nykyisen TEL:n 8 a §:n

3 momenttia ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkkeen määrä tarkistettaisiin siitä ajankohdasta, jolloin 1 momentissa tarkoitettu muutos tapahtuisi. Jos muutos tapahtuisi ulkomaisessa etuudessa, eläkkeen määrä tarkistettaisiin sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana eläkelaitos saa tiedon ulkomaisen etuuden myöntämisestä tai sen määrän muuttumisesta. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 8 a §:n 5 momentissa, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 4 momenttiin siirrettäisiin, YEL:n 17 §:n perusteella sovellettava, nykyisin TEL:n 8 a §:n 4 momentissa oleva säännös, jonka mukaan eläkkeen määrää ei tarkistettaisi, jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin uusi ensisijainen etuus tai sen määrä muuttuisi lyhyemmäksi ajaksi kuin neljäksi kuukaudeksi.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 94 §:ssä.

88 §. Takautumisoikeus. Eläkelaitos voisi maksaa eläkettä vähentämättömänä kunnes ensisijaisen etuuden määrä olisi lopullisesti ratkaistu. Jos ensisijainen etuus olisi vähentänyt eläkettä, oikeus ensisijaiseen etuuteen siirtyisi eläkelaitokselle vähennyistä vastaavasta osin. Säännös koskisi myös perhe-eläkettä. Nykyisin asiasta on samansisältöinen säännös TEL:n 8 b §:ssä ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaava säännös on TyEL:n 95 §:ssä.

6 luku. Palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottaminen

89 §. Ansiorajojen, rahamäärien ja kokonaistyötulon tarkistaminen palkkakertoimella. Laissa olevat ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan samalla palkkakertomella kuin työntekijöillä. Tämän vuoksi tässä pykälässä viitattaisiin TyEL:n säännöksiin. Vastaava säännös on vuoden 2005 alusta voimaantulleen TEL:n 7 b §:n ensimmäisessä virkkeessä ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Lain ansiorajat ja rahamäärät vastaisivat palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

90 §. Eläkkeiden indeksitarkistus. Maksussa olevan eläkkeen määrä tarkistettaisiin kunkin kalenterivuoden alussa samalla työeläkeindeksillä kuin työntekijöillä. Tämän vuoksi tässä pykälässä viitattaisiin TyEL:n säännöksiin. Vastaava säännös on vuoden 2005 alusta voimaantulleen TEL:n 9 §:n ensimmäisessä virkkeessä ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

7 luku. **Eläkkeen hakeminen ja päätökset**

91 §. Eläkehakemus. Pykälän 1 momenttiin siirrettäisiin tarkennettuna nykyisin TEL:n 10 b §:n 1 momentissa oleva säännös eläkehakemuksesta, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Lomakkeella tarkoitettaisiin myös sähköisessä muodossa olevaa lomaketta. Vastaava säännös on TyEL:n 101 §:ssä.

92 §. Työkyvyttömyyseläkkeenhakijan terveydentilaselvitys. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan TEL:n 10 b §:n 2 ja 3 momenttien säännös työkyvyttömyyseläkkeenhakijan terveydentilaselvityksestä. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Voimassa olevia vastaavia säännöksiä täsmennettäisiin siten, että eläkelaitoksen nimeämän lääkärin tulisi olla laillistettu lääkäri. Vastaava säännös on TyEL:n 102 §:ssä.

93 §. Eläkkeen hakeminen yrittäjän puolesta. Eläkettä voisi yrittäjän puolesta hakea ja muutoinkin puhevaltaa eläkeasiassa käyttää eläkelaitoksen hyväksymä yrittäjän lähiomainen tai yrittäjästä huolehtinut henkilö, ellei yrittäjällä ole edunvalvojaa ja yrittäjä ei iän, vamman, sairauden tai muun syyn takia itse kykenisi hakemaan eläkettä tai hoitamaan sitä koskevia asioitaan. Vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 19 b §:n 1 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 103 §:ssä.

94 §. Eläkehakemuksen vireilletulo. Pykälään siirrettäisiin sanamuodoltaan täsmennettynä voimassa olevan TEL:n 10 b §:n 4 momentin säännökset eläkehakemuksen vireille-

tulosta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Eläkehakemus katsottaisiin tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut yksityisten tai julkisten alojen eläkejärjestelmän mukaiselle eläkelaitokselle, Eläketurvakeskukselle tai Eläketurvakeskuksen taikka eläkelaitoksen valtuuttamalle asiamiehelle. Eläketurvakeskuksen valtuuttamana asiamiehenä toimii tällä hetkellä Kansaneläkelaitos. Eläkelaitoksen valtuuttamana asiamiehenä voi toimia vahinkovakuutusyhtiö. Säännös on TyEL:n 104 §:ssä.

95 §. Päätös ja sen tiedoksianto. Pykälässä todettaisiin, että oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ja eläkkeen määrä ratkaistaan eläkelaitoksen antamalla päätöksellä. Lisäksi pykälässä todettaisiin, että toimivaltaisen eläkelaitoksen on ratkaistava eläkehakemus viipymättä. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin nykyisin TEL:n 19 f §:ssä oleva säännös, jonka mukaan eläkelaitos ja Eläketurvakeskus antavat päätöksensä tiedoksi kirjeellä lähettämällä sen vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa osoitteeseen. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Kirjeellä tarkoitettaisiin myös sähköistä päätöksen tiedoksi antamista. Vastaava säännös on TyEL:n 105 §:ssä.

96 §. Toimivaltainen eläkelaitos. Eläkehakemuksen käsittelevä eläkelaitos määräytyy TyEL:n 106-111 §:n ja TyEL:n perusteella annettavan valtioneuvoston asetuksen mukaan. Yrittäjän eläkelaiissa viimeisellä eläkelaitoksella tarkoitettaisiin TyEL:ssä määriteltä viimeistä eläkelaitosta. Viimeinen eläkelaitos käsittelee eläkeasian ja maksaa eläkkeen.

8 luku. **Eläkkeen maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä**

97 §. Eläkkeen maksaminen. Pääsääntö olisi, että tämän lain mukainen eläke maksetaan eläkkeensaajalle. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 19 b §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Jos yrittäjällä olisi edunvalvoja, eläkkeen maksamisessa noudatettaisiin holhoustoimesta annetun lain (442/1999) säännöksiä.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin tarkennettuna nykyisin YEA:n 13 §:ssä oleva säännös eläkkeen maksupaikasta ja -ajasta. Eläke maksettaisiin kuukausittain siten, että eläke olisi eläkepäätöksessä ilmoitettuna eräpäivänä nostettavissa eläkkeensaajan ilmoittamalla tililtä Suomessa toimivassa rahalaitoksessa. Säännökseen lisättäisiin maininta mahdollisuudesta maksaa eläke myös eläkkeensaajan ulkomailla olevalle tilille.

Vastaava säännös on TyEL:n 112 §:ssä.

98 §. Maksamisen alkaminen, päättäminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen. Pykälä on osin uusi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tämän lain mukaisen eläkkeen maksamisen alkamisesta ja maksamisen päättymisestä. Eläkkeensaajan kuoltua eläke lakkautetaan tämän momentin perusteella. Nykyisin eläkkeen maksamisen päättymisestä säädetään YEA:n 15 §:n 1 momentissa. Vastaava säännös on TyEL:n 113 §:ssä.

Pykälän 2 momentti on uusi. Sen mukaan eläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää, jos eläkelaitoksella olisi syytä epäillä, ettei eläkkeensaaja enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Edellytyksenä keskeyttämiselle olisi, ettei eläkkeensaaja eläkelaitoksen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa esittäisi eläkelaitoksen pyytämää selvitystä siitä, että hän edelleen täyttää eläkkeen maksamisen edellytykset. Säännöksen avulla pyrittäisiin estämään niitä tilanteita, joissa eläkettä maksetaan pitkältikin ajalta aiheetta esimerkiksi sen vuoksi, ettei tieto eläkkeensaajan kuolemasta esimerkiksi ulkomailta ole välittynyt eläkelaitokselle. Vastaava säännös on TyEL:n 113 §:ssä.

Pykälän 3 momentti on uusi. Jos eläkkeensaajan kuolemasta ei voitaisi esittää selvitystä, mutta olisi todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettava syyn vuoksi, eläkelaitos voisi lakkauttaa eläkkeen eläkkeensaajan katoamispäivään. Kun henkilö julistetaan kuolleeksi, kuolinpäiväksi määrätään viimeistään se päivä, jona on kulunut viisi vuotta siitä, kun henkilö on ollut tiettävästi viimeksi elossa. Jotta työeläkettä ei tulisi maksaa tällaisessa tilanteessa aiheetta näiltä viideltä vuodelta, eläkelaitoksella olisi mahdollisuus lakkauttaa eläke siihen päivään, jolloin on todennäköistä, että eläkkeen-

saaja on kuollut. Vastaava säännös on TyEL:n 113 §:ssä.

99 §. Eläke kertasuorituksena. Pykälään siirrettäisiin osin muutettuna TEL:n 19 b §:n 5 ja 6 momentin säännökset eläkkeen kertasuorituksesta. Näitä säännöksiä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Kertasuoritettavan eläkkeen rajamäärää ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 12,72 eurosta. Vanhuuseläke, perhe-eläke tai täysi työkyvyttömyyseläke voitaisiin maksaa kertasuorituksena, jos sen määrä ennen ensisijaisen etuuden vähentämistä olisi pienempi kuin 20 euroa kuukaudessa. Lisäksi ehdotetaan, että eläke voitaisiin maksaa kertasuorituksena myös silloin, kun sen määrä on vähintään 20 euroa, mutta enintään 50 euroa kuukaudessa ennen ensisijaisen etuuden vähentämistä. Tällöin kertasuorituksen edellytyksenä olisi, että eläkkeensaajalle olisi ilmoitettu esimerkiksi eläkepäätöksen yhteydessä eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena, ja hän ei sitä vastusta. Jos eläkkeensaaja vastustaisi vähintään 20 euron kuukausieläkkeen maksamista kertasuorituksena, eläkettä ei voitaisi maksaa kertasuorituksena.

Kertasuorituksena maksettu, toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläke sisältäisi sen jälkeen myönnettävän vanhuuseläkkeen. Jos eläkkeensaaja työskentelisi työkyvyttömyyseläkkeensä tai vanhuuseläkkeen aikana, tästä uudesta työskentelystä voisi karttua uutta eläkettä. Eläkkeensaajalla ei olisi saman eläketapahtuman vuoksi oikeutta eläkkeeseen niiden ansioiden perusteella, joihin kertasuoritus perustui. Jos kuntoutustuki maksettaisiin kertasuorituksena, eläkkeensaajalle voitaisiin kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määrärajan jälkeen jatkuu.

Pykälän 4 momenttiin siirrettäisiin osin nykyisin TEL:n 4 d §:n 7 momentissa oleva säännös, jota sovelletaan yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Sen mukaan kertasuorituksena maksettua eläkettä ei maksettaisi sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin samalta ajalta on maksettu SVL:n mukaista päivärahaa. Sen sijaan ehdotetaan poistettavaksi nykyisin voimassa oleva säännös, jonka mukaan työkyvyttömyyseläkkeen ensisijaisuusaikaa ei noudateta maksettaessa eläke kertasuorituksena. Eläkettä ei vastaisuudessa ny-

kyisestä poiketen myöskään maksettaisi kertasuorituksena siltä takautuvalta ajalta, jolta yrittäjä saa työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Kertasuorituksena maksettavan eläkkeen maksuaika yhdenmukaistettaisiin näin kuukausittain suoritettavan eläkkeen maksuajan kanssa. Vastaavat muutokset on tehty myös TyEL:iin.

Pykälän 5 momenttiin siirrettäisiin nykyisen TEL:n 19 b §:n 8 momentissa oleva säännös, jonka mukaan sitä, mitä tässä pykälässä säädetään kertamaksamisesta, sovelletaan myös viimeisen eläkelaitoksen järjestelmää sovellettaessa annettavaan päätösyhdistelmän yhteismäärään kuukaudessa. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Kertasuoritus laskettaisiin, kuten nykyisinkin, sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien vakuutusmatemaattisten perusteiden mukaan. Tämä todettaisiin pykälän 6 momentissa.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 114 §:ssä.

100 §. Viivästyskorotus. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan TEL:n 19 d §:n 1, 4 ja 5 momenteissa olevat säännökset viivästyskorotuksesta. TEL:n säännöksiä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 115 §:ssä.

101 §. Aika, jolta viivästyskorotus lasetaan. Pykälään siirrettäisiin TEL:n 19 d §:n 2 ja 3 momentissa olevat säännökset viivästyskorotusajasta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 116 §:ssä.

102 §. Maksamatta jääneiden työeläkevakuutusmaksujen vähentäminen eläkkeestä. Pykälään siirretään täsmennettynä voimassa olevien YEL:n 12 §:n 6 momentin ja YEA:n 12 §:n säännökset maksamatta jääneiden työeläkevakuutusmaksujen vähentämisestä. Maksamattomia vakuutusmaksuja voitaisiin kuitata vain YEL:n mukaisesta eläkkeestä, joka on karttunut yrittäjätoiminnasta. Maksuja ei kuitattaisi palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeestä, koska YEL-eläkelaitokset

eivät ole kustannustenjaossa suoraan vastuussa tästä eläkkeen osasta. Siten kuittauksen yleisenä edellytyksenä oleva saamisten vastakkaisuus ei täyty. Tulevan ajan eläkkeessä olevasta YEL:n mukaisesta palkattomien aikojen osuudesta YEL-eläkelaitokset ovat vastuussa, joten sen vuoksi kuittaus voidaan kohdistaa koko YEL:n mukaiseen tulevan ajan eläkkeen osaan.

Yrittäjä on ehdotetun 118 §:n perusteella vastuussa myös samassa yrityksessä työskentelevien perheenjäsentensä yrittäjävakuutusmaksusta niin kuin omasta velastaan. Perheenjäsenten maksamattomia vakuutusmaksuja voidaan siten periä yrittäjän YEL-eläkkeestä samoin kuin yrittäjän omia vakuutusmaksuja. Sen sijaan tältä ns. avustavalta perheenjäseneltä ei voida periä hänen eläkkeestään muita kuin hänen omia maksamattomia vakuutusmaksujaan.

103 §. Kuntoutusetuuden maksaminen työnantajalle. Yrittäjän eläkelain mukaista eläkettä tai kuntoutusrahaa ei makseta työnantajalle. Jos yrittäjä on kuitenkin ammatillisen kuntoutuksen vuoksi työkokeilussa tai työhön valmennuksessa työnantajalla, joka maksaa samalta ajalta hänelle palkkaa, maksetaan yrittäjän kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläke ja kuntoutuskorotus tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Säännös on nykyisin TEL:n 19 c §:n 1 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Kuntoutusetuuden maksamisesta työnantajalle säädetään TyEL:n 117 §:ssä.

104 §. Eläkkeen maksaminen muulle kuin yrittäjälle. Yrittäjän eläke maksetaan tietyissä tilanteissa sairausvakuutusrahastolle, kunnalle, sosiaalihuoltolaissa tarkoitetulle toimielimelle, Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle. Sairausrakuutusrahastolle voi tulla maksettavaksi myös kuntoutusetuus. Menettely on samanlainen yrittäjillä ja työntekijöillä. Tämän vuoksi tässä laissa ei säädetä erikseen näistä eläkkeen maksamista koskevista säännöksistä, vaan tältä osin viitattaisiin TyEL:n 118—123 §:n säännöksiin. Työntekijän eläkelain säännökset perustuvat nykyisen TEL:n pykäliin, jotka koskevat nykyisin yrittäjiä YEL:n 17 §:n perusteella.

105 §. Eläkkeen siirtäminen tai panttami-

nen. Pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan tämän lain mukaista etuutta ei voi siirtää toiselle henkilölle. Voimassa oleva TEL:n 19 b §:n 3 momentti sallii eläkkeen siirtämisen toiselle, jos eläkelaitos suostuu siihen. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Käytännössä tällaisia eläkkeen siirtoja toiselle ei ole tehty, joten eläkkeen siirtokielto ehdotetaan säädettäväksi ehdottomana ja siten tarkennettuna, että se koskee eläkkeen siirtämistä toiselle henkilölle. Vastaava muutos on tehty myös TyEL:n 124 §:ään. Henkilöllä tarkoitettaisiin sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä. Voimassa olevan lain mukaisesti eläkettä ei voisi myöskään pantata eikä tämän lain mukaista kustannusten korvausta voitaisi ulosmitata. Kustannusten korvauksella tarkoitettaisiin esimerkiksi niitä kustannustenkorvauksia, joita eläkelaitos maksaa työkyvyttömyyseläkkeen hakijalle tai -saajalle sen vuoksi, että on velvoittanut tämän käymään tutkittavana nimeämänsä laillistetun lääkärin luona tai osoittamassaan kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa.

106 §. Eläkkeen vanhentuminen. Pykälään otettaisiin nykyisin TEL:n 19 b §:n 9 momentissa oleva säännös eläkelaitoksen päätökseen perustuvan etuuden vanhentumisesta muutettuna. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Tällainen saatava vanhentuisi nykyisen kymmenen vuoden sijasta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jolloin se olisi pitänyt maksaa, jos vanhentumista ei olisi sitä ennen katkaistu. Vanhentuminen katkeaisi vanhentumisesta annetun lain (728/2003; vanhentumislaki) 10 §:n mukaisesti, jos etuuden saaja vaatisi maksua tai muutoin muistuttaisi eläkelaitosta siitä. Saatavan vanhentuminen katkeaisi myös vanhentumislain 11 §:n mukaisilla oikeudellisilla keinoilla. Kun vanhentuminen olisi katkaistu, sen katkaisemista alkaisi kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vastaava muutos on tehty myös TyEL:n 125 §:ään.

Säännös ei nykyisen oikeuskäytännön mukaisesti estäisi eläkelaitosta maksamasta eläkettä pidemmältäkin ajalta takautuvasti. Säännös tulisi voimaan siten kuin TyEL:ssä asteittain siten, että vanhentumisaika olisi vuonna 2007 ja 2008 vielä kymmenen vuotta

ja aika lyhentyisi vuosittain vuoden kerrallaan siten, että vuonna 2013 vanhentumisaika olisi viisi vuotta.

107 §. Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä. Pykälään otettaisiin TEL:n 18 §:n 1, 2, 4 ja 5 momenttien säännökset aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä. Näitä TEL:n säännöksiä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin takaisin perinnän vanhentumisesta. Tältä osin säännöstä muutettaisiin nykyisestä. Aiheettomasti maksettu eläke olisi perittävä takaisin nykyisen kymmenen vuoden sijaan viiden vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Kun takaisinperintäpäätös olisi tehty, saatava olisi perittävä viiden vuoden kuluessa päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista olisi sitä ennen katkaistu. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaisi kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Säännös tulisi voimaan asteittain siten, että vuonna 2007 ja 2008 aiheetta maksetun eläkkeen voisi periä takaisin kymmeneltä vuodelta. Aika lyhenisi vuosittain vuodelta siten, että vuonna 2013 aiheetta maksetun eläkkeen voisi periä takaisin viideltä vuodelta.

Vastaava säännös on myös TyEL:n 126 §:ssä.

108 §. Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus. Aiheettomasti maksettu eläke voitaisiin periä takaisin kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Kulloinkin maksettavasta eläke-erästä ei kuitenkaan saisi ilman eläkkeensaajan suostumusta vähentää enempää kuin kuudennesosan. Kun kyseessä olisi viimeisen eläkelaitoksen maksama eläkkeiden yhteismäärä, tällaisena eläke-eränä pidettäisiin mainittua eläkkeiden yhteismäärää. Voimassa olevassa TEL:ssä asiasta on säännökset 18 §:n 3 momentissa ja 4 momentin lopussa ja niitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 127 §:ssä. Pykälässä on huomioitu rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain muutos (1149/2005) eikä pykälässä enää mainita lähdeveroa.

III OSA

VAKUUTTAMISTA, MUUTOKSENHAKUA JA KUSTANNUSTEN JAKOA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

9 luku. Eläketurvan järjestäminen ja työeläkevakuutusmaksu

Eläketurvan järjestäminen

109 §. Vakuuttaminen. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 2 §:n 1 momentin ja YEA:n 1 §:n vakuuttamista koskevat säännökset. Pykälässä todettaisiin lisäksi vakiintunut soveltamiskäytäntö siitä, että vakuutus on otettava kuuden kuukauden kuluessa vakuuttamisvelvollisuuden alkamisesta lukien. Tältä ajalta ei tulisi vielä laiminlyöntikorotusta. Jos yrittäjä ei ota vakuutusta kuuden kuukauden sisällä, työeläkevakuutusmaksuun tulee laiminlyöntikorotus 122 §:n perusteella.

Vakuutus määrättäisiin koskemaan yrittäjän kaikkea yrittäjän eläkelaisa tarkoitettua yrittäjätoimintaa, ei kuitenkaan ennen vakuutuksen ottamista harjoitettua toimintaa, jos se on jo vakuutettu yrittäjän eläkelain tai YEL:n mukaan.

Vakuutusta ei voi ottaa yrittäjän kuoleman jälkeen. Pykälässä ei enää säädettäisi Eläketurvakeskuksen mahdollisuudesta päättää erityisestä syystä, että vakuutus voitaisiin ottaa yrittäjän kuoleman jälkeen kuolinpesän osakkaan vaatimuksesta. Kuolinpesän tekemiä vakuutushakemuksia on ollut vain muutamia vuodessa. Näissäkään tilanteissa vakuutus ei välttämättä toteutunut, koska vakuutusmaksuja ei maksettu.

110 §. Vakuutussopimus. Pykälä on uusi ja se vastaa TyEL:n 142 §:n säännöstä. Eläketurva järjestettäisiin työeläkevakuutusyhtiössä pääsääntöisesti tekemällä sinne vakuutus-hakemus. Tarkempia määräyksiä vakuutuksen toimeenpanosta annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa vakuutusehdoissa tai Vakuutusvalvontaviraston vahvistamissa eläkekassan säännöissä.

111 §. Vakuutuksen antaminen ja päättäminen. Pykälän 1 momentin alkuun ehdotetaan siirrettäväksi nykyisin TEL:n 3 §:n 1 momenttiin sisältyvä säännös, jonka mu-

kaan työeläkevakuutusyhtiö ei saa kieltäytyä antamasta tai pitämästä voimassa siltä haetua vakuutusta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Työeläkevakuutusyhtiö olisi velvollinen pitämään vakuutuksen voimassa sen irtisanomiseen saakka, jos yrittäjä on vakuuttamisvelvollinen. Kuten nykyisinkin, 113 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen vakuutuksen eläkelaitos voisi irtisanoa siten kuin vakuutusehdoissa tarkemmin määrätään. Nämä tilanteet koskevat yrittäjän maksukyvyttömyyttä ja vakuutusmaksujen suorittamisen laiminlyöntiä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin tarkennuksena, että vakuutus alkaa tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan alkamisesta lukien, vaikka vakuutuksen voikin ottaa kuuden kuukauden kuluessa yrittäjätoiminnan alkamisesta. Vakuutusta ei kuitenkaan voi ottaa takautuvasti pidemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja sitä välittömästi edeltäneeltä kolmelta kalenterivuodelta. Tästä on säännös nykyisin YEL:n 2 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momenttiin nostettaisiin vakuutusehdoista säännös, jonka mukaan vakuutuksen voimassaolo päättyy, jos yrittäjän ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella käy ilmi, että yrittäjä on lopettanut yrittäjätoimintansa tai vakuutusvelvollisuus on muutoin päätynyt esimerkiksi konkurssin vuoksi. Vakuutus päätettäisiin siihen hetkeen, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yleispiirteittäin vakuutuksen päättämisestä irtisanomalla. Yrittäjä voisi päättää vakuutuksen irtisanomalla sen kirjallisesti vähintään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättämispäivää. Vakuutusta ei kuitenkaan voitaisi irtisanoa ennen kuin vakuutus on jatkunut yhden vuoden. Tarkemmat määräykset vakuutuksen irtisanomisesta olisivat sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymissä vakuutusehdoissa. Vakuutuksen irtisanominen ei vapauttaisi yrittäjää YEL:n mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta. Jos vakuutuksensa irtisanonut yrittäjä jatkaisi lain piiriin kuuluvaa yrittäjätoimintaansa, hänen olisi järjestettävä eläketurvansa muussa työeläkevakuutusyhtiössä tai eläkekassassa. Säännös on nykyisin vakuutusehdoissa.

Pykälän 5 momenttiin otettaisiin myös

säännös, jonka mukaan eläkelaitos voisi päättää vakuutuksen, jos yrittäjä on tuntematon. Säännös perustuu vakiintuneeseen soveltamiskäytäntöön. Edellytyksenä olisi, että viranomaisen on todennut, että yrittäjän osoitetta ei ole tiedossa. Näin on yleensä silloin, kun ulosottoviranomainen palauttaa vakuutusmaksukehotukset eläkelaitokselle merkinnöin ”tuntematon”. Ennen päättämistä eläkelaitoksen tulisi yrittää selvittää yrittäjän osoitetta eri keinoin muun muassa ottamalla yhteyttä ulosottoviranomaiseen ja selvittämällä verotietoja. Usein näissä tilanteissa yrittäjätoiminta on päätynyt tai yrittäjä on muuttanut ulkomaille. Tällaisten vakuutusten säilyttäminen vakuutusmaksuvelvoitusten mukaisesti, koska ne johtavat aiheettomiin vakuutusmaksuveloituksiin ja virheellisiin tilinpäätöstietoihin. Jos ehdotettua säännöstä ei olisi, voisi yrittäjä vaatia jälkikäteen eläketurvaa vedoten eläkelaitoksen velvollisuuteen pitää vakuutusvoimassa, vaikka yrittäjä itse on laiminlyönyt ilmoittamisvelvollisuutensa. Päättämisestä annettaisiin valituskelpoinen päätös, joka voitaisiin saattaa tiedoksi yleis-tiedoksiannolla Virallisessa lehdessä.

112 §. Työtulon vahvistaminen ja tarkistaminen. Pykälän 1 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan YEL:n 7 §:n 2 momentin säännös työtulon vahvistamisesta. Lisäksi säännöstä selkeytettäisiin siten, työtulo vastaisi yrittäjän työpanoksen arvoa. Jos yrittäjällä on useita yritystoimintoja, hänelle vahvistetaan työtulo, joka arvioidaan näihin yritystoimintoihin yhteensä käytetyn työpanoksen perusteella.

Työtulon ylärajaa tarkistettaisiin 125 000 euroon (vuoden 2004 indeksissä). Vuoden 2006 indeksissä työtulon yläraja on 132 875 euroa. Työtulon yläraja määriteltiin 50 000 markaksi vuonna 1970. Vuonna 2004 työtulon yläraja oli 91 820,40 euroa. YEL-työtulon ylärajan korottaminen on perusteltua, koska raja on jäänyt yli 20 prosenttia jälkeen palkansaajien keskiansioiden kehityksestä. Koska jatkossa ylärajaa korotetaan vuosittain palkkakertoimella, jossa ansiotasokehityksen painoarvo on 80 prosenttia, yläraja tulee aikaa myöten jäämään jälkeen ansiotason kehityksestä. Siksi ylärajan korotuksen tulee olla tässä vaiheessa riittävä.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin täsmen-

nettynä voimassa olevan YEL:n 7 §:n 3 momentin säännös työtulon tarkistamisesta. Työtuloa ei voisi tarkistaa takautuvasti kuin ainoastaan työkyvyttömyyseläketilanteessa. Osa-aikaeläkettä ei myönnettäisi lain voimaantumisen jälkeen enää takautuvasti. Tämän vuoksi pykälässä ei enää säädettäisi mahdollisuudesta tarkistaa työtuloa osa-aikaeläkkeen vuoksi takautuvasti.

113 §. Vakuutus yrittäjälle, jolla vakuuttamisen alaraja ei täyty sekä yrittäjälle, joka on vanhuuseläkkeellä. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 11 §:ssä ollut säännös yrittäjän mahdollisuudesta ottaa vakuutus, vaikka vakuuttamisen alaraja ei täyty tai hän on jo vanhuuseläkkeellä.

Työeläkevakuutusmaksu

114 §. Työeläkevakuutusmaksu. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 9 §:n 1 ja 3 momenteissa oleva säännös yrittäjän velvollisuudesta maksaa työeläkevakuutusmaksu. Laissa käytettäisiin vakuutusmaksusta yhtenäistä termiä työeläkevakuutusmaksu.

115 §. Aloittavan yrittäjän alennus. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 9 §:n 2 momentissa ja 12 §:n 3 momentissa olevat säännökset aloittavan yrittäjän alennuksesta.

116 §. Lisätyöeläkevakuutusmaksu ja pienennetty työeläkevakuutusmaksu. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 7 §:n 4–6 momentissa olevat säännökset yrittäjän mahdollisuudesta maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua yrittäjätoiminnan tuloksen vaihdelta.

117 §. Tilanteet, jolloin yrittäjällä ei ole oikeutta maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 7 §:n 9 momentin säännökset siitä, missä tilanteissa yrittäjällä ei ole oikeutta maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua. Oikeutta eivät estä maksamatta jääneet työeläkevakuutusmaksut, jotka ovat jo vanhentuneet.

118 §. Yrittäjän vastuu työeläkevakuutus-

maksusta. Pykälän 1 momentissa todetaan, että yrittäjä on henkilökohtaisessa vastuussa työeläkevakuutusmaksusta.

Pykälän 2 ja 3 momentteihin on siirretty täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 9 §:n 4 momentin säännös siitä, että yrittäjä on vastuussa myös yritystoiminnassa mukana työskentelevien perheenjäsentensä YEL-töeläkevakuutusmaksusta niin kuin omasta velastaan. Tämä tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun yritystoimintaa harjoitetaan ammatinharjoittajana tai toiminimenä. Tällöin yritystoiminnassa mukana palkatta työskentelevää puolisoa ja samassa taloudessa asuvaa lasta pidetään myös yrittäjänä, vaikka yritys olisi vain toisen puolison nimissä, koska perheen katsotaan työskentelevän yhteiseen lukuun. Säännöstä ei sovelleta, jos yritystoimintaa harjoitetaan yhtymänä tai yhteisönä, jolloin yrittäjäasema määräytyy ehdotetun 3 §:n perusteella.

Jos yrittäjätoimintaa harjoitetaan yhtymänä tai yhteisönä, vastaa se tähän toimintaan perustuvista osakkaitensa työeläkevakuutusmaksuista niin kuin omasta velastaan. Jos yritys on henkilöyhtiö (avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö), vastaavat yhtiömiehet toistensa YEL-vakuutusmaksuista samoin kuin ne ovat yhteisesti vastuussa kaikista yhtiön velvoitteista. Eläkelaitoksen on pyydettäessä annettava edellä tarkoitettulle henkilölle, yhtymälle ja yhteisölle vastuuseen vaikuttavat tiedot.

119 §. *Työeläkevakuutusmaksun vanhentuminen.* Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 12 §:n 6 momentin säännös vakuutusmaksun vanhentumisesta viiden vuoden kuluessa. Yrittäjää ei voida kuitenkaan vakuuttaa takautuvasti yli kolmelta vuodelta. Jos eläkelaitoksen oikeus työeläkevakuutusmaksun saaminen on vanhentunut, kokonaistyötuloa laskettaessa saamatta jääneet työeläkevakuutusmaksut vähentävät kokonaistyötuloa yrittäjän eläkelain 67 §:n 3 momentissa mukaisesti.

120 §. *Työeläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuus.* Pykälään siirrettäisiin nykyisin TEL:n 19 §:n 1 momentissa oleva säännös, jonka mukaan tämän lain mukainen vakuutusmaksu ja sille määrätty viivästyskorko saadaan ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimi-

sestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisiin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Pykälään on lisätty täsmennyksenä myös korotettu työeläkevakuutusmaksu.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin nykyisin maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n 6 momentissa oleva säännös, jota eläkelaitokset käytännössä nykyään soveltavat myös yrittäjien eläkelain mukaisten työeläkevakuutusmaksujen perinnässä. Tämän säännös sallii sen, että eläkelaitos voi keskeyttää työeläkevakuutusmaksun, korotetun työeläkevakuutusmaksun ja niille määrätyn viivästyskoron perinnän, jos yrittäjällä on vireillä muutoksenhaku tai eläkehakemus, jolla voi olla vaikutusta työeläkevakuutusmaksun määrään. Säännös ei ole pakottava eikä vakuutetulla siten olisi oikeutta vaatia perinnän keskeyttämistä eikä perinnän keskeyttämisestä annetaisi päätöstä. Tyypillisesti perinnän keskeyttäminen tulee kyseeseen, kun eläkelaitoksen käsityksen mukaan henkilöllä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, mutta päätöksen antaminen ei ole heti mahdollista esimerkiksi sen takia, että kaikki eläkkeen määrään vaikuttavat tiedot eivät ole heti käytettävissä.

Perinnän keskeyttämisellä tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että työeläkevakuutusmaksuja ei lähetettäisi ulosottoteitse perittäväksi tai siirrettäisi perintätoimistolle, vaikka vakuutettu ei niitä maksaisi. Jos työeläkevakuutusmaksu on jo ulosotossa, eläkelaitos voisi ilmoittaa ulosottoviranomaisille, että perintätoimenpiteitä ei tarvitse jatkaa. Vaikka eläkelaitos keskeyttäisi työeläkevakuutusmaksujen perinnän, ei tällä ole vaikutusta vakuutetun maksuvelvollisuuteen, jos hänen valituksensa tai hakemuksensa ei menesty. Perinnän keskeyttämisestä huolimatta eläkelaitos toimittaa normaalisti uudet erääntyvät työeläkevakuutusmaksuosoitukset vakuutetuille. Erääntyneille työeläkevakuutusmaksuille lasketaan myös normaalisti viivästyskorko.

121 §. *Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen.* Pykälä on uusi. Vastaava säännös on TyEL:n 162 §:ssä. Jos yrittäjä on maksanut työeläkevakuutusmaksua aiheettomasti, sen palautus vanhenee viiden vuoden kuluessa työeläkevakuutusmaksun maksupäivästä lukien. Vanhentuminen voidaan katkaista vanhentumi-

sesta annetun lain mukaisesti, jonka jälkeen alkaa uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

122 §. Laiminlyöntikorotus. Pykälässä säädetäisiin seuraamuksista, jos yrittäjä laiminlöisi tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa määräajassa. Tilanteista, joissa yrittäjä laiminlyö tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa kokonaan, säädetäisiin 13 luvussa.

Eläkelaitos voisi määrätä yrittäjälle arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotetun työeläkevakuutusmaksun, jos yrittäjä ei järjestäisi tämän lain mukaista eläketurvaa kuuden kuukauden kuluessa vakuuttamisvelvollisuuden alkamisesta. Yrittäjän oikeusturvaa parannettaisiin siten, että eläkelaitoksen olisi annettava korotetusta vakuutusmaksusta yrittäjälle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös. Laiminlyöntikorotuksesta säädetään nykyisin YEL:n 12 §:n 4 momentissa. Vastaava säännös on TyEL:n 163 §:ssä.

123 §. Työeläkevakuutusmaksun viivästyskorko. Pykälä vastaa asiasisällöltään nykyistä soveltamiskäytäntöä. Sen mukaan viivästyneelle vakuutusmaksulle olisi maksettava korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkokannan mukainen viivästyskorko. TyEL:n 164 §:ssä on vastaava säännös.

10 luku. Muutoksenhaku

124 §. Muutoksen hakeminen. Pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka 1 momentissa todettaisiin muutoksenhakuasteet. Lisäksi 1 momentissa säädetäisiin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan työelämän olosuhteita ja yrittäjätoimintaa tuntevien jäsenten määrästä ja nimittämisestä. Säännös vastaa nykyistä TEL:n 20 §:n 1 momenttia, jota sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Muilta osin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta säädetäisiin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetulla lailla.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että asianosainen voi hakea muutosta eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätökseen kirjallisella valituksella työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta, jollei tässä laissa erikseen toisin säädetä. Asianosaisella tarkoitettaisiin sitä luonnollista tai oikeushenkilöä, jonka edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta

asiassa olisi päätetty tai jonka oikeudellisiin tai taloudellisiin etuihin ratkaisu välittömästi vaikuttaisi. Se, kuka on asianosainen, vaihtelee sen mukaan, mistä asiasta päätöksellä päätetään. Myös eläkelaitokset voivat olla joissakin asioissa asianosaisia.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös asianosaisen oikeudesta hakea muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen vakuutus oikeudelta. Asiasisällöltään ehdotettuja 2 ja 3 momentin säännöksiä vastaavat säännökset ovat voimassa olevan TEL:n 21 §:n 1-3 momenteissa, joita sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 128 §:ssä.

125 §. Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään ja EU-päätösten yhteenvetoon. Eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin päätöksiinkin. Siten muutoksenhakua, päätöksen täytäntöönpanoa ja päätöksen oikaisua sekä poistamista koskevat säännökset koskisivat myös päätösyhdistelmää, jonka yksityisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena antaa. Kun eläkelaitoksen päätös sisältyy julkisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haettaisiin muutosta ja valitusasia käsiteltäisiin siten kuin kyseisen julkisen alan eläkelaiissa säädetään. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 21 §:n 5 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin vuoden 2006 alusta voimaan tullut TEL:n 21 §:n 3 momentin säännös siitä, että työkyvyttömyyseläkkeen hylkäämistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta odottamatta yhteenvetopäätöstä. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 129 §:ssä.

126 §. Muutoksenhaku aika. Pykälään siirrettäisiin TEL:n 21 §:n 1 momentissa ja 21 §:n 4 momentissa olevat säännökset muutoksenhakuajasta. TEL:n säännöksiä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 130 §:ssä.

127 §. Perustevalitus maksuunpanosta. Pykälään siirrettäisiin TEL:n 22 §:n säännös maksuunpanon perustevalituksesta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Pykälän 2 momentin mukaan, jos perustevalitus tehdään ulosmittauksen takia, olisi lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen perustevalituksesta säädetään. Näin perustevalituksen tekijä voi hakea täytäntöönpanon keskeytystä. Keskeytyslakemus toimitetaan ulosottomiehelle, joka toimittaa asiakirjat työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle.

Vastaava säännös on TyEL:n 131 §:ssä.

128 §. Valituskirjelmän jättäminen. Pykälään siirrettäisiin TEL:n 21 a §:n 1 momentissa oleva säännös valituskirjelmän jättöpai-kasta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 132 §:ssä.

129 §. Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä. Valitusasia käsiteltäisiin aina ensin itseoikaisuasiana valituksenalaisen päätöksen antaneessa eläkelaitoksessa tai Eläketurvakeskuksessa. Jos vaatimukset voitaisiin kaikilta osin hyväksyä, eläkelaitos tai Eläketurvakeskus antaisi asiasta oikaisupäätöksen. Tällaiseen päätökseen asianosaisella olisi muutoksenhakuoikeus. Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus hyväksyisi vaatimukset vain osin, se antaisi asiasta väliaikaisen päätöksen. Väliaikaiseen päätökseen ei saisi hakea muutosta. Nykyisin vastaava säännös on TEL:n 21 a §:n 2 ja 3 momentissa ja niitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin menettelystä silloin, kun kyse olisi viimeisenä eläkelaitoksen toimineen eläkelaitoksen antamasta päätösyhdistelmästä. Yksityisten alojen eläkelaitoksen olisi aina viimeisenä eläkelaitoksena pyydettävä ennen asian käsitelyä lausunto julkisten alojen eläkelaitokselta, jos valitus koskisi julkisten alojen eläkelaitoksen hoitamaa eläketurvaa. Jos kyse olisi yksinomaan työkyvyn arviosta, lausuntoa ei kuitenkaan tarvitsisi pyytää. Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset, viimeinen eläkelaitos antaisi uuden,

oikaistun päätösyhdistelmän. Myös silloin, kun valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja viimeinen eläkelaitos hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset, viimeinen eläkelaitos antaisi uuden oikaistun päätösyhdistelmän. Tällaiseen oikaistuun päätösyhdistelmään asianosaisella olisi muutoksenhakuoikeus. Nykyisin vastaavat säännökset ovat TEL:n 21 a §:n 5—7 momentissa ja niitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 133 §:ssä.

130 §. Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle. Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus ei oikaisisi valituksenalaista päätöstä, sen olisi siirrettävä valitus ja sitä koskeva lausuntansa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Valituksella tarkoitettaisiin paitsi varsinaista muutoksenhakukirjelmää, myös valitukseen liittyviä asiakirjoja. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 21 a §:n 3 momentin alkupuolella ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa eläkelaitos tai Eläketurvakeskus hyväksyisi valittajan vaatimukset sen jälkeen kun valituskirjelmä olisi toimitettu muutoksenhakuelimelle. Siltä osin, kuin eläkelaitos tai Eläketurvakeskus hyväksyisi esitetyt vaatimukset, se voisi antaa väliaikaisen päätöksen. Antamastaan väliaikaisesta päätöksestä eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen olisi ilmoitettava viipymättä muutoksenhakuelimelle. Tällaiseen väliaikaiseen päätökseen ei voisi hakea erikseen muutosta. Nykyisin vastaava säännös on TEL:n 21 a §:n 3 momentin lopussa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voisi poiketa 1 momentissa mainitusta 30 päivän määräajasta, jos valituksen käsittelyssä tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen edellyttäisi sitä. Valituskirjelmä ja lausunto olisi kuitenkin aina toimitettava muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Nykyisin vastaava säännös on TEL:n 21 a §:n 4 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Koska viimeisen eläkelaitoksen tulee muissa kuin pelkästään työkyvyn arviointia kos-

kevissa asioissa pyytää ennen asian käsittelemistä lausunto julkisen alojen eläkelaitoksilta siltä osin kuin valitus koskee julkisten alojen eläkelaitoksen hoitamaa eläketurvaa, viimeisellä eläkelaitoksella olisi aikaa käsitellä tällaista asiaa 60 päivää. Jos jokin lausunnon antaneista julkisen alan eläkelaitoksista ei oikaisisi päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot olisi toimitettava muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 21 a §:n 6 momentin lopussa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 134 §:ssä.

131 §. Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus. Valitus voitaisiin ottaa tutkittavaksi, vaikka se olisi saapunut määräajan jälkeen, jos myöhästymiselle olisi ollut painava syy. Nykyisin vastaava säännös on TEL:n 21 c §:ssä ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 135 §:ssä.

132 §. Päätöksen täytäntöönpano. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan TEL:n 21 b §:n 1 ja 2 momentin säännökset päätöksen täytäntöönpanosta, joita sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 136 §:ssä.

133 §. Kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen. Pykälään siirrettäisiin TEL:n 21 e §:n 2 momentin säännös kirjoitus- tai laskuvirheen oikaisemisesta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 137 §:ssä.

134 §. Asiavirheen korjaaminen. Pykälään siirrettäisiin TEL:n 21 e §:n 1 momentissa oleva säännös asiavirheen korjaamisesta. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Pykälää voidaan soveltaa myös työtulon vahvistamista koskeviin päätöksiin. Vastaava säännös on TyEL:n 138 §:ssä.

135 §. Lainvoimaisen päätöksen oikaisu uuden selvityksen perusteella. Eläkelaitoksen olisi tutkittava lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu asia uudelleen, jos asiassa ilmenee uutta selvitystä. Ehdotetun 31 §:n mukaisesti

mitä tässä säädetään eläkkeestä, koskee myös kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 21 d §:n 2 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 139 §:ssä.

136 §. Lainvoimaisen päätöksen poistaminen. Pykälässä säädettäisiin eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätöksen poistamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voisi poistaa lainvoimaisen eläkelaitoksen päätöksen tai päätösyhdistelmän ja Eläketurvakeskuksen päätöksen. Nykyisin tämä toimivalta on vakuutusvoimalla. Vakuutusvoimalla käsiteltäväksi tulee vuosittain yhteensä noin 2 500 poistohakemusta, joista vakuutusvoima hyväksyy noin 80 prosenttia. Suuri osa poistohakemusten hylkäämisestä johtuu siitä, että päätös olisi voitu oikaista päätöksen antaneessa laitoksessa hakematta päätöksen poistamista. Prosessitaloudellisista syistä olisi tarkoituksenmukaista, että eläkelaitosten ja Eläketurvakeskuksen poistohakemukset käsiteltäisiin jo ensimmäisessä muutoksenhakuasteessa eli työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa. Asianosaisten oikeusturvan varmistamiseksi muutoksenhakulautakunnan poistovaatimukseen antamaan päätökseen saisi hakea muutosta vakuutusvoimalla. Vastaava muutos on tehty myös TyEL:n 140 §:ään.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voisi poistaa lainvoimaisen päätöksen, jos se olisi perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka olisi ilmeisesti lainvastainen. Päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen voisi tehdä eläkelaitos tai asianosainen. Ennen päätöksen tekoa muutoksenhakulautakunnan olisi varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi. Vastaava säännös vakuutusvoimalla on nykyisin TEL:n 21 d §:n 1 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksen poistamisesta. Säännös on uusi ja vastaa TyEL:n säännöstä. Asianosainen voisi hakea vakuutusvoimalla muutoksenhakulautakunnan päätöksen poistamista samoilla edellytyksillä kuin eläkelaitoksen päätöksen poistamista muutoksenhakulautakunnalta.

Näin muutoksenhakulautakunta ei ratkaisisi oman päätöksensä poistamista koskevaa vaatimusta, vaan asian ratkaisisi työeläkeasioiden ylin muutoksenhakuelin vakuutusosoikeus. Vakuutusosoikeus voisi poistaa myös oman päätöksensä.

Pykälän 3 momentin mukaan jos eläkelaitos tekisi päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voisi keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sitä esityksensä mukaisena siihen saakka, kunnes asia uudelleen ratkaistaan. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 21 d §:n 1 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 140 §:ssä.

Päätöksen poistamista olisi haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voitaisiin kuitenkin poistaa myös silloin, kun hakemus on tehty yli viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman.

11 luku. **Eläkevakuutuksen ehdot ja laskuperusteet sekä kustannusten jako eläkelaitosten kesken**

137 §. Eläkevakuutuksen ehdot ja laskuperusteet. Pykälässä todettaisiin, että eläkevakuutuksen ehtoihin ja laskuperusteisiin sovelletaan, mitä TyEL:n 165 §:ssä, 166 §:n 1 momentissa, 167 ja 172 §:ssä säädetään. Mainitut TyEL:n säännökset koskevat mm. ehtojen ja laskuperusteiden yhdenmukaisuutta ja eläkelaitosten yhteistyötä niiden valmistelussa sekä sitä, että ehdoille ja laskuperusteille on haettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus.

138 §. Vakuutusmaksuvastuu. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan YEL:n 10 §:n 1 ja 4 momenttien säännökset vakuutusmaksuvastuusta. Säännöstä täsmennettäisiin siten, että pykälässä todettaisiin tarkemmin, mitkä varat kirjataan vakuutusmaksuvastuuseen. Vakuutusmaksuvastuuseen ei lisättäisi palkattomien aikojen kustantamiseen kuuluvaa osaa. Eläkkeisiin, jotka kustannetaan vakuutusmaksuvastuusta, ei luettaisi palkattomilta ajoilta karttuneita osia, koska ne kustannetaan erikseen siten kuin yrittäjän eläkelain 144 §:n 3 momentissa säädetään.

139 §. Eläkelaitosten keskinäinen vastuu

eläkkeistä ja kuntoutuskustannuksista. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä voimassa olevan YEL:n 10 §:n 2 momentin säännös eläkelaitosten keskinäisestä vastuusta. Tämän lain mukaiseksi kuntoutusrahan määräksi katsottaisiin eläkelaitoksen maksaman kuntoutusrahan kokonaismäärä. Kuntoutusrahas- ta ei tällöin erotella pois myöskään palkattomia aikoja tai erillislain mukaan karttunutta etuutta.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta eläkelaitokset vastaisivat siten kuin TyEL:n 178 §:ssä säädetään. Nykyisin säännös on TEL:n 12 §:n 1 momentin 6 kohdassa, johon on viittaus YEL:n 17 §:ssä.

140 §. Valtion osallistuminen kustannuksiin. Pykälän mukaan valtio vastaisi niistä yrittäjien eläketurvan kustannuksista, joihin eläkelaitosten vakuutusmaksuvastuu ei riitä. Valtion osuuden ja ennakon suorittamisesta säädetäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Nykyisin säännökset ovat YEL:n 10 §:n 2 momentissa ja YEA:n 17 a §:ssä.

141 §. Eläkelaitoksen vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista sekä eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että Eläketurvakeskuksen kustannuksista eläkelaitokset vastaavat siten kuin TyEL:n 180 §:ssä säädetään. Nykyisin säännös on TEL:n 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, johon on viittaus YEL:n 17 §:ssä sekä TEA:n 17 §:n 1 momentissa, johon on viittaus YEA:n 17 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin eläkelaitosten vastaavan yhteisesti eläkelaitoksen erääntyneestä vastuunjakosuorituksesta, jos se jonkin eläkelaitoksen konkurssin vuoksi jäisi kokonaan tai osittain turvaamatta. Asiaa säädetäisiin tarkemmin TyEL:n 181 §:ssä. Nykyisin säännös on TEL:n 12 §:n 4 momentissa, johon on viittaus YEL:n 17 §:ssä. Jos vaje on vähäinen, se katetaan ensisijaisesti kysymyksessä olevan eläkelaitoksen varoista. Laskuperusteissa määriteltäisiin, milloin vaje on vähäinen.

142 §. Kustannusten selvittely ja päätös kustannusten jakamisesta. Pykälässä viitataan TyEL:n säännöksiin kustannusten selvittelyn ja niistä annettavan päätöksen antamisesta. Nykyisin kustannusten selvittelystä säädetään TEL:n 14 §:n 1 momentin 3 koh-

dassa ja TEL:n 12 d §:ssä, joita sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Päätöksen antamista koskeva säännös on uusi, mutta perustuu vakiintuneeseen käytäntöön.

12 luku. Vakuuttamisen valvonta

143 §. Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen. Pykälä on osin uusi. Sen 1 momentissa säädettäisiin Eläketurvakeskuksen valvontavelvollisuudesta. Eläketurvakeskuksen tehtävänä olisi valvoa yrittäjien vakuuttamisvelvollisuuden täyttämistä. Tavoitteena olisi ennaltaehkäistä, havaita ja selvittää mahdollisimman tuoreeltaan laiminlyönnit. Valvonta tehtäisiin ensisijaisesti erilaisia rekisteritietoja vertaamalla. Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitosten välillä valvonnan toimivalta jakautuisi siten, että eläkelaitos valvoisi omien asiakkaidensa vakuuttamisvelvollisuuden täyttämistä ja Eläketurvakeskuksen valvonta olisi yleistä ja kohdistuisi ensisijaisesti vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöneisiin yrittäjiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yrittäjän pakkovakuuttamisesta. Jos yrittäjä laiminlöisi hänelle kuuluvan vakuuttamisvelvollisuuden eikä Eläketurvakeskuksen asettamassa määräajassa korjaisi laiminlyöntiään, Eläketurvakeskus ottaisi yrittäjän kustannuksella eläkevakuutuksen valitsemastaan eläkelaitoksesta. Eläketurvakeskus antaisi tällaisesta pakkovakuuttamisesta päätöksen, josta saisi hakea muutosta.

Eläkelaitos voisi periä laiminlyönнин ajalta enintään kaksinkertaiseksi korotetun vakuutusmaksun. Yrittäjän oikeusturvaa parannetaan siten, että korotetusta vakuutusmaksusta olisi annettava valituskelpoinen päätös, jos yrittäjä sitä pyytää. Nykyisin pakkovakuuttamisesta ja laiminlyöntikorotuksesta säädetään YEL:n 12 §:n 1—4 momenteissa.

144 §. Eläkelaitoksen valvontavelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin eläkelaitoksen valvontavelvollisuudesta. Eläkelaitokset valvoisivat asiakkaidensa vakuuttamista pääasiassa vakuutusten hoitamisen kautta. Eläkelaitokset ja Eläketurvakeskus voisivat kuitenkin sopia valvonnan tarkemmasta toimeenpanosta.

145 §. Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen tarkastusoikeus. Eläketurvakeskuksella ja eläkelaitoksella olisi oikeus tehdä tarkastus yrittäjän toimitiloissa ja ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko yrittäjä täyttänyt lain mukaiset velvoitteensa. Muihin valvontatoimenpiteisiin olisi tarve, jos tarvittava aineisto ei olisi yrittäjän toimitiloissa, vaan esimerkiksi tilitoimistossa tai yrityksen hallintoa tosiasiaa hoitavassa yrittäjän toisessa yrityksessä. Tarkastettavan yrittäjän olisi esitettävä eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle tarkastuksessa kaikki se aineisto, jolla voi olla vaikutusta yrittäjän tämän lain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen. Tarkastuksen tekemistä varten eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella olisi oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta. Tarkastuksen yrittäjän asunnossa saisi tehdä vain poliisi tai veroviranomainen. Säännös vastaisi TyEL:n 188 §:ää.

IV OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku. Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito

146 §. Sovellettavat säännökset. Pykälään siirrettäisiin kielellisesti täsmennettynä, mutta sisällöltään muuttamattomana TEL:n 17 d §:n 1 ja 2 momentin säännökset asiakirjojen ja toiminnan julkisuuteen sovellettavista laeista, joita sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen asiakirjojen ja toiminnan julkisuuteen sovellettaisiin pääsääntöisesti viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999; julkisuuslaki) silloin, kun eläkelaitos tai Eläketurvakeskus käyttää julkista valtaa. Poikkeuksista säädettäisiin erikseen lailla. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä julkisuuslain säännöksistä, joita sovellettaisiin eläkelaitoksessa ja Eläketurvakeskuksessa tämän lain toimeenpanoon liittyviä tehtäviä hoidettaessa silloinkin, kun eläkelaitos tai Eläketurvakeskus ei käytä julkista valtaa. Tämän lain toimeenpanoon liittyvissä tehtävissä työeläkevakuutusyhtiöissä, eläkekassoissa ja eläkesäätiöissä ei noudat-

taisi, mitä tietojen antamisesta, saamisesta ja salassapidosta säädetään vakuutusyhtiölaissa, eläkesäätiölaissa tai vakuutuskassalaissa. Silloin kun kyse olisi tämän lain toimeenpanosta, myös tältä osin noudatettaisiin tämän lain säännöksiä. Säännös vastaisi TyEL:n 191 §:ää.

Tässä luvussa säädettäisiin niistä tietojen antamista, saamista ja salassapitoa koskevista säännöksistä, jotka koskevat yrittäjää itseään. Eläkelaitosten ja viranomaisten välistä tietojen antamista ja saamista ei ole tarpeen säätää erikseen tässä laissa niiltä osin kuin säännökset ovat TyEL:ssä samat. Tämän vuoksi tällaisten pykäläen osalta tässä laissa viitataan TyEL:n säännöksiin.

147 §. *Yrittäjän taloudellista asemaa koskevat tiedot.* Julkisuuslaissa säädetään salassa pidettäväksi yksityisen liike- ja ammattisalaisuuden sisältävät asiakirjat. Julkisuuslain hallituksen esityksen perustelujen mukaan liike- ja ammattisalaisuuden käsite on varsin suppea. Muuta vastaavaa yksityistä elinkeinotoimintaa koskevaa seikkaa koskevat asiakirjat ovat salassa pidettäviä vain, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinon harjoittajalle taloudellista vahinkoa. Julkisuuslain perusteella yrittäjää koskevat muut kuin liike- ja ammattisalaisuuden sisältävät tiedot, jotka eläkelaitos saa yrittäjän eläkelain toimeenpanon yhteydessä, olisivat siten lähtökohtaisesti julkisia. Yrittäjän eläkelain toimeenpanon yhteydessä saatujen yrittäjän taloudellista asemaa koskevien tietojen kohdalla ei kuitenkaan ole yleistä julkisuustarvetta. Sen vuoksi pykälän 1 momenttiin siirrettäisiin kielellisesti täsmennettynä, mutta sisällöltään muuttamattomana TEL:n 17 d §:n 2 momentissa oleva säännös, jonka mukaan salassa pidettäviä olisivat myös sellaiset tämän lain toimeenpanoon perustuvat asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat työnantajan taloudellista asemaa. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Ehdotettu 2 momentti on uusi. Voidakseen hoitaa tämän lain mukaisen vakuuttamisen valvonnan tehokkaasti eläkelaitokset ja Eläketurvakeskus tarvitsevat tietoja yrittäjän mahdollisista aikaisemmista maksuhäiriöistä. Sen vuoksi pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella olisi oikeus salassapitosäännös-

ten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa toisille eläkelaitoksille ja Eläketurvakeskukselle tietoja yrittäjän eläkelain mukaiseen vakuutukseen perustuvan saatavan laiminlyönnistä. Vastaava säännös on työnantajien osalta TyEL:n 192 §:ssä.

148 §. *Yrittäjän ja eläkkeenhakijan oikeus saada tietoja.* Pykälän 1 momenttiin siirrettäisiin sanamuodoltaan täsmennettynä TEL:n 17 e §:n 1 momentin säännös yrittäjän tietojen saantioikeudesta. Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin täsmennettynä TEL:n 17 j §:ssä oleva säännös eläkelaitoksen velvollisuudesta antaa eläkkeenhakijalle etukäteen tieto siitä, mistä häntä koskevia tietoja voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa. Tieto voitaisiin antaa eläkehakemuslomakkeella tai muulla vastaavalla tavalla. Edellä mainittuja TEL:n säännöksiä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 193 §:ssä.

149 §. *Yrittäjän velvollisuus antaa tietoja.* Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan YEL:n 17 §:n 5 momentin säännös yrittäjän tietojenantovelvollisuudesta.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan YEL:n 17 §:n 6 momentin säännös siitä, että eläkelaitos voi vaatia yrittäjältä selvityksen vakuuttamiseen liittyvistä seikoista.

150 §. *Selvitys eläkkeensaajalta eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista.* Pykälään siirrettäisiin YEL:n 17 §:n perusteella nykyisin yrittäjiin sovellettava TEL:n 17 b §:n 6 momentin yleissäännös eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta. Siitä, minkälaisista muutoksista eläkkeensaajan olisi ilmoitettava eläkelaitokselle, säädettäisiin 3 luvussa kyseisiä eläkelajeja koskevissa kohdissa. Vastaava säännös on TyEL:n 196 §:ssä.

151 §. *Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten.* Pykälä on uusi. Työeläkevakuuttaminen on lakiin perustuvaa pakollista toimintaa, jolla on merkittävä yhteiskunnallinen tarkoitus. Yrittäjien keskinäisen kilpailun kannalta on tärkeää, että kaikki yrittäjät hoitava lakisääteisen vakuuttamisvelvollisuutensa. Työeläkevakuuttamisen valvonta on lailla säädetty eläkelaitosten ja Eläketurvakeskuksen tehtäväksi. Eläketurvakeskuksen tehtävänä on

tunnistaa yrittäjät, joilla ei ole lainkaan työeläkevakuutusta tai jotka hoitavat vakuuttamisen puutteellisesti.

Eläketurvakeskuksen kokemuksen mukaan on yleistä, että vakuutuksen laiminlyöntitapauksissa yrittäjät ovat hoitaneet verotukseen liittyvät velvollisuutensa, mutta eivät työeläketurvaa. Sen vuoksi pykälään ehdotetaan yksityiskohtaista säännöstä, jonka mukaan Eläketurvakeskuksella olisi oikeus saada tietoja veroviranomaiselta joukkotietoina. Ehdotetun 3 momentin mukaan Eläketurvakeskuksella olisi oikeus saada tiedot joukkotietona tilanteessa, jossa valvontakäsittely ei olisi vielä vireilläkään. Joukkotiedoilla tarkoitettaisiin ryhmää yrittäjiä, joita ei ole yksilöity yritys tai yhteisötunnuksella tai muulla yksilöintitavalla. Tällainen tietojensaanti-oikeus on välttämätön tehokkaan valvonnan aikaansaamiseksi. Eläketurvakeskus pyrkii mahdollisimman reaaliaikaiseen valvontaan etenkin niillä aloilla, joilla esiintyy paljon lyhyen elinkaaren yrityksiä. Koska 3 momentin toimeenpano edellyttää osittain myös henkilötietojen käsittelyä, momentin lopussa viitattaisiin selvyuden vuoksi henkilötietolakiin.

Valvontaa, kuten muutakin lain toimeenpanoa, toteutetaan nykyään pääosin teknisten käyttöyhteyksien avulla. Tietojen antamista ja saamista koskevan lakiuudistuksen yhteydessä vuonna 2002 otettiin muun muassa TEL:n 17 i §:n 4 momenttiin säännös, jonka mukaan tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 199 ja 200 §:ssä.

152 §. *Tietojen antaminen viranomaisille ja luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle.* Pykälän 1 momentissa säädetään eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen tietojenanto-oikeudesta viranomaiselle ja luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle. Säännös on nykyisin TEL:n 17 f §:n 1 momentin 4, 7 ja 8 kohdissa ja niitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 206 §:ssä.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan YEL:n 17 §:n 8 momentin säännös

eläkelaitoksen tietojenanto-oikeudesta Kansaneläkelaitokselle ja verohallinnolle.

14 luku. Erinäisiä määräyksiä

153 §. *Yrittäjien neuvonta.* Pykälään ehdotetaan uutta säännöstä, jolla selvennettäisiin sitä, mikä taho on ensisijainen neuvoja silloin, kun yrittäjä tarvitsee tietoja tämän lain soveltamisalaan kuuluvista asioista. Ensisijainen neuvoja tähän lakiin ja sen toimeenpanoon liittyvissä asioissa olisi se eläkelaitos, jossa yrittäjällä on työeläkevakuutus. Vastaava säännös on TyEL:n 211 §:ssä.

154 §. *Eläkelaitosten yhteistyö.* Pykälä on uusi. Siinä säädettäisiin eläkelaitosten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä tilastotietojen kokoamisessa ja muissa yksityisten alojen työeläkelakien toimeenpanoon liittyvissä asioissa. Eläketurvaa sisältöä ja sen toimeenpanoa säädellään työeläkelainsäädännössä, mutta sen toimeenpano on hajautettu useaan eri eläkelaitokseen. Yhtenäinen soveltamiskäytäntö on tärkeää eläkkeenhakijoiden ja eläkkeensaajien oikeusturvan kannalta. Sen vuoksi eläkelaitoksilla olisi velvollisuus tehdä yhteistyötä lakien soveltamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa sekä tilastotietojen kokoamisessa. Vastaava säännös on TyEL:n 212 §:ssä.

155 §. *Korvaus erityisistä palveluista.* Pykälä on uusi. Sen perusteella eläkelaitos voisi harkintansa mukaan periä yrittäjältä korvauksen yrittäjän pyynnöstä antamistaan tämän lain toimeenpanon erityisjärjestelyihin liittyvistä kustannuksista. Tällaisia erityisiä palveluita olisivat esimerkiksi sellaiset työeläkelaitoksen tekemät ylimääräiset laskelmat ja todistukset, joilla ei ole merkitystä eläketurvaa ja vakuutuksen hoitamisen kannalta. Laskelmia yrittäjä voi pyytää esimerkiksi vertailukseen jälkikäteen maksujen ja eläkkeen määrän suhdetta. Todistuksia pyydetään useisiin erilaisiin tarkoituksiin muun muassa urakoiden saamista varten. Työeläkelaitos voisi tehdä tällaisia erityistehtäviä ainoastaan siinä laajuudessa kuin työeläkevakuutusyhtiölain säännökset sallivat. Vastaava säännös on myös TyEL:n 213 §:ssä.

156 §. *Päätös teoreettisen eläkkeen määrästä.* Pykälä on uusi. Kansaneläketä laskettaessa sitä vähentävänä otetaan huomioon

EU- tai ETA-maassa työskennelleen yrittäjän Suomen työeläke teoreettisena eläkkeenä. Tämä teoreettinen eläke lasketaan kaikkien EU- ja ETA-maassa työskentelyaikojen perusteella. Näin myös EU- tai ETA-maassa työskentely pienentää kansaneläkkeen määrää samoin kuin Suomessa tehdyn työn perusteella karttunut eläkekin pienentää. Työeläkelaitos laskee yrittäjän teoreettisen eläkkeen määrän ja ilmoittaa sen Kansaneläkelaitokselle. Vaikka teoreettisen eläkkeen määrä pienentää kansaneläkkeen määrää, voimassa olevat säännökset eivät oikeuta yrittäjää saamaan teoreettisesta eläkkeestä erillistä päätöstä. Myöskään kansaneläkettä koskevan muutoksenhaun yhteydessä teoreettisen eläkkeen määrää ei tutkita, koska se ei ole Kansaneläkelaitoksen laskema. Tämän epäkohdan poistamiseksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan yrittäjällä olisi oikeus pyynnöstä saada eläkelaitokselta valituskelpoinen päätös siitä teoreettisen eläkkeen määrästä, jonka työeläkelaitos ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle yrittäjän kansaneläkkeen laskemista varten. Vastaava säännös on myös TyEL:n 214 §:ssä.

157 §. Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan YEL:n 18 a §:n säännös eläkeoikeuden siirtämisestä Euroopan yhteisöihin. Vastaava säännös on TyEL:n 215 §:ssä.

158 §. Virka-apu. Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella olisi oikeus asian selvittämiseksi kuulusteluttaa todistajia käräjäoikeudessa. Kuulustuttaminen tapahtuisi joko eläkelaitoksen aloitteesta tai asianosaisen pyynnöstä. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 16 §:ssä ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. TyEL:n 216 §:ssä on vastaava säännös.

159 §. Esteellisyys. Pykälään siirrettäisiin sellaisenaan nykyisin TEL:n 10 c §:n 1 momentissa oleva erityinen esteellisyysäännös tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvassa asiassa. TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaava säännös on TyEL:n 217 §:ssä.

160 §. Asiakirjojen säilyttäminen. Pykälässä todettaisiin se, että eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on säilytettävä eläketurvan järjestämiseen ja eläkeasiaan liittyvät asiakirjat siten kuin arkistolaisissa ja työntekijän elä-

kelaissa säädetään. Koska asiakirjoja tulee säilyttää samalla tavalla yrittäjien ja työntekijöiden osalta, viitataan pykälässä TyEL:iin. Nykyisin säännös on YEA 20 a §:ssä.

161 §. Ajanjaksojen pituuksien laskeminen. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan YEA:n 5 § 1 momentin säännös ajanjaksojen pituuksien laskemisesta. Tarkempia säännöksiä ajanjaksojen pituuksien laskemisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

162 §. Voimaantulo. Tämän lain voimaantulosta säädettäisiin erillisellä lailla.

1.2. Laki yrittäjän eläkelain voimaantuloa

1 §. Pykälän 1 momentissa säädetään yrittäjän eläkelain voimaantulosta ja sen soveltamisesta. Yrittäjän eläkelaki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Sitä sovelletaan sen soveltamisalaan kuuluvaan yrittäjätoimintaan lain voimaantulosta lukien.

Yrittäjän eläkelain 3 §:n soveltamisala muuttuu siten, että avopuolisoita pidetään perheenjäseninä riippumatta siitä, onko heillä yhteinen lapsi. Eläkelaitosten rekistereissä ei ole tietoa siitä, ketkä ovat avopuolisoita. Eläkelaitos ei siten pysty tiedottamaan lainmuutoksesta suoraan niille, joita se koskee. Tämän vuoksi moni saattaa vakuuttaa itsensä tietämättään väärän lain mukaisesti. Koska eläketurva on järjestetty, ei ole tarpeen muuttaa eläkejärjestelyä takautuvasti. Siksi säännöksessä todettaisiin, että tällaisia väärinvalvontamisia ei takautuvasti korjattaisi. Jos henkilö olisi vakuutettu samasta työstä työntekijän eläkelain mukaisesti, alkaisi hänen YEL-vakuutuksensa vakuutushakemuksen saapumista seuraavan kuukauden alusta ja TyEL-vakuutus jatkuisi siihen saakka. Näin eläketurvaan ei syntyisi aukkoja.

Yrittäjän eläkelakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa myönnettyihin yrittäjien eläkelain mukaisiin eläkkeisiin lain voimaantulosta lukien. Siten yrittäjän eläkelain säännökset eläkkeen maksamisesta, takaisinperinnästä, viivästyskorosta, tarkistamisesta, lakkauttamisesta, muutoksenhausta sekä eläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskevat myös yrittäjien eläkelain mukaan myönnettyjä maksussa olevia eläkkeitä. Tä-

män mukaisesti esimerkiksi yrittäjien eläkelain mukaan karttunut eläke voidaan maksaa kertasuorituksena, jos yrittäjän eläkelaiassa säädetyt edellytykset eläkkeen kertasuoritukseen täyttyvät.

Yrittäjien eläkelain mukaisen eläkkeen määräytyminen ja eläkettä koskevat useat säännökset muuttuivat 1 päivänä tammikuuta 2005 voimaantulleilla lainmuutoksilla. Näiden lainmuutosten voimaantulosäännösten mukaan muutoksia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2005 tai sen jälkeen. Sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on ennen vuotta 2005, sovelletaan pääsääntöisesti edelleen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevia säännöksiä. Lisäksi vuoden 2005 alusta voimaantulleiden voimaantulosäännöksissä sekä voimaantulosäännösten muuttamisesta annetuissa laeissa säädetään tilanteista, joissa eläkkeeseen sovelletaan ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevia säännöksiä, vaikka eläketapahtuma on 1 päivän tammikuuta 2005 jälkeen. Voimaantulosäännösten mukaan muun muassa työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläke määräytyvät ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevien säännösten mukaan, jos niiden eläketapahtuma sattuu vuonna 2005.

Vuoden 2005 alusta voimaantulleella lainmuutoksella ei muutettu eläkkeen maksamista, takaisinperintää, viivästyskorotusta, tarkistamista, lakkauttamista, muutoksenhakua tai eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä, vaan ne siirtyvät pääsääntöisesti samansisältöisinä yrittäjän eläkelakiin. Näitä yrittäjän eläkelain säännöksiä sovelletaan myös sellaisiin eläkkeisiin, joiden eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2005. Sen sijaan siltä osin kuin vuoden 2005 alusta voimaantulleiden muutosten voimaantulosäännöksissä säädetään, ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaisesti myönnettyihin eläkkeisiin sovelletaan edelleen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevia säännöksiä. Esimerkiksi sellainen työkyvyttömyyseläke, joka on myönnetty ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevien säännösten mukaan, muuttuu vanhuuseläkkeeksi yrittäjän 65 vuoden iässä, eikä 63 vuoden iässä, kuten yrittäjän eläkelaiassa säädetään. Tämän vuoksi 4 momentis-

sa todetaan, että jos ennen 1 päivää tammikuuta 2007 myönnettyyn yrittäjien eläkelain mukaiseen eläkkeeseen on sovellettu ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevia säännöksiä, noudatetaan, mitä yrittäjien eläkelain muuttamisesta annettujen lakien (638/2003 ja 891/2004) voimaantulosäännöksissä ja voimaantulosäännösten muuttamisesta annetussa laissa (892/2004) säädetään.

2 §. Yrittäjän eläkelaki korvaa ja kumoo yrittäjien eläkelain. Useissa laeissa, asetuksissa ja alemman asteisissa määräyksissä viitataan yrittäjien eläkelakiin. Sen vuoksi 2 momentissa on yleinen viittaussäännöksiä koskeva soveltamissäännös. Sen mukaan viittauksen yrittäjien eläkelakiin on katsottava tarkoittavan yrittäjän eläkelakia.

3 §. Yrittäjän eläkelaki ja yrittäjien eläkelaki ovat siinä määrin samankaltaisia nimiä, että ne sotketaan helposti. Koska pykälissä on useissa kohdin mainittava sekä yrittäjän eläkelaki että yrittäjien eläkelaki, tässä laissa käytetään selkeyden vuoksi yrittäjien eläkelaista nimeä YEL-laki.

4 §. Yrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen ottaneilla yrittäjillä on vakuutus sopimus valitseman eläkelaitoksen kanssa. Yrittäjän eläkelain voimaantulon ei ole tarkoitus katkaista tällaista vakuutus sopimussuhdetta. Sen vuoksi pykälän mukaan yrittäjien eläkelain mukainen vakuutus muuttuisi automaattisesti yrittäjän eläkelain mukaiseksi vakuutukseksi yrittäjän eläkelain voimaantullessa.

Yrittäjän eläkelain mukaiseksi vakuutukseksi muuttunut entinen YEL-lain mukainen vakuutus voitaisiin irtisanoa yrittäjän eläkelain tultua voimaan. Vakuutus voidaan irtisanoa, vaikka se ei olisi ollut vielä voimassa vuotta siten kuin vakuutusehdoissa edellytetään. Yrittäjän eläkelain mukaiseksi vakuutukseksi muuttunut vakuutus voisi siten irtisanomisen perusteella päättyä aikaisintaan 30 päivänä kesäkuuta 2007.

Työntekijän eläkelain voimaantulon 2 §:n 1 momentin mukaan kumotaan ne lait, jotka ovat rajoittaneet Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Eteran toiminnan lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijöiden eläkelain mukaiseen

toimintaan. Sanotun voimaantulon 4 §:n 4 momentin mukaan mainittujen työsuhdelakien mukainen toimilupa muuttuu TyEL:n voimaantullessa TyEL:n mukaista toimintaa koskevaksi toimiluvaksi. Sanotun voimaantulon 32 §:n mukaan ennen TyEL:n voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tällä perusteella Etera voi hakea työeläkevakuutusyhtiöstä annetun lain (354/1997) 6 §:ssä tarkoitetun toimilupansa laajentamista yrittäjän eläkelain mukaiseen toimintaan TyEL:n vahvistamisen jälkeen.

Eteran toimiluvan laajentuessa koskemaan YEL:n mukaista toimintaa, Etera voi vakuuttaa uusia yrittäjiä vuoden 2007 alusta alkaen. Muista eläkelaitoksista siirtyviä yrittäjiä Etera voisi vakuuttaa riippuen siitä, milloin yrittäjät ovat irtisanoneet aikaisemman YEL-vakuutuksensa, ei kuitenkaan ennen 1 päivää tammikuuta 2007. Vuoden 2007 aikana yrittäjä voi irtisanoa YEL-vakuutuksensa vuoden määräaikaan noudattamatta. Irtisanomisen on tapahduttava kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättymispäivää, joten vuonna 2007 irtisanottu vakuutus voi siirtyä Eteraan aikaisintaan 1 päivänä heinäkuuta 2007. Vuonna 2006 voimassa olevien yrittäjien eläkelain mukaisten perusvakuutuksen vakuutusehtojen mukaan irtisanomisen on tapahduttava kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättymispäivää. Jos yrittäjä irtisanoa vakuutuksensa viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2006 siirtääkseen vakuutuksensa Eteraan, vakuutus voisi alkaa Eterassa 1 päivänä tammikuuta 2007. Mainittujen vakuutusehtojen mukaan vakuutuksen voi kuitenkin irtisanoa vasta, kun vakuutus on jatkunut yhden vuoden.

Pykälän 3 momentin mukaan työeläkevakuutusyhtiölle YEL-lain mukaisen toiminnan harjoittamista varten myönnetty toimilupa muuttuisi yrittäjän eläkelain voimaantullessa ilman muita toimenpiteitä yrittäjän eläkelain mukaisen toiminnan harjoittamista koskevaksi toimiluvaksi. Lisäksi vakuutuskassan sääntöjen mukainen YEL-lain alainen vakuutustoiminta muuttuisi vastaavasti yrittäjän eläkelain mukaiseksi toiminnaksi ilman erillistä sääntöjen muutosta.

5 §. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain (638/2003 ja 892/2004) voimaantulo-

säännöksen 7 ja 8 momentin säännökset 18 ja 68 ikävuosien rajojen soveltamisesta. Ennen vuotta 2005 vakuuttamisvelvollisuus alkoi 18-vuotispäivästä ja jatkui 65-vuotispäivään sakka. Nykyisin vakuuttamisvelvollisuus alkaa 18 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta ja päättyy sen kalenterikuukauden lopussa, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta. Koska yrittäjän eläkelaisessa tarkoitettu vakuutuksen voi ottaa kolmelta vuodelta takautuvasti, tarvitaan ikärajojen soveltamisesta voimaantulosäännös. Myös eläkkeen karttumisen ikäraja aleni vuoden 2005 alusta 23 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä indeksistä, jota käytetään ennen vuotta 2005 vahvistettuun työtuloon.

6 §. Vakuuttamisvelvollisuudesta vapautamista koskevat säännökset olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2001 saakka. Vapautuksen edellytyksenä oli, että yrittäjän eläketurva oli jo riittävä. Myönnetty vapautus jatkuu voimaantulosäännöksen (1281/2001) mukaan niin kauan kuin sen perusteet ovat olemassa.

Vakuuttamatta jättämistä koskevat säännökset tulivat voimaan, kun vakuuttamisvelvollisuudesta vapauttamista koskevat säännökset kumottiin 1 päivänä tammikuuta 2002. Myös vakuuttamatta jättämistä koskevat säännökset on sittemmin kumottu 1 päivänä tammikuuta 2005 alkaen. Kumoamista koskevassa voimaantulosäännöksessä (638/2003 ja 892/2004) on todettu, että myönnetty vakuuttamatta jättämispäätös on voimassa 31 päivään joulukuuta 2006 saakka, jos sen perusteet säilyvät siihen asti ennallaan. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan säädetty mitään vakuuttamisvelvollisuudesta vapautetuista yrittäjistä, vaikka vapautusten perusteet eivät ole enää voimassa siksi, että yhteensovitussäännökset on kumottu, ja koska vuoden 2005 alusta eläkettä kertyy kaikes-ta ansiotyöstä.

Ennen vuoden 2005 työeläkeuudistusta työeläketurvan kokonaismäärää rajoitettiin yhteensovitussäännöksillä. Tällöin oli perusteltua, ettei henkilöä, jolle ei yhteensovitussäännösten vuoksi esimerkiksi sivutoimisen yrittäjyyden johdosta voinut karttua lisää eläkettä, velvoitettu ottamaan YEL-vakuutusta. Työeläkeuudistuksen jälkeen pe-

riaatteena kuitenkin on, että kaikista työansioista kertyy työeläkettä eikä työeläkkeen enimmäismäärää rajoiteta. Siten vapauttamisen ja vakuuttamatta jättämisen perusteet ovat poistuneet. Jos siirtymäsäännöksen perusteella voimassa oleva YEL-vapautus jäisi voimaan pysyvänä, asettaisi se samanlaista yrittäjätoimintaa harjoittavat henkilöt erilaiseen asemaan. Tämä olisi kilpailuneutraliteetin kannalta ongelmallista. Osa henkilöistä on ansainnut pääosan eläketurvastaan aiemmin voimassa olleen lainsäädännön aikana. Tämän vuoksi ehdotetaan, että voimassa oleva vakuuttamisvelvollisuudesta vapauttaminen lakkautettaisiin 31 päivään joulukuuta 2006. Vakuutetut, jotka ovat syntyneet ennen 1 päivänä tammikuuta 1961, voisivat säilyttää voimassa olevan vapautuksensa.

Niillä, joiden vakuuttamisvelvollisuudesta vapautus ja vakuuttamatta jättäminen päättyvät, olisi otettava vakuutus 30 päivänä kesäkuuta 2007 mennessä. Vakuutus alkaisi kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 2007 alkaen, jos muut vakuuttamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

7 §. Nykyisin yrittäjä ei ole yrittäjätoiminnasta vakuuttamisvelvollinen, jos hän saa YEL:n mukaista vanhuuseläkettä. Yrittäjän eläkelain 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa ehdotetaan, että työeläkelakien mukaista vanhuuseläkettä saavalla yrittäjällä ei olisi yrittäjätoiminnasta vakuuttamisvelvollisuutta. Jos yrittäjä on muun kuin YEL:n mukaisella vanhuuseläkkeellä ja hän on ottanut YEL-vakuutuksen vanhuuseläkkeen aikaisen yrittäjätoimintansa vuoksi, hänen vakuuttamisvelvollisuutensa päättyy yrittäjän eläkelain tullessa voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Voimaantulosäännöksen mukaan yrittäjän vakuutus päätettäisiin yrittäjän ilmoittamaan päivään tai ilmoituksen saapumispäivään, jos päättymispäivää ei ole ilmoituksessa määritelty. Vakuutusta ei päätettäisi takautuvasti. YEL-vakuutus säilyisi pakollisen vakuutuksena tähän asti ja siitä karttuisi eläkettä 1, 5 %. Yrittäjä saisi YEL-vakuutuksesta karttuneen eläkkeen 68-vuotiaana.

8 §. Pykälään siirrettäisiin yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain (891/2004) voimaantulosäännöksen 3 momentin säännös siitä, miten lisätyöeläkevakuutusmaksu ja pienennetty työeläkevakuutusmaksu otetaan

huomioon, vaikka eläke myönnetään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden säännösten mukaan.

9 §. Säännös siitä, että kokonaistyötuloa vähennetään maksamattomilla ja vanhentuneilla työeläkevakuutusmaksuilla tuli voimaan siten, että sitä sovellettiin ensimmäisen kerran vuoden 1993 työtuloihin. Lain 1002/1997 voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan vähennystä ei tehdä tätä aikaisempien vuosien työtuloihin. Vähentämistä koskevaa säännöstä muutettiin vuoden 2005 eläkeuudistuksen yhteydessä. Asetuksen 1423/2004 voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan uutta säännöstä sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2005 työtuloihin. Pykälässä todetaan nämä voimaantulosäännökset.

10 §. Pykälässä säädetään viimeisen eläkelaitoksen periaatetta koskevien lainkohtien soveltamisesta. Viimeisen eläkelaitoksen periaate on tullut voimaan vuoden 2004 alusta. Sitä sovelletaan tilanteissa, joissa eläkehakemus tulee vireille 1 päivänä tammikuuta 2004 tai sen jälkeen. Viimeisen eläkelaitoksen periaatetta koskevien säännösten soveltamista on kuitenkin rajoitettu siten, että sitä ei sovelleta, jos eläkkeenhakija uutta eläkettä hakiessaan jo saa tai hänellä on oikeus saada ennen 1 päivänä tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella omaan työtai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa yksityisten alojen työeläkelakien, kunnallisen eläkelain, valtion eläkelain tai evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain mukaista eläkettä tai Kansaneläkelaitoksen toimehde-eläkettä. Viimeisen eläkelaitoksen periaatetta ei sovelleta myöskään silloin, kun ennen 1 päivänä tammikuuta 2004 myönnetty eläke on ollut keskeytettynä ja sitä ryhdytään uudelleen maksamaan, riippumatta siitä, milloin uudelleen maksaminen alkaa. Lisäksi perhe-eläkettä myönnettäessä viimeisen eläkelaitoksen periaatetta ei sovelleta, jos perhe-eläke perustuu edunjättäjän kuollessaan saamaan sellaiseen eläkkeeseen, johon viimeisen eläkelaitoksen periaatetta ei ollut sovellettu. Rajoitukset viimeisen eläkelaitoksen periaatteen soveltamisesta koskevat myös sellaisia eläkehakemuksia, jotka tulevat vireille yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeen. Sen vuoksi asiasta säädetään 10 §:ssä.

Samassa yhteydessä aikaisempaa voimaantulosäännöstä muutetaan toimeenpanon selkeyttämiseksi siten, että eläkkeenhakijan aikaisempi, ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella myönnetty eläke estää viimeisen eläkelaitoksen periaatteen soveltamisen myöhempää eläkettä myönnettäessä riippumatta siitä, minkä lain mukainen aikaisempi eläke on. Viimeisen eläkelaitoksen määräytymisestä säädetään tarkemmin TyEL:ssä ja TyEL:n voimaantulolaissa.

11 §. Yrittäjän eläkelain 69 §:ään ehdotetun säännöksen mukaan yrittäjälle lähetetään vuosittain tieto hänen eläkkeessä perusteena olevista tiedoista otteen lähettämistä edeltävältä viideltä vuodelta. Jos yrittäjä havaitsee tiedoissaan puutteen tai virheen, eläkelaitoksen on yrittäjän hakemuksesta selvitettävä tietojen oikeellisuus. Tietojen oikeellisuutta ei kuitenkaan selvitetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin viideltä otteen lähettämistä vuotta edeltävältä kalenterivuodelta.

Eläkeotteen lähettäminen edellyttää, että otteeseen tulevat tiedot saadaan yhdestä rekisteristä ja että ne ovat ajantasaiset. Otteen aikaansaamiseksi ja lähettämiseksi tarvittavat tietotekniset muutokset saadaan tehtyä loppuun vuoden 2007 aikana. Sen vuoksi pykälän 1 momentissa säädetään, että eläkeote lähetetään ensimmäisen kerran vuonna 2008.

Yrittäjän eläkelain 69 §:ssä mainittu viiden vuoden määräaika on uusi. Tämän vuoksi viiden vuoden määräaika tulee voimaan asteittain siten, että viiden vuoden aikaa sovelletaan vuonna 2013 ja sen jälkeen. Vuoden 2008 aikana vireille tulleen selvittämiskaavan perusteella eläkeoikeuteen vaikuttavat tiedot tulee selvittää takautuvasti kymmeneltä kalenterivuodelta. Takautuvan ajan pituus lyhenee vuoden kerrallaan niin, että vuonna 2009 aika on yhdeksän vuotta, vuonna 2010 kahdeksan vuotta, vuonna 2011 seitsemän vuotta ja vuonna 2012 kuusi vuotta. Palkattomilta ajoilta ja opiskelun tai lapsen hoidon ajalta karttuu työeläkettä vuoden 2005 alusta lukien. Sen vuoksi näitä etuuksia koskevia tietoja ei ilmoitettaisi eläkeotteella takautuvalla ajalla pidemmältä kuin vuodesta 2005 lukien.

12 §. Yrittäjän eläkelain 106 §:n mukaan oikeus saada tämän lain mukaista eläkettä

vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona eläke olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vastaavasti myös aiheettomasti maksettu eläke on 107 §:n 4 momentin mukaan perittävä takaisin viiden vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Lisäksi yrittäjän eläkelain 121 §:n mukaan aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun palautussaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua vakuutusmaksun maksupäivästä lukien, jollei saatavaa ole sitä ennen katkaistu. Näillä säännöksillä lyhennetään voimassa olevan TEL:n mukaisia mainittujen saatavien vanhentumisaikoja TEL:n mukaisesta kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen. TEL:n säännöksiä on sovellettu nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Viiden vuoden määräaika tulisi voimaan asteittain siten, että vuosina 2007 ja 2008 tämä vanhentumisaika on kymmenen vuotta. Vanhentumisaika lyhenisi vuoden kerrallaan niin, että lakiin ehdotettua viiden vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan vuoden 2013 alusta lukien. Näiden saatavien vanhentumisaikaa laskettaessa otettaisiin huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulunut aika.

13 §. Vuoden 2005 alusta voimaantulleen säännöksen mukaan työkyvyttömyyseläkettä korotetaan sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea on maksettu yhteensä viideltä täydeltä kalenterivuodelta. Kyseisiä lainmuutoksia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu vuonna 2006 tai sen jälkeen. Mainittujen lakien voimaantulosäännöksen mukaan myös sellaista työkyvyttömyyseläkettä korotetaan, jonka eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa. Tällöin kertakorotus tehdään yhteensovitettuun eläkkeeseen sen korotusprosentin mukaan, joka vastaa eläkkeensaajan ikää vuoden 2010 alussa. Myös silloin, kun perhe-eläke määrätään ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaan, korotetaan yhteensovitettua perhe-eläkettä. Mainittu säännös tulee sovellettavaksi myöhemmin kuin yrittäjän eläkelaki tulee voimaan. Sen vuoksi vastaava säännös otettaisiin 13 §:ään.

14 §. Vuoden 2005 alusta voimaantulleen säännöksen mukaan eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen siten, että vanhuuseläkkeen alkaessa vanhuuseläke muun-

netaan vakuutetun 62 vuoden iän täyttämiskuudelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Muunto elinaikakertoimella on rajattu koskemaan 1 päivänä tammikuuta 2010 tai sen jälkeen alkavia eläkkeitä. Koska säännös tulee sovellettavaksi myöhemmin kuin yrittäjän eläkelaki tulee voimaan, asiasta säädettäisiin 14 §:ssä. Pykälän 2 momentissa olisi säännös siitä, miten elinaikakerrointa sovelletaan, jos vanhuuseläke myönnetään ennen sitä vuotta, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta. Näin voi tapahtua silloin, kun perusturvan mukainen vanhuuseläke myönnetään samasta ajankohdasta kuin lisäeläke.

15 §. Yrittäjän eläkelain 141 §:ään ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan eläkelaitoksen lainvoimaisen päätöksen purkuasiat siirrettäisiin vakuutusosoikeudelta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Säännöstä sovellettaisiin sellaisiin purkuasioihin, jotka tulevat vireille yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeen. Ne poistohakemukset, jotka ovat vakuutusosoikeudessa vireillä 31 päivänä joulukuuta 2006, tulisi käsitellä vakuutusosoikeudessa.

16 §. Tulevan ajan ansion määräämistä muutettiin vuoden 2005 alusta voimaantulleella muutoksella. Muutossäännösten voimaantulosäännöksessä säädetään tulevan ajan määrittelystä, jos eläketapahtuma on vuosina 2006—2009. Koska säännöksellä säädetään yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeisestä ajasta, asiasta säädettäisiin 16 §:ssä.

Tulevan ajan voimaantulosäännös koskisi myös osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä olevaa työtulon puolittamista enintään 71 kuukauden pituisesta YEL-jaksosta. 71 kuukauden aika olisi voimassa vasta, kun tulevan ajan tarkastelujakso olisi täysi viisi vuotta ja eläkkeen alkamisvuodelta tulee otettavaksi huomioon 11 kuukautta. Vuonna 2007 puolitus tehdään enintään 47 kuukauden pituisesta YEL-jaksosta ja vuonna 2008 59 kuukauden pituisesta YEL-jaksosta.

17 §. Eläkkeen ulkomaille maksamista rajoittava säännös on kumottu vuoden 2003 alusta lukien (1011/2002). Kumoaamista koskevan lain voimaantulosäännöksellä eläkkeen maksamista ulkomaille on rajoitettu niissä tilanteissa, joissa hakemus eläkkeen maksamisesta ulkomaille oli ennen säännök-

sen kumoamista jo hylätty. Tällaisissa tilanteissa eläkkeestä maksetaan ulkomaille uuden maksamista koskevan hakemuksen saapumisen jälkeiset erät, jos uusi maksamista koskeva hakemus on tehty myöhemmin kuin kahden vuoden kuluessa kyseisen lainmuutoksen voimaantulosta. Yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeenkin voidaan tehdä hakemus eläkkeen maksamisesta ulkomaille edellä kuvatuslaisessa tilanteessa. Sen vuoksi vastaava rajoitus otettaisiin 17 §:ään.

18 §. SVL:n mukainen päiväraha muutettiin ensisijaiseksi korvaukseksi työeläkkeisiin nähden 1 päivänä tammikuuta 1982 voimaantulleella TEL-lain muutoksella (472/1981). Lain voimaantulosäännöksen mukaan lakia ei sovelleta aikaisemmin myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka keskeytyksettä jatkuu lain voimaantulon jälkeen. Jos lain voimaantulosäännöksen tarkoittama osatyökyvyttömyyseläkkeenä maksettava työkyvyttömyyseläke muuttuu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi, täysi työkyvyttömyyseläke alkaa ilman SVL:n mukaista ensisijaisuusaikaa. Koska tällaisia osatyökyvyttömyyseläkkeitä voidaan edelleen maksaa, 1 päivänä tammikuuta 1982 voimaan tulleen lain voimaantulosäännöstä vastaava säännös otettaisiin 18 §:ään.

19 §. Ennen 1 päivää heinäkuuta 1990 voimassa olevan säännöksen mukaan sellaisella pitkäaikaisesti työkyvyttömällä lapsella, joka oli edunjättäjän kuollessa alle 21-vuotias, on oikeus saada perhe-eläkettä, jos työkyvyttömyys on alkanut ennen lapsen 18 vuoden ikää. Tällainen perhe-eläke ei lakkaa lapsen täytettyä 18 vuotta, vaan eri hakemuksesta eläkkeen maksaminen jatkuu niin kauan kuin työkyvyttömyys yhdenjaksoisesti jatkuu. Perhe-eläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä TEL:sta poistettiin työkyvyttömän lapsen oikeus perhe-eläkkeeseen 18 vuoden iän jälkeen (laki TEL:n muuttamisesta (100/1990). TEL:n säännöstä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n viittaussäännöksen perusteella. Mainittu lain muutos tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1990, mutta sen voimaantulosäännöksen mukaan sitä sovelletaan, jos edunjättäjä on kuollut lain tultua voimaan. Siten pitkäaikaisesti työkyvyttömän lapsen oikeus saada perhe-eläkettä 18 vuoden iän jälkeenkin säilyy niissä tilanteis-

sa, joissa edunjättäjä on kuollut ennen heinäkuuta 1990. Lain 18 §:n säännöksellä turvataan mainitun edellytyksen täyttävälle edunsaajille maksettavan perhe-eläkkeen jatkuminen myös yrittäjän eläkelain tultua voimaan.

Yrittäjän eläkelain voimaantulon yhteydessä ehdotetaan poistettavaksi mahdollisuus saada lapsen eläkkeeseen täysorvon lisä. Jos tällainen täysorvon lisä on jo myönnetty ja se sisältyy lapseneläkkeeseen, oikeus täysorvon lisään ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaisena säilyisi myös silloin, kun lapsen eläkkeen määrä tulisi tarkistettavaksi yrittäjän eläkelain tultua voimaan.

20 §. Perhe-eläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä vuonna 1990 asetettiin lisäedellytyksenä leskeneläkeoikeudelle muun muassa se, että avioliiton tulee olla solmittu ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta. Tämä edellytys koskee tilanteita, joissa puolisoilla ei ole ollut yhteistä lasta. Mainitun lain muutoksen voimaantulosäännöksen mukaan oikeus leskeneläkkeeseen kuitenkin säilyy sellaisella leskellä, joka on syntynyt 1 päivänä heinäkuuta 1950 tai sitä ennen, jos hän on ollut 1 päivästä heinäkuuta 1990 tai sitä aikaisemmasta ajasta lukien avioliitossa edunjättäjän kanssa, avioliitto on solmittu ennen kuin edunjättäjä oli täyttänyt 65 vuotta ja avioliitto on edunjättäjän kuollessa jatkunut vähintään kolme vuotta. Näitä leskiä ei koske heinäkuun alusta 1990 voimaantullut vaatimukset siitä, että avioliitto on tullut solmia ennen kuin leski täytti 50 vuotta. Yrittäjän eläkelain voimaantulon yhteydessä ei ole tarkoitus muuttaa voimassa olevia leskeneläkeoikeutta koskevia säännöksiä. Sen vuoksi vuoden 1990 perhe-eläkeuudistuksen yhteydessä otettu voimaantulosäännös otettaisiin myös tämän lain 20 §:ään.

21 §. Yrittäjän eläkelain voimaantulon yhteydessä ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan lesken solmiman uuden avioliiton takia lakkautettua leskeneläkettä voitaisiin ryhtyä maksamaan uudelleen, jos uusi avioliitto purkautuu viiden vuoden kuluessa sen solmimisesta. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin, että lesken eläkettä voidaan ryhtyä maksamaan uudelleen ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa voimassa olevien

säännösten mukaisesti, jos uusi avioliitto on purkautunut ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että leski toimittaa hakemuksen leskeneläkkeen uudelleen maksamisesta eläkelaitokseen kuuden kuukauden kuluessa yrittäjän eläkelain voimaantulosta.

22 §. Yrittäjän eläkelain 22 §:n mukaan kuntoutusoikeuden edellytyksenä olisi muun muassa, että yrittäjän työansiot ovat vähintään 25 133,40 euroa. Jos kuntoutuksen hakija saa työkyvyttömyyseläkettä sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka eläketapahtuma on sattunut ennen vuotta 2006, hänen työkyvyttömyyseläkkeensä tuleva aika on määräytynyt ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaisesti. Pykälän mukaan tällaisenkin yrittäjän osalta ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä oleva työasioedellytys täytyisi, jos hänelle ennen vuotta 2005 myönnetty työkyvyttömyyseläkkeensä sisältää tulevan ajan.

23 §. Jos yrittäjä työskentelee muussa EU- tai ETA-maassa kuin Suomessa 53 vuotta täytettyään, teoreettiseen eläkkeeseen lisätään erillinen lisä, joka lasketaan yrittäjän eläkelain 61 §:n mukaisten karttumisprosenttien perusteella. Jos yrittäjä ei ole työskennellyt Suomessa 31 päivänä joulukuuta 2004 jälkeen, tämä erillinen lisä laskettaisiin sen kokonaistyötulon perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevien säännösten perusteella.

24 §. Työntekijän eläkelailta kumotaan TEL:n 8 §:n 6 momentin säännös, jonka mukaan eläkkeitä yhteensovitettaessa ei oteta huomioon tapaturmavakuutuslakiin, liikennevakuutuslakiin tai sotilasvammalakiin perustuvaa sellaista korvausta, jota työntekijä on saanut vähintään kolmen vuoden ajan välittömästi ennen eläketapahtumaa siltä osin kuin korvaus ei ylitä eläketapahtumaa edeltänyttä tasoa vastaavaa korvausta eikä tällaiseen korvaukseen perustuvaa perhe-eläkettä. TEL:n säännöstä on sovellettu nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Vastaavaa säännöstä ei ehdoteta otettavaksi myöskään yrittäjän eläkelakiin. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan mainittua

TEL:n 8 §:n 6 momentin mukaista säännöstä kuitenkin sovellettaisiin sellaiseen yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeenkin myönnettävään eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa. Säännöksen perusteella tällaista etuutta ei otettaisi huomioon ensisijaisena etuutena myöskään silloin, kun tällaisen eläkkeen määrä tulisi tarkistettavaksi yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeen.

Pykälän 2 momentin mukaan myöskään yrittäjän eläkelain mukaista eläkettä vähentävänä etuutena ei otettaisi huomioon sellaista sotilasvammalain mukaista korvausta, joka perustuu vuosien 1939—1945 sodissa saatuun vammaan. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 8 §:n 6 momentissa ja sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

25 §. Maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annettu laki (1317/1990) ja maatalousyrittäjien luopumiskorvauksessa annettu laki (1330/1992) ovat olleet voimassa vuoteen 1995 saakka. Kuitenkin näiden lakien mukaista eläkettä tai korvausta voi tulla maksettavaksi aina vuoteen 2010 saakka, jolloin tällainen korvaus tai eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Koska mainittu korvaus tai eläke poistuu maksusta vuonna 2010, niitä koskevia säännöksiä ei ole tarkoituksenmukaista kirjoittaa yrittäjän eläkelakiin. Lisäksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annettu laki (1293/1994) sekä maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettu laki (612/2006) ovat määräaikaisia. Sen vuoksi voimaantulolakiin ehdotetaan säännöstä niistä tilanteista, joissa mainittu korvaus tai eläke on huomioitava yrittäjän eläkelakia sovellettaessa.

Pykälän 1 momentin mukaan eläkettä karttuu 1,5 prosenttia kokonaistyötulosta siltä ajalta, jolta yrittäjä harjoittaa yrittäjän eläkelain mukaan vakuutettua yrittäjätoimintaa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaisen eläkkeen, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaisen luopumiskorvauksen tai luopumistuen aikana. Muilta osin eläkkeen karttumisesta eläkkeen aikana tehdystä työstä säädettäisiin yrittäjän eläkelain 64 §:ssä. Vastaavansisältöisenä säännös on voimassa olevan TEL:n 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja

sitä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella.

Lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä otetaan huomioon voimassa olevan lain mukaan myös lesken mahdollisesti saama sukupolvenvaihdoseläke, luopumiskorvaus tai luopumistuki. Lisäksi mainittu eläke ja luopumiskorvaus tai luopumistuki otetaan huomioon voimassa olevan lain mukaan määriteltäessä sitä osuutta, joka maksetaan YEL:n mukaan silloin, kun vakuutetulla on oikeus saada sekä eläkettä useamman eri lain mukaan että ensisijaista etuutta. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan mainitut luopumiskorvaus, luopumistuki ja sukupolvenvaihdoseläke otetaan huomioon näitä yrittäjän eläkelain säännöksiä sovellettaessa.

26 §. Yrittäjän eläkelaisissa ei tehdä olennaisia muutoksia eläkkeen määräytymiseen YEL:n ja TEL:n vuoden 2006 lopussa voimassa oleviin säännöksiin nähden. Siten yrittäjän eläkelain soveltamista ei ehdoteta sidottavaksi eläketapahtumaan. Eläke, joka alkaa yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeen, myönnettäisiin yrittäjän eläkelain mukaisena riippumatta siitä, milloin eläketapahtuma on sattunut, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Eläkkeen määräytyminen muuttui olennaisesti YEL:n ja TEL:n, jotka tulivat voimaan vuoden 2005 alusta. Näitä muutoksia sovelletaan pääsääntöisesti sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on lakien voimaantulon jälkeen tai työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkeasioissa sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on vuonna 2006. Koska vielä yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeen voi tulla myönnettäväksi eläkkeitä, joihin tulee vuoden 2005 alusta voimaantulleiden säännösten perusteella soveltaa ennen vuotta 2005 voimassa olevia säännöksiä, pykälässä säädettäisiin näistä yrittäjän eläkelain soveltamisen poikkeuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan silloin, kun eläketapahtuma on ennen vuotta 2005, yrittäjän eläkelain voimassa ollessakin myönnettävä eläke määräytyisi ennen 1 päivää tammiukuuta 2005 voimassa olevien YEL:n ja TEL:n säännösten mukaan, jollei vuoden 2005 alusta voimaantulleiden YEL:n ja TEL:n muuttamisesta annettavien lakin voimaantulosäännöksistä tai näiden voimaantu-

losäännösten muuttamisesta annetuista laeista muuta johdu.

Vuoden 2005 alusta voimaantulleen YEL:n ja TEL:n muutosten voimaantulosäännöksissä säädetään, että sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan ennen mainittuja muutoksia voimassa olleita säännöksiä. Tästä poiketaan kuitenkin muun muassa silloin, kun yrittäjä on täyttänyt 63 vuotta ennen työkyvyttömyyden alkamista. Tällöin yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläke ansaitun suuruisena. Myös niissä tilanteissa, joissa yrittäjä täyttää 63 vuotta ennen SVL:n mukaisen ensisijaisuusajan päättymistä, eläke lasketaan ja myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Koska yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeen voidaan hakea eläkettä, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi vuoden 2005 lainmuutosten voimaantulosäännöstä vastaavaa säännös.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin perhe-eläkkeen yhteensovituksista. Jos perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjäntäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen vuoden 2005 alusta voimaan tulleita lainmuutoksia voimassa olevien YEL:n ja TEL:n säännösten mukaan, myös perhe-eläke yhteensovitettaisiin mainittujen säännösten mukaisesti, vaikka perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen. Tällöin yhteensovitusrajaa laskettaessa ei kuitenkaan vähennettäisi perhe-eläkelain mukaan suoritettavaa lapsen eläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

Pykälän 4 momentissa säädetään siitä, että ennen vuotta 2005 harjoitetusta yrittäjätoiminnasta eläke lasketaan ennen vuotta 2005 voimassa olleiden säännöksiä perusteella. Nykyisin säännös on YEL:n vuoden 2005 uusitusten voimaantulosäännöksissä.

27 §. Pykälässä säädettäisiin ennen vuotta 1947 syntyneen yrittäjän oikeudesta osa-aikaeläkkeeseen. Ennen vuotta 1947 syntyneen vakuutetun osa-aikaeläkkeen määräytymistä ei tässä laissa muutettaisi siitä, miten se määräytyy ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa voimassa olevien YEL:n ja TEL:n

säännösten sekä niiden muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännösten mukaan. Tällä yrittäjäryhmällä säilyisi oikeus osa-aikaeläkkeeseen 56 vuoden iässä. Ansion alenemasta karttuisi heille eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa ja osa-aikatyöstä eläkettä karttuisi 1,5 prosenttia vuodessa 60 vuoden ikään saakka ja 2,5 prosenttia vuodessa 60 vuoden iän täyttämistä 65 vuoden ikään saakka. Yrittäjällä olisi oikeus saada hakeuksesta vanhuuseläke ansaitun suuruisena 63-vuotiaana. Vanhuuseläkettä ei yhteensovitettaisi muiden työeläkkeiden kanssa. Jos yrittäjä ei hakisi vanhuuseläkettä 63-vuotiaana, osa-aikaeläke muuttuisi yrittäjän 65 vuoden iässä samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi ja sen jälkeiseltä ajalta osa-aikatyöstä karttuu uutta eläkettä 1,5 prosentin vuotuisen karttuman mukaan siihen saakka, kunnes yrittäjä täyttää 68 vuotta.

Jos tähän yrittäjäryhmään kuuluva yrittäjä tulisi työkyvyttömäksi tai työttömäksi, työkyvyttömyyseläke ja työttömyyseläke määräytyisivät vuoden 2005 alusta voimaantulleiden säännösten mukaan. Siten työkyvyttömyyseläkkeen ja työttömyyseläkkeen tuleva aika laskettaisiin 63 vuoden ikään saakka ja karttumisprosentti on 1,3. Tulevan ajan ansio määräytyisi viiden vuoden tarkasteluajan ansioiden perusteella.

28 §. Työttömyyseläkeoikeutta ei ole vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneillä. Koska työttömyyseläke on poistuva eläkemuoto, siitä olisi tarkoituksenmukaista säätää yrittäjän eläkelain voimaantuloa.

Työttömyyseläkettä koskevia säännöksiä on muutettu muun muassa vuosina 1996, 2001 ja 2005 voimaan tulleilla lainmuutoksilla. Näiden lakien voimaantulosäännöksillä on taattu tietyille ikäluokille oikeus työttömyyseläkkeeseen ennen lainmuutoksia voimassa olevien säännösten mukaan. Sen vuoksi pykälän 1 momentissa todettaisiin, että ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työttömällä yrittäjällä olisi oikeus työttömyyseläkkeeseen siten kuin edellä mainituissa säännöksissä, niiden voimaantulosäännöksissä ja näiden voimaantulosäännösten muuttamisesta annetuissa laeissa säädetään.

Pykälän 1 momentin mukaan työttömyyseläkkeeseen ja sen saajaan sovellettaisiin myös muilta osin, mitä työttömyyseläkkeestä

yrittäjän eläkelain voimaantullessa voimassa olevan TEL:n 4 c §:ssä, 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 3 momentissa sekä 17 b §:ssä säädetään. Näitä säännöksiä sovelletaan nykyisin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Tämän mukaisesti työttömyyseläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää ja sen maksamista jatkaa samoin säännöksin kuin nykyisinkin ja yrittäjän eläkelain aikaan myönnetyn työttömyyseläkkeen aikaisesta työskenelystä karttuisi uutta eläkettä ja työttömyyseläkkeellä oloajalta karttuu uutta eläkettä. Edelleen työttömyyseläkkeen saajan olisi ilmoitettava oleskelustaan ulkomailla tai muusta syystä, minkä vuoksi hän ei voi ottaa vastaa työtä, ryhtymisestäään ansiotyöhön ja kieltäytymisestäään vastaanottamasta hänelle osoitettua vähintään kuukauden jatkuvaa työtä.

Pykälän 2 momentin mukaan yrittäjän oikeus tulevan ajan eläkkeeseen määräytyisi samalla tavoin kuin se määräytyisi, jos työttömyyseläkkeen eläketapahtuma olisi 31 päivänä joulukuuta 2006. Edellä mainittuna päivänä voimassa olevien YEL:n ja TEL:n mukaan työttömyyseläkkeen tuleva aika määräytyy 2004 voimassa olleiden säännösten perusteella. Siten työttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkepalkka laskettaisiin työttömyyseläkettä myöhemminkin myönnettäessä vuoden 2004 YEL:n ja TEL:n säännösten perusteella vuoden 2006 lopun tilanteen mukaisena, eivätkä vuonna 2007 ja sen jälkeen tehdystä työstä saadut ansiot muuttaisi työttömyyseläkkeen tulevan ajan palkkaa tai tulevan ajan eläkettä. Vuonna 2007 tai sen jälkeen tehdyn työn perusteella saaduista ansioista karttuisi eläkettä 1,9 prosenttia vuodessa, joka lisätään edellä kerrotulla tavalla laskettavaan työttömyyseläkkeeseen.

29 §. Voimaanpanolain 29 §:ssä ja 30 §:ssä olisi kootusti kaikki YEL:n lisäeläketurvaa koskevat lainsäädännökset, koska kysymyksessä on poistumassa oleva etuus.

Työeläkkeitä on uudistettu vuoden 2005 alusta. Eläkeuudistuksen tavoite on pidentää työuria ja myöhentää eläkkeelle siirtymistä. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että lisäeläkevakuuttaminen päätettäisiin 31 päivänä joulukuuta 2006. Siihen mennessä karttuneesta lisäeläkkeestä muodostettaisiin vapaa-kiirja.

Lähellä eläkeikää olevien oikeus lisäeläkkeeseen olisi kuitenkin turvattava siirtymäsäännöksellä. Voimassa olevat lisäeläkevakuutukset päätettäisiin ja muunnettaisiin vapaa-kiirjoiksi siten, että vuoden 2010 loppuun mennessä lisäeläkejärjestelynsä liittyvän eläkeiän täyttävät voisivat jatkaa lisäeläkevakuutustaan eläkeikään saakka. Edellytyksenä olisi, että he jatkaisivat yritystoimintaansa siihen asti tai lopettaisivat sen aikaisintaan neljä kuukautta aikaisemmin.

30 §. Pykälässä todettaisiin lisäeläketurvan rahoitusta koskevat säännökset. Eläkelaitokset vastaisivat lisäeläkkeiden eläkevastuiden rahoittamisesta tämän lain voimaantulon jälkeen. Siten, jos lain voimaantulon jälkeen vielä on tarpeen tehdä laskuperusteisiin muutoksia, joista syntyy lisäkustannuksia, niin lisäkustannukset rahoitettaisiin eläkelaitosten toimintapääomasta. Jos vakuutusliikkeestä jää ylijäämää, se siirretään toimintapääomaan ja jos liikkeestä syntyy tappiota, se otetaan toimintapääomasta.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin eläkelaitosten vastaavan yhteisesti rekisteröidystä lisäedusta, jos se jonkin eläkelaitoksen konkurssin vuoksi jäisi kokonaan tai osittain turvaamatta. Asiasta säädettäisiin tarkemmin TyEL:n 181 §:ssä. Nykyisin säännös on TEL:n 12 §:n 4 momentissa, johon on viittaus YEL:n 17 §:ssä. Jos vaje on vähäinen, se katetaan ensisijaisesti kysymyksessä olevan eläkelaitoksen varoista. Laskuperusteissa määriteltäisiin vähäinen vaje.

Yrittäjien lisäeläke rahoitetaan yrittäjien maksamalla työeläkevakuutusmaksuilla. Järjestelmä on muiden lisäeläkejärjestelmien tavoin periaatteessa täysin rahastoiva. Pakollisiin eläkevakuutuksiin ja TEL-lisäeläkevakuutukseen on pidentyneen eliniän ja taloudellisten muutosten johdosta tarkistettu laskuperusteita korko- ja kuolevuusperusteiden osalta. Näitä perustemuutoksia ei ole tehty YEL:n mukaiseen lisäeläketurvaan. Näin ollen YEL-lisäeläketurvan vakuutusmaksutaso on viime vuodet ollut liian matala. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lisäeläketurvan laskuperusteet tarkistettaisiin kuolevuusperusteiden osalta 1 päivänä tammikuuta 2007 lukien ja maksutaso tarkistetaan vastaavasti. Kuolevuusperusteiden muutos toteutettaisiin muuttamalla rahastoitu eläke kertynyttä rahastoa vastaavaksi.

31 §. Pykälässä annettaisiin Eläketurvakeskukselle oikeus saada eläkkeen tulevan ajan oikeuden määrittelyä ja työeläkelisän laskemista varten tarvittavat tiedot sellaisten eläkkeiden laskemista varten, joissa eläke määräytyy ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten perusteella. Tulevan ajan oikeuden ja työeläkelisän laskemista varten tarvittavia tietoja ovat tiedot vuoden 2004 lopussa voimassa olevan TEL:n 6 a §:n 2 momentissa ja 7 f §:n 1 momentissa tarkoitetuista etuuksista. Näitä TEL:n säännöksiä sovelletaan nykyisiin yrittäjiin YEL:n 17 §:n perusteella. Tällaiset tiedot Eläketurvakeskuksella olisi oikeus saada mainittujen etujen maksajilta.

32 §. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain (638/2003) voimaantulosäännöksen 13 momentin säännös ennen vuotta 1947 syntyneen yrittäjän oikeudesta lapsikorotukseen.

33 §. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain (891/2004) voimaantulosäännöksen 5 momentin säännös luottovakuutusyhtiön osakkeiden mahdollisesta myynnistä saatujen tuottojen huomioon ottamisesta.

34 §. Pykälässä säädetään lain voimaantulosta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Lain täytäntöönpano edellyttää rekisteri- ja tietojärjestelmämuutoksia eläkelaitoksissa ja Eläketurvakeskuksessa. Sen vuoksi ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Pykälän 2 momentissa säädetään sellaisen työnantajan eläkejärjestelystä, joka on sisällyttänyt itsensä TEL:n mukaista vähimmäis- turvaa koskevaan eläkejärjestelyyn ennen kuin yrittäjiä koskevat työeläkelait säädettiin. Tällaiseen eläkejärjestelyyn sovellettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön 20 päivänä joulukuuta 2004 vahvistamia työnantajan eläkevakuutuksen vapaakirjan ehtoja ja perusteita.

1.3. Työntekijän eläkelaki

2 §. *Keskeiset määritelmät.* Pykälän 1 momentin 4 kohdan palkattoman ajan määritelmään ehdotetaan lisättäväksi osasairauspäiväraha vuoden 2007 alusta voimaan tule-

van sairausvakuutuslain muutoksen (459/2006) perusteella.

3 §. *Työeläkelait.* YEL ehdotetaan tällä hallituksen esityksellä kumottavaksi ja tilalle ehdotetaan säädettäväksi uusi yrittäjän eläkelaki. Lisäksi MEL, MYEL ja VEL ehdotetaan erillisillä hallituksen esityksillä kumottavaksi ja samalla ehdotetaan säädettäväksi uusi merimieseläkelaki, maatalousyrittäjän eläkelaki ja VaEL. Tämän vuoksi 3 §:ssä lueteltujen lakien nimet ja numerot ehdotetaan muutettaviksi vastaamaan uusia lakeja.

8 §. *Luottamustehtävää hoitava henkilö.* Pykälän 2 momentin viittaus YEL:iin muutetaan lain nimen muuttumisen takia viittaukseksi yrittäjän eläkelakiin.

25 §. *Oikeus työeläkekuntoutukseen.* Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan työeläkekuntoutuksen saamisen edellytyksenä on, että työntekijällä on työskentelystä saatuja ansioita siten, että hänen 76 §:ssä tarkoitettu tulevan ajan ansionsa ovat vähintään 25 133,40 euroa. Pykälän 4 momentissa täsmennetään 1 momentin 2 kohdassa säädettyä edellytystä niin, että tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille. Tulevan ajan ansio määrätään työansioiden ja palkattomilta ajoita saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella. Koska työeläkekuntoutus on tarkoitettu työelämässä aktiivisesti mukana oleville työntekijöille, ei ole tarkoituksenmukaista, että kuntoutuksen saamisen edellytyksenä olevat ansiot voivat koostua myös palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteen olevien tulojen perusteella. Tämän vuoksi pykälä 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi täsmennys, jossa todetaan, että palkattomilta ajoita saatujen etuuksien perusteena olevia tuloja tai 76 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tuloja ei oteta huomioon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja ansioita määrättäessä.

37 §. *Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella.* Pykälässä oleva viittaus VEL:n säännökseen tarkistetaan vastaamaan eduskunnassa käsiteltävänä olevan VaEL:n säännöstä.

43 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalla.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi osasairauspäiväraha

vuoden 2007 alusta voimaan tulevan sairausvakuutuslain muutoksen perusteella.

74 §. Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi osasairauspäiväraha vuoden 2007 alusta voimaan tulevan sairausvakuutuslain muutoksen perusteella. Osasairauspäivärahan perusteella karttuisi eläkettä samoin kuin sairauspäivärahan perusteella. Osasairauspäivärahan perusteena oleva tulo olisi puolet sairauspäivärahan perusteena olevasta työtulosta.

107 §. Työskentelyä sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkelakien mukaisilla aloilla. Viimeistä eläkelaitosta koskevien säännösten mukaan eläketapahtumahetkellä jatkuvasta julkisen alan palvelusta huolimatta työkyvyttömyyseläkeasian käsittelisi yksityisten alojen eläkelaitos niissä tilanteissa, joissa työntekijän eläketurva oli järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen yksityisten alojen eläkelaitoksessa. Julkisten alojen eläkelakien mukaan työkyvyttömyyseläkeasia tulee kuitenkin ratkaista ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää käyttäen, jos työntekijä tulee palvelussuhteen kestäessä työkyvyttömäksi työhönsä. Yksityisten alojen eläkelaeissa ei ole ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää. Tämän vuoksi pykälän 4 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jolla viimeisen eläkelaitoksen järjestelmän ulkopuolelle rajattaisiin ne tilanteet, joissa pääsäännön mukaan viimeinen eläkelaitos olisi yksityisten alojen eläkelaitos, mutta joissa julkisella alalla tulee soveltaa ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää.

108 §. Neuvotteluvollisuus. Pykälässä oleva viittaus VEL:n säännökseen tarkistetaan vastaamaan eduskunnassa käsiteltävänä olevan VaEL:n säännöstä.

109 §. Eläkettä maksava eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena. Julkisten alojen eläkelakien mukaan työkyvyttömyysasia tulee ratkaista ammatillista työkyvyttömyysmääritelmää käyttäen, jos työntekijä tulee palvelussuhteen kestäessä työkyvyttömäksi työhönsä. Tämän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista, että viimeinen eläkelaitos määrittellään osa-aikaeläkettä maksavaksi laitokseksi niissä tilanteissa, joissa osa-aikaeläkkeen saaja hakee työkyvyttömyyseläkettä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että osa-

aikaeläkkeen jälkeen myönnettävän työkyvyttömyyseläkeasian käsittelevä laitos määräytyisi viimeksi vakuutetun työskentelyn perusteella samoin kuin työkyvyttömyyseläkeasian viimeinen laitos muutoinkin määräytyy.

118 §. Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle. Pykälään lisätään osasairauspäiväraha vuoden 2007 alusta voimaan tulevan sairausvakuutuslain muutoksen perusteella.

123 §. Eläkkeen maksamisjärjestys. Pykälässä viitataan YEL:n ja MYEL:n pykäliin. Lakien nimet ja pykälien numerot muuttuvat käsiteltävänä olevien yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain muutosesityksen takia. Lisäksi 5, 6 ja 9 kohdissa olevat viittaukset 120 §:n eri momentteihin ehdotetaan korjattavaksi.

127 §. Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus. Rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annettua lakia on muutettu 15 päivänä marraskuuta 2005 voimaantulleilla muutoksilla (856/2005) siten, että Suomesta ulkomailla asuville henkilöille maksettuja eläkkeitä verotetaan verotusmenettelystä annetun lain mukaisessa järjestyksessä ja tuloverolakia soveltaen. Siten 127 §:ssä oleva viittaus rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annettuun lakiin ehdotetaan poistettavaksi aiheettomana.

143 §. Vakuutuksen antaminen ja päättäminen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vakuutusta ei voi irtisanomisen johdosta päättyä ennen kuin sen alkamisesta on kulunut vähintään vuosi. Vastaavansisältöinen määräys on ollut vakiintuneesti vakuutusehdoissa.

182 §. Työttömyysvakuutusrahaston maksu. Työttömyysvakuutusrahasto maksaa Eläketurvakeskukselle maksun, jolla katetaan pykälän 1 momentissa luetelluille eläkelaitoksille työttömyys- ja koulutusajan huomioon ottamisesta aiheutuvia kuluja. Työttömyysvakuutusrahaston maksu määrätään niin, että se arvion mukaan vastaa määrää, joka saataisiin, jos tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu maksettaisiin 74 §:n 3 momentin 2-6 kohdassa tarkoitettujen palkattomien aikojen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista. Työt-

tömyysvakuutusrahaston maksua määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon palkattomien aikojen etuuksien perusteena olevia työ- ja ansiotuloja siltä osin kuin ne perustuvat YEL:n tai VEL:n mukaan vakuutettavaan ansioon. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että työttömyysvakuutusrahaston maksua määrättäessä huomioon otetaan vain pykälän 1 momentissa luetelluissa eläkelaitoksissa vakuutettujen palkansaajien tämän lain 74 §:n 3 momentin 2—6 kohdissa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot.

198 §. *Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisäätöiden tehtävien toimeenpanemiseksi.* Pykälään lisätään tekninen tarkistus tietosuojasäännöksen poisjäämisen johdosta.

215 §. *Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin.* Pykälässä säädetään työntekijän oikeudesta siirtää TyEL:n mukainen eläkeoikeus Euroopan yhteisöihin. Siltä osin kuin TyEL:n ja eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain säännökset poikkeavat toisistaan, Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain säännöksiä. Pykälän 2 momentin sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan tätä tarkoitusta.

1.4. Työntekijän eläkelain voimaantulolaki

3 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan TyEL:n mukaisilla ansioilla tarkoitetaan työsuhde-eläkelakien mukaisia ansioita ajalta ennen TyEL:n voimaantuloa.

13 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 ja 3 momentti. Ehdotetun 2 momentin mukaan eläkelaitoksen työkyvyttömyysvastuuta määrättäessä TyEL:n 175 §:ssä säädetyn tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden asemesta tarkasteluajana olisi vuosi 2005, kun työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma sattuu vuonna 2006. Säännös vastaa lain 885/2004 voimaantulosäännöksen 5 momenttia. Pykälään ehdotettavan

3 momentin mukaan TyEL:n 175 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää sovellettaisiin eläkkeisiin, joiden eläketapahtuma sattuu vuonna 2007 tai sen jälkeen.

24 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta (612/2006) ja sitä koskeva uusi 2 momentin 4 kohta.

29 §. Pykälässä säädetään, miten eläkelaitoksen vastaavat työttömyyseläkkeen kustantamisesta. Pykälän mukaisella työskentelyllä tarkoitetaan myös MEL:n alaista työtä. Sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi tältä osin.

1.5. Sairausvakuutuslaki

1 luku. Lain tarkoitus ja soveltamisala

4 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 9 kohdassa määritellään, minkälaista henkilöä pidetään tässä laissa tarkoitettuna yrittäjänä. Lainkohtaa muutettaisiin siten, että viittaus yrittäjien eläkelain mukaisesti vakuutamisvelvolliseen yrittäjään tarkistettaisiin vuoden 2007 alusta voimaan tuleviksi ehdotettujen vastaavien lakien nimien mukaiseksi.

7 luku. Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §. *Työnantajan oikeus päivärahaan.* Pykälää tarkistettu lain nimen muuttumisen vuoksi.

11 luku. Päivärahaetuuksien määrä

2 §. *Työtulo.* Pykälässä säädetään päivärahaetuuksien perusteena olevasta työtulosta. Voimassa olevan pykälän mukaan vahvistettua YEL-työtuloa pidetään päivärahaetuuksien perusteena olevana työtulona. Pykälän viittaukset yrittäjien eläkelakiin ja maatalousyrittäjien eläkelakiin tarkistettaisiin vastaamaan vuoden 2007 alusta voimaan tuleviksi ehdotettujen yrittäjäeläkelakien nimiä.

18 luku. Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

14 §. *Sairausvakuutuksen sairaanhoito-*

maksun maksuperuste. Pykälässä säädetään sairaanhoitomaksun maksuperusteesta. Voimassa olevan pykälän mukaan vahvistettua YEL-työtuloa pidetään sairaanhoitomaksun perusteena. Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi yrittäjien eläkelakiin ja maatalousyrittäjien eläkelakiin olevien viittauksien osalta.

15 §. *Sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuperuste.* Pykälässä säädetään päivärahamaksun maksuperusteesta. Muutos on lakitekninen.

1.6. Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta

2 a §. *Määritelmät.* Pykälän 3 kohdassa määritellään, mitä tässä laissa tarkoitetaan yrittäjällä. Lainkohtaa muutettaisiin siten, että viittaus yrittäjien eläkelain mukaisesti vakuuttamisvelvolliseen yrittäjään tarkistetaan viittaukseksi edellä ehdotetun yrittäjän eläkelain 1 §:n 2 momentin mukaisesti vakuuttamisvelvolliseen yrittäjään. Lainkohdan viitasta maatalousyrittäjien eläkelain mukaisiin yrittäjiin tarkistettaisiin viittaukseksi vuoden 2007 alusta voimaan tulevaksi ehdotetun maatalousyrittäjän eläkelain mukaisiin yrittäjiin.

1.7. Työttömyysturvalaki

1 luku. Yleiset säännökset

6 §. *Yrittäjä.* Lakiin on täsmennetty yrittäjien eläkelain nimestä johtuvat muutokset.

1.8. Työterveyshuoltolaki

1 luku. Yleiset määritelmät

3 §. *Määritelmät.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan tässä laissa yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä tarkoitetaan yrittäjien eläkelaiissa tai maatalousyrittäjien eläkelaiissa tarkoitettua henkilöä. Muutokset ovat lakiteknisiä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Yrittäjän eläkelakia koskevassa esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella

annetaan tarkempia säännöksiä eläkkeen hakemiseen tarvittavista lomakkeista (91 §), eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätöksestä ja sen allekirjoittamisesta (95 §) sekä valtion osuuden ennakosta ja lopullisesta määrästä (140 §).

Esityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat määräykset yrittäjän eläkelain mukaisen eläkkeen muuntamisesta vastaamaan 62 vuotta alempaa eläkeikää kun yrittäjä jää merimieseläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle tai varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää (8 §) ja kun yrittäjällä on oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle 62 vuotta alemmassa eläkeiässä rekisteröidyn lisäedun perusteella (laki yrittäjän eläkelain voimaantulosta 29 §).

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

4. Säättämisjärjestys

Esityksessä ei ehdoteta voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden sellaisia muutoksia, joilla olisi merkitystä arvioitaessa esitystä perustuslain kannalta. Kyseessä on pääosin tekninen, lainsäädäntöä selkeyttävä ehdotus, jolla ei ehdoteta olennaisia muutoksia yrittäjän asemaan.

Esityksessä on otettu huomioon perustuslain 80 §:ään sisältyvä säännös, jonka mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Tämän vuoksi useita aikaisemmin yrittäjien eläkeasetuksessa tai sitä alemmanasteisissa vakuutusehdoissa tai laskuperusteissa olleita määräyksiä on siirretty lakiin.

Lisäeläkevakuuttaminen ehdotetaan lopetettavaksi kuitenkin siten, että lähellä eläkeikää olevien oikeus lisäeläkkeeseen turvattaisiin siirtymäsäännöksellä. Muillakin lain voimaantuloon mennessä karttunut lisäeläke säilyy ns. vapaakirjana. Vakuuttamisvelvollisuudesta vapautukset lakkaavat ja myös he tulevat vakuuttamisvelvollisiksi. Kuitenkin

ennen 1961 syntyneet voisivat säilyttää voimassa olevan vapautuksensa. Sekä lisäeläkevakuuttamisen että vakuuttamisvelvollisuudesta vapautuksen lakkauttaminen on mahdollista tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, koska molempiin ehdotetaan siirtymäaikaa. Perustuslakivaliokunnan aiemman käytännön mukaisesti eläke-etuuksia koskevia säännöksiä voidaan muuttaa ajassa eteenpäin,

kun muutoksen voimaantuloon on varattu kohtuullinen aika.

Ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisena lakina perustuslain 72 §:n mukaisessa järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Yrittäjän eläkelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA
YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Lain tarkoitus

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään yrittäjän oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, osa-aikaeläkkeeseen, kuntoutukseen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen sekä yrittäjän edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen.

Suomessa asuvan ja toimivan yrittäjän on vakuutettava itsensä vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta siten kuin tässä laissa säädetään. Suomessa asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos yrittäjä asuu EU- tai ETA-maassa.

Yrittäjän on järjestettävä tässä laissa tarkoitettu eläketurva työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettussa työeläkevakuutusyhtiössä tai vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettussa eläkekassassa, joka harjoittaa tämän lain mukaista työeläkevakuuttamista. Eläkelaitosten yhteislimenä toimii Eläketurvakeskuksesta anne-

tussa laissa (397/2006) tarkoitettu Eläketurvakeskus.

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *eläkelaitoksella* 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua työeläkevakuutusyhtiötä tai eläkekassaa sekä muuta työntekijän eläkelain (395/2006) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkelaitosta silloin, kun ne käsittelevät tämän lain mukaista eläkeasiaa;

2) *toimivaltaisella ja viimeisellä eläkelaitoksella* työntekijän eläkelain 107 §:ssä tarkoitettua viimeistä eläkelaitosta tai tämän lain 96 §:ssä tarkoitettua toimivaltaista eläkelaitosta;

3) *työeläkelailta* työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettuja lakeja;

4) *työeläkkeellä* työeläkelakien mukaista eläkettä;

5) *yrittäjällä* 3 §:ssä tarkoitettua henkilöä;

6) *työtulolla yrittäjälle* 112 §:n mukaisesti vahvistettua vuotuista työtuloa;

7) *kokonaistyötulolla* 67 §:ssä tarkoitettua eläkkeen perusteena olevaa työtuloa, jossa on otettu huomioon lisätyöeläkevakuutusmaksu ja pienennetty työeläkevakuutusmaksu sekä

työeläkevakuutusmaksun maksamatta jättäminen;

8) *työansioilla* tässä laissa ja maatalousyrittäjän eläkelaiassa (#/2006) tarkoitettuja kokonaistyötuloja sekä muiden työeläkelakien mukaisia työansioita;

9) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalaissa (1305/2002) tarkoitettua vuorottelukorvausta, työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutusrahaa, julkisesta työvoimapaalvelusta annetussa laissa (1295/2002) tarkoitettua ansiotukea, aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (1276/2000) tarkoitettua aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (626/1991) tarkoitettua ansiomenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa (608/1948), liikennevakuutuslaissa (279/1959) tai sotilastapaturmavakuutuslaissa (1211/1990) tarkoitettua päivärahaa;

10) *ansaitulla eläkkeellä* tässä laissa tarkoitettun kokonaistyötulon ja 9 kohdassa tarkoitettujen palkattomien aikojen perusteella karttunutta eläkettä sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttunutta etuutta;

11) *ensisijaisella etuudella* 85 ja 86 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti ja vähennetään tämän lain mukaisesta etuudesta;

12) *EY:n sosiaaliturva-asetuksella* neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä;

13) *EU- ja ETA-maalla* maita, joissa sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta;

14) *sosiaaliturvasopimuksella* Suomea sitovaa kansainvälistä, sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta; ja

15) *teoreettisella eläkkeellä* laskennallista eläkettä, jota määrättäessä työeläkelakien alainen ja EU- ja ETA-maan työskentelyaika luetaan tämän lain mukaiseksi työskentelyajaksi.

Tässä laissa *eläketapahtumalla* tarkoitetaan:

1) vanhuuseläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä;

2) osa-aikaeläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä 13 §:n mukaisesti;

3) työkyvyttömyyden alkamista 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla; tai

4) edunjättäjän kuolemaa.

2 luku

Lain soveltamisala

3 §

Yrittäjä

Yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa.

Yrittäjänä pidetään avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista.

Yrittäjänä pidetään osakeyhtiön osakasta, joka:

1) työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa;

2) omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaavasta määräämisvallasta; ja

3) omistaa itse vähintään yhden osakkeen.

Yrittäjänä pidetään myös muussa yhteisössä johtavassa asemassa olevaa henkilöä, jos hänellä katsotaan olevan yhteisössä 3 momentissa tarkoitettua vastaava määräämisvalta.

Omistusosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös välillinen, toisten yhteisöjen tai yhtymien kautta tapahtuva omistaminen, jos henkilö yksin tai yhdessä perheenjäsentensä

kanssa omistaa sanotusta toisesta yhteisöstä tai yhtymästä yli puolet tai heillä on vastaava määräamisvalta. Johtavalla asemalla tarkoitetaan osakeyhtiön toimitusjohtajuutta, hallituksen jäsenyyttä sekä muuta vastaavaa asemaa. Perheenjäsenellä tarkoitetaan yrityksessä työskentelevän henkilön aviopuolisoa ja avopuolisoa, jos avopuolisot asuvat yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, sekä henkilöä, joka on yrityksessä työskentelevälle henkilölle sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa ja asuu henkilön kanssa samassa taloudessa.

Yrittäjänä pidetään myös henkilöä, joka tosiasiallisesti harjoittaa yritystoimintaa, vaikka toimintaa muodollisesti harjoitettaisiin toisen henkilön nimissä taikka sellaisessa yhteisössä tai yhtymässä, jossa määräysvalta on muodollisesti toisen henkilön nimissä.

4 §

Lain ulkopuolelle jäävä yrittäjätöiminta

Tämä laki ei koske:

1) yrittäjän toimintaa ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua, eikä työskentelyä, joka jatkuu sen kalenterikuukauden jälkeen, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta;

2) yrittäjän toimintaa, joka ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljää kuukautta;

3) yrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle;

4) yrittäjää, jonka työtulo tässä laissa tarkoitettua yrittäjätöiminnasta on arvioitava pienemmäksi kuin 5 504,14 euroa vuodessa;

5) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun työeläkelain mukaan; eikä

6) yrittäjää, johon ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella.

5 §

Urheilijan vakuuttaminen

Tätä lakia ei sovelleta urheilemiseen. Ur-

heilemistä koskevasta eläketurvasta säädetään urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa (575/2000).

6 §

Yrittäjätöiminta ulkomailla

Tämä laki koskee myös sellaista ulkomailla työskentelevää yrittäjää, johon sovelletaan Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella, jos tämän lain soveltamisalaan kuulumisen edellytykset muutoin täyttyvät.

Tämän lain mukaisesti vakuutettu ja enintään vuoden muussa kuin EU-, ETA- tai sosiaaliturvasopimusmaassa yrittäjätöimintaa harjoittava yrittäjä voi pitää tässä laissa tarkoitettua vakuutuksen voimassa sanotun ajan, jos hän asuu Suomessa.

7 §

Ratkaisu lain soveltamisesta

Eläketurvakeskus ratkaisee työn teettäjän, työn suorittajan tai eläkelaitoksen hakemuksesta, sovelletaanko työhön tätä lakia.

II OSA

ELÄKKEITÄ JA KUNTOUTUSTA SEKÄ NIIDEN TOIMEENPANOJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

3 luku

Eläke- ja kuntoutusetuudet*Vanhuuseläke*

8 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, varhennetulle vanhuuseläkkeelle 62 vuotta täytettyään tai lykätyle vanhuuseläkkeelle 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden

jälkeen. Yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa.

Jos yrittäjä jää merimieseläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää, hänellä on oikeus jäädä tässä laissa tarkoitetulle vanhuuseläkkeelle merimieseläkelain mukaisen eläkkeen määrä muunnetaan vakuutusmatemaattisesti vastaamaan yrittäjän eläkkeelle siirtymisikää. Tarkemmat säännökset eläkkeen määrän muuntamisesta ja muuntamisessa käytettävistä kertoimista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

9 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Vanhuuseläkettä varhennettaessa eläkettä vähennetään pysyvästi 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä varhennetaan ennen 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua (varhennusvähennys). Varhennusvähennys lasketaan eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Varhennusvähennystä ei tehdä, jos yrittäjällä on muun työeläkelain perusteella oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 62 vuoden iässä työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 2 momentissa säädetyn työttömyyspäivärahan lisäpäiväoikeuden vuoksi.

Vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta (lykkäyskorotus). Lykkäyskorotus lasketaan 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

10 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalente-

rikuukauden alusta lukien, jona eläkettä on haettu. Eläke myönnetään takautuvasti enintään eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneeltä kolmelta kuukaudelta tai pätevistä syistä tätä pidemmältä ajalta. Takautuva myöntäminen edellyttää, että yrittäjän tässä laissa tarkoitettu vakuutus on päättynyt ennen eläkkeen alkamista.

Vanhuuseläkkeen aikana 113 §:n mukaan vakuutetusta yrittäjätoiminnasta kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

11 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Yrittäjä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun yrittäjä täyttää 63 vuotta. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioitun työkyvyttömyyden päättymisestä lukien ja vanhuuseläke lakkautetaan arvioitun työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osa-aikaeläke

12 §

Osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä

Osa-aikaeläkeoikeutta ratkaistaessa tässä laissa tarkoitetaan:

1) ansiotyöllä työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työskentelyä;

2) kokoaikatyöllä tämän lain mukaan vakuutettua yrittäjätoimintaa, jonka vahvistettu työtulo on vähintään 11 008,28 euroa vuodessa.

Jäljempänä 13, 14, 17, 18 ja 21 §:ssä mainitulla osa-aikatyöllä tarkoitetaan työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työtä, jota yrittäjä tekee osa-aikaeläkkeellä ollessaan. Tällaiseen osa-aikatyöhön rinnastetaan osa-aikatyö, jota tehdään EU- tai ETA-maassa.

Jäljempänä 13 §:n 5 momentissa ja 14 §:ssä tarkoitettulla vakiintuneella ansiolla

tarkoitetaan 70 §:n mukaista tulevan ajan ansiota kuitenkin siten, että osa-aikaeläkettä varten eläkkeen alkamista edeltävän vuoden työtulossa otetaan huomioon yrittäjän 116 §:n mukaan maksaman pienennetyt työeläkevakuutusmaksun vaikutus.

13 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 58—67 -vuotiaalla yrittäjällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

1) hän on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana ollut työeläkelakien mukaisessa koko-aikatyössä vähintään 12 kuukautta;

2) hänellä on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana työeläkelakien tai niihin rinnastettavien lakien alaisia työansioita vähintään lukua 60 vastaava määrä; mainittu määrä saadaan jakamalla kunkin kalenterivuoden työansiot 41,89 euron 25-kertaisella määrällä, pyöristämällä näin saatu osamäärä alaspäin lähimpään kokonaislukuun, joka voi olla enintään 12 ja laskemalla eri vuosien osamäärät yhteen;

3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa lakisääteistä eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta; ja

4) hänellä ei ole tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelaeissa tarkoitetun kokonaispalvelun perusteella oikeutta mainituissa laeissa tarkoitettuun osa-aikaeläkkeeseen.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun työhön rinnastetaan työ EU- tai ETA-maassa.

Jos yrittäjä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetyskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyö täyttyy, jos:

1) yrittäjä lopettaa tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoimintansa kokonaan tai puolittaa välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista olleen, vähintään neljä kuukautta jatkuneen yhdenjaksoisen yrittäjätoiminnan keskimääräisen työtulon; tällöin työtulo otetaan huomioon täysiltä kalenterikuukausilta osa-aikaeläkkeen alkamisvuodelta ja välittömästi sitä edeltävän enintään 60 kuukauden ajalta;

2) hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa jäljellä oleva työtulo on vähintään 5 504,14 euroa;

3) hän esittää eläkelaitokselle riittävän selvityksen työpanoksensa vähentymisestä; ja

4) hän ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetyskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa siltä osin kuin yrittäjä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

Jos yrittäjä lopettaa tai puolittaa tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan 4 momentin 1-kohdan mukaisesti, osa-aikatyötä koskeva edellytys täyttyy, jos hänen työeläkelaeissa tarkoitettua osa-aikatyöstä saamansa työansiot ovat 35—70 prosenttia vakiintuneesta ansios-
ta ja työajassa ja työpanoksessa on tapahtunut vastaava muutos.

14 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia työeläkelakien alaisuuteen kuuluneen vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos yrittäjä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti muussa työeläkelaiissa tarkoitettua ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja osa-aikatyön ansion erotuksesta. Tällaisesta osa-aikaeläkkeestä tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tässä laissa tarkoitetun kokonaistyötulon osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon

otetuista, niissä laeissa tarkoitetuista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 75 prosenttia yrittäjälle osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneista, työeläkelakien mukaisista eläkkeistä ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain perusteella karttuneesta etuudesta. Jos eläkkeestä on vähennettävä ensisijainen etuus, osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä lasketaan näin vähennyksestä eläkkeestä. Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä tarkistetaan, jos osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään ensisijainen etuus tai tällaisen etuuden määrä muuttuu.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen rinnastetaan eläke, joka yrittäjälle on karttunut EU- tai ETA -maassa tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa.

Jos yrittäjällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain mukaan ja 3 momentissa mainittu 75 prosentin enimmäismäärä vähentää osa-aikaeläkkeen määrää, vähennys tehdään näiden lakien kesken vakiintuneessa ansiossa huomioon otettujen työansioiden suhteessa.

15 §

Osa-aikaeläkkeen alkaminen

Osa-aikaeläke alkaa sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona yrittäjä täyttää 13 §:ssä tarkoitettut edellytykset, kuitenkin aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Osa-aikaeläkettä ei myönnetä takautuvasti.

16 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

- 1) yrittäjätoiminnan tai työsuhteen päättymisestä tai uuden alkamisesta;
- 2) muutoksista yrittäjätoiminnassa;

3) uuden työeläkkeen tai vastaavan ulkomailta myönnetyn etuuden alkamisesta;

4) yli kuuden viikon mittaisesta työn keskeytyksestä, ei kuitenkaan, jos keskeytys johtuu sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa enintään 12 kuukauden ajalta; ja

5) ensisijaisen etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta.

Työsuhteessa oleva osa-aikaeläkkeen saaja on lisäksi velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

- 1) työaikajärjestelyjensä muutoksista;
- 2) muista kuin työehtosopimusten mukaisista palkan tarkistuksista; ja
- 3) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta ellei poissaolo johdu 1 momentin 4 kohdassa mainituista syistä tai siitä, että hän saa sairausajan palkkaa.

17 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa työansioissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä; tai

2) osa-aikaeläkkeen saaja saa oikeuden osa-aikaeläkkeeseen sellaisen työeläkelain mukaan, jonka perusteella hänellä ei aiemmin ole ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

Tarkistaminen tehdään muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien tai, jos muutos tapahtuu kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, tästä päivästä lukien.

Kun osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, vakiintuneena ansiotulona pidetään ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran määrättäessä.

18 §

Osa-aikaeläkkeen keskeyttäminen

Jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansio tai työstä poissaoloaika muuttuu tila-

päisesti siten, etteivät osa-aikatyölle 13 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitetut edellytykset täyty, keskeytetään osa-aikaeläkkeen maksaminen eläkkeensaajan ilmoituksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta. Maksaminen keskeytetään seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen edellyttäen, että syy eläkkeen keskeyttämiselle on edelleen olemassa. Maksettu osa-aikaeläke peritään takaisin 107 §:ssä säädetyllä tavalla ajalta, jolta osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset eivät ole täyttyneet.

Keskeytettyä osa-aikaeläkettä ryhdytään eläkkeensaajan ilmoituksesta maksamaan uudelleen siitä lukien, kun osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät. Jos keskeytetyn osa-aikaeläkkeen uudelleen maksamista ei ole pyydetty kuuden kuukauden kuluessa osa-aikaeläkkeen keskeyttämisestä, eläke lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta lukien.

19 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana yrittäjä ei enää täytä 13 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jos 18 §:stä ei muuta johdu. Jos saamisen edellytykset lakkaavat kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin tästä päivästä lukien. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

Jos yrittäjän osa-aikaeläke on lakkautettu, hänellä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläke, kun hän täyttää sen saamisen edellytykset.

Jos osa-aikaeläke on ollut lakkautettuna enintään kuusi kuukautta, lakkautetun osa-aikaeläkkeen jälkeistä uutta osa-aikaeläkettä määrättäessä käytetään vakiintuneena ansiONA aikaisemman osa-aikaeläkkeen perusteena ollutta vakiintunutta ansiota.

20 §

Työkyvyttömyyseläke osa-aikaeläkkeen jälkeen

Jos osa-aikaeläkettä saavalle yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke samalle ajalle, jolta on jo maksettu osa-aikaeläkettä, osa-aikaeläke otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen osasuorituksena.

21 §

Osa-aikaeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Jos yrittäjä jatkaa osa-aikatyön tekemistä 68 vuotta täytettyään, osa-aikaeläke muutetaan 68 vuoden iässä osa-aikaeläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Vanhuuseläke lasketaan yrittäjän hakemuksesta uudelleen.

Työeläkekuntoutus

22 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Alle 63-vuotiaalla yrittäjällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhan, että hän tulee työkyvyttömäksi 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla;

2) hänellä on työskentelystä saatuja ansioita siten, että hänen 70 §:ssä tarkoitettujen tulevan ajan ansionsa ovat vähintään 25 133,40 euroa; ja

3) hänellä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon yrittäjän ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, vakiintuminen työelämään sekä se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti yrittäjän terveydentilalle sopivassa työssä jatkamiseen tai työhön palaamiseen. Lisäksi tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa

otetaan huomioon, lykkääkö ammatillinen kuntoutus yrittäjän eläkkeelle jäämistä.

Työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että yrittäjälle lähivuosina ilman ammatillista kuntoutusta tulisi myönnettäväksi täysi tai osatyökyvyttömyyseläke, vaikka hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen toteutuksen mahdollisuudet otetaan huomioon.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos yrittäjä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille. Ansioita määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevia tuloja tai 70 §:n 5 momentissa tarkoitettuja tuloja.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös sellaisen yrittäjän kuntoutukseen, joka on 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla työkyvytön. Tällöin tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin hänen työkyvyttömyyseläkkeessään.

23 §

Ammatillisen kuntoutuksen sisältö ja kuntoutussuunnitelma

Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan työkokeilua, työhön valmennusta, työhön tai ammattiin johtavaa koulutusta ja tukea elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen. Yrittäjälle voidaan korvata ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuvat välttämättömät ja tarpeelliset kustannukset.

Ennen ammatillisen kuntoutuksen käynnistämistä yrittäjällä on oltava suunnitelma ammatillisesta kuntoutuksesta (*kuntoutussuunnitelma*), jonka laatimista eläkelaitos voi tukea.

24 §

Ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen

Yrittäjällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttyvätkö työeläkekuntoutuksen saamisen edellytykset. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos yrittäjä toimittaa eläkelaitokselle kuntoutussuunnitelman yhdeksän

kuukauden kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

25 §

Kuntoutusraha

Yrittäjällä on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on kokonaan tai osittain estynyt harjoittamasta tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa ammatillisen kuntoutuksen vuoksi.

Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin yrittäjällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille.

Jos yrittäjä on jäänyt sairauslomalle yrittäjätoiminnastaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa, kuntoutusraha on kuitenkin yhtä suuri kuin niiden työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin yrittäjällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi sairausloman alkaessa.

26 §

Osakuntoutusraha

Jos yrittäjän työansiot ovat ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 25 §:n mukaisesta kuntoutusrahasta.

27 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Jos yrittäjä saa 32 §:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä, hänellä ei ole oikeutta 25 §:n mukaiseen kuntoutusrahaan. Työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksetaan ammatillisen kuntoutuksen kestoajalta työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi kuntoutuskorotus. Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeen määrästä.

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa

ammattillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä ja siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

28 §

Kuntoutusavustus

Yrittäjälle voidaan myöntää kuntoutusrahaa työkyvyttömyyseläkkeen suuruisena harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus voidaan myöntää myös 23 §:n 2 momentissa tarkoitettun kuntoutussuunnitelman laatimista varten.

Kuntoutusavustusta maksetaan enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden erikseen laskettuna kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta voidaan kuitenkin maksaa pidemmältäkin ajalta, jos se on kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja se maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta yrittäjällä on oikeus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

29 §

Kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotuksen lakkauttaminen

Kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläkkeensaajalle maksettava kuntoutuskorotus voidaan lakkauttaa, jos sen saaja kieltäytyy ammatillisesta kuntoutuksesta tai keskeyttää tällaisen kuntoutuksen ilman pätevää syytä.

Yrittäjällä ei ole oikeutta ilman pätevää syytä työkyvyttömyyseläkkeeseen ennen kuin hänen oikeutensa työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahetuuksista annetussa laissa tarkoitettuun kuntoutusrahaan on päättynyt.

30 §

Eläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus

Eläkelaitoksen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle ammatillisesta kuntoutuksesta sekä kuntoutusrahaa ja -korotusta koskevasta päätöksestään.

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisiin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslaissa tarkoitettu ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 65 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perheläkkeen perusteeksi. Kuntoutusraha-ajan aikaisesta työskentelystä karttuu uutta eläkettä 61 §:n mukaisesti.

Työkyvyttömyyseläke

32 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänen työkykynsä arvioidaan olevan heikentynyt sairauden, vian tai vamman vuoksi vähintään kahdella viidesosalla yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan. Työkyvyttömyyseläke myönnetään täytenä eläkkeenä, jos yrittäjän työkyky on heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon yrittäjän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota yrittäjän voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon myös yrittäjän koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, arvioitaessa 60 vuotta täyttäneen yrittäjän oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen painotetaan työkyvyttömyyden ammatillista luonnetta.

33 §

Kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Ennen kuin eläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on varmistettava, että yrittäjän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty.

34 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke:

1) valtion eläkelain (2006) 35 §:n 1 momentin 2 kohdan;

2) kunnallisen eläkelain (549/2003) 24 §:n 1 momentin 2 kohdan;

3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) 1 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten; tai

4) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten perusteella.

Yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen myös silloin, kun hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa ja hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke palvelussuhteen kestäessä alkaneen työkyvyttömyyden perustella:

1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 1 kohdan;

2) kunnallisen eläkelain 24 §:n 1 momentin 1 kohdan;

3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 1 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten; tai

4) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten mukaan.

35 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrä on eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitun eläkkeen ja 63 §:ssä tarkoitetun tulevan ajan eläkeosan yhteismäärä. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

36 §

Ennakkopäätös oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 32 §:n 1 momentissa tarkoitetut osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen antaa se eläkelaitos, joka olisi toimivaltainen ratkaisemaan eläkehakemuksen, jos yrittäjä hakisi ennakkopäätöksen sijasta eläkettä.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai yrittäjän ja eläkelaitoksen sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

37 §

Eläkelaitoksen asiantuntijalääkäri

Yhden tai useamman laillistetun lääkärin on osallistuttava työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden valmisteluun eläkelaitoksessa. Eläkelaitoksen lääkäri voi

merkitä kannanottonsa asiakirjoihin noudattamatta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädettyjä lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muotovaatimuksia.

38 §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa aikaisintaan sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun sairauspäivärahan ensisijaisuusajan päättymistä seuraavan kuukauden alusta.

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa kuitenkin työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) eläkehakemus on tehty ennen kuin Kansaneläkelaitos on vahvistanut sairauspäivärahan ensisijaisuusajan ja eläkehakemuksen tekemistä seuraavan toisen kalenterikuukauden loppuun mennessä ei ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa sairauspäivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan; tai

2) työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan kohdistuva sairauspäiväraha-hakemus on hylätty eikä yrittäjälle ole myönnetty hylkäämisen jälkeiseen aikaan kohdistuvaa vähintään kuukaudelta yhdenjaksoisesti maksettavaa sairauspäivärahaa.

Jos yrittäjällä on oikeus saada sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta, se otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaa määrättäessä samalla tavalla kuin sairausvakuutuslaissa tarkoitettu sairauspäiväraha, kuitenkin enintään sairausvakuutuslaissa tarkoitettuun enimmäissuoritus-aikaan saakka.

39 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Osatyökyvyttömyyseläke alkaa eläketapahumaa seuraavan kuukauden alusta.

40 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä ei makseta ilman pätevää syytä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneeltä kuudelta kuukaudelta.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta yrittäjä on saanut työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa tarkoitettua kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti osatyökyvyttömyyseläkkeenä tai täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä 38 §:n 2 momentin mukaan, ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tältä ajalta päivärahan määrän ylittävä osa.

41 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kesto aika

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai kuntoutustukena määräajaksi.

Jos yrittäjän työkyky on heikentynyt määräaikaisesti ainakin vuoden ajan, hänellä on oikeus saada kuntoutustukea työkykynsä palauttamiseksi niin pitkältä ajalta kuin hänen arvioidaan olevan työkyvytön tässä laissa tarkoitettulla tavalla.

Kuntoutustukea myönnettäessä eläkelaitoksen on varmistettava, että yrittäjälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle yrittäjälle myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelun ajaksi.

42 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta, yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä ja kuntoutuksen keskeytymisestä.

43 §

Selvitys työkyvyttömyyden jatkumisesta

Jos eläkelaitoksella on perusteltua syytä olettaa, että eläkkeensaajan työkyky on palautunut, eläkkeensaaja on velvollinen käymään eläkelaitoksen määräyksestä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämistä varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Eläkelaitoksen on tällöin korvattava tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

44 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai eläkelaitoksen aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon yrittäjän työansioissa tai työpanoksessa tapahtuneet muutokset. Yrittäjällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, ellei ansiorajan ylitys ole tilapäistä.

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 38 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

46 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeensaajan työkyky palautuu siinä määrin, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, eläkettä voidaan työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta.

47 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) on ansiotyössä ja tästä työstä saadut ansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta;

2) ei suostu eläkelaitoksen 43 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

3) ei toimita 43 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

4) kieltäytyy eläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Eläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään vuoden ajalta takautuvasti. Tämä vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke kuitenkin tarkistetaan tai lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta lukien.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttää työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää 63 vuotta.

Yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn perusteella ansaittuun eläkkeeseen hakemuksesta, aikaisintaan kuitenkin 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

Työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) yrittäjä on täyttänyt 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) yrittäjälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska yrittäjä on täyttänyt 63 vuotta.

50 §

Tiedottaminen ja ohjaus kuntoutukseen

Jos työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkekuntoutusta koskeva hakemus hylätään, eläkelaitoksen on huolehdittava siitä, että yrittäjälle annetaan tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan muuhun kuntoutukseen tai muihin palveluihin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa. Lisäksi eläkelaitoksen on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetussa laissa (497/2003) säädetään.

Perhe-eläke

51 §

Perhe-eläke ja perhe-eläkkeen saajat

Edunjättäjä on yrittäjä, jolle on karttunut eläkettä tämän lain mukaan ja jonka kuoleman jälkeen maksetaan perhe-eläkettä edunsaajille siten kuin jäljempänä säädetään.

Edunsaaja on henkilö, jolla on oikeus saada perhe-eläkettä edunjättäjän kuoleman jälkeen. Edunsaajia ovat jäljempänä säädetyin edellytyksin leski, edunjättäjän sekä lesken lapset ja edunjättäjän entinen puoliso.

Perhe-eläke maksetaan leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä.

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.

52 §

Lesken eläkeoikeus

Leskellä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos hän on solminut avioliiton edunjättäjän kanssa ennen kuin tämä oli täyttänyt 65 vuotta ja hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa.

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella leskellä, jonka avioliitto on solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta ja avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta, jos:

1) leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta; tai

2) leski sai edunjättäjän kuollessa työeläkelain tai kansaneläkelain (347/1956) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen 1 momentin mukaan, jos lapsi on annettu otolapseksi perheen ulkopuolelle ennen edunjättäjän kuolemaa eikä sellaisen edunjättäjän lapsen perusteella, jonka leski on ottanut otolapsekseen edunjättäjän kuoltua.

Jos leskellä on aikaisemman avioliiton perusteella oikeus saada työeläkelain mukaista perhe-eläkettä, hänellä ei ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen.

53 §

Lapsen eläkeoikeus

Lapseneläkkeeseen on oikeus edunjättäjän kuollessa alle 18-vuotiaalla:

1) edunjättäjän lapsella; ja

2) lesken lapsella, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa.

Lapseneläke myönnetään ensisijaisesti oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkkeeseen ei ole oikeutta useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjättäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa.

54 §

Entisen puolison eläkeoikeus

Edunjättäjän entisellä puolisollla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos edunjättäjä oli kuollessaan tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai tuomion taikka sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella velvollinen määräjoi maksamaan hänelle elatusapua. Entisestä puolisosta ja hänen oikeudestaan leskeneläkkeeseen on voimassa,

mitä leskestä ja lesken oikeudesta leskeneläkkeeseen säädetään.

55 §

Perhe-eläkkeen alkaminen ja takautuva maksaminen

Perhe-eläkettä maksetaan edunjättäjän kuolemaa seuraavan kuukauden alusta. Edunjättäjän kuoleman jälkeen syntyneelle lapselle perhe-eläkettä maksetaan lapsen syntymää seuraavan kuukauden alusta.

Perhe-eläkettä ei makseta takautuvasti ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

56 §

Ilmoitusvelvollisuus

Leskeneläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle solmimastaan avioliitosta.

Jos lapseneläkettä saava lapsi annetaan otolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän uudelle puolisolalle, lapsen ottovanhemmat ovat velvolliset ilmoittamaan otolapseksi ottamisesta eläkelaitokselle.

57 §

Perhe-eläkkeen lakkaaminen

Leskeneläke lakkaa, jos leski solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta.

Lapseneläke lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta tai hänet annetaan otolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän uudelle puolisolalle.

58 §

Perhe-eläkkeen myöntäminen määräjajaksi

Jos edunjättäjän kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, perhe-eläke voidaan myöntää määrä-

ajaksi.

Kun perhe-eläke myönnetään määräajaksi 1 momentin mukaisesti, edunjättäjän työeläke lakkautetaan perhe-eläkkeen alkamispäivästä.

59 §

Leskeneläkkeen maksaminen kertasuorituksena

Kun leskeneläke lakkautetaan 57 §:n mukaisesti, leskelle maksetaan kertasuorituksen määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut.

Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos eläkelaitos toimii viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa.

4 luku

Eläkkeen määräytyminen

Eläkkeen karttuminen

60 §

Eläkkeen karttuman perusteet

Eläkettä karttuu:

1) 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 68 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välisenä aikana tämän lain perusteella vakuutetun yrittäjätoiminnan kokonaistyötulosta;

2) palkattomilta ajoilta; ja

3) tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen ajalta.

Eläkkeeseen ei oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden kokonaistyötulo, jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika on luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi 63 §:n mukaan.

61 §

Eläkkeen karttuminen kokonaistyötulosta

Eläkettä karttuu eläkkeen perusteena olevasta kokonaistyötulosta:

1) 1,5 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 53 vuotta;

2) 1,9 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona yrittäjä täyttää 53 vuotta, sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta;

3) 4,5 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta.

Kun 1 momentissa tarkoitettu karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, siltä kalenterivuodelta, jona yrittäjä täyttää 53 tai 63 vuotta, katsotaan ennen mainitun iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua saaduksi työtuloksi niin suuri osuus kalenterivuoden kokonaistyötulosta kuin ansiokuukausien määrä mainitun iän täyttämiskuukauden loppuun on ansiokuukausien määrästä kyseisenä vuonna. Tällöin ansiokuukaudeksi katsotaan kalenterikuukausi, jonka aikana vakuutus on voimassa.

Jos yrittäjä työskentelee muussa EU- tai ETA-maassa kuin Suomessa 53 vuotta täytettyään, teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan tämän lain perusteella vakuutetun yrittäjätoiminnan kokonaistyötulon perusteella.

62 §

Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia yrittäjän kunkin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman, 68 §:ssä tarkoitetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

63 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta (*tuleva aika*). Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että yrittäjällä on työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 70 §:ssä tarkoitetusta tulevan ajan perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuodessa siltä osin kuin tuleva aika luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun väliseltä ajalta.

64 §

Eläkkeen karttumisen eläkkeen aikana tehdystä työstä

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia tämän lain perusteella vakuutetun yrittäjätoiminnan kokonaistyötulosta ajalta, jolta yrittäjä saa työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä tai niitä vastaavaa ulkomailta maksettua eläkettä.

65 §

Eläkkeen karttumisen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle yrittäjälle myöhemmin myönnetään vanhuuden tai työkyvyttömyyden perusteella uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona yrittäjä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

Edellä 1 momentin perusteella eläkettä karttuu työkyvyttömyyden alkamisvuoden

alusta työkyvyttömyyseläkkeen päättämiskuukauden loppuun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välinen aika.

Jos yrittäjä sai tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tämän lain mukainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus yrittäjän saamien työkyvyttömyyseläkkeiden tulevan ajan ansiosta kuin tässä laissa tarkoitetun kokonaistyötulon osuus on työeläkelaeissa tarkoitettujen ansioiden yhteismäärästä 70 ja 72 §:ssä tarkoitettuna tarkasteluaikana.

Jos yrittäjä on saanut työkyvyttömyyseläkettä aiheuttomasti, uutta eläkettä laskettaessa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi tätä eläkkeellä oloaikaa.

66 §

Eläkkeen karttumisen osa-aikatyöstä ja osa-aikaeläkkeen ajalta

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön ansiosta sekä osa-aikatyön aikaisilta palkattomilta ajoilta saatujen 68 §:ssä tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista tuloista karttuu eläkettä 61 ja 62 §:n mukaisesti.

Osa-aikaeläkeajalta karttuu vanhuuseläkettä 0,75 prosenttia vuodessa siitä 14 §:n 1 momentissa tarkoitetusta ansion alenemasta, jonka perusteella yrittäjän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran laskettu.

Kun työkyvyttömyyseläke lasketaan osa-aikaeläkkeen aikana alkaneen työkyvyttömyyden perusteella, osa-aikaeläkeajalta karttuu eläkettä 1,5 prosenttia ansion alenemasta. Jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luetaan mukaan myös tulevan ajan eläke, eläke las-

ketaan tulevalta ajalta 63 §:ssä tarkoitettujen karttumisprosenttien mukaan myös ansion alenemasta.

Eläkkeen perusteena oleva kokonaistyötulo ja eläkkeeseen oikeuttavat etuudet

67 §

Eläkkeen perusteena oleva kokonaistyötulo

Eläkkeen perusteena oleva kokonaistyötulo lasketaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Eläkkeen perusteena oleva kokonaistyötulo on sanottuna vuonna voimassa olleiden yrittäjän vahvistettujen työtulojen vakuutusajkojen mukaan painotettu keskimäärä. Yrittäjätoiminnan alkamis- ja päättymisvuotena kokonaistyötulo on yrittäjätoiminnan jatkumisaikaa vastaava osuus sanotun vuoden vuotuisesta työtulosta.

Jos yrittäjä on kuitenkin maksanut lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, kalenterivuoden kokonaistyötulo lasketaan jakamalla yrittäjän yhteensä maksamat, sanottuun vuoteen kohdistuvat vakuutusmaksut 114 §:ssä tarkoitettuna maksuprosentin sadasosalla.

Jos yrittäjällä on maksamattomia työeläkevakuutusmaksuja, jotka eivät ole vanhentuneet, kokonaistyötulo tältä kalenterivuodelta on yhtä suuri kuin se työtulo, jonka perusteella yrittäjälle on määrätty työeläkevakuutusmaksut sanotulta kalenterivuodelta. Jos maksamattomat työeläkevakuutusmaksut ovat vanhentuneet, kokonaistyötulo saadaan kertomalla mainittu työtulo yrittäjän maksamien ja hänelle määrättyjen työeläkevakuutusmaksujen osamäärällä.

Jos yrittäjä on maksanut lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua ja myöhemmin saman kalenterivuoden aikana hänen vahvistettua työtuloaan muutetaan, lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua ei oteta huomioon yrittäjän sanotun kalenterivuoden kokonaistyötuloa laskettaessa. Tällöin yrittäjän ei myöskään katsota käyttäneen oikeuttaan lisätyöeläkevakuutusmaksun tai pienennetyn työeläkevakuutusmaksun maksamiseen sanottuna vuotena. Maksetut va-

kuutusmaksut hyvitetään siten kuin vakuutusehdoissa määrätään.

68 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos yrittäjällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Eläkkeeseen oikeuttaa yrittäjän 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka palkattomalta ajalta saaman etuuden perusteena oleva tulo 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Vanhuuseläkettä laskettaessa yrittäjän saaman etuuden perusteena oleva tulo otetaan kuitenkin huomioon vanhuuseläketapahtumaan saakka.

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 117 prosenttia äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu yrittäjälle;

2) 75 prosenttia työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuna ansiosta suhteutettuna päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päivärahaa on saatu ennen 63 vuoden iän täyttämistä;

3) 65 prosenttia julkisesta työvoimapolvelusta annetun laissa (1295/2002) tarkoitettuna ansiotuen perusteena olevasta ansiosta;

4) 65 prosenttia työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettuna koulutuspäivärahan perusteena olevasta ansiosta;

5) 65 prosenttia 523,61 eurosta jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta yrittäjä on saanut aikuiskoulutustuesta annetun laissa (1276/2000) tarkoitettua aikuiskoulutustukea;

6) 65 prosenttia työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa tarkoitettuna kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetykskorvauksen perusteena olevasta työ-

ansioista siltä ajalta, jolta etuus on maksettu yrittäjälle, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;

7) 65 prosenttia sairauspäivärahan, osasairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu yrittäjälle; kuitenkin siten, että osasairauspäivärahan perusteena oleva työtulo on puolet sairauspäivärahan perusteena olevasta työtulosta;

8) 65 prosenttia tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetykskorvauksen perusteena olevasta työansioista siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu yrittäjälle, ei kuitenkaan siltä osin kuin eläkettä karttuu samasta syystä 7 kohdan mukaisesti.

Jos 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on ansiotyön vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään yrittäjälle maksetun vähimmäispäivärahan määrää.

Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei kartu eläkettä siltä ajalta, jolta yrittäjä on saanut työeläkelakien mukaista muuta eläkettä kuin osa-aika- tai perhe-eläkettä.

Jos eläkkeensaajalla on oikeus eläkkeeseen kahden tai useamman työeläkelain mukaan, otetaan etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot huomioon vain kertaalleen.

69 §

Eläkeote ja sen tarkistaminen

Suomessa asuvalle 18—67-vuotiaalle yrittäjälle lähetetään vuosittain eläkeote, jossa ilmoitetaan:

1) tämän lain perusteella vakuutettu eläkkeeseen oikeutettava yrittäjätoiminta ja sen kokonaistytötulot;

2) eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot etuuslajeittain;

3) peruste ja aika, jolta etuutta karttuu valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon

tai opiskelun ajalta annetun lain perusteella; ja

4) otteen lähettämistä edeltävän vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä.

Eläkeote sisältää 1 momentin 1—3 kohdissa tarkoitettut tiedot viideltä tiedon lähettämivuotta edeltävältä kalenterivuodelta. Otteen lähettää yrittäjälle eläkelaitos, jossa yrittäjä on vakuutettu otteen lähettämivuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen. Jos yrittäjä on yrittäjätoiminnan lopettamisen jälkeen vakuutettu muun työeläkelain mukaan, eläkeotteen lähettää sanotun lain mukainen viimeksi vakuuttanut eläkelaitos. Ote sisältää työntekijän eläkelaisissa säädettyjen tietojen lisäksi myös tiedot tämän lain mukaisesta yrittäjätoiminnasta. Jos yrittäjä on yrittäjätoiminnan rinnalla vakuutettu työntekijän eläkelain mukaan, otteen lähettää yrittäjän vakuuttanut eläkelaitos.

Jos yrittäjä toteaa 1 momentin 2 ja 3 kohdissa tarkoitetuissa tiedoissaan puutteen tai virheen, otteen toimittaneen eläkelaitoksen on yrittäjän vaatimuksesta selvitettävä tietojen oikeellisuus. Yrittäjän on tarvittaessa esitettävä vaatimuksensa perusteista sellainen selvitys kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää. Eläkelaitoksella ei ole velvollisuutta selvittää näitä tietoja takautuvasti pidemmältä ajalta kuin 2 momentissa tarkoitulta viideltä kalenterivuodelta.

Jos yrittäjä osoittaa riidattomasti, että hänellä on ollut edellä mainittua viittä vuotta aikaisemmin sellaisia eläkkeeseen oikeuttavia 1 momentin 2 ja 3 kohdissa tarkoitettuja etuuksia, joita ei ole otettu huomioon oikein eläkkeeseen oikeuttavina, eläkelaitos ottaa tiedot huomioon takautuvasti. Riidattomasti osoitetut palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot sekä alle kolmivuotiaan lapsen hoitoaika sekä opiskeluaika otetaan huomioon niiden vuosien ansioina, joihin etuusaika, lapsen hoitoaika tai opiskelu kohdistuu.

Yrittäjällä on oikeus saada päätös 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista eläkeoikeuteensa vaikuttavista tiedoista. Päätöksen antaa otteen toimittanut eläkelaitos. Jos 3 ja 4 momentissa tarkoitettut tiedot liittyvät Eläketurvakeskuksen käsiteltävänä olevaan 7 §:ssä

tarkoitettuun soveltamisasiaan, päätöksen myös 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista tiedoista antaa Eläketurvakeskus.

Tuleva aika

70 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot (*tulevan ajan ansio*) määrätään niiden työansioden sekä palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, jotka yrittäjällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (*tarkasteluaika*). Tulevan ajan ansio on kuukautta kohden näiden tarkasteluaikana saatujen työansioden, palkattoman ajan etuuksien perusteena olevien tulojen ja 5 momentissa tarkoitettujen tulojen summa jaettuna kuudellakymmenellä.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumaa edeltävän vuoden työtulossa ei oteta huomioon yrittäjän 116 §:n perusteella maksamaa lisätyöeläkevakuutusmaksua eikä pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, jollei 72 § tule sovellettavaksi.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon:

1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempanrahan perusteena oleva tulo 68 §:n 3 momentissa tarkoitettuna suuruusena; ja

2) muut 68 §:ssä tarkoitettujen palkattomalta ajalta saatujen etuuksien perusteena olevat tulot 100 prosentin suuruusena.

Jos 1 momentissa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruusena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on työskentelyn vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruusena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon yrittäjälle maksettu vähimmäispäiväraha.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan tulona huomioon 1 047,22 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta yrittäjälle on tarkasteluaikana maksettu:

1) työttömyysturvalaissa tarkoitettua peruspäivärahaa, työmarkkinatukea tai peruspäivärahan suuruista koulutuspäivärahaa; tai

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun laissa (1295/2002) tarkoitettua koulutustukea perustukena.

Sairausvakuutuslaissa tarkoitettu päiväraha otetaan huomioon 5 momentin mukaan, jos se on myönnetty työttömyysturvalaissa tarkoitettuna peruspäivärahan suuruusena.

Jos yrittäjällä ei ole tarkasteluaikana eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, tulevan ajan eläkkeenosaa ei lueta eläkkeeseen myöskään 68 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen tai 5 momentissa tarkoitettujen tulojen perusteella.

71 §

Lapsenhoitoajan vaikutus tulevan ajan eläkkeeseen

Jos yrittäjän työansiot ovat 70 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tarkasteluaikana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi ja jos tällä seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus hänen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrään, pidetään yrittäjän hakemuksesta hänen 70 §:n 1 momentissa tarkoitettuna ansiona sitä ansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Tällöin työansioita otetaan kuitenkin huomioon enintään kymmeneltä viimeiseltä vuodelta.

72 §

Tulevan ajan eläkkeen määräytyminen alle viiden vuoden ansioiden perusteella

Jos yrittäjällä on eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, palkattomilta ajoilta saadun etuuden perusteena olevia tuloja tai 70 §:ssä tarkoitettuja tulevan ajan ansioita vain työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon myös työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen kuukauden loppuun asti, jona yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi.

Jos yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi en-

nen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta, tarkastelu-aika on 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja työkyvyttömyyden alkamiskauden päättymisen välinen aika. Tällöin tulevan ajan ansio kuukautta kohden on tänä tarkastelu-aikana saatujen 70 §:ssä tarkoitettujen tulevan ajan ansioiden summa, joka jaetaan samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä, kuitenkin enintään 60:llä.

Kun tuleva aika määräytyy tämän pykälän mukaan, työkyvyttömyyseläkkeen eläketahtumaa edeltävän vuoden työtulossa otetaan huomioon yrittäjän 116 §:n perusteella maksama lisätyöeläkevakuutusmaksu ja piennetty työeläkevakuutusmaksu.

73 §

Tämän lain mukainen osuus tulevan ajan ansiosta

Jos yrittäjän eläkkeessä otetaan huomioon tuleva aika useamman eri työeläkelain perusteella, tämän lain alainen tulevan ajan ansio on yhtä suuri osa tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin tämän lain alaisten kokonaistyötulojen osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 70 tai 72 §:n tarkoitettuna tarkastelu-aikana.

Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttavat muut seikat

74 §

Eläke entisin perustein

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään siten kuin se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahakauden alkaessa.

Jos työkyvyttömyyseläketä saaneelle yrittäjälle myöhemmin myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin ensiksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, uusi

työkyvyttömyyseläke määrätään samoin perustein kuin ensiksi myönnetty työkyvyttömyyseläke. Samoin menetellään, jos uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään työkyvyttömyyseläketä saaneelle yrittäjälle saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi työkyvyttömyyseläke.

Jos työkyvyttömyyseläketä saaneelle yrittäjälle myönnetään vanhuuseläke, joka alkaa ennen kuin työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, vanhuuseläke määrätään samoin perustein kuin edellä mainittu työkyvyttömyyseläke.

75 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

Yrittäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi kalenterivuotta. Korotusta ei lisätä, jos yrittäjä on korotusvuoden alussa täyttänyt 55 vuotta. Kertakorotusta ei lisätä kuntoutuskorotukseen.

Kertakorotus lasketaan yrittäjälle myönnetyn yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään yrittäjän iän mukaan korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 21, jos yrittäjä on korotusvuoden alussa 24–26-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 0,7 prosenttiyksiköllä.

Elinaikakerroin

76 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen siten, että eläke muunnetaan yrittäjän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella vanhuuseläkkeen alkaessa.

Kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä, eläke tarkistetaan yrittäjän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuk-

sella elinaikakertoimen siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään.

Perhe-eläkkeen määräytyminen

77 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Kun perhe-eläkkeen perusteena on vanhuuseläke, se otetaan huomioon 76 §:ssä tarkoitettulla elinaikakertoimella muuntamattomana. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut I momentissa tarkoitettua eläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisällynyt 75 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään 75 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

78 §

Lesken ja entisen puolison eläkkeen määrä

Leskeneläkkeen määrä on perhe-eläkkeen perusteesta, jollei 2 momentista tai 81—86 §:stä muuta johdu:

1) 6/12, jos edunsaajana on leski tai leski ja yksi lapsi;

2) 5/12, jos edunsaajana on leski ja kaksi lasta;

3) 3/12, jos edunsaajana on leski ja kolme lasta; sekä

4) 2/12, jos edunsaajana on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus I momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 77 §:ssä tarkoitettu edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, entisten puolisoitten perhe-eläkkeiden yhteismäärä on enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoitten kesken elatusapujen suhteessa.

79 §

Lapseneläkkeen määrä

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on perhe-eläkkeen perusteesta, jollei 85 tai 86 §:stä muuta johdu:

1) 4/12, jos lapsia on yksi;

2) 7/12, jos lapsia on kaksi;

3) 9/12, jos lapsia on kolme; sekä

4) 10/12, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeen yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken.

80 §

Perhe-eläkkeen tarkistaminen

Perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan, kun edunsaajien lukumäärä muuttuu. Tarkistaminen tehdään muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan myös, kun perhe-eläkkeen perusteena olevaan työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään 77 §:n 3 momentissa tarkoitettu kertakorotus. Tällöin perhe-eläke tarkistetaan samasta ajankohdasta kuin kertakorotus lisätään.

81 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

Lesken ansiotyön perusteella saamat työeläkelakien ja niihin rinnastettavien lakien mukaiset eläkkeet vähentävät leskeneläkettä. Leskeneläkettä vähennettäessä lesken saamat eläkkeet otetaan huomioon vähentämättä ensisijaisia etuuksia ja lesken saama osatyökyvyttömyyseläke otetaan huomioon täyden työkyvyttömyyseläkkeen määräisenä. Lisäksi leskeneläkettä vähennettäessä otetaan huomioon edellä mainittua eläkettä vastaava etuus, joka on maksettava leskelle ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella.

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjäätäjän kuolinpäivänä (*lesken laskennallinen eläke*). Jos leski on työskennellyt ulkomailla tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen työnsä ulkomailla tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusajaksi luettava työskentelynsä olisi tämän lain alaisista.

Jos eläkelaitos antaa lesken laskennallisen eläkkeen määrän julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalle eläkeläitokselle julkisten alojen työeläkelakien mukaisen leskeneläkkeen määräämistä varten, leskellä on oikeus pyynnöstä saada eläkeläitokselta päätös laskennallisen eläkkeensä määrästä.

82 §

Leskeneläkkeen vähentämisen ajankohta

Leskeneläkettä vähennetään edunjäätäjän kuolemaa seuraavan seitsemännen kalenterikuukauden alusta. Kuitenkin, jos leski on edunjäätäjän kuollessa täyttänyt 65 vuotta tai saa 81 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä,

lesken eläkettä vähennetään edunjäätäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos edunjäätäjän kuollessa hänen ja lesken kanssa samassa taloudessa asui lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen edunjäätäjän jälkeen, leskeneläkettä ei vähennetä ennen kuin nuorin lapsista täyttää 18 vuotta. Tällöin lesken laskennallisena eläkkeenä pidetään sitä työkyvyttömyyseläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi nuorimman lapsen täyttäessä 18 vuotta.

83 §

Leskeneläkkeen vähennyksen peruste ja määrä

Leskeneläkettä vähennetään, jos lesken 81 §:ssä tarkoitettut työeläkkeet ylittävät eläkkeen vähennyksen perusteen. Eläkkeen vähennys on 50 prosenttia lesken 81 §:ssä tarkoitettujen työeläkkeiden ja eläkkeen vähennyksen perusteen erotuksesta. Eläkkeen vähennyksen peruste on:

1) 649,69 euroa kuukaudessa, jos edunjäätäjän 77 §:n mukaisesti laskettu eläke ja muut työeläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän;

2) edunjäätäjän 77 §:n mukaisesti lasketun eläkkeen ja muiden työeläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos näiden työeläkkeiden yhteismäärä ylittää 324,77 euroa ja on enintään 649,69 euroa;

3) 324,77 euroa, jos 1 kohdassa tarkoitettut työeläkkeet yhteensä ovat enintään 324,77 euroa.

Eläkkeen vähentämisen perustetta määrätessä otetaan huomioon 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja työeläkkeitä vastaava ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella maksettava etuus siten kuin 81 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Jos leskellä on oikeus saada tämän lain mukaisen leskeneläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista leskeneläkettä, tämän lain mukaisesta leskeneläkkeestä vähennetään

määrä, joka on yhtä suuri osa edellä tarkoitettusta vähennyksestä kuin tämän lain mukainen leskeneläke on kaikista työeläkelakien mukaisista leskeneläkkeistä.

Leskeneläkettä vähennettäessä leskeneläke muunnetaan 76 §:ssä tarkoitettulla elinaikakertoimella, joka on vahvistettu sille vuodelle, jona lesken eläkettä vähennetään.

84 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilanteissa

Lesken eläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, jos:

1) leski ei saa omaan työhön perustuva työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä;

2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun lesken eläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja

3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 81 §:n mukaisesti määrätty eläke.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu keskimääräinen ansiotulo lasketaan lesken kuudelta kuukaudelta ennen hakemuksen tekemistä saamista ansioista ja eläkkeen vähentäminen 1 momentin mukaan tehdään aikaisintaan tämän takautuvan jakson alusta.

Leskeneläke tarkistetaan, kun lesken olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, jonka takia 1 momentissa tarkoitettut edellytykset eivät enää täyty. Lisäksi leskeneläke tarkistetaan, kun leskelle myönnetään työeläkelakien mukainen eläke muuna kuin osaaikaeläkkeenä.

Leskeneläkettä tarkistettaessa käytetään samaa eläkkeen vähennyksen perustetta kuin lesken eläkettä ensimmäisen kerran vähennettäessä.

5 luku

Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yrittäjän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslaissa tarkoitettu omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa tarkoitettu ansionmenetykskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa tarkoitettu ansionmenetykskorvaus;

5) sotilasvammalaissa (404/1948) tarkoitettu elinkorko; ja

6) sotilastapaturmalaisissa tarkoitettu päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos yrittäjällä on oikeus 1 momentissa tarkoitettuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien työeläkelakien mukaisten peruseläkkeiden yhteismäärän ja 1 momentissa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista työeläkkeistä.

86 §

Ulkomailta saatavan etuuden vähentäminen

Ensisijaisena etuutena pidetään myös 85 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuutta vastaavaa muusta valtiosta maksettavaa etuutta.

Jos yrittäjän eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika kahden tai useamman EU- tai ETA- taikka sosiaaliturvasopimuksmaan eläkelainsäädännön mukaan, tulevan ajan päällekkäisyys estetään siten, että tulevaa aikaa myönnetään tämän lain perusteella siinä suhteessa kuin yrittäjän työeläkelakien

mukainen vakuutusaika on kaikkien tulevan ajan myöntävien maiden vakuutusaikaan.

87 §

Ensisijaisen etuuden muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Jos eläkkeensaajalle myönnetään ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin indeksitarkistuksen vuoksi, eläkkeen määrä tarkistetaan. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa tai sotilastapaturmalaisissa tarkoitettua päivärahaa tai ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen tapaturman tai liikennevahingon perusteella.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai työeläkelakien mukainen perhe-eläke ja tämän lain mukaisesta perhe-eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus.

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 86 §:n 1 momentissa tarkoitettu ulkomainen etuus tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana eläkelaitos saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

Eläkkeen määrää ei tarkisteta, jos ensisijainen etuus myönnetään tai sen määrä muuttuu enintään neljän kuukauden ajaksi etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta laskettuna.

88 §

Takautumisoikeus

Tämän lain mukainen eläke voidaan maksaa vähentämättömänä, kunnes ensisijaisen etuuden määrä on lopullisesti ratkaistu. Eläkkeensaajan oikeus ensisijaiseen etuuteen siir-

tyy eläkelaitokselle siltä osin kuin etuus olisi vähentänyt eläkettä.

6 luku

Palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottaminen

89 §

Ansiorajojen, rahamäärien ja kokonaistyötulon tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa tarkoitettut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Eläkettä laskettaessa kokonaistyötulot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

Tässä laissa tarkoitettut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät vastaavat 1 momentissa tarkoitettun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

90 §

Eläkkeiden indeksitarkistus

Maksussa oleva eläke tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä.

7 luku

Eläkkeen hakeminen ja päätökset

91 §

Eläkehakemus

Eläkettä on haettava eläkelaitokselta Eläketurvakeskuksen sitä varten vahvistamalla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkeasian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Tarkemmat säännökset eläkkeen hakemiseen tarvittavista lomakkeista ja todistuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

92 §

Työkyvyttömyyseläkkeenhakijan terveydentilaselvitys

Työkyvyttömyyseläkkeen hakijan on toimitettava eläkelaitokselle terveydentilastaan laadittu lääkärinlausunto, joka sisältää hoito- tai kuntoutussuunnitelman. Eläkelaitos voi kuitenkin hyväksyä muunkinlaisen lääkärinlausunnon tai sitä vastaavan selvityksen. Eläkelaitos voi myös omalla kustannuksellaan hankkia lääkärinlausunnon, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai siihen on muu erityinen syy.

Työkyvyttömyyseläkkeenhakija on velvollinen eläkelaitoksen osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista eläkelaitoksen käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Eläkelaitos on velvollinen korvaamaan työkyvyttömyyseläkkeenhakijalle 2 momentissa tarkoitetusta tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

93 §

Eläkkeen hakeminen yrittäjän puolesta

Jos yrittäjä ei itse pysty hakemaan eläkettä tai muuten hoitamaan eläkettään koskevia asioita iän, vamman, sairauden tai muun syyn takia eikä hänellä ole edunvalvojaa, eläkelaitoksen hyväksymä yrittäjän lähiomainen tai yrittäjästä huolehtinut henkilö voi hakea yrittäjän puolesta eläkettä ja muutenkin käyttää puhevaltaa hänen puolestaan tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

94 §

Eläkehakemuksen vireilletulo

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut työeläkelaeissa tarkoitettulle eläkelaitokselle tai Eläketurvakes-

kukselle tai eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle.

95 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ja eläkkeen määrä ratkaistaan eläkelaitoksen antamalla päätöksellä. Toimivaltaisen eläkelaitoksen on ratkaistava eläkehakemus viipymättä, kun se on saanut tarpeelliset selvitykset.

Eläkelaitos ja Eläketurvakeskus antavat päätöksensä tiedoksi kirjeellä lähettämällä sen vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

Tarkemmat säännökset eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

96 §

Toimivaltainen eläkelaitos

Toimivaltainen eläkelaitos ja toimivaltaisen eläkelaitoksen tehtävät määräytyvät siten kuin työntekijän eläkelain 106 – 111 §:ssä ja sanottua lakia koskevassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Tällöin yrittäjä rinnastetaan sanotuissa säännöksissä tarkoitettuun työntekijään.

8 luku

Eläkkeen maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä

97 §

Eläkkeen maksaminen

Eläke maksetaan eläkkeensaajalle, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Eläke maksetaan kuukausittain siten, että eläke on eläkepäätöksessä ilmoitettuna eräpäivänä nostettavissa eläkkeensaajan ilmoittamalta tililtä Suomessa toimivassa rahalaitoksessa. Eläke voidaan maksaa myös eläkkeensaajan ulkomailla olevalle tilille.

98 §

Maksamisen alkaminen, päättäminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen

Eläkettä aletaan maksaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ellei 3 luvun säännöksistä muuta johdu. Eläkettä maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on lakanut.

Jos eläkelaitoksella on syytä epäillä, että eläkkeensaaja ei enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, eläkelaitos voi keskeyttää eläkkeen maksamisen. Edellytyksenä on, että eläkelaitos on vaatinut eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään tai eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista, mutta eläkkeensaaja ei tällaista selvitystä eläkelaitoksen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa esitä.

Jos eläkkeensaajan kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, eläkelaitos voi lakkauttaa eläkkeen eläkkeensaajan katoamispäivään.

99 §

Eläke kertasuorituksena

Jos vanhuuseläke, perhe-eläke tai täysi työkyvyttömyyseläke on ennen ensisijaisen etuuden vähentämistä pienempi kuin 20 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa sen kertasuorituksena.

Kun 1 momentissa tarkoitettun eläkkeen määrä on vähintään 20 euroa, mutta enintään 50 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena, jos eläkkeensaajalle on ilmoitettu eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena eikä eläkkeensaaja ole vastustanut sitä eläkelaitoksen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa.

Toistaiseksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen kertasuoritus sisältää myös sen jälkeksen myönnettävän vanhuuseläkkeen.

Kun työkyvyttömyyseläke maksetaan kertasuorituksena, takautuvaa eläkettä ei makseta sairausvakuutusrahastolle.

Kun eläke maksetaan viimeisen eläkelai-

toksen järjestelyn mukaisesti työntekijän eläkelain 107 §:ssä tarkoitettulla päätösyhdistelmällä, 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla eläkkeen määrällä tarkoitetaan päätösyhdistelmään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärää.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella kertasuorituskeruimet, jotka tulee määrätä vakuutusmatemaattisten perusteiden mukaan.

100 §

Viivästyskorotus

Jos tämän lain mukaisen eläkkeen maksaminen viivästyy, eläkelaitoksen on maksettava viivästynyt eläke viivästysajalta korotettuna. Eläkkeen korotus on vuotta kohden laskettuna korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun korkokannan mukainen. Velvollisuus maksaa eläke korotettuna koskee myös niitä eläkkeitä, jotka eläkelaitos maksaa viimeisenä eläkelaitoksena.

Velvollisuus maksaa eläke 1 momentin mukaan korotettuna ei koske sitä osaa eläkkeestä, joka maksetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle tai Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle tämän takautumisvaatimuksen vuoksi.

Viivästyskorotusta ei makseta, jos sen määrä on pienempi kuin 5,39 euroa.

101 §

Aika, jolta viivästyskorotus lasketaan

Eläkkeen korotus lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä, ei kuitenkaan ennen kuin kolme kuukautta on kulunut sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana yrittäjä on esittänyt eläkelaitokselle vaatimuksensa sekä eläkkeen perustetta koskevan sellaisen selvityksen, joka häneltä voidaan kohdella vaatien ottaen huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys. Viivästyskorotus lasketaan eräpäivästä saman päätöksen perusteella myöhemmin maksettavalle eläke-erälle.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy eläkkeensaajasta johtuvasta syystä, eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotet-

tuna pidemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jona eläkelaitos on saanut tietää esteen lakkaamisesta.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy lain säännöksen tai maksuliikenteen keskeytymisen tai muun sen kaltaisen yleisen esteen takia, eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

102 §

Maksamatta jääneiden työeläkevakuutusmaksujen vähentäminen eläkkeestä

Eläkkeensaajan maksamatta jääneet tämän lain mukaiset työeläkevakuutusmaksut ja 122 §:ssä sekä 143 §:n 4 momentissa tarkoitettu korotettu työeläkevakuutusmaksu voidaan viivästyskorokoineen vähentää hänen tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta karttuneesta eläkkeestä sekä tämän lain mukaisesta tulevan ajan eläkkeestä.

Työeläkevakuutusmaksuja ei peritä siitä eläkkeen osasta, joka on maksettava sairausvakuutusrahastolle. Muusta osasta eläkettä voidaan periä työeläkevakuutusmaksuja ilman eläkkeensaajan suostumusta enintään kolmannes kulloinkin maksettavan 1 momentin mukaisen eläkkeen määrästä. Tämä rajoitus ei kuitenkaan koske kertasuorituksena maksettavaa eläkettä.

Työeläkevakuutusmaksujen perinnästä johtuvan eläkkeen vähennyksen katsotaan kulloinkin koskevan vanhinta perimiskelpoista ja vielä maksamatta olevaa työeläkevakuutusmaksua.

103 §

Kuntoutusetuuden maksaminen työnantajalle

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta saava yrittäjä on sellaisessa työkokeilussa tai työhön valmennuksessa, josta hän saa työnantajalta palkkaa, kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläke ja siihen liittyvä kuntoutuskorotus maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Kuntoutusrahaa, työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutuskorotusta ei makseta työnantajalle siltä osin kuin se on 104 §:n ja työntekijän eläkelain 118 §:n perusteella maksettava sairausvakuutusrahastolle eikä silloin, kun työnantaja on saanut korvauksen maksamastaan palkasta muun lain mukaan.

104 §

Eläkkeen maksaminen muulle kuin yrittäjälle

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen sovelletaan, mitä työntekijän eläkelain:

1) 118 §:ssä säädetään eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksamisesta sairausvakuutusrahastolle;

2) 119 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisesta kunnalle tai sosiaalihuoltolaissa tarkoitettulle toimielimelle;

3) 120 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisesta Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle; ja

4) 122 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisesta sosiaalihuoltolaissa tarkoitettulle toimielimelle suostumuksen perusteella.

Tällöin yrittäjä rinnastetaan sanotuissa säännöksissä tarkoitettuun työntekijään.

Määräaika maksuvaatimuksen esittämiseksi määräytyy työntekijän eläkelain 121 §:n perusteella ja eläkkeen maksujärjestys sanotun lain 123 §:n perustella.

105 §

Eläkkeen siirtäminen tai panttaaminen

Eläkettä ei saa siirtää toiselle henkilölle. Eläkkeen panttaamista tarkoittava sopimus on mitätön.

Tämän lain perusteella maksettavaa kustannusten korvausta ei saa ulosmitata.

106 §

Eläkkeen vanhentuminen

Oikeus saada eläkettä vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona eläke olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden

vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

107 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

Jos eläkettä on maksettu enemmän kuin mihin sen saajalla on oikeus, eläkelaitoksen on perittävä aiheettomasti maksettu eläke takaisin.

Eläkelaitos voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä eläkkeen maksamisen ole katsottava johtuneen eläkkeen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Eläkelaitos voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun eläkelaitos on yksityisten alojen eläkelaitoksena tai viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen eläkelakien mukaista eläkettä aiheettomasti. Jos viimeinen eläkelaitos on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelakien mukaista eläkettä, takaisinperinnästä päättää asianomainen julkisten alojen eläkelaitos siten kuin sitä koskevassa laissa säädetään. Viimeinen eläkelaitos antaa takaisin perittävistä eläkkeistä päätösyhdistelmän ja perii takaisin perittävän määrän.

Päätös aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa eläkkeen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin ve-

lan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

108 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus

Eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Ilman eläkkeensaajan suostumusta kulloinkin maksettavasta eläke-erästä saa vähentää enintään kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on toimitettu ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys.

Jos viimeinen eläkelaitos perii takaisinperittävän määrän kuittaamalla, 1 momentissa tarkoitettuna eläke-eränä pidetään viimeisen eläkelaitoksen maksettavana olevien eläkeerien yhteismäärää.

III OSA

VAKUUTTAMISTA, MUUTOKSENHAKUA JA KUSTANNUSTEN JAKOA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

9 luku

Eläketurvan järjestäminen ja työeläkevakuutusmaksu*Eläketurvan järjestäminen*

109 §

Vakuuttaminen

Yrittäjä on velvollinen ottamaan 1 §:ssä tarkoitetun vakuutuksen kuuden kuukauden kuluessa tässä laissa tarkoitetun yrittäjätöiminnan alkamisesta.

Vakuutus on määrättävä koskemaan yrittäjän kaikkea tässä laissa tarkoitettua yrittäjätöimintää.

110 §

Vakuutussojimus

Vakuutushakemuksen hyväksymisellä syn-

tyy vakuutus sopimus työeläkevakuutusyhtiön ja yrittäjän välillä. Tarkempia määräyksiä vakuutuksen toimeenpanosta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa vakuutusehdoissa tai Vakuutusvalvontaviraston vahvistamissa eläkekassan säännöissä.

111 §

Vakuutuksen antaminen ja päättäminen

Jos yrittäjä on tämän lain mukaan vakuuttamisvelvollinen, työeläkevakuutusyhtiön on annettava ja pidettävä voimassa yhtiöltä haettu vakuutus.

Vakuutus alkaa tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan alkamisesta lukien. Vakuutusta ei anneta takautuvasti pidemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja sitä välittömästi edeltäneeltä kolmelta kalenterivuodelta. Jos vakuuttamisvelvollisuus on laiminlyöty tätä aikaisemmalta ajalta, oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen on tältä osin menetetty.

Vakuutuksen voimassaolo päättyy, jos yrittäjän ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella käy ilmi, että yrittäjä on lopettanut tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoimintansa tai jos hän ei enää muutoin ole vakuuttamisvelvollinen. Eläkelaitos voi selvityksen saatuaan päättää vakuutuksen takautuvasti siihen ajankohtaan, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty.

Yrittäjä voi päättää vakuutuksen irtisanomalla sen kirjallisesti viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättymispäivää siten kuin vakuutusehdoissa tai eläkekassan säännöissä tarkemmin määrätään. Vakuutus sopimus ei voi kuitenkaan päättyä irtisanomisen perusteella ennen kuin vakuutuksen alkamisesta on kulunut vähintään vuosi. Vakuutuksen irtisanominen ei vapauta yrittäjää tämän lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta.

Eläkelaitos voi päättää vakuutuksen, jos se ei saa perittyä yrittäjältä työeläkevakuutusmaksuja sen vuoksi, että viranomaisen on todennut yrittäjän tuntemattomaksi. Vakuutuksen päättämisestä annetaan valituskelpoinen päätös.

112 §

Työtulon vahvistaminen ja tarkistaminen

Eläkelaitos vahvistaa yrittäjälle vakuutuksen alkaessa yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon. Työtulo on se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Jos yrittäjällä on useita yritystoimintoja, hänen työtulonsa lasketaan näihin yritystoimintoihin yhteensä käytetyn työpanoksen perusteella. Vuotuista työtuloa ei vahvisteta 125 000,00 euroa suuremmaksi.

Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, se tarkistetaan hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa muuttaa takautuvasti. Työtulon saa kuitenkin muuttaa takautuvasti silloin, kun yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke. Tällöin yrittäjän työtuloksi vahvistetaan eläketapahtumasta alkaen se työtulo, joka vastaa yrittäjän tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa.

113 §

Vakuutus yrittäjälle, jolla vakuuttamisen alaraja ei täyty, sekä yrittäjälle, joka on vanhuuseläkkeellä

Yrittäjällä, jonka työtulo on pienempi kuin 5 504,14 euroa vuodessa, mutta joka muutoin täyttää tässä laissa tarkoitetut edellytykset, on oikeus saada hakemuksesta sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin tässä laissa tarkoitettu vakuutus.

Työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä olevalla henkilöllä, joka muuten täyttää tässä laissa tarkoitetut edellytykset, ja joka samanaikaisesti harjoittaa tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa, on oikeus saada hakemuksesta 1 momentissa tarkoitettu vakuutus.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vakuutusta ei myönnetä takautuvasti.

Työeläkevakuutusmaksu

114 §

Työeläkevakuutusmaksu

Tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseksi yrittäjä on velvollinen suorittamaan työtulon perusteella lasketun työeläkevakuutusmaksun.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella vuosittain työeläkevakuutusmaksuprosentin, jonka voidaan arvioida vastaavan työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksua prosentteina palkoista, kun sanotun lain 153 §:ssä tarkoitettua 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotetun työeläkevakuutusmaksun osuutta ei oteta huomioon.

Yrittäjän 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta lukien työeläkevakuutusmaksuprosentiksi vahvistetaan kuitenkin edellä tarkoitettu prosenttimäärä lisätynä yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitettu 53 vuotta täyttäneiden työntekijäin eläkemaksu ylittää sitä nuorempien työntekijäin eläkemaksun.

Vakuutusmaksuun sisältyvä eläkelaitoksen konkurssista johtuvia kuluja varten perittävä työeläkevakuutusmaksun osa määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön työntekijän eläkelain 181 §:n perusteella antamien perusteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa eläkelaitoksen esityksestä työeläkevakuutusmaksun tarkemmat laskentaperusteet.

115 §

Aloittavan yrittäjän alennus

Yrittäjän työeläkevakuutusmaksuprosentti on 75 prosenttia 114 §:ssä tarkoitettua maksuprosentista ensimmäisen tässä laissa tarkoitettun yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Jos ensimmäinen yrittäjätoiminta kestää alle 48 kuukautta, työeläkevakuutusmaksu lasketaan yrittäjän pyynnöstä alennetun prosentin mukaisena 48 kuukaudesta jäljelle jääneeltä ajalta vielä toisessa tässä laissa tarkoitettussa yrittäjätoimintajaksossa.

Jos yrittäjä on pakkovakuutettu 143 §:n mukaan, hänellä ei ole oikeutta aloittavan yrittäjän alennukseen.

116 §

Lisätyöeläkevakuutusmaksu ja pienennetty työeläkevakuutusmaksu

Yrittäjä voi maksaa kalenterivuoden aikana lisätyöeläkevakuutusmaksua, jonka suuruus on vähintään 10 prosenttia 114 §:ssä tarkoitettua työeläkevakuutusmaksusta ja enintään siinä mainitun työeläkevakuutusmaksun suuruinen. Lisätyöeläkevakuutusmaksu ja mainittu työeläkevakuutusmaksu eivät kuitenkaan saa olla yhteensä enempää kuin 125 000,00 euron vuotuista työtuloa vastaavan työeläkevakuutusmaksun määrä.

Yrittäjä voi myös maksaa kalenterivuoden aikana pienennettyä työeläkevakuutusmaksua. Tällöin työeläkevakuutusmaksu on vähintään 10 prosenttia ja enintään 20 prosenttia pienempi kuin 114 §:ssä tarkoitettu työeläkevakuutusmaksu. Työeläkevakuutusmaksu ei kuitenkaan saa olla pienempi kuin 5 504,14 euron vuotuista työtuloa vastaavan työeläkevakuutusmaksun määrä. Vuosia, joihin pienennettyä työeläkevakuutusmaksua maksetaan, voi kulloinkin tarkasteltavan seitsemän peräkkäisen kalenterivuoden aikana olla enintään kolme.

Yrittäjä voi maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua kerran saman kalenterivuoden aikana.

Jos yrittäjä maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, hänen on ilmoitettava siitä kirjallisesti eläkelaitokselle saman kalenterivuoden aikana, jota työeläkevakuutusmaksun muutos koskee.

117 §

Tilanteet, jolloin yrittäjällä ei ole oikeutta maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua

Yrittäjä ei voi maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, jos:

1) hän saa työeläkelakien mukaista eläkettä;

2) hänellä on maksamattomia tämän lain mukaisia työeläkevakuutusmaksuja;

3) hänen tässä laissa tarkoitettu vakuutusensa ei jatku koko kalenterivuotta samassa eläkelaitoksessa;

4) hän on sanottuna kalenterivuonna oikeutettu 115 §:ssä tarkoitettuun aloittavan yrittäjän alennukseen; tai

5) hän on yli 63-vuotias tai täyttää sanottuna kalenterivuonna 63 vuotta.

118 §

Yrittäjän vastuu työeläkevakuutusmaksusta

Yrittäjä on henkilökohtaisessa vastuussa tässä laissa tarkoitettua työeläkevakuutusmaksusta.

Yrittäjä on vastuussa samassa yrityksessä työskentelevien perheenjäsentensä tämän lain mukaisista työeläkevakuutusmaksuista niin kuin omasta velastaan. Jos tämän lain mukaista yrittäjätoimintaa harjoitetaan yhtymänä tai yhteisönä, se vastaa tähän toimintaan perustuvista osakkaitensa työeläkevakuutusmaksuista niin kuin omasta velastaan.

Eläkelaitoksen on pyydettyessä annettava 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle, yhtymälle ja yhteisölle 2 momentissa tarkoitettuun vastuuseen vaikuttavat tiedot.

119 §

Työeläkevakuutusmaksun vanhentuminen

Työeläkevakuutusmaksu on perittävä yrittäjältä tai 118 §:n 2 momentissa tarkoitettulta muulta maksuvelvolliselta viimeistään maksunpanovuotta välittömästi seuraavan viiden kalenterivuoden kuluessa. Jos työeläkevakuutusmaksua ei ole sanotun ajan kuluessa maksettu, työeläkevakuutusmaksun saaminen on vanhentunut.

120 §

Työeläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Eläkelaitoksen tämän lain perusteella määräämä työeläkevakuutusmaksu ja 122 §:ssä

sekä 143 §:n 3 momentissa tarkoitettu korotettu työeläkevakuutusmaksu saadaan viivästykskorkoiseen ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

Jos yrittäjä hakee muutosta tämän lain perusteella annettuun päätökseen, eläkelaitos voi keskeyttää työeläkevakuutusmaksun perinnän, kunnes muutoksenhaku on käsitelty, jos muutoksenhakuelimen ratkaisulla voi olla vaikutusta työeläkevakuutusmaksuun. Jos yrittäjä hakee eläkettä, eläkelaitos voi niin ikään keskeyttää työeläkevakuutusmaksun perinnän, kunnes eläkehakemus on ratkaistu, jos ratkaisulla voi olla vaikutusta työeläkevakuutusmaksuun.

121 §

Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen

Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautus vanhentuu viiden vuoden kuluttua työeläkevakuutusmaksun maksupäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

122 §

Laiminlyöntikorotus

Eläkelaitos voi määrätä yrittäjälle enintään kaksinkertaiseksi korotetun, kohtuullisena pidettävän työeläkevakuutusmaksun, jos yrittäjä ei ota vakuutusta kuuden kuukauden kuluessa vakuuttamisvelvollisuuden alkamisesta lukien.

Korotettua työeläkevakuutusmaksua määrättyä laiminlyönnin ajalta huomioon otetaan laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moitittavuuden arviointiin liittyvät seikat. Eläkelaitoksen on annettava yrittä-

jälle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös korotetusta työeläkevakuutusmaksusta.

123 §

Työeläkevakuutusmaksun viivästyskorko

Jos yrittäjä on laiminlyönyt työeläkevakuutusmaksun suorittamisen, eläkelaitoksella on oikeus periä sille suorituksen viivästymisen ajalta korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko.

10 luku

Muutoksenhaku

124 §

Muutoksen hakeminen

Muutoksenhakua varten on työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutus-oikeus. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta ja sen jäsenistä säädetään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (677/2005) ja vakuutus-oikeudesta vakuutus-oikeuslaissa (132/2003). Valtioneuvosto nimittää työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan sosiaali- ja terveystieteiden esityksestä viideksi vuodeksi kerrallaan kaksi työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä, jotka ovat perehtyneet yrittäjätoimintaan ja joista edustavimmat yrittäjäjärjestöt tekevät ehdotuksen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella antamaan päätökseen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan muutoksenhakuasiassa antamaan päätökseen vakuutus-oikeudelta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa säädetään.

125 §

Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään ja EU-päätösten yhteenvedon

Eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään päätöksestä. Kun eläkelaitoksen päätös sisältyy työntekijän eläkelain 107 §:n 2 momentissa tarkoitetun julkisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin julkisten alojen eläkelaitoksissa säädetään.

Asianosainen, joka on ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa EU-maassa ja joka ei tyydy eläkelaitoksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen, voi hakea siihen muutosta saatuaan EU:n sosiaaliturva-asetuksen täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 48 artiklassa tarkoitetun yhteenvedon, johon on liitetty kaikkien EU-maiden päätökset. Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä koskevaan eläkelaitoksen päätökseen haetaan kuitenkin muutosta siten kuin tässä laissa säädetään.

126 §

Muutoksenhakuaika

Muutoksenhakuaika on 30 päivää siitä päivästä, jona asianosainen on saanut tiedon eläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaansa osoitteeseen, jos muutoksenhaun yhteydessä ei muuta näytetä.

127 §

Perustevalitus maksuunpanosta

Asianosainen saa tehdä maksuunpanoa koskevan perustevalituksen, jos hän katsoo, että eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella määräämä maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen.

Perustevalitus on tehtävä kirjallisesti ja se on toimitettava työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle viimeistään kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpannutu.

Jos perustevalitus tehdään ulosmittauksen takia, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään perustevalituksesta.

128 §

Valituskirjelmän jättäminen

Asianosaisen on toimitettava valituskirjelmä muutoksenhakuajassa valituksenalaisen päätöksen tehneelle eläkelaitokselle. Jos muutosta haetaan Eläketurvakeskuksen antamaan päätökseen, valituskirjelmä on toimitettava Eläketurvakeskukselle. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä tehty valituskirjelmä on toimitettava asiassa päätöksen antaneelle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle.

129 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Valituksenalaisen päätöksen antanut eläkelaitos tai Eläketurvakeskus tutkii, voiko se itse oikaista päätöksensä. Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydettävä lausunto julkisten alojen eläkelaitokselta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee julkisten alojen eläkelaitoksen hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset, viimeinen eläkelaitos antaa uuden, oikaistun päätösyhdistelmän. Viimeinen eläkelaitos antaa uuden, oikaistun

päätösyhdistelmän myös silloin, kun päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja yksityisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset. Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Jos eläkelaitos, viimeinen eläkelaitos tai Eläketurvakeskus oikaisee aikaisemman päätöksensä vain osin, sen on annettava asiasta väliaikainen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

130 §

Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus ei hyväksy muutoksenhakijan vaatimuksia kaikilta osin, sen on toimitettava valituskirjelmä sekä valitusta koskeva lausuntonsa 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Jos valitus koskee työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöstä, eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen on toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa mainitussa ajassa vakuutusosastolle.

Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset osin tai kokonaan sen jälkeen, kun valituskirjelmä on toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi antaa asiasta väliaikaisen päätöksen. Väliaikaisesta päätöksestä on ilmoitettava viipymättä muutoksenhakuelimelle. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi poiketa 1 momentissa mainitusta määräajasta, jos valituksen käsittelyssä tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Jos viimeisenä eläkelaitoksena päätösyhdistelmän antanut eläkelaitos on pyytänyt 129 §:n 2 momentissa tarkoitettua lausunnon julkisten alojen eläkelaitokselta eikä se oikai-

se päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, eläkelaitoksen on toimitettava valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot 1 momentissa tarkoitettulle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

131 §

Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusosikeudelle annettava valitus on saapunut asianomaiselle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusosikeudelle 126 §:ssä tai 127 §:ssä tarkoitettun määräajan jälkeen, valitus voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

132 §

Päätöksen täytäntöönpano

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä.

Eläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

133 §

Kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on korjattava antamassaan päätöksessä oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos sen korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

134 §

Asiavirheen korjaaminen

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian

uudelleen, jos eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe.

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus ei saa muuttaa päätöstään tai poistaa sitä asianosaisen vahingoksi, jollei asianosainen ole suostunut siihen.

135 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu uuden selvityksen perusteella

Jos asiassa ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu asia uudelleen. Eläkelaitos voi tällöin aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyksen eläkkeen tai tarkistaa jo myönnetyn eläkkeen aikaisempaa suuremmaksi. Myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä samoin muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Tällaiseen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 124—126 §:ssä säädetään.

136 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos eläkelaitoksen tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai eläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Sama koskee asianosaisen tai Eläketurvakeskuksen vaatimuksesta Eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella antamaa lainvoimaista päätöstä. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista. Tällaiseen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 124—126 §:ssä säädetään.

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosikeuden tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvityk-

seen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianosaisen tai eläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusosoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

Jos eläkelaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

11 luku

Eläkevakuutuksen ehdot ja laskuperusteet sekä kustannusten jako eläkelaitosten kesken

137 §

Eläkevakuutuksen ehdot ja laskuperusteet

Tämän lain mukaisen eläkevakuutuksen ehtoihin ja laskuperusteisiin sovelletaan, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

- 1) 165 §:ssä eläkevakuutuksen ehdoista ja eläkekassan määräyksistä;
- 2) 166 §:n 1 momentissa vakuutusmaksujen ja vastuuvelan laskuperusteista;
- 3) 167 §:ssä ehtojen ja laskuperusteiden yhdenmukaisuudesta; ja
- 4) 172 §:ssä eläkelaitosten yhteistyöstä vakuutusehtojen ja laskuperusteiden valmistelussa.

138 §

Vakuutusmaksuvastuu

Jäljempänä 139 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamiseen tarvittavat varat on kirjattava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti vakuutusmaksuvastuuna. Vakuutusmaksuvastuuseen lisätään:

- 1) tässä laissa tarkoitettusta työeläkevakuutusmaksusta se osa, jota ei tarvita laskuperusteiden mukaan laskettuihin kohtuullisiin hoitokuluihin eikä palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaamiseen; ja

- 2) laskuperusteiden mukainen korkotuotto. Vastuusta vähennetään eläkelaitoksen osuus 139 §:n 1 momentin mukaisista kustannuksista.

139 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutuskustannuksista

Edellä 1 §:n 3 momentissa tarkoitettujen eläkelaitokset vastaavat tämän lain mukaisista eläkkeistä, kuntoutusrahoista ja muista etuuksista aiheutuvista kustannuksista 138 §:n mukaisten vakuutusmaksuvastuidensa suhteessa. Näihin kustannuksiin ei sisällytetä palkattomista ajoista karttuneita eläkkeen osia. Kuntoutusrahan kustannukseksi katsotaan eläkelaitoksen maksaman kuntoutusrahan kokonaismäärä.

Vakuutusmaksuvastuita määrättäessä ei oteta huomioon maksamatta jääneitä työeläkevakuutusmaksuja, jotka:

- 1) on jätetty ulosottotoimin perittäviksi;
- 2) on valvottu konkurssissa;
- 3) sisältyvät yrityksen saneerauslaissa (47/1993) tarkoitettuun saneerausohjelmaan;
- 4) sisältyvät yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993) tarkoitettuun maksuohjelmaan; tai
- 5) sisältyvät sellaiseen vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, joka sisällöltään vastaa 3 ja 4 kohdissa sanotuissa laeissa säädettyjä periaatteita.

Palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta 1 §:n 3 momentissa tarkoitettujen eläkelaitokset vastaavat siten kuin työntekijän eläkelain 178 §:ssä säädetään.

140 §

Valtion osallistuminen kustannuksiin

Jos 138 §:ssä määritelty eläkelaitosten vakuutusmaksuvastuu ei riitä 139 §:n 1 momentissa tarkoitettujen eläkkeiden ja etuuksi-

en kustannuksiin, valtio suorittaa puuttuvan osan.

Valtion tulee suorittaa kunakin vuonna valtion osuuden ennakkona määrä, joka vastaa valtion osuutena suoritettavaksi arvioitua määrää.

Valtion osuuden ja ennakon suorittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Eläketurvakeskus jakaa eläkelaitoksille valtion suorittaman osuuden eläkkeiden ja muiden etuuksien kustantamiseksi työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vastuunjakoperusteiden mukaan.

141 §

Eläkelaitoksen vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista sekä eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin

Eläketurvakeskuksen kustannuksista 1 §:n 3 momentissa tarkoitettujen eläkelaitokset vastaavat siten kuin työntekijän eläkelain 180 §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitoksen konkurssin vuoksi tämän lain mukainen eräntynyt vastuunjakosuoritus jää maksamatta, 1 §:n 3 momentissa tarkoitettujen eläkelaitokset vastaavat siitä yhteisesti työntekijän eläkelain 181 §:n mukaisesti. Jos kuitenkin vaje on vähäinen, se katetaan ensisijaisesti kysymyksessä olevan eläkelaitoksen varoista.

142 §

Kustannusten selvittely ja päätös kustannusten jakamisesta

Eläketurvakeskus selvittää 139 ja 141 §:ssä tarkoitettujen kustannuksien siten kuin työntekijän eläkelain 183 §:ssä säädetään. Kustannusten selvittämisessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijän eläkelain 182 §:ssä tarkoitettua työttömyysvakuutusrahaston maksua.

Eläketurvakeskus antaa kustannusten jakamisesta päätöksen siten kuin työntekijän eläkelain 184 §:ssä säädetään.

12 luku

Vakuuttamisen valvonta

143 §

Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen

Eläketurvakeskus valvoo, että yrittäjä täyttää tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa.

Jos yrittäjä on laiminlyönyt tämän lain mukaisen vakuutuksen ottamisen, Eläketurvakeskuksen on kehotettava yrittäjää korjaamaan laiminlyöntinsä. Jos yrittäjä ei Eläketurvakeskuksen asettamassa määräajassa korjaa laiminlyöntiään, Eläketurvakeskus ottaa yrittäjän kustannuksella eläkevakuutuksen valitsemastaan eläkelaitoksesta (*pakkovakuuttaminen*) ei kuitenkaan aikaisemmalta ajalta kuin kulumassa olevalta ja sitä edeltäneiltä kolmelta kalenterivuodelta.

Kun yrittäjä on pakkovakuutettu, eläkelaitos vahvistaa hankitun selvityksen tai sen puuttuessa arvion perusteella yrittäjälle työtulon ja perii työeläkevakuutusmaksun. Eläkelaitos vahvistaa yrittäjälle työtulon tässä laissa tarkoitettuna yrittäjätoiminnan alkamisesta lukien, ei kuitenkaan pakkovakuuttamista aikaisemmalta ajalta.

Kun Eläketurvakeskus on ottanut 2 momentissa tarkoitettua vakuutuksen eläkelaitoksesta, eläkelaitoksella on oikeus periä yrittäjältä enintään kaksinkertaiseksi korotettu työeläkevakuutusmaksu laiminlyönnin ajalta. Korotettua työeläkevakuutusmaksua määrätessä otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moittavuuden arviointiin liittyvät seikat. Eläkelaitoksen on annettava yrittäjälle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös korotetusta työeläkevakuutusmaksusta.

144 §

Eläkelaitoksen valvontavelvollisuus

Eläkelaitos valvoo, että yrittäjä, joka on järjestänyt eläketurvan mainitussa eläkelaitoksessa, täyttää tämän lain mukaiset ilmoit-

tamis- ja vakuuttamisvelvoitteensa.

Eläketurvakeskus ja eläkelaitos voivat sopia 1 momentissa ja 143 §:n 1 momentissa tarkoitettun valvonnan tarkemmasta toimeenpanosta.

145 §

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen tarkastusoikeus

Eläketurvakeskuksella ja eläkelaitoksella on oikeus tehdä tarkastus yrittäjän toimitiloissa ja oikeus ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko yrittäjä täyttänyt tämän lain mukaiset velvoitteensa. Yrittäjän on esitettävä tarkastuksessa kirjainpitonsa sekä esitys- tai tallennusmuodosta riippumatta kaikki muu aineisto, jolla voi olla vaikutusta tarkastettavan tämän lain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen.

Tarkastuksen tekemistä varten Eläketurvakeskuksella ja eläkelaitoksella on oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta.

Yrittäjän asunnossa tarkastus saadaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä, että yrittäjä on laiminlyönyt tässä laissa tarkoitettun vakuuttamisvelvollisuutensa ja tarkastus on välttämätön asian selvittämiseksi. Yrittäjän asunnossa tarkastuksen saa suorittaa vain poliisi tai veroviranomainen.

IV OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito

146 §

Sovellettavat säännökset

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetua lakia (621/1999; *julkisuuslaki*) sovelletaan eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen asiakirjojen ja toiminnan julkisuuteen siltä osin kuin eläkelaitokset ja Eläketurvakeskus käyttävät julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkista valtaa, jollei tässä tai

muussa laissa toisin säädetä.

Myös silloin, kun kysymys ei ole julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettun julkisen vallan käytöstä, sovelletaan eläkelaitoksessa ja Eläketurvakeskuksessa tämän lain toimeenpanoon liittyvissä asioissa julkisuuslain:

- 1) asiakirjasalaisuutta;
 - 2) vaitiolovelvollisuutta;
 - 3) hyväksikäyttökieltoa;
 - 4) salassa pidettäviä asiakirjoja koskevia 22—24 §:ää; ja
 - 5) rangaistussäännöksiä sisältävää 35 §:ää.
- Tietojen luovuttamisesta on tällöin voimassa, mitä salassapidosta poikkeamisesta ja sen lakkaamisesta säädetään julkisuuslain 7 luvussa.

Tätä lakia toimeenpantaessa ei sovelleta, mitä vakuutusyhtiölain (1062/1979) 18 luvun 6, 6 b ja 6 c §:ssä, vakuutuskassalain 165, 165 a ja 165 c §:ssä tai eläkesäätiölain 132, 132 a ja 132 c §:ssä säädetään vaitiolovelvollisuudesta ja tietojen luovuttamisesta.

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

- 1) 197 §:ssä tiedoista eläkkeeseen oikeuttavien palkattomalta ajalta saatujen etuuskien perusteena olevista tuloista;
- 2) 198 §:ssä oikeudesta saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi;
- 3) 200 §:ssä eläkelaitoksen oikeudesta saada tietoja valvontaa varten;
- 4) 202 §:ssä tietojen maksuttomuudesta;
- 5) 203 §:ssä tietojen antamisesta vakuutusyhtyröryhmän sisällä;
- 6) 205 §:ssä tietojen antamisesta rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi;
- 7) 208 §:ssä tietojen luovuttamisesta eteenpäin;
- 8) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta; ja
- 9) 210 §:ssä tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla.

147 §

Yrittäjän taloudellista asemaa koskevat tiedot

Sen lisäksi, mitä säädetään julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa elinkeinon-

harjoittajaa koskevien tietojen salassa pitämisestä, myös sellaiset tämän lain toimeenpanoon perustuvat asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat yrittäjän taloudellista asemaa, ovat salassa pidettäviä.

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tietoja yrittäjän tässä laissa tarkoitettuun vakuutukseen perustuvan saatavan lainminlyönnistä toisille yksityisten alojen työeläkelakien mukaista tehtävää hoitaville eläkelaitoksille ja Eläketurvakeskukselle tässä laissa tarkoitettua vakuuttamisen valvontaa ja toimeenpanoa varten.

148 §

Yrittäjän ja eläkkeenhakijan oikeus saada tietoja

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on annettava yrittäjälle tämän pyynnöstä hallussaan olevat yrittäjän eläkeoikeutta koskevat tiedot. Asianosaisen tiedonsaantioikeudesta, oikeudesta saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta sekä oikeudesta tarkastaa itseltään rekisteriin talletetut tiedot on muuten voimassa, mitä julkisuuslaissa ja henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

Eläkelaitoksen on annettava eläkkeenhakijalle etukäteen eläkehakemuslomakkeella tai muulla vastaavalla tavalla tiedot siitä, mistä hänen tietojiaan voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa.

149 §

Yrittäjän velvollisuus antaa tietoja

Yrittäjä on velvollinen viipymättä antamaan eläkelaitokselle tiedot tämän lain mukaisen yrittäjätoimintansa alkamisesta sekä yrittäjätoimintansa laadussa, laajuudessa tai muodossa taikka yrittäjän työpanoksessa tapahtuvista olennaisista muutoksista. Niin ikään yrittäjä on velvollinen viipymättä ilmoittamaan eläkelaitokselle tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnan päättymisestä.

Yrittäjän 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollisuudesta riippumatta eläkelaitos voi vaatia yrittäjältä selvityksen 1 momentis-

sa tarkoitetuista sekä muista vastaavista seikoista, jotka voivat vaikuttaa tämän lain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen, työeläkevakuutusmaksuun, vakuutuksen hoitoon ja työtuloon.

150 §

Selvitys eläkkeensaajalta eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista

Eläkelaitos voi eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta riippumatta vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen vaikuttavista seikoista, jos on aihetta epäillä, että näissä seikoissa on tapahtunut muutoksia.

151 §

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada yrittäjältä, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, vero- ja muulta viranomaiselta sekä muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä 143 §:n 1 momentissa sekä Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua valvontavelvollisuuden täyttämiseksi.

Eläketurvakeskuksella on valvontavelvollisuuden täyttämiseksi lisäksi oikeus saada veroviranomaisilta joukkotietoina:

1) elinkeinoyhtymien nimi- ja yhteystiedot sekä välttämättömät tiedot elinkeinotoiminnasta ja sen tulosta sekä maksetuista palkoista;

2) elinkeinoyhtymän osakkaiden nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot työskentelystä ja asemasta yrityksessä, ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja yksityisotoista ja osuudesta yhtymän tuloon ja varallisuuden samoin kuin välttämättömät tiedot muualta kuin elinkeinoyhtymästä saadusta rahapalkasta ja luontaisedusta;

3) liikkeen ja ammatinharjoittajien nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttä-

mättömät tiedot ansio- ja pääomatulo-osuudesta, puolisolle jaetusta ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja liikevaihdosta.

Eläketurvakeskuksella on oikeus saada 2 momentissa tarkoitetut tiedot, vaikka se ei olisi tietopyynnössään yksilöinyt joukkotietona valvontakäsittelyyn otettavia yrityksiä tai yrittäjiä, vaikka valvontakäsittely ei olisi vielä vireillä ja vaikka verotusta ei olisi vielä vahvistettu. Valvontatehtävän täytäntöönpanoa varten Eläketurvakeskuksella on oikeus yhdistää ja käsitellä 2 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Yhdistettyjä tietoja voidaan säilyttää viisi vuotta kuitenkin enintään valvontakäsittelyn päättymiseen saakka. Yhdistettyjä tietoja ei saa luovuttaa edelleen.

Eläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada veroviranomaiselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä 144 §:ssä tarkoitettun valvontavelvollisuuden täyttämiseksi.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa haakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

152 §

Tietojen antaminen viranomaisille ja luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja seuraavasti:

1) asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa;

2) verohallinnolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille ennakkoperintälaissa (1118/1996) säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi silloin, kun on aihetta epäillä, että yrittäjä ei ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan;

3) luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle sellaiset tiedot yrittäjän tähän lakiin perustuvasta ulosottokelpoisesta työeläkevakuutusmaksusaatavasta, jotka luottotietorekisterin pitäjällä lain mukaan on oikeus tallettaa luottotietorekisteriin.

Eläkelaitoksen on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään eläkelaitoksen velvollisuudesta antaa tietoja, annettava tiedot

1) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen etuuksien laskemista varten; ja

2) verohallinnolle sairausvakuutuslaissa tarkoitettun sairausvakuutusmaksun määrittämistä varten.

14 luku

Erinäisiä määräyksiä

153 §

Yrittäjien neuvonta

Ensisijainen vastuu tämän lain soveltamisalaan kuuluvien asioiden neuvonnasta on sillä eläkelaitoksella, jossa yrittäjä on järjestänyt eläketurvansa.

154 §

Eläkelaitosten yhteistyö

Eläkelaitosten on toimittava yhteistyössä tilastotietojen kokoamisessa ja muissa työeläkelakien toimeenpanoon ja kehittämiseen liittyvissä asioissa.

155 §

Korvaus erityisistä palveluista

Eläkelaitos voi periä yrittäjältä korvauksen yrittäjän pyynnöstä antamistaan erityisistä palveluista.

156 §

Päätös teoreettisen eläkkeen määrästä

Jos yrittäjä on työskennellyt kahdessa tai useammassa EU- tai ETA-maassa ja hän ha-

kee kansaneläkettä, hänellä on oikeus pyynnöstä saada päätös siitä teoreettisen eläkkeen määrästä, jonka eläkelaitos ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle hänen kansaneläkkeensä laskemista varten.

157 §

Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin

Yrittäjällä on oikeus siirtää tässä laissa tarkoitettu eläkeoikeutensa Euroopan yhteisöihin siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa (165/1999) säädetään.

Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain säännöksiä siltä osin kuin sanotussa laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä.

158 §

Virka-apu

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus kuulusteluttaa todistajia käräjäoikeudessa omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämistä varten.

159 §

Esteellisyys

Sen estämättä, mitä hallintolain (434/2003)

28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voivat käsitellä tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketurvan järjestänyttä yrittäjää.

160 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on säilytettävä tämän lain mukaisen eläketurvan järjestämiseen ja eläkeasiaan liittyvät asiakirjat siten kuin arkistolaissa (831/1994) ja työntekijän eläkelain 218 §:ssä säädetään.

161 §

Ajanjaksojen pituuksien laskeminen

Laskettaessa ajanjaksojen pituuksia kalenterikuukauteen katsotaan sisältyvän 30 päivää, kun;

1) arvioidaan, sovelletaanko yrittäjään tätä lakia;

2) määrätään tämän lain mukaista työeläkevakuutusmaksua;

3) lasketaan tämä lain mukaista eläkettä; ja

4) maksetaan kuntoutusrahaa.

Tarkemmin 1 momentissa tarkoitettujen ajanjaksojen laskemisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

162 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

2.

Laki**yrittäjän eläkelain voimaanpanosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yrittäjän eläkelaki (xx/xxxx) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Sitä sovelletaan siinä tarkoitettuun yrittäjätoimintaan lain voimaantulosta lukien. Ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntönnäpön edellyttämiin toimenpiteisiin.

Jos henkilö on vakuutettu yrittäjän eläkelain voimaantullessa työntekijän eläkelain (395/2006) mukaan samasta työskentelystä, joka yrittäjän eläkelain 3 §:n avopuolisoita koskevan säännöksen perusteella olisi vakuutettava yrittäjän eläkelain mukaisesti, yrittäjä vakuutetaan yrittäjän eläkelain mukaisesti vakuutushakemuksen saapumista seuraavan kuukauden alusta ja henkilö vakuutetaan työntekijän eläkelain mukaan tähän saakka.

Yrittäjän eläkelakia sovelletaan myös ennen 1 päivänä tammikuuta 2007 myönnettyyn yrittäjien eläkelain (468/1969) mukaiseen eläkkeeseen. Jos ennen 1 päivänä tammikuuta 2007 myönnettyä eläkettä määrättäessä kuitenkin on noudatettu yrittäjien eläkelain muuttamisesta annettujen lakien (638/2003 ja 891/2004) sekä yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain (892/2004) voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, noudatetaan, mitä edellä mainituissa laeissa säädetään.

2 §

Tällä lailla kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annettu yrittäjien eläkelaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetussa

säännöksessä viitataan yrittäjien eläkelakiin, viittaus tarkoittaa yrittäjän eläkelain mukaisia vastaavia säännöksiä, jollei yrittäjän eläkelaista tai tästä laista muuta johdu.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan YEL-lailla 14 päivänä heinäkuuta 1969 annettua yrittäjien eläkelakia siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, huomioon ottaen myös 1 §:n 4 momentissa mainitut lait.

4 §

YEL-lain mukaisen vakuutuksen katsotaan muuttuneen yrittäjän eläkelaisa tarkoitetuksi vakuutukseksi.

Jos yrittäjä kirjallisesti irtisanoo yrittäjän eläkelain voimaantulovuonna vakuutuksen päättymään voimaantulovuoden kesä-, syys- tai joulukuun viimeisenä päivänä, vakuutuksen ei ole tarvinnut jatkua yhtä vuotta. Irtisanomisen on tapahduttava viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättymispäivää.

Valtioneuvoston työeläkevakuutusyhtiölle myöntämä YEL-lain mukaisen toiminnan harjoittamista koskeva toimilupa muuttuu yrittäjän eläkelain voimaantullessa YEL-lain osalta yrittäjän eläkelain mukaista toimintaa koskevaksi toimiluvaksi. Yrittäjän eläkelaisa tarkoitetun vakuutuskassan sääntöjen mukainen YEL-lain alainen vakuutustoiminta muuttuu yrittäjän eläkelain tultua voimaan yrittäjän eläkelain mukaiseksi vakuutustoiminnaksi.

5 §

Yrittäjän eläkelain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua 18 vuoden ikärajaa sovelletaan vuoden 1986 jälkeen syntyneen yrittäjän mainitussa laissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan, joka jatkuu 1 päivänä tammikuuta 2005 tai alkaa sen jälkeen. Samassa lainkohdassa tarkoitettua 68 vuoden ikärajaa sovelletaan yrittäjän mainitussa laissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan, joka jatkuu 1 päivänä tammikuuta 2005 tai alkaa sen jälkeen ja joka jatkuu mainittua ajankohtaa edeltävä aika mukaan lukien yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta.

Yrittäjän eläkelain 67 §:n mukaan eläkkeen perusteena olevaa kokonaistyötuloa laskettaessa 23 vuoden iän täyttämistä edeltävälle ajalle vahvistettu työtulo otetaan huomioon 1 päivänä tammikuuta 2005 lukien. Siltä osin kuin yrittäjälle ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 vahvistettu työtulo otetaan eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa huomioon, se korotetaan vuoden 2004 tasoon 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen työntekijäin eläkelain (395/1961, TEL) 9 §:ssä tarkoitettulla indeksillä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin on 0,5, ja siitä laskentahetken tasoon yrittäjän eläkelain 89 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

6 §

Yrittäjä, joka on vapautettu vakuuttamisvelvollisuudesta YEL-lain 3 §:n perusteella sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2001 tai jätetty vakuuttamatta YEL-lain 3 §:n ja TEL:n 8 §:n perusteella sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, on vakuuttamisvelvollinen 1 päivänä tammikuuta 2007 alkaen. Yrittäjän on otettava yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus 30 päivään kesäkuuta 2007 mennessä.

Ennen 1 päivänä tammikuuta 1961 syntynyt yrittäjä, joka on vapautettu vakuuttamisvelvollisuudesta 1 momentissa mainitun säännöksen perusteella, ei kuitenkaan ole vakuuttamisvelvollinen niin kauan kuin hän täyttää vapauttamiselle yrittäjän eläkelain voimaantullessa voimassa olleen lain mukaan asetetut edellytykset.

7 §

Yrittäjä, jolla on YEL-lain mukainen vakuutus, mutta joka yrittäjän eläkelain 4 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella ei ole enää vakuuttamisvelvollinen, voi päättää vakuutuksensa yrittäjän eläkelain voimaantulosta lukien. Vakuutusta ei päätetä takautuvasti.

8 §

Jos yrittäjä on yrittäjän eläkelain 116 §:n perusteella maksanut lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, hänen 1 päivänä tammikuuta 2005 jälkeiseen aikaan kohdistuvat työtulonsa otetaan huomioon yrittäjän maksamien vakuutusmaksujen mukaisina siten kuin mainitun lain 67 §:ssä säädetään, vaikka yrittäjän eläke tulisi YEL-lain muuttamisesta annetun lain (638/2003) voimaantulosäännöksen 2 momentin tai työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (634/2003) voimaantulosäännöksen 8 tai 9 momentin perusteella muutoin määrättäväksi mainittujen lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella.

9 §

Jos yrittäjän työeläkevakuutusmaksut ovat yrittäjän eläkelain 119 §:n perusteella vanhentuneet, kokonaistyötulo lasketaan vuodelle 2005 ja sen jälkeisille kalenterivuosille vahvistetusta työtulosta sanotun lain 67 §:n 3 momentin mukaisesti. Vuosille 1993—2004 vahvistetuista työtuloista vähentäminen tapahtuu kertomalla kalenterivuoden kullekin ajanjaksoille vahvistettu työtulo samalta ajanjaksolta saatujen vakuutusmaksujen ja samalle ajanjaksolle määrättyjen vakuutusmaksujen suhteella.

10 §

Mitä työntekijän eläkelain 37 §:ssä ja 107—111 §:ssä säädetään viimeisen eläkelaitoksen järjestelystä, ei sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa tai hänellä on oikeus saada ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella omaan työtai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa eläkettä taikka maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain

(1330/1992) mukaista luopumiskorvausta tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea ja hän hakee uutta eläkettä tai hänelle aikaisemmin myönnetyn eläkkeen jatkamista. Mainittuja säännöksiä ei sovelleta myöskään silloin, kun ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella myönnettyä ja sittemmin keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen. Jos edunjättäjä sai kuollessaan sellaista eläkettä, johon ei ole sovellettu tämän pykälän ensimmäisessä virkkeessä mainittuja säännöksiä, niitä ei sovelleta myöskään hänen jälkeensä myönnettävään perhe-eläkkeeseen.

11 §

Yrittäjän eläkelain 69 §:ssä tarkoitettu eläkeote lähetetään yrittäjälle ensimmäisen kerran viimeistään vuonna 2008.

Yrittäjän eläkelain 69 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua viiden vuoden määräaikaa sovelletaan vuonna 2013 ja sen jälkeen.

Vuonna 2008 lähetettävällä yrittäjän eläkeotteella on tiedot yrittäjän eläkelain 69 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta ja muista työansioista sekä etuuksista kymmeneltä eläkeotteen lähettämistä edeltävältä kalenterivuodelta, vuonna 2009 vastaavat tiedot ovat yhdeksältä, vuonna 2010 kahdeksalta, vuonna 2011 seitsemältä ja vuonna 2012 kuudelta eläkeotteen lähettämistä edeltävältä vuodelta. Lain 69 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan ilmoiteta eläkeotteella aikaisemmalta ajalta kuin vuodesta 2005 lukien.

12 §

Yrittäjän eläkelain 69 §:n 3 ja 4 momentissa, 106 §:ssä, 107 §:n 4 momentissa sekä 121 §:ssä tarkoitettua viiden vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan vuoden 2013 alusta lukien. Vuosina 2007 ja 2008 mainittu vanhentumisaika on kymmenen vuotta, vuonna 2009 yhdeksän, vuonna 2010 kahdeksan, vuonna 2011 seitsemän ja vuonna 2012 kuusi vuotta. Mainittuja vanhentumisaikoja laskettaessa otetaan huomioon myös ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa kulunut aika.

13 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus lisätään ensimmäisen kerran 1 päivänä tammikuuta 2010. Kertakorotus lisätään myös sellaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006. Tällöin kertakorotus lisätään sen korotusprosentin mukaisesti, joka vastaa yrittäjän ikää vuoden 2010 alussa, edellyttäen, että työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta on tuolloin kulunut vähintään viisi kalenterivuotta.

Kun työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006, kertakorotus lisätään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevan TEL:n 8 ja 8 a §:n mukaisesti yhteensovitettuun eläkkeeseen. Jos perhe-eläke määrätään yrittäjän eläkelain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaan, kertakorotus lisätään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevan TEL:n 8 ja 8 a §:n mukaan yhteensovitettuun perhe-eläkkeeseen.

14 §

Vuonna 2010 ja sen jälkeen alkavat vanhuuseläkkeet muunnetaan elinaikakertomella yrittäjän eläkelain 76 §:n mukaisesti. Elinaikakerroin vahvistetaan ensimmäisen kerran vuodelle 2009.

Vanhuuseläke muunnetaan vanhuuseläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertomella, jos vanhuuseläke alkaa ennen sitä vuotta, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta. Vastaavasti, jos työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ennen sitä vuotta, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta, eläke tarkistetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertomella, jona yrittäjän eläke muuttui vanhuuseläkkeeksi.

15 §

Yrittäjän eläkelain 136 §:ää sovelletaan poistohakemuksiin, jotka tulevat vireille 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen.

16 §

Jos eläketapahtuma on vuosina 2006—2009, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan vuoden 2004 työansiona huomioon kokonaistyötulo, jonka perusteella tulevan ajan eläkeosuus olisi laskettu, jos yrittäjä olisi tul-

lut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004, ja vuoden 2005 työansiot otetaan huomioon siten kuin yrittäjän eläkelain 70—72 §:ssä säädetään. Tällöin tarkasteluaikana käytetään vastaavasti tulevan ajan ansion perusteena huomioon otettavien vuosien määrää. Jos eläketapahtuma sattuu vuonna 2010, otetaan vuoden 2005 työansiot huomioon siten kuin yrittäjän eläkelain 65 §:ssä, 70—72 §:ssä ja 74 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään ja tarkasteluaika määrätään vastaavasti vuosien 2005—2010 perusteella. Yrittäjän eläkelain 22 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ansioedellytystä määrättäessä otetaan huomioon työansioita kuntoutushakemuksen vireille tuloa edeltävän viiden kalenterivuoden ajalta.

17 §

Jos yrittäjä, jonka hakemus eläkkeen maksamisesta ulkomaille on hylätty ennen 1 päivänä tammikuuta 2003 voimassa olleen YEL-lain 17 §:n ja TEL:n 9 a §:n perusteella, hakee eläkkeensä maksamista ulkomaille uudelleen, eläkkeestä maksetaan ulkomaille uuden hakemuksen saapumisen jälkeen erääntyneet erät.

18 §

Jos ennen 1 päivänä tammikuuta 1982 alkanutta ja yhdenjaksoisesti jatkunutta osatyökyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien.

19 §

Ennen 1 päivänä heinäkuuta vuonna 1990 kuolleen edunjättäjän jälkeen perhe-eläkettä saavalla pitkäaikaisesti työkyvyttömällä lapsella on oikeus saada perhe-eläkettä niin kauan kuin työkyvyttömyys yhdenjaksoisesti jatkuu. Perhe-eläkkeen maksamisen jatkaminen sen jälkeen, kun lapsi täyttää 18 vuotta, edellyttää eri hakemusta.

Täysorvon lisää saavan perhe-eläkkeen saajan oikeus täysorvon lisään määräytyy ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa voimassa olleen TEL:n mukaisesti silloinkin,

kun perhe-eläkkeen määrä tulee tarkistettavaksi yrittäjän eläkelain tultua voimaan.

20 §

Oikeus leskeneläkkeeseen on 1 päivänä heinäkuuta 1950 tai sitä ennen syntyneellä leskellä siten kuin työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 19 §:ssä säädetään.

21 §

Lesken uuden avioliiton takia lakkautettua leskeneläkettä aletaan maksaa lesken hakemuksesta uudelleen yrittäjän eläkelain voimaantullessa voimassa olleiden YEL-lain 17 §:n ja TEL:n 4 b §:n 2 momentin mukaisesti, jos lesken uusi avioliitto purkautuu ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa ja hakemus uudelleen maksamisesta toimitetaan eläkelaitokselle kuuden kuukauden kuluessa yrittäjän eläkelain voimaantulosta.

22 §

Ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä oleva työansioedellytys täyttyy, kun yrittäjän eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevien YEL -lain 6 §:n ja TEL:n 6 a ja 6 b §:n mukaisena.

23 §

Jos yrittäjä on harjoittanut yrittäjän eläkelain mukaisesti tarkoitettua yrittäjätoimintaa ennen 1 päivänä tammikuuta 2005, yrittäjän eläkelain 61 §:n 3 momentissa tarkoitettu teoreettiseen eläkkeeseen tuleva erillinen lisä laskeaan sen kokonaistyötulon perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevan YEL-lain perusteella.

24 §

Eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on ennen 1 päivää tammikuuta 2007, sovelletaan ennen 1 päivänä tammikuuta 2007 voimassa olevia YEL-lain 17 §:ää ja TEL:n 8 §:n 6 momenttia myös yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeen.

Yrittäjän eläkelain mukaisesta eläkkeestä ei vähennetä sellaista sotilasvammalain (404/1948) mukaista korvausta, joka perus-

tuu vuosien 1939—1945 sodissa saatuun vammaan.

25 §

Jos yrittäjä saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaista luopumiskorvausta, maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea, eläkettä karttuu sen aikaisesta yrittäjän eläkelain mukaan vakuutetun yrittäjätoiminnan kokonaistyötulosta 1,5 prosenttia vuodessa. Luopumistukea maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena silloinkin, kun eläkkeensaajalle myönnetään vanhuuseläke.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun sukupolvenvaihdoseläkkeen, luopumiskorvauksen ja luopumistuen perusmäärä otetaan huomioon:

- 1) eläkkeenä, jota saavalla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen;
- 2) lesken eläkettä määrättäessä lesken ansiotyön perusteella saamana eläkkeenä;
- 3) yrittäjän eläkelain 85 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä; ja
- 4) yrittäjän eläkelain 68 §:n 5 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

26 §

Eläke, jonka eläketapahtuma on ennen vuotta 2005, määräytyy ennen vuotta 2005 voimassa olleen YEL-lain mukaisesti, jollei mainitun lain muuttamisesta annettujen lakien (638/2003 ja 891/2004) voimaantulosäänönsistä ja lain 638/2003 voimaantulosäänösten muuttamisesta annetusta laista (892/2004) muuta johdu.

Sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen YEL-lain säännöksiä. Jos kuitenkin yrittäjä on täyttänyt 63 vuotta ennen työkyvyttömyyden alkamista, hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijaan vanhuuseläke ansaitun suuruisena. Jos yrittäjä täyttää 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan täyttymistä, työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan

ja myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, mutta perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjättäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olleen YEL-lain mukaisesti, myös perhe-eläke yhteensovitetaan edellä tarkoitetun lain mukaisesti. Tällöin yhteensovitusrajaa laskettaessa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain (38/1969) mukaan suoritettavaa lapsen eläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

Ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 harjoitetusta yrittäjätoiminnasta karttunut eläkeoikeus lasketaan 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen YEL-lain mukaan. Ennen 1 päivää tammikuuta 2005 alkanut ja sanottuna ajankohtana jatkuva yrittäjätoiminta katsotaan tällöin päättyneeksi 31 päivänä joulukuuta 2004. Eläke lasketaan erikseen myös sellaisen yrittäjäjakson perusteella, joka on vuoden 2004 loppuun mennessä jatkunut vähemmän kuin neljä kuukautta, mutta kuitenkin vähintään kuukauden, jos kyseinen yrittäjäjakso jatkuu vuonna 2005 ja tämä aika mukaan lukien kestää vähintään neljä kuukautta, tai jos kyseinen yrittäjäjakso on alkanut 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen YEL-lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun työtulon tarkistuksen johdosta. Karttunut eläkeoikeus korotetaan vastaamaan eläkkeen laskentavuoden tasoa palkkakertoimella.

27 §

Ennen vuotta 1947 syntyneen yrittäjän osa-aikaeläkkeeseen ja sen jälkeen myönnettävään vanhuuseläkkeeseen sovelletaan, mitä säädetään YEL-lain 17 §:ssä sekä TEL:n 4 §:n 2 momentissa, 4 f §:n 1 momentin johdantokappaleessa, 4 g §:n 2 momentissa sekä 5 §:n 4 momentissa, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, sekä YEL-lain 17 §:ssä ja TEL:n 5 §:n 6 momentissa, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2002. Tällaisella yrittäjällä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen 60 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Varhennusvähennys tehdään 65 vuoden iästä eläkkeen alkamiseen 31 päivänä joulukuuta 2004 voi-

massa olleiden YEL-lain 17 §:n ja TEL:n 5 a §:n 2 momentissa mainittujen varhennuskertoimien mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläke vähentämättömänä 63 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin yrittäjä jatkaa osa-aikatyössä 65 vuotta täytettyään, osa-aikaeläke muuttuu samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Tällöin työansioista karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 68 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välisenä aikana. Jos osa-aikatyöstä karttunut vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, lykättyä eläkkeen osaa korotetaan siten kuin yrittäjän eläkelain 9 §:n 3 momentissa säädetään. Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan myös silloin, kun myönnettään uutta eläkettä sellaisen osa-aikaeläkkeen jälkeen, jonka eläketapahtuma on ennen 1 päivää tammikuuta 2005.

28 §

Ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työttömällä yrittäjällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen siten kuin yrittäjän eläkelain voimaan tullessa voimassa olleissa YEL-lain, sen muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännöksissä ja mainittujen voimaantulosäännösten muuttamisesta annetuissa laeissa säädetään. Muilta osin työttömyyseläkkeeseen ja sen saajaan sovelletaan, mitä yrittäjän eläkelain voimaan tullessa voimassa olevien YEL-lain 17 §:ssä ja TEL:n 4 c §:ssä, 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 3 momentissa, 10 d §:n 7 momentissa ja 17 b §:n 3 momentissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yrittäjän oikeus tulevan ajan eläkkeeseen määräytyy samalla tavoin kuin se määräytyisi, jos työttömyyseläkkeen eläketapahtuma olisi 31 päivänä joulukuuta 2006. Tällöin tulevan ajan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa ansiot otetaan huomioon 31 päivänä joulukuuta 2006 saakka.

29 §

Tässä ja 30 §:ssä lisäeläkkeellä tarkoitetaan YEL-lain 11 §:n 1 momentin mukaista lisä-

eläkettä sellaisena kuin sanottu momentti oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2000.

Lisäeläkevakuutus päätetään 31 päivänä joulukuuta 2006 ja ansaitusta lisäeläkkeestä muodostetaan vapaakirja. Yrittäjällä on oikeus sanottuun lisäeläkkeen vapaakirjaan ja aiempiin työeläkelakien mukaisiin vapaakirjoihin aikaisintaan lisäeläkevakuutukseen liittyvästä eläkeiästä. Vapaakirjan saaminen lisäeläkevakuutukseen liittyvässä eläkeiässä edellyttää, että yrittäjän yrittäjätoiminta jatkuu sanottuun eläkeikään tai päättyy aikaisintaan neljä kuukautta ennen sanotun eläkeiän täyttämistä. Jatkuvaan yrittäjätoimintaan liittyvän perusturvan mukaisen eläkkeen yrittäjä saa aikaisintaan 60 vuoden iässä.

Jos yrittäjä täyttää lisäeläkevakuutukseensa liittyvän eläkeiän viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010, hänellä on oikeus jatkaa lisäeläkevakuutustaan. Yrittäjällä on oikeus lisäeläkkeeseen ja aiempiin työeläkelakien mukaisiin vapaakirjoihin aikaisintaan lisäeläkevakuutukseen liittyvästä eläkeiästä. Lisäeläkkeen saaminen edellyttää, että yrittäjätoiminta jatkuu sanottuun eläkeikään tai päättyy aikaisintaan neljä kuukautta ennen sanotun eläkeiän täyttämistä.

Myönnettäessä eläke 62 vuotta alemmassa iässä eläke muunnetaan vastaamaan 62 vuotta alemmaa ikää siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin säädetään. Muutoin lisäeläkevakuutukseen sovelletaan, mitä YEL-lain 11 §:n 1 momentin, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2000, nojalla annetuissa säädöksissä sekä yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain (638/2003) voimaantulosäännöksen 10 momentissa säädetään.

Sellaiseen yrittäjään, joka on täyttänyt lisäeläkevakuutukseensa liittyvän 65 vuotta alemman eläkeiän ennen 1 päivää tammikuuta 2005, sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleita säännöksiä.

30 §

Eläkelaitosten keskinäistä vastuuta koskevaa yrittäjän eläkelain 139 §:ää sovellettaessa ei oteta huomioon lisäeläkettä. Sanotun pykälän mukaisiin eläkkeisiin luetaan kuitenkin maksetun lisäeläkkeen ja sitä vastaavan eläkelaitoksen vastuulla olevan eläkkeenosan (*rahastoidun eläkkeen*) erotus siltä osin kuin

lisäeläkkeen vastuuvelan katteena olevilta sijoituksilta vaadittava tuotto ei niihin riitä. Lisäeläkkeen määrästä eläkelaitoksen vastuulla on se osuus, joka vastaa 1 päivänä tammi-kuuta 2007 voimaan tulevien sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti eläkelaitokselle suoritettavia vakuutusmaksuja tai laskettavaa eläkevastuuta.

Jos lisäeläke jää kokonaan tai osittain turvaamatta eläkelaitoksen konkurssin vuoksi, yrittäjän eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettujen eläkelaitokset vastaavat siitä yhteisesti soveltuvin osin työntekijän eläkelain 181 §:n mukaisesti. Jos kuitenkin vaje on vähäinen, se katetaan ensisijaisesti kysymyksessä olevan eläkelaitoksen varoista.

Lisäeläkkeen laskuperusteet tarkistetaan kuolevuusperusteen osalta 1 päivästä tammi-kuuta 2007 lukien ja maksutaso tarkistetaan vastaavasti. Kuolevuusperusteen muutos toteutetaan muuttamalla 1 momentissa tarkoitettu rahastoitu eläke kertynyttä rahastoa vastaavaksi.

31 §

Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada 27—29 §:ssä tarkoitettujen eläkkeen laskemista varten YEL -lain 17 §:n ja TEL:n 6 a §:ssä tarkoitettujen eläkkeeseen oikeuttavan tulevan ajan oikeuden määrittelyä sekä mainitun lain 7 f §:ssä tarkoitettujen työeläkelisän laskemista varten välttämättömät tiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen etuusi-

en myöntäjän tai maksajan on annettava tiedot Eläketurvakeskukselle sen määräämällä tavalla kultakin kalenterivuodelta seuraavan vuoden toukokuun loppuun tai muuhun Eläketurvakeskuksen kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

32 §

Ennen vuotta 1947 syntyneellä yrittäjällä on oikeus lapsikorotukseen 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleiden säännösten mukaan.

33 §

Eläketurvakeskuksen hankkimien TEL:n 13 b §:n 5 momentissa, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2006, tarkoitettujen luottovakuutusyhtiön osakkeiden mahdollisesta myynnistä 31 päivänä joulukuuta 2005 jälkeen saaman tuoton johdosta palautettavaa osaa ei oteta huomioon työntekijän eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräisessä työeläkevakuutusmaksussa.

34 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2007.

TEL:n mukaista vähimmäisturvaa koskevaan eläkejärjestelyyn, johon työnantaja on sisällyttänyt itsensä TEL:n 1 §:n 3 momentin mukaisesti, sellaisena kuin se on laissa 395/1961 tai laissa 639/1966, sovelletaan sosiaali- ja terveysministeriön 28 päivänä joulukuuta 2004 vahvistamia työnantajan eläkevakuutuksen vapaakirjan ehtoja ja perusteita.

3.

Laki**työntekijän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä toukokuuta 2006 annetun työntekijän eläkelain (395/2006) 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 3 §, 8 §:n 2 momentin 2 kohdan, 25 §:n 4 momentti, 37 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta, 43 §:n 3 momentti, 74 §:n 2 momentin 8 kohta, 107 §:n 4 momentti 108 §:n 1 momentin 1 kohta, 109 §:n 1 momentti, 118 §, 123 §:n 1 momentin 1—9 kohta, 127 §:n 1 momentti, 143 §:n 2 momentti, 182:n 2 momentti ja 215 §:n 2 momentti sekä

lisätään lain 198 §:ään 2 momentti seuraavasti:

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) palkattomalla ajalla aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyys-turvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutusrahaa, julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista ansiotukea, aikuiskoulutuksesta annetun lain (1276/2000) mukais-ta aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavas-ta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikenneva-kuutuslain (279/1959) tai sotilastapaturma-lain (1211/1990) mukaista päivärahaa;

3 §

Työeläkelait

Työeläkelakeja ovat yksityisten ja julkisten alojen työeläkelait. Yksityisten alojen työ-eläkelakeja ovat tämän lain lisäksi:

- 1) merimieseläkelaki (XX/2006));
- 2) yrittäjän eläkelaki (XX/2006); ja
- 3) maatalousyrittäjän eläkelaki (XX/2006).

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat

- 1) kunnallinen eläkelaki (549/2003) ja kun-nallisen eläkelain voimaanpanolaki (550/2003);
- 2) valtion eläkelaki (XX/2006) ja laki val-tion eläkelain voimaanpanosta (xx/2006);
- 3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaki (258/1970);
- 4) ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun lakiin (521/1969) perustuvat eläkesäännök-set;
- 5) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:ään perustuvat eläkesään-nökset;
- 6) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan no-jalla annettu eläkesääntö; ja
- 7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten sovel-tamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annet-tu maakuntalaki (ÅFS 4/1997).

8 §

Luottamustehtävää hoitava henkilö

Luottamustehtävänä pidetään tehtävää:

2) jossa hän ei ole työ- tai virkasuhteessa eikä toimi yrittäjän eläkelaisa tarkoitettuna yrittäjänä.

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille. Ansioita määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevia tuloja tai 76 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tuloja.

37 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke:

1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 2 kohdan;

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen myös silloin, kun hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa ja hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke palvelussuhteen kestäessä alkaneen työkyvyttömyyden perustella

1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 1 kohdan;

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalla

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti osatyökyvyttömyyseläkkeenä tai täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä 41 §:n 2 momentin perusteella, ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tältä ajalta päivärahan määrän ylittävä osa.

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

8) 65 prosenttia sairauspäivärahan, osasairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, kuitenkin siten, että osasairauspäivärahan perusteena oleva tulo on puolet sairauspäivärahan perusteena olevasta työtulosta;

107 §

Työskentelyä sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkelakien mukaisilla aloilla

Mitä 1, 2 ja 3 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos työntekijän eläketurva on järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen julkisten alojen eläkelaitok-

sessä ja työntekijällä on tämän lain ja merimieseläkelain mukaisia ansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa eläketapahtumavuotta edeltäneiden kahden kalenterivuoden aikana. Mitä 1,2 ja 3 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen myöskään, jos työntekijällä on eläketapahtumavuonna alkanut jatkuva julkisen puolen palvelus ja hänen eläketurvansa oli järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen yksityisten alojen eläkelaitoksessa.

108 §

Neuvotteluvollisuus

Viimeisenä eläkelaitoksena toimivan julkisten alojen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio työntekijän työkyvystä, jos yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää 688,02 euroa ja julkisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee työntekijän oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen:

1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 1 kohdan;

109 §

Eläkettä maksava eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena

Eläkkeensaajalle vanhuus-, työkyvyttömyys- tai osa-aikaeläkettä maksavaa yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena silloinkin, kun eläkkeensaajalle myönnetään vanhuuseläke. Työkyvyttömyyseläkettä maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena myös silloin, kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi työkyvyttömyyseläke, jollei 107 §:n 4 momentista muuta johdu. Osa-aikaeläkkeen jälkeen myönnettävän työkyvyttömyyseläkeasian käsittelee osa-aikatyön vakuuttanut eläkelaitos siten kuin 106 ja 107 §:ssä tarkemmin säädetään.

118 §

Eläkkeen ja kuntoutuksuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään vanhuuseläke, vanhuuseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 41 §:n 1 momentissa tarkoitetun ensisijaisuusajan jälkeen ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

Jos kuntoutusraha tai -korotus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa, kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin ne vastaavat määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

123 §

Eläkkeen maksamisjärjestys

Jos eläke on maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen tämän tai muun lain perusteella, ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella tai toimieliöllä taikka muulla taholla on oikeus siihen, eläke maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

1) sairausvakuutusrahastolle 118 §:n mukaan;

2) eläkelaitokselle yrittäjän eläkelain 120 §:n 1 momentin mukaan tai maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelain 28 §:n mukaan maksamattomina vakuutusmaksuina;

3) eläkelaitokselle aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintänä 126 §:n mukaan;

4) työnantajalle tai sairauskassalle 117 §:n mukaan;

5) työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 4 momentin mukaan;

6) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 1 tai 2 momentin mukaan;

7) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle 119 §:n 1 momentin mukaan;

8) kunnalle tai kuntayhtymälle 119 §:n 2 momentin mukaan;

9) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 5 momentin mukaan;

127 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus

Eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Ilman eläkkeensaajan suostumusta kulloinkin maksettavasta eläke-erästä saa vähentää enintään kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on toimitettu ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys.

143 §

Vakuutuksen antaminen ja päättäminen

Työnantaja päättää vakuutuksen irtisanomalla sen kirjallisesti viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättämispäivää siten kuin vakuutusehdoissa tarkemmin määrätään. Irtisanomisen johdosta vakuutus ei voi kuitenkaan päättyä ennen kuin sen alkamisesta on kulunut vähintään vuosi. Vakuutuksen irtisanominen ei vapautua työnantajaa tämän lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta.

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

Työttömyysvakuutusrahaston maksu määrätään siten, että se arvion mukaan vastaa määrää, joka saataisiin, jos 1 momentissa luetelluissa eläkelaitoksissa vakuutettujen palkansaajien 74 §:n 3 momentin 2—6 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua.

198 §

Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi sallassapitovelvollisuus on säädetty.

215 §

Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin

Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain säännöksiä siltä osin kuin kyseisessä laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2007.

4.

Laki**työntekijän eläkelain voimaanpanolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 2006 annetun työntekijän voimaanpanolain (396/2006) 24 ja 29 § sekä

lisätään 3 §:ään uusi 3 momentti, 13 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

3 §

Ajalta ennen tämän lain voimaantuloa työntekijän eläkelain mukaisilla ansioilla tarkoitetaan työsuhde-eläkelakien mukaisia ansioita.

13 §

Työntekijän eläkelain 175 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden asemesta tarkasteluajana on vuosi 2005, jos työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on vuonna 2006.

Työntekijän eläkelain 175 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, jonka eläketapahtuma sattuu vuonna 2007 tai sen jälkeen.

24 §

Jos työntekijä saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaista luopumiskorvausta, maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettu lain (612/2006) mukaista luopumistukea, eläkettä karttuu sen aikaisesta työskentelystä 1,5 prosenttia vuodessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna sukupolvenvaihdoseläkkeen, luopumiskorvauksen ja luopumistuen perusmäärä otetaan huomioon;

1) eläkkeenä, jota saaavalla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen;

2) leskeneläkettä määrättäessä lesken ansiotyön perusteella saamana eläkkeenä;

3) työntekijän eläkelain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä; ja

4) työntekijän eläkelain 74 §:n 5 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

29 §

Jos työntekijällä ei ole työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain alaista työskentelyä vuonna 2007 tai sen jälkeen, tulevan ajan oikeuden sisältävästä työttömyyseläkkeestä vastaa työntekijän eläkelain ja merimieseläkelain mukaisista eläkelaitoksista se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 1 momentin perusteella.

Jos työntekijällä on työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain mukaisia ansioita vuonna 2007 tai sen jälkeen yhteensä vähintään 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset ja Merimieseläkekassa yhteisesti siten kuin työntekijän eläkelain 179 §:ssä säädetään. Eläkelaitokset ja Merimieseläkekassa vastaavat yhteisesti myös sellaisen työttömyyseläkkeen kustannuksista, johon ei sisälly tulevan ajan oikeutta tai sitä vastaavaa ansiota.

Jos työntekijällä on työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain mukaisia työansioita

vuonna 2007 tai sen jälkeen yhteensä vähemmän kuin 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaa työntekijän eläkelain ja merimieseläkelain mukaisista eläkelaitoksista se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella mää-

räytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 2 momentin perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

5.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä joulukuuta 2004 annetun sairausvakuutuslain (1224/2004) 1 luvun 4 §:n 9 kohta, 7 luvun 4 §:n 2 momentin 2 kohta, 11 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, 18 luvun 14 §:n 2 momentin johdantokappale ja 3 momentti sekä 15 §:n 3 momentin johdantokappale ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 11 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, 18 luvun 14 §:n 2 momentin johdantokappale ja 3 momentti sekä 15 §:n 3 momentin johdantokappale ja 4 momentti laissa 1113/2005, seuraavasti:

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *työntekijällä* työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa olevaa henkilöä sekä työntekijän eläkelain (395/2006) 7 §:ssä tarkoitettua henkilöä, jonka työaika ja ansiot täyttävät työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 4 §:ssä säädetty edellytykset ja *yrittäjällä* henkilöä, joka on yrittäjän eläkelain (xx/2006) 1 §:n 2 momentin tai maatalousyrittäjän eläkelain (xx/2006) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §

Työnantajan oikeus päivärahaan

Päivärahaetus:

2) jaetaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutetulle henkilölle ja hänen työnantajalleen näiden eläkelakien mukaan vahvistetun työtulon ja työnantajan maksaman palkan suhteessa, jos vakuutettu työskentelee samanaikaisesti yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisena yrittäjänä sekä muun työnantajan palveluksessa.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

2 §

Työtulo

Tässä laissa päivärahan perusteena olevalla työtulolla tarkoitetaan:

2) yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa; ja

Jos vakuutettu ei ole velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta, hänen työtuloon otetaan huomioon tuloverolaissa (1535/1992) tarkoitettu ansiotulo elinkeinotoiminnasta, maataloudesta ja yhtymästä, palkkatulo omasta yrityksestä tai maatalou-

desta, yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus, hankintatyön arvo ja porotalouden ansiotulo. Jos vakuutettu, jolla ei ole velvollisuutta ottaa sanottujen lakien mukaista vakuutusta, ottaa vapaaehtoisesti tällaisen vakuutuksen, hänen työtulonaan otetaan kuitenkin huomioon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tulo.

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

14 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuperuste

Yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun perusteena siltä osin kuin tämä työtulo korvaa:

Yrittäjän ja maatalousyrittäjän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua määrättäessä noudatetaan soveltuvin osin, mitä kunnallisverotuksen verotettavan tulonlaskemisesta säädetään. Sairaanhoitomaksua määrättäessä ei kuitenkaan vähennetä yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain nojalla maksettua vakuutusmaksua.

15 §

Sairausvakuutuksen päivärahanmaksun maksuperuste

Yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena siltä osin kuin tämä työtulo korvaa:

Jos vakuutettu on vapautettu yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta tai jos vakuutettu ei mainittujen lakien mukaan ole velvollinen ottamaan vakuutusta, hänen sairausvakuutuksen päivärahamaksunsa määrätään 3 momentin 1—8 kohdassa tarkoitettua työtulon ja tähän työtuloon sisällyttämättömän palkkatulon perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Sen estämättä, mitä 11 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 2 momentissa säädetään, päivärahaetuuden perusteena olevaan työtuloon sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2005 voimassa ollutta säännöstä, kun työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen alkaa ennen 1 päivää tammikuuta 2008. Yrittäjän eläkelain 122 §:ssä tarkoitettua vahvistettua työtuloa voidaan kuitenkin käyttää arvioitaessa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettua työtuloa, kun työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen alkaa 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen.

6.

Laki**asumiseen perustuvasta sosiaaliturvalainsäädännöstä annetun lain 2 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1573/1993) 2 a §:n 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 635/2004 seuraavasti:

2 a §

Määritelmät

eläkelain (xx/2006) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen;

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) yrittäjällä henkilöä, joka on yrittäjän eläkelain (xx/2006) tai maatalousyrittäjän

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2007.

7.

Laki

työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 luku
Yleiset säännökset

6 §

Yrittäjä

Yrittäjäksi katsotaan tässä laissa henkilö,

joka päätointaan varten on yrittäjän eläkelain (xx/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (xx/2006) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

—————
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2007

—————

8.

Laki**työterveyshuoltolain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä joulukuuta 2001 annetun työterveyshuoltolain (1383/2001) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohta seuraavasti:

1 luku
Yleiset säännökset

3 §

Määritelmät

6) yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekeväällä yrittäjän eläkelain (xx/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelaiissa (xx/2006) tarkoitettua henkilöä;

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2007.

Helsingissä 13 päivänä lokakuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

Liite
Rinnakkaistekstit

3.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 2006 annetun työntekijän eläkelain (395/2006) 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 3 §, 8 §:n 2 momentin 2 kohdan, 25 §:n 4 momentti, 37 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta, 43 §:n 3 momentti, 74 §:n 2 momentin 8 kohta, 107 §:n 4 momentti 108 §:n 1 momentin 1 kohta, 109 §:n 1 momentti, 118 §, 123 §:n 1 momentin 1—9 kohta, 127 §:n 1 momentti, 143 §:n 2 momentti, 182:n 2 momentti ja 215 §:n 2 momentti sekä

lisätään lain 198 §:ään 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) palkattomalla ajalla aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutusrahaa, julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista ansiotukea, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikennevakuutuslain (279/1959) tai sotilas-

Ehdotus

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) palkattomalla ajalla aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, *osasairaspäivärahaa* tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutusrahaa, julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista ansiotukea, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikennevakuutuslain

tapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa;

(279/1959) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa;

3 §

Työeläkelait

Työeläkelakeja ovat yksityisten ja julkisten alojen työeläkelait. Yksityisten alojen työeläkelakeja ovat tämän lain lisäksi:

- 1) merimieseläkelaki (72/1956);
- 2) yrittäjien eläkelaki (468/1969); ja
- 3) maatalousyrittäjien eläkelaki (467/1969).

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat

- 1) kunnallinen eläkelaki (549/2003) ja kunnallisen eläkelain voimaanpanolaki (550/2003);
- 2) valtion eläkelaki (280/1966), valtion perhe-eläkelaki (774/1968) ja laki eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä (382/1969);
- 3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaki (258/1970);
- 4) ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun lakiin (521/1969) perustuvat eläkesäännökset;
- 5) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:ään perustuvat eläkesäännökset;
- 6) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö; ja
- 7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 4/1997).

8 §

Luottamustehtävää hoitava henkilö

Luottamustehtävänä pidetään tehtävää:

- 2) jossa hän ei ole työ- tai virkasuhteessa eikä toimi yrittäjien eläkelaisissa tarkoitettuna yrittäjänä.

3 §

Työeläkelait

Työeläkelakeja ovat yksityisten ja julkisten alojen työeläkelait. Yksityisten alojen työeläkelakeja ovat tämän lain lisäksi:

- 1) merimieseläkelaki (XX/2006));
- 2) yrittäjän eläkelaki (XX/2006); ja
- 3) maatalousyrittäjän eläkelaki (XX/2006).

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat

- 1) kunnallinen eläkelaki (549/2003) ja kunnallisen eläkelain voimaanpanolaki (550/2003);
- 2) valtion eläkelaki (XX/2006) ja laki valtion eläkelain voimaanpanosta (xx/2006);
- 3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaki (258/1970);
- 4) ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun lakiin (521/1969) perustuvat eläkesäännökset;
- 5) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:ään perustuvat eläkesäännökset;
- 6) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö; ja
- 7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 4/1997).

8 §

Luottamustehtävää hoitava henkilö

Luottamustehtävänä pidetään tehtävää:

- 2) jossa hän ei ole työ- tai virkasuhteessa eikä toimi *yrittäjän* eläkelaisissa tarkoitettuna yrittäjänä.

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille.

37 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke:

1) valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin c tai d kohdan;

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen myös silloin, kun hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa ja hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke palvelussuhteen kestäessä alkaneen työkyvyttömyyden perusteella

1) valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin a tai b kohdan;

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille. *Ansioita määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevia tuloja tai 76 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tuloja.*

37 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke:

1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 2 kohdan;

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen myös silloin, kun hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa ja hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke palvelussuhteen kestäessä alkaneen työkyvyttömyyden perusteella

1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 1 kohdan;

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti osatyökyvyttömyyseläkkeenä tai täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä 41 §:n 2 momentin perusteella, ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tältä ajalta päivärahan määrän ylittävä osa.

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuus aika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

8) 65 prosenttia sairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle;

107 §

Työskentelyä sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkelakien mukaisilla aloilla

Mitä 1, 2 ja 3 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos työntekijän eläketurva on järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen julkisten alojen eläkelaitoksessa ja työntekijällä on tämän lain ja merimieseläkelain mukaisia ansioita yh-

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti osatyökyvyttömyyseläkkeenä tai täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä 41 §:n 2 momentin perusteella, ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa *tai osasairauspäivärahaa*, työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tältä ajalta päivärahan määrän ylittävä osa.

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioiksi, johon etuus aika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

8) 65 prosenttia sairauspäivärahan, *osasairauspäivärahan* ja erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, *kuitenkin siten, että osasairauspäivärahan perusteena oleva tulo on puolet sairauspäivärahan perusteena olevasta työtulosta*;

107 §

Työskentelyä sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkelakien mukaisilla aloilla

Mitä 1, 2 ja 3 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos työntekijän eläketurva on järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen julkisten alojen eläkelaitoksessa ja työntekijällä on tämän lain ja merimieseläkelain mukaisia ansioita yh-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

teensä vähintään 12 566,70 euroa eläketa-
pahtumavuotta edeltäneiden kahden kalen-
terivuoden aikana.

teensä vähintään 12 566,70 euroa eläketa-
pahtumavuotta edeltäneiden kahden kalen-
terivuoden aikana. *Mitä 1,2 ja 3 momentis-
sa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta,
ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen
myöskään, jos työntekijällä on eläketapah-
tumavuonna alkanut jatkuva julkisen puolen
palvelus ja hänen eläketurvansa oli järjes-
tetty eläketapahtumavuotta edeltävän ka-
lenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä en-
nen yksityisten alojen eläkelaitoksessa.*

108 §

Neuvotteluvollisuus

Viimeisenä eläkelaitoksena toimivan jul-
kisten alojen eläkelaitoksen on ennen pää-
töstään pyydettävä yksityisten alojen eläke-
laitoksen arvio työntekijän työkyvystä, jos
yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen
määrä kuukaudessa ylittää 688,02 euroa ja
julkisten alojen eläkelaitos viimeisenä elä-
kelaitoksena ratkaisee työntekijän oikeuden
työkyvyttömyyseläkkeeseen:

1) valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin a
tai b kohdan;

108 §

Neuvotteluvollisuus

Viimeisenä eläkelaitoksena toimivan jul-
kisten alojen eläkelaitoksen on ennen pää-
töstään pyydettävä yksityisten alojen eläke-
laitoksen arvio työntekijän työkyvystä, jos
yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen
määrä kuukaudessa ylittää 688,02 euroa ja
julkisten alojen eläkelaitos viimeisenä elä-
kelaitoksena ratkaisee työntekijän oikeuden
työkyvyttömyyseläkkeeseen:

1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin
1 kohdan;

109 §

*Eläkettä maksava eläkelaitos viimeisenä
eläkelaitoksena*

Eläkkeensaajalle vanhuus-, työkyvyttö-
myys- tai osa-aikaeläkettä maksavaa yksi-
tyisten tai julkisten alojen eläkelaitosta pi-
detään viimeisenä eläkelaitoksena silloin-
kin, kun eläkkeensaajalle myönnetään van-
huuseläke. Eläkkeensaajalle osa-
aikaeläkettä tai työkyvyttömyyseläkettä
maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä
eläkelaitoksena myös silloin, kun eläkkeen-
saajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke,
jollei 107 §:n 4 momentista muuta johdu.

Jos yksityisten alojen eläkelaitoksesta
osa-aikaeläkettä saavan työntekijän osa-
aikatyö on vakuutettu muussa yksityisten
alojen eläkelaitoksessa kuin osa-

109 §

*Eläkettä maksava eläkelaitos viimeisenä
eläkelaitoksena*

Eläkkeensaajalle vanhuus-, työkyvyttö-
myys- tai osa-aikaeläkettä maksavaa yksi-
tyisten tai julkisten alojen eläkelaitosta pi-
detään viimeisenä eläkelaitoksena silloin-
kin, kun eläkkeensaajalle myönnetään van-
huuseläke. Työkyvyttömyyseläkettä mak-
savaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä elä-
kelaitoksena myös silloin, kun eläkkeensa-
ajalle myönnetään uusi työkyvyttömyyselä-
ke, jollei 107 §:n 4 momentista muuta joh-
du. *Osa-aikaeläkkeen jälkeen myönnettävän
työkyvyttömyyseläkeasian käsittelee osa-
aikatyön vakuuttanut eläkelaitos siten kuin
106 ja 107 §:ssä tarkemmin säädetään.*

aikaeläkettä maksavassa eläkelaitoksessa, työkyvyttömyyseläkeasian käsittelee se eläkelaitos, jossa osa-aikatyö on vakuutettu.

118 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään vanhuuseläke, vanhuuseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 41 §:n 1 momentissa tarkoitetun ensisijaisuusajan jälkeen ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, työkyvyttömyyseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

Jos kuntoutusraha tai -korotus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin ne vastaavat määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

123 §

Eläkkeen maksamisjärjestys

Jos eläke on maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen tämän tai muun lain perusteella, ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella tai toimielimellä taikka muulla taholla on oikeus siihen, eläke maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) sairausvakuutusrahastolle 118 §:n mukaan;
- 2) eläkelaitokselle yrittäjien eläkelain 12 §:n 6 momentin mukaan tai maatalous-

118 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään vanhuuseläke, vanhuuseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa tai *osasairauspäivärahaa*.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 41 §:n 1 momentissa tarkoitetun ensisijaisuusajan jälkeen ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai *osasairauspäivärahaa*, työkyvyttömyyseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai *osasairauspäivärahaa*.

Jos kuntoutusraha tai -korotus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai *osasairauspäivärahaa*, kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin ne vastaavat määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai *osasairauspäivärahaa*.

123 §

Eläkkeen maksamisjärjestys

Jos eläke on maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen tämän tai muun lain perusteella, ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella tai toimielimellä taikka muulla taholla on oikeus siihen, eläke maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) sairausvakuutusrahastolle 118 §:n mukaan;
- 2) eläkelaitokselle yrittäjän eläkelain 120 §:n 1 momentin mukaan tai maatalous-

yrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n 5 momentin mukaan maksamattomina vakuutusmaksuina;

3) eläkelaitokselle aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintänä 126 §:n mukaan;

4) työnantajalle tai sairauskassalle 117 §:n mukaan;

5) työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 2 momentin mukaan;

6) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 1 momentin mukaan;

7) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle 119 §:n 1 momentin mukaan;

8) kunnalle tai kuntayhtymälle 119 §:n 2 momentin mukaan;

9) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 3 momentin mukaan;

127 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus

Eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Ilman eläkkeensaajan suostumusta kulloinkin maksettavasta eläke-erästä saa vähentää enintään kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on toimitettu ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys tai peritty lähdevero rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) nojalla.

143 §

Vakuutuksen antaminen ja päättäminen

Työnantaja päättää vakuutuksen irtisanomalla sen kirjallisesti viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättymispäivää siten kuin vakuutusehdoissa tarkemmin määrätään. Vakuutuksen irtisanominen ei vapauta työnantajaa tämän lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta.

yrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjien eläkelain 28 §:n mukaan maksamattomina vakuutusmaksuina;

3) eläkelaitokselle aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintänä 126 §:n mukaan;

4) työnantajalle tai sairauskassalle 117 §:n mukaan;

5) työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 4 momentin mukaan;

6) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 1 tai 2 momentin mukaan;

7) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle 119 §:n 1 momentin mukaan;

8) kunnalle tai kuntayhtymälle 119 §:n 2 momentin mukaan;

9) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 5 momentin mukaan;

127 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus

Eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Ilman eläkkeensaajan suostumusta kulloinkin maksettavasta eläke-erästä saa vähentää enintään kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on toimitettu ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys.

143 §

Vakuutuksen antaminen ja päättäminen

Työnantaja päättää vakuutuksen irtisanomalla sen kirjallisesti viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättymispäivää siten kuin vakuutusehdoissa tarkemmin määrätään. *Irtisanomisen johdosta vakuutus ei voi kuitenkaan päättyä ennen kuin sen alkamisesta on kulunut vähintään vuosi.* Vakuutuksen irtisanominen ei vapautua työnantajaa tämän lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta.

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

Työttömyysvakuutusrahaston maksu määrätään siten, että se arvion mukaan vastaa määrää, joka saataisiin, jos 74 §:n 3 momentin 2—6 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua.

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

Työttömyysvakuutusrahaston maksu määrätään siten, että se arvion mukaan vastaa määrää, joka saataisiin, jos 1 momentissa luetelluissa eläkelaitoksissa vakuutettujen palkansaajien 74 §:n 3 momentin 2—6 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua.

198 §

Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

215 §

Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin

Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan tämän lain säännöksiä siltä osin kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä.

215 §

Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin

Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä *annetun lain säännöksiä siltä osin kuin kyseisessä laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2007.

4.

Laki**työntekijän eläkelain voimaanpanolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 2006 annetun työntekijän voimaanpanolain (396/2006) 24 ja 29 § sekä
lisätään 3 §:ään uusi 3 momentti, 13 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Ajalta ennen tämän lain voimaantuloa työntekijän eläkelain mukaisilla ansioilla tarkoitetaan työsuhde-eläkelakien mukaisia ansioita.

13 §

Työntekijän eläkelain 175 §:n 1 momentissa tarkoitettun tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden asemesta tarkasteluaikana on vuosi 2005, jos työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on vuonna 2006.

Työntekijän eläkelain 175 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, jonka eläketapahtuma sattuu vuonna 2007 tai sen jälkeen.

24 §

Jos työntekijä saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaista luopumiskorvausta tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaista luopumistukea, eläkettä karttuu sen aikaisesta työskentelystä 1,5 prosenttia vuodessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun sukupolvenvaihdoseläkkeen, luopumiskorvauksen ja luopumistuen perusmäärä otetaan huomioon:

- 1) eläkkeenä, jota saavalla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen;
- 2) leskeneläkettä määrättäessä lesken ansiotyön perusteella saamana eläkkeenä; ja

24 §

Jos työntekijä saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaista luopumiskorvausta, maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea, eläkettä karttuu sen aikaisesta työskentelystä 1,5 prosenttia vuodessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun sukupolvenvaihdoseläkkeen, luopumiskorvauksen ja luopumistuen perusmäärä otetaan huomioon:

- 1) eläkkeenä, jota saavalla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen;

3) työntekijän eläkelain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

29 §

Jos työntekijällä ei ole työntekijän eläkelain alaista työskentelyä, tulevan ajan oikeuden sisältävästä työttömyyseläkkeestä vastaa se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 1 momentin perusteella.

Jos työntekijä on työskennellyt työntekijän eläkelain mukaisessa työsuhteessa ja hänen tästä työskentelystä saamansa työansiot ovat vähintään 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhteisesti siten kuin työntekijän eläkelain 179 §:ssä säädetään. Eläkelaitokset vastaavat yhteisesti myös sellaisen työttömyyseläkkeen kustannuksista, johon ei sisälly tulevan ajan oikeutta tai sitä vastaavaa ansiota.

Jos työntekijällä on työntekijän eläkelain mukaisia työansioita vähemmän kuin 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaa se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 2 momentin perusteella.

Työttömyyseläkettä koskevat laskuperusteet, jotka sisältyvät työntekijän eläkelain 166 §:ssä tarkoitettuihin laskuperusteisiin, voidaan laatia siten, että työnantajan toteutunut työttömyyseläkemenot otetaan huomioon vakuutusmaksua määrättäessä.

2) leskeneläkettä määrättäessä lesken ansiotyön perusteella saamana eläkkeenä;

3) työntekijän eläkelain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä; ja

4) työntekijän eläkelain 74 §:n 5 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

29 §

Jos työntekijällä ei ole työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain alaista työskentelyä *vuonna 2007 tai sen jälkeen*, tulevan ajan oikeuden sisältävästä työttömyyseläkkeestä vastaa *työntekijän eläkelain ja merimieseläkelain mukaisista eläkelaitoksista* se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 1 momentin perusteella.

Jos työntekijällä on työntekijän eläkelain *tai merimieseläkelain* mukaisia ansioita *vuonna 2007 tai sen jälkeen yhteensä* vähintään 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista *vastaavat eläkelaitokset ja Merimieseläkekassa yhteisesti* siten kuin työntekijän eläkelain 179 §:ssä säädetään. Eläkelaitokset ja Merimieseläkekassa vastaavat yhteisesti myös sellaisen työttömyyseläkkeen kustannuksista, johon ei sisälly tulevan ajan oikeutta tai sitä vastaavaa ansiota.

Jos työntekijällä on työntekijän eläkelain *tai merimieseläkelain* mukaisia työansioita *vuonna 2007 tai sen jälkeen yhteensä* vähemmän kuin 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaa *työntekijän eläkelain ja merimieseläkelain mukaisista eläkelaitoksista* se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 2 momentin perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
mikuuta 2007.

5.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä joulukuuta 2004 annetun sairausvakuutuslain (1224/2004) 1 luvun 4 §:n 9 kohta, 7 luvun 4 §:n 2 momentin 2 kohta, 11 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 2 momentti, 18 luvun 14 §:n 2 momentin johdantokappale ja 3 momentti sekä 15 §:n 3 momentin johdantokappale ja 4 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat, 11 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, 18 luvun 14 §:n 2 momentin johdantokappale ja 3 momentti sekä 15 §:n 3 momentin johdantokappale ja 4 momentti laissa 1113/2005, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala**Lain tarkoitus ja soveltamisala**

4 §

4 §

*Määritelmät**Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) työntekijällä työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa olevaa henkilöä sekä työntekijäin eläkelain 1 d §:ssä tarkoitettua henkilöä, jonka työaika ja ansiot täyttävät työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 4 §:ssä säädetty edellytykset ja yrittäjällä henkilöä, joka on yrittäjien eläkelain (468/1969) tai maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

9) *työntekijällä* työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa olevaa henkilöä *sekä työntekijän eläkelain (395/2006) 7 §:ssä* tarkoitettua henkilöä, jonka työaika ja ansiot täyttävät työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 4 §:ssä säädetty edellytykset ja *yrittäjällä* henkilöä, joka on *yrittäjän eläkelain (xx/2006)* tai *maatalousyrittäjän eläkelain (xx/2006)* mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §

Työnantajan oikeus päivärahaan

Päivärahaetus:

2) jaetaan yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vakuutetulle henkilölle ja hänen työnantajalleen näiden eläkelakien mukaan vahvistetun työtulon ja työnantajan maksaman palkan suhteessa, jos vakuutettu työskentelee samanaikaisesti yrittäjien eläkelain 1 §:n tai maatalousyrittäjien eläkelain 1 §:n mukaisena yrittäjänä sekä muun työnantajan palveluksessa.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

2 §

Työtulo

Tässä laissa päivärahan perusteena olevalla työtulolla tarkoitetaan:

2) yrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa; ja

Jos vakuutettu on vapautettu maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta tai jos vakuutettu ei mainittujen lakien mukaan ole velvollinen ottamaan vakuutusta, hänen työtulonaan otetaan huomioon tuloverolaisissa (1535/1992) tarkoitettu ansiotulo-osuus elinkeinotoiminnasta, maataloudesta ja yhtymästä, palkkatulo omasta yrityksestä tai maataloudesta, yritystoimintaan liittyvä työkorvaus, hankintatyön arvo ja porotalouden ansiotulo. Jos vakuutettu, jolla ei ole velvollisuutta ottaa sanottujen lakien mu-

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §

Työnantajan oikeus päivärahaan

Päivärahaetus:

2) jaetaan *yrittäjän* eläkelain tai *maatalousyrittäjän* eläkelain mukaan vakuutetulle henkilölle ja hänen työnantajalleen näiden eläkelakien mukaan vahvistetun työtulon ja työnantajan maksaman palkan suhteessa, jos vakuutettu työskentelee samanaikaisesti *yrittäjän* eläkelain tai *maatalousyrittäjän* eläkelain mukaisena yrittäjänä sekä muun työnantajan palveluksessa.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

2 §

Työtulo

Tässä laissa päivärahan perusteena olevalla työtulolla tarkoitetaan:

2) yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa; ja

Jos vakuutettu ei ole velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain *mukaista vakuutusta*, hänen työtulonaan otetaan huomioon tuloverolaisissa (1535/1992) tarkoitettu ansiotulo elinkeinotoiminnasta, maataloudesta ja yhtymästä, palkkatulo omasta yrityksestä tai maataloudesta, yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus, hankintatyön arvo ja porotalouden ansiotulo. Jos vakuutettu, jolla ei ole velvollisuutta ottaa sanottujen lakien mukaista vakuutusta, ottaa vapaaehtoisesti tällaisen vakuutuksen, hänen työtulonaan otetaan kuitenkin huo-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kaista vakuutusta, ottaa vapaaehtoisesti tällaisen vakuutuksen, hänen työtulonaan otetaan kuitenkin huomioon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tulo.

mioon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tulo.

18 luku

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

14 §

14 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuperuste

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuperuste

Yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun perusteena siltä osin kuin tämä työtulo korvaa:

Yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun perusteena siltä osin kuin tämä työtulo korvaa:

Yrittäjän ja maatalousyrittäjän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua määrättäessä noudatetaan soveltuvin osin, mitä kunnallisverotuksen verotettavan tulon laskemisesta säädetään. Sairaanhoitomaksua määrättäessä ei kuitenkaan vähennetä yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain nojalla maksettua vakuutusmaksua.

Yrittäjän ja maatalousyrittäjän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua määrättäessä noudatetaan soveltuvin osin, mitä kunnallisverotuksen verotettavan tulon laskemisesta säädetään. Sairaanhoitomaksua määrättäessä ei kuitenkaan vähennetä *yrittäjän* eläkelain tai *maatalousyrittäjän* eläkelain nojalla maksettua vakuutusmaksua.

15 §

15 §

Sairausvakuutuksen päivärahanmaksun maksuperuste

Sairausvakuutuksen päivärahanmaksun maksuperuste

Yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena siltä osin kuin tämä työtulo korvaa:

Yrittäjän eläkelain ja *maatalousyrittäjän* eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena siltä osin kuin tämä työtulo korvaa:

Jos vakuutettu on vapautettu yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta tai jos vakuutettu ei mainittujen lakien mukaan ole velvollinen ottamaan vakuutusta, hänen sairausvakuutuksen päivärahamaksunsa

Jos vakuutettu on vapautettu *yrittäjän* eläkelain tai *maatalousyrittäjän* eläkelain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta tai jos vakuutettu ei mainittujen lakien mukaan ole velvollinen ottamaan vakuutusta, hänen sairausvakuutuksen päivärahamaksunsa mää-

määrätään 3 momentin 1—8 kohdassa tarkoitetun työtulon ja tähän työtuloon sisällyttämättömän palkkatulon perusteella.

rätään 3 momentin 1—8 kohdassa tarkoitetun työtulon ja tähän työtuloon sisällyttämättömän palkkatulon perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Sen estämättä, mitä 11 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 2 momentissa säädetään, päivärahaetuuden perusteena olevaan työtuloon sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2005 voimassa ollutta säännöstä, kun työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen alkaa ennen 1 päivää tammikuuta 2008. Yrittäjän eläkelain 122 §:ssä tarkoitettua vahvistettua työtuloa voidaan kuitenkin käyttää arvioitaessa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettua työtuloa, kun työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen alkaa 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen.

6.

Laki**asumiseen perustuvasta sosiaaliturvalainsäädännöstä annetun lain 2 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1573/1993) 2 a §:n 3, sellaisena kuin se on laissa 635/2004, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) yrittäjällä henkilöä, joka on yrittäjien eläkelain (468/1969) tai maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen;

Ehdotus

2 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) yrittäjällä henkilöä, joka on *yrittäjän* eläkelain (xx/2006) tai *maatalousyrittäjän* eläkelain (xx/2006) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

7.

Laki**työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

6 §

6 §

Yrittäjä

Yrittäjä

Yrittäjäksi katsotaan tässä laissa henkilö, joka päätointaan varten on yrittäjien eläkelain (468/1969) tai maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

Yrittäjäksi katsotaan tässä laissa henkilö, joka päätointaan varten on *yrittäjän* eläkelain (*xx/2006*) tai *maatalousyrittäjän* eläkelain (*xx/2006*) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 kukuuta 2007.*

8.

Laki**työterveyshuoltolain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä joulukuuta 2001 annetun työterveyshuoltolain (1383/2001) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä* yrittäjien eläkelaisissa (468/1969) tai maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/1969) tarkoitettua henkilöä; sekä

6) yrittäjällä ja muulla omaa työtään tekevällä *yrittäjän* eläkelain (xx/2006) tai *maatalousyrittäjän* eläkelaisissa (xx/2006) tarkoitettua henkilöä;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.